

Vatra veche

Supliment

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul V, nr. 10 (58), octombrie 2013 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I. Slavici, I.L. Caragiale, G. Coșbuc
VATRA, 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga* VATRA VECHĂ, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciut

Bustul lui Romulus Guga, de la Școala Generală Răstolița, județul Mureș. Autor: Simion Moldovan

Antologie *Vatra veche*

GRAVURĂ

Atât mi-e de puțin timpul,
Atât de grăbite sunt toate,
Atât de ușor se strică
Ce la naștere apare eternitate.
Nici cărți nu răspund, iar cei ce au fost
Tainele toate le-au închis cu ei;
Iar noi ce suntem dezlegăm
Doar drumul ce-au lăsat în urma lor.

Doar poate mai târziu, când vom fi morți,
Se va găsi un sens acestei treceri.
De aceea cred că-i timpul să iubim,
Să dezlegăm ce vâsle-ascundem
Și fără teamă în mări deschise
Să descreșim mâhnita frunte-a lumii.
Atât mi-e de puțin timpul,
Atât sunt de grăbite toate,
Atât de ușor se strică
Ce la naștere pare eternitate.

ROMULUS GUGA

Romulus Guga - 30

SUMAR

Antologie Vatra veche. Gravură, de Romulus Guga/1
 Romulus Guga – 30. Viața postmortem, de Nicolae Băciuț/3
 Vatra veche dialog cu Romulus Guga, de Nicolae Băciuț/3
 Melancolie, poem de Romulus Guga/5
 Romulus Guga – filă de dicționar, de Nicolae Băciuț/8
 Cine a fost Romulus Guga?, de Voica Foișoreanu-Guga/9
 Poeme de Romulus Guga/ 13
 Ultima vară cu Romulus Guga. Jurnal, de Nicolae Băciuț/14
 Amintiri despre Romulus Guga (CD de Margareta Pușcaș), de N.B./14
 Scrisoare întredeschisă după trei decenii..., de Cristian Stamatoiu/15
 Instituția Romulus Guga, de Mariana Cristescu/16
 Romulus Guga sfidând timpul, de Maria Cogălniceanu/17
 Printre stele, poem de Romulus Guga/17
 Romulus Guga, într-un dragă aducere aminte, de Dumitru Hurubă/18
 Cum să cobori în teacă fără luptă?, de Valentin Marica/19
 Romulus Guga, scriitorul, de Cornel Moraru/20
 Irreparabile tempus!, de Mariana Cristescu/21
 Poeme de Romulus Guga/21
 Așa cum mi-l amintesc, de Ecaterina Țarălungă/22
 Nici cer în preajmă și mai mult decât toamnă, de Mioara Kozak/22
 Legendă, de Lazăr Lădariu/23
 Lacrimă pe obrazul acestei planete albastre, de Lazăr Lădariu/23
 Evocare Romulus Guga, de Vasile T. Suciuc/24
 Cu și fără Romulus Guga, de Voica Foișoreanu-Guga/25
 Poeme de Octavia Nuțiu și Răzvan Ducan/26
 Gânduri... gânduri, de Iulius Moldovan/26
 Romulus Guga, Nebunul și floarea, fragmente de roman/27
 Posteritatea lui Romulus Guga, de Nicolae Băciuț/30
 Receptarea operei lui Romulus Guga, de N.B./31
 Opinii critice/32
 Lecturi noi. Romulus Guga sau vocația totalității, de Loredana Pop/33
 A fost odată, ca niciodată... Librăria „Romulus Guga/34
 Lecturi noi. Lectură în „cheie tematică” a dramaturgiei lui Romulus Guga, de Cristina Rotaru/35
 Amurgul burghez. Dialog cu regizorul Dan Alecsandrescu/37
 Întâlniri cu Romulus Guga, de Adriana Popescu/39
 Singura cale e să spui ce crezi, de Dinu Săraru/40
 De la farsa fantastică, la reportajul dramatic, de Doina Modola/41
 Dialog cu Ion Fiscuteanu despre „Noaptea cabotinelor”, de Loredana Pop/42
 Evul Mediu întâmplător, de Constantin Măciucă/43
 Romulus Guga, Evul Mediu întâmplător, opinii critice/44
 O parabolă a resurecției Umanului, de Constantin Măciucă /46
 Romulus Guga pe scenă/49
 Interviu cu Theodor Mănescu, de Nicolae Băciuț/50
 Romulus Guga, Amurgul burghez, opinii critice/51
 În dezbateri, condiția umană/52
 Amurgul burghez, distribuția/54
 Caietul program/55
 Amurgul burghez în tonalități aparente..., de Silviu Milășan/56
 Teatrul din proză, de Nicolae Băciuț/57
 Revista Vatra, de Nicolae Băciuț/58
 Oaspeți la revista „Vatra”/62
 Galeria de Artă „Vatra”/62
 Cenaclul Literar „Romulus Guga”/63
 Festivalul-Concurs Național de Creație „Romulus Guga”/64
 De ce nu avem o Casă Memorială „Romulus Guga”/67
 Școala Gimnazială „Romulus Guga”/68
 Manifestări „Romulus Guga” – 30/68
 Romulus Guga, prieten al Mediașului, de George L. Nimigeanu/69
 Document... „In Memoriam”/70
 Restituiri, de Nicolae Băciuț/71
 Nebunul și floarea (final), de Romulus Guga/72

Festivitatea de premiere la ediția din 2006 a Festivalului de Creație Literară „Romulus Guga” (Târgu-Mureș, 2 iunie)

De la stânga la dreapta: Răzvan Ducan, Nicolae Băciuț, Daniela Pănăzan, Lazăr Lădariu, Octavian Iacob.

Festivalul de Creație Literară „Romulus Guga” (Răstolița, 2010)

Nicolae Băciuț, Cornelia Jinga Hetrea, Mariana Cristescu, Voica Foișoreanu-Guga, Lazăr Lădariu, Traian Dușa

Festivalul de Creație Literară „Romulus Guga” (Răstolița, 2011)

Marius Pașcan, Nicolae Băciuț, Daniel Drăgan, Valentin Marica, Eugen Axinte, Cornelia Jinga Hetrea

ROMULUS GUGA – 30 Viața postmortem

Au trecut trei decenii din „viața postmortem” a lui Romulus Guga, cel care, până la 44 de ani, a reușit să contureze un destin literar și o operă bine articulată – care include poezie, proză, teatru, publicistică, traduceri, la care se adaugă și revista „Vatra”, seria 1971, al cărei redactor-șef i-a fost între 1971-1983 – în ceva peste douăzeci și cinci de ani de la debutul său literar, cu poezie, în revista „Tribuna”, în 1958.

Cele două volume ale sale de versuri, *Bărți părăsite* (1968) și *Totem* (1970), la care se adaugă poemele apărute în periodice (1958 – 1971), Inedite (1965-1983), Carnetul alb (1965 -1966) și Ultimele (1970-1983) au fost publicate în volumul „Poezii, Editura Dacia, 1986, ediție îngrijită de Romulus Vulpescu și prefațată de Ștefan Aug. Doinaș.

Proza lui Romulus Guga include romanele *Nebunul și floarea* (cu un prim titlu *Iisus și ceilalți*), 1970, 1991 (ediție cu o postfață a mea), *Viața postmortem* (1972), *Sărbători fericite* (1973), *Adio, Arizona* (1974), *Paradisul pentru o mie de ani* (1974), notorietate aducându-i romanul de debut, premiat de Uniunea Scriitorilor, pus la index.

Nici teatrul nu a avut o soartă mai bună: „Cât privește teatrul, spune Romulus Guga într-un interviu din 1981, debutul meu cu *Speranța nu moare în zori* s-a încadrat perfect în celelalte. Piesa s-a jucat o dată, pe urmă a beneficiat de un tratament al unor impostori locali, ca atare nu s-a mai jucat, a luat o grămadă de premii într-un festival național și s-a montat la Televiziunea Română într-un spectacol de bună ținută, care a primit, la rândul său, premii la Festivalul internațional de teatru de televiziune care s-a ținut la Praga în 1975”.

Voica Foișoreanu-Guga, i-a adunat într-o ediție apărută în 1984 piesele *Speranța nu moare în zori*, *Noaptea cabotimilor*, *Evul Mediu întâmplător*, *Amurgul burghez*, și inedita *Moarța domnului Platfus și Cele cinci zile ale orașului*.

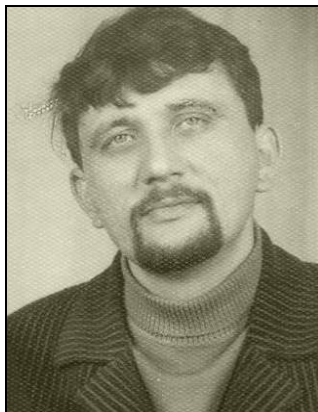
Ca traducător, biografia lui Romulus Guga include volumele Suto Andras, *Un leagăn pe cer. Pagini de jurnal*, 1972, Jurek Becker, *Jacob minciinosul*, Cluj Napoca, 1974 (în colaborare cu Iva Paraschiv) și Willi Meinck, *Uluitoarele aventuri ale lui Marco Polo*, I-II, Cluj Napoca, 1986 (în colaborare cu Ileana Foișoreanu).

Foarte mult, am spune, pentru o existență atât de scurtă.

Despre soarta acestuia, pe larg, în acest supliment literar al revistei *Vatra veche*.

NICOLAE BĂCIUȚ

Vatra veche dialog cu Romulus Guga

„Pentru Clujul anilor tinereții mele ar fi trebuit să se nască din nou Bacovia”

La început a fost Romulus Guga. Înainte de a cunoaște Târgu-Mureșul, înainte de a avea cele mai vagi intenții de a mă stabili la Târgu-Mureș, l-am cunoscut pe Romulus Guga, care era pentru mine nu numai unul dintre întemeietorii **Vetrei** (serie nouă), ci și un scriitor în jurul căruia gravita viața culturală a unui oraș, a unei zone distincte în geografia spirituală a țării.

Cu aparența sa de personaj venit dintr-un „ev mediu întâmplător”, Romulus Guga este un personaj real dintr-un ev spiritual neîntâmplător, care a făcut nu numai o revistă, ci a și instaurat un climat cultural de înaltă moralitate.

Romulus Guga a apărut în peisajul scriitoricesc al Târgu-Mureșului ca o necesitate. O necesitate pentru o atmosferă în derivă și care avea nevoie de spirite lucide, angajate și, lucru esențial, talentate. În jurul revistei **Vatra**, s-au strâns, începând cu 1971, o mână de oameni care, după cum s-a putut vedea mai apoi, și-au pus pecetea pe configurația vieții spirituale târgumureșene. Azi, **Vatra** este una dintre cele mai sobre, mai bune și mai apreciate reviste din țară.

Romulus Guga nu înseamnă numai o revistă, ci și o operă, trecută, inexplicabil, într-un con de tăcere. Debutul a fost făcut cu poezie: **Bărți părăsite** și **Totem**, ca apoi să publice romanele **Nebunul și floarea**, **Viața postmortem**, **Sărbători fericite**,

Paradisul pentru o mie de ani, **Adio, Arizona**. Concomitent a scris și teatru: **Speranța nu moare în zori**, **Evul Mediu întâmplător**, **Sărbători fericite**, **Viața postmortem**, **Nebunul și floarea** se vor constitui într-o trilogie, iar piesele de teatru amintite, la care se adaugă **Amurgul burghez**, **Noaptea cabotimilor** și **Un om acuzat de rebeliune**, constituie materia unui volum de teatru. **Prințul incinerat**, ultima carte a lui Romulus Guga, este un roman masiv, care va da imaginea clară a personalității sale.

– **Stimate Romulus Guga, nu știi măsura în care ați fost sau sunteți tentat să faceți critică literară, istorie literară. Să admitem că d-voastră ați scris o Istorie a literaturii române. Ce ați scris în acest caz în dreptul numelui lui Romulus Guga?**

– Nu și-a permis niciodată decât să scrie cărți. **Istoria literaturii române** trebuie să o conceapă și să o judece cu conștiința lor criticii, care sunt contemporanii scriitorilor. Atunci când scriitorii încep să scrie istoria literaturii unui popor, înseamnă că, probabil, cărțile trebuincioase s-au îmbolnăvit de ceva, ceva foarte periculos, împotriva căruia orice om de bună credință trebuie să lupte cu hotărâre. Scriitorul scrie cărți. Criticul scrie **Istoria literaturii române și a altor neamuri**, iar anomaliiile de tot felul am văzut unde duc și pot duce mai departe. În primul rând, la confuzia valorilor, la automulțumire și lipsă de conștiință profesională, la regresul literaturii, păcat capital când faci parte dintr-un popor ca al nostru, care a suferit destul ca să aibă dreptul și accesul în adevăratul concern al valorilor spiritului și inimii înaintașilor și contemporanilor săi de pe toate meridianele. Sunt născut la Oradea, în Câmpia Bihorului. Eu cred că locul e de interferență, de echilibru european, de schimb al valorilor, e un popas fertil al culturii Orientului spre Occident și invers. Mai cred că omul de câmpie este, prin natura sa, un constructor care urăște profund calmul plat și simte mereu nevoia să stea în două picioare. Coloana vertebrală a omului de câmpie e mai dreaptă căci simte mereu nevoia de înălțime, căci munții lipsesc și dealurile sunt insuficiente. →

NICOLAE BĂCIUȚ

De aceea, poate, orașul la care mă refer a creat foarte mulți scriitori și oameni de cuget, dintre care aș pomeni, doar din cei din urmă, pe Mircea Malița, Mircea Zăciu, Titus Popovici, Ana Blandiana, într-un fel, Dumitru Radu Popescu și, într-alt fel, eu. Deci, aș scrie în dreptul numelui lui Romulus Guga, într-o posibilă **Istorie...**, dar mai bine să nu continui și să spun textul: Mulțumesc celui care m-a creat că am reușit să nu doresc altceva decât să scriu cărți. A deprins această profesiune în Cluj, la Facultatea de Filologie, unde a avut șansa să-și iubească dascălii, care, în vremuri destul de încurcate, au deschis și alte cărți decât cele ale fățărniciei și demagogiei. Lor, lui Ion Breazu, Iosif Pervain, Henri Jaquier, Mircea Zăciu, Leon Baconsky, le păstrează și astăzi un loc în singurătatea sa, care cu fiecare zi devine o realitate în care prezențele domniilor lor sunt clipe de încântare. A debutat la **Steaua**, revista de conștiință a unui deceniu. A beneficiat de dogmă, impostură și prostie omenească și, pentru că și-a văzut lungul nasului, a scris sporadic în anumite anotimpuri, fapt care l-a scutit de alte clipe mizerabile ale existenței sale cu sine. Scriitorul este, din păcate, o catedrală în care spiritul său se răstignește mereu, este acuzat, judecat și după ce tot ritualul se încheie, creatorul acestei forme a cunoașterii este obligat să scrie în cântări și psalmi, despre tot ce s-a întâmplat de fapt cu el. Este foarte important pe cine și când întâlnești în scrisul și talentul pe care-l dorești să-l împlinești pentru semenii tăi. Fără ideal național ești neputincios. Fără cultura altor neamuri, asimilate la timp, rămâi un orb. A trăi numai din talentul tău este, cum spune cineva, o beție voluntară care duce, fără îndoială, la nebunie. Ca scriitor, îmi displace sinuciderea, iar spiritul gregar, mulțumit de sine, plat și hulitor de toate, conformist prin așa-zisa păstrare a unei tradiții, mi se pare o cale fără ieșire a morții lente. Iată de ce cred că am avut fericirea să-l întâlnesc pe Mircea Zăciu, un melancolic în genul lui Erasmus și un critic în cel al lui Kant, care nu a vrut niciodată să înțeleagă că mestecenii din fața casei sale au fost tăiați de mult. Dar care a deschis cartea marilor poeți, a presei românești, a romanului acestui secol, și nu cred că

fără un risc le-a vorbit întotdeauna elevilor săi despre părinții lor reali. Spre deosebire de generația care m-a precedat, n-a trebuit niciodată să cred că provin dintr-un orfelinat național și am aflat la timp unde e mormântul lui Ștefan cel Mare. Fără patrie, fără istorie, fără cultură, talentul aparține dogmei. Religios n-am fost niciodată și sunt sigur că voi fi mai puternic în clipa care mă așteaptă decât acela pe care îl citesc astăzi: Cavalerul Pascual. Pentru Clujul anilor tinereții mele ar fi trebuit să se nască, din nou, Bacovia. Blaga era un amurg care,

Bustul lui Romulus Guga, de la Școala Generală Răstolița, județul Mureș.

asemeni lui Goethe, spera într-o nouă tinerețe, într-o lume imposibilă pentru spiritul unei gândiri atât de românești precum a sa. Am avut prilejul să-l cunosc. Era un soare bun și atât de fierbinte încât în prezența sa, pe strada Napoca, simțeam imensa dorință de înnoire a lumii. L-am cunoscut și pe Agârbiceanu, în orele de sărăcie și în acelea de glorie înaintea morții, așa cum atelierul lui Ladea din Dealul Viilor mi-a fost casă bună de câteva ori. Am trăit printre și cu scriitori care sunt buni scriitori ai acestei țări de astăzi: Dumitru Radu Popescu, Alexandru Căprariu, Vasile Rebreanu, Ion Lungu. Am copilărit cu Ioan Alexandru, Ana Blandiana, Augustin Buzura și alți scriitori de primă mărime ai literaturii române contemporane. Au fost în serile în care Ion Pop, Liviu Petrescu, Nicolae Prelipceanu, Ion Cocora își aveau întâlnirile lor cu literatura română. Când mă gândesc la Cluj, cred că pot să mă compar cu spectatorul care și-a pierdut acolo câteva speranțe și și-a câștigat puterea de-a fi el însuși. De altfel, orașul a reușit un unicat, a reușit în ultimii douăzeci de ani să piardă câteva generații de scriitori. Ei s-au împărșiat azi în întreaga țară și s-a afirmat fiecare după puterile lui,

fiind astăzi oameni de bine ai acestei țări. Câteodată mă gândesc ce s-ar fi întâmplat dacă rămâneau toți la Cluj? Dar mai bine să nu mă gândesc.

– **Cum apreciați modul în care critica a primit și decodificat opera dumneavoastră? A fost ea simțită, în ce are mai important, mai valoros?**

– Am avut șansa ca la debutul meu în revista **Steaua** să cunosc mari poeți precum Anatol Baconsky, Aurel Rău, Aurel Gurghianu, care au făcut foarte mult pentru mine și au însemnat multe obstacole depășite prin poezia lor. Dar dacă aș vorbi de modul de receptare, ar trebui să spun că am avut mereu șansa ca aparițiile mele să fie urmate de represalii neliterare. În 1959, după debut, Rosa del Conte mi-a tradus două poezii într-o culegere a poeziei românești contemporane, ce a apărut în Italia, și asta a făcut-o pentru că i-au plăcut poeziile și nu pentru că aș fi fost eu la acel moment un poet reprezentativ, dacă există așa ceva. O vreme n-am mai scris. Pe urmă a apărut **Nebunul și floarea**, după zece ani, carte care la apariție i s-a părut unui funcționar stalinist neconformă cu necesitățile și care a schimbat titlul acestei cărți din **Isus și ceilalți în Nebunul și floarea**, astfel încât pe coperta cărții e un titlu și în pagini e un altul. Dar nici asta n-ar fi fost o tragedie din moment ce cartea a apărut, iar funcționarul a plecat de mult dintre cei vii, odată cu spiritul și practicile de acest fel. Mai rău a fost că despre carte s-au scris foarte multe cronici, comentarii etc., a primit Premiul Uniunii Scriitorilor, după care a nimerit pe o listă, nici azi nu știu de ce, și iar nu s-a mai scris și nu s-a mai pomenit de dânsa, atunci când ar fi necesar pentru un scriitor, ca el să intre în discuție cu confrății săi. După o vreme, sigur, lucrurile s-au îndreptat. O nouă ediție își așteaptă acum, la trecerea a mai bine de doisprezece ani de atunci, ziua nașterii. Însă, între timp, au apărut niște probleme cu reeditările, a venit și criza de hârtie și poate va reapare după ce mă va cuprinde și pe mine o criză cardiacă, căci anii trec și, din păcate, nu sunt nemuritor. Al doilea roman, **Viața postmortem**, are lipsă vreo sută de pagini, mai exact, subsolul său, care este jurnalul și, dacă vreți, a doua istorie a textului tipărit. Desigur, un roman apărut în lume pe un picior poate fi înțeles →

într-un fel sau altul. Nu e vorba aici de ideea unui parvenitism, ci de componentul unui sistem, despre nevoia de demnitate și principii morale și, în ultimă instanță, de felul în care ideea de om poate supraviețui la sfârșitul acestui mileniu. Puteam să nu public această carte așa cum a apărut. Printre alții, chiar Marin Preda m-a sfătuit s-o fac, spunând că în momentul acela literar cartea însemna ceva nou, deschizând drumul literaturii spre o problematică importantă, de recuperare a ceea ce astăzi lumea numește deja, după părerea mea într-un mod manieristic, „obsedantul deceniu”. Scriitorul nu este curajos, el nu face istorie, el poate medita eventual asupra istoriei dar, din păcate, pagini care trebuiau scrise de mult în istoria națională stau răspândite prin cărți de literatură. Asta e însă o altă problemă. Cât privește teatrul, debutul meu cu **Speranța nu moare în zori** s-a încadrat perfect în celelalte. Piesa s-a jucat o dată, pe urmă a beneficiat de un tratament al unor impostori locali, ca atare nu s-a mai jucat, a luat o grămadă de premii într-un festival național și s-a montat la Televiziunea Română într-un spectacol de bună ținută, care a primit, la rândul său, premii la Festivalul internațional de teatru de televiziune care s-a ținut la Praga în 1975. A fost atât de minunată premiera la care mă refer, încât, multă vreme după aceea, dacă m-ar fi întrebat cineva cu ce te poți vindeca de boli literare i-aș fi răspuns, fără îndoială, cu promptitudine, că cea mai sigură cale e îndeplinirea devizei secolului al XX-lea: „Scrieți, scrieți, băieți!” Cred în democrație literară, dar cred în cultura care se face sub semnătură, cu demnitate, conștiință, personalitate și sacrificii. Iar incultura semnată „un grup de cititori sau anonimi” este spiritul bătei, moșiciei și resturilor unor practici murdare din vremuri când se murea de ciumă brună, iar cărțile erau legate în piele se foloseau pentru pavarea trotuarului. E îngrozitor că în secolul nostru s-a gândit enorm de mult cu picioarele și s-a scris istoria cu viața nevinovată a sute și sute de oameni. De aceea mă bucur când astăzi oamenii trăiesc în casele lor și mă supăr îngrozitor când nu sunt conștienți ce drum au străbătut, de ce beneficiază și ce trebuie mai ales să facă cu bunurile care astăzi le au.

Firește, nu e vorba de autoturism, frigider, locuință la bloc, colesterol și gușă. Cred în scriitorii tineri, în talentul și cultura lor, dar aș voi să cunosc mai bine ceea ce reproșează colegilor mai vârstnici și cu înțelepciune și cumpătate să ducă mai departe câștigurile timpului nostru. Nu poți fi scriitor însuflețit de marile principii la masa ta de lucru și să treci nepăsător, indiferent, pe lângă omul care, întâmplător, a căzut în genunchi pe stradă. Nu mă refer la un anumit tip de scriitori, ci la o anume îmbolnăvire trecătoare, desigur, a unui fel de conștiință.

– **În presa noastră literară sunt găzduite tot felul de polemici, unele principiale, „cordiale”, altele simple înscenări care nu urmăresc altceva decât „mici interese”, (personale sau ale grupului) dincolo de ideea de literatură. În astfel de polemici sunt susținuți unii sau alții, sunt stabilite ierarhii, cu o vădită încrâncenare. Cei elogiați de o parte sunt contestați de cealaltă parte, creându-se astfel confuzia valorilor. Care credeți că e efectul acestor polemici asupra cititorului onest de literatură? Vorbiți-ne despre autoritatea criticii?**

– V-am spus că am pledat și pledez întotdeauna pentru normalitatea climatului literar. Dar ceea ce mă întrebați nu este un lucru nou pentru literatură. Întotdeauna a fost polemică și trebuie să fie. Au fost opinii negatoare și trebuie să fie, au fost grupuri literare, dar literare, și trebuie să fie, pentru că literatura, asemenea societății, prin toate convulsiile sale neantagonice, trebuie să progreseze. Nu există progres fără polemică, iar ideea de grup nu este una de grup financiar sau cooperatist, ci una de opțiuni estetice clare, de moduri în care scriitorii, regrupați într-un fel sau altul, înțeleg să-și

Romulus Guga cu o echipă de filmare a Televiziunii Române, la Prislop (Bistrița-Năsăud), la Casa Memorială „L. Rebreanu”

MELANCOLIE

Cine va ști c-am fost
Pe drumul acesta
Trecător și singur...
Cine va ști c-am vorbit pietrei
Despre viața mea...
Cine va ști
Că n-am avut nici cer în
preajmă;
Și la ce-aș fi avut?
N-am avu nici copaci,
Doar ultimul meu pas îmi
Stătea în urmă
Ca un soclu de pe care
A plecat statuia în lume
Să se sfarme...

ROMULUS GUGA

practice meseria. Afirmarea unui program estetic în cadrul programului general al culturii române nu înseamnă negarea altuia sau agresiune ci, dimpotrivă, e un mod de a pleda, de a confirma și de a crea valori. De prea multe ori se confundă observația cu atacul la persoană și există o opinie prin care un scriitor pulverizat într-o cronică sau o recenzie, ar fi pur și simplu nimic ca individ creator. În fapt, este vorba de o operă, dar întrucât de prea multe ori transformăm observațiile critice în dosare de existență ale unor conștiințe sociale, tot o practică din timpuri binecunoscute, viața literaturii nu se poate desfășura normal și ripostele vizează tot viața individului și nu opera în discuție. Scriitorul nu este un membru al demnitarilor societății. El trebuie să trăiască în rând cu semenii săi, cum a făcut-o întotdeauna. Onorurile, academizările, transformarea scriitorului într-un funcționar înalt sau mai mărunț este un lucru nesănătos. Glasul lui va amuți iar bastonașul care i s-a pus în mână va fi utilizat de la nivelul rangului social pentru a astupa gura acelor care au avut sau au făcut greșea să observe găurile din opera domniei sale. Acesta este un lucru nesănătos. Iată de ce, cred că autoritatea criticii este obligatorie pentru o literatură sănătoasă ca a noastră. Vrem să progreseăm, să ne susținem talentul, conștiința și opiniile. Trebuie să primim cu optimism, să impunem democrația culturală, singura șansă a scriitorului de a ființa și după încheierea Galaxiei Gutenberg. Și nu credem că cititorul nu are nevoie, la rândul lui, de o →

diversitate de opțiuni, cum o spunem și cum o practicăm în literatură. Și el are nevoie de polemică pentru că și lectura este un mod de polemică. Și el are nevoie și mai ales și el este capabil să-și afirme propriile sale opțiuni. Este foarte bine să nu uităm niciodată că nu avem de ce ne teme de stările conflictuale din moment ce construim o cultură și o societate pe principiile pe care le afirmăm. Dialectica este foarte bine cunoscută și de acela căruia i se adresează opera. Iar viața noastră literară, revistele noastre ar fi fără îndoială mult mai bune, mai căutate și mai citite. Cenușiul, monologul banal și îndulcirea tuturor băuturilor în același mod nu folosesc nimănui. O singură observație țin să mai fac. Să discutăm cu discernământ și să nu murdărim de dragul propriei noastre adorații pentru culori întunecate.

– **Ați intrat în literatură cu poezie, ați scris – continuați să scrieți proză, vă manifestați acut și în teatru. Ce crede scriitorul Romulus Guga despre scriitorul total?**

– Nu crede în așa ceva, ci crede că e mai bine să nu uităm că literatura a fost cândva, atunci demult, când s-a născut, o dramă a omului cu singurătatea lumii sale. În drama aceea a existat și poezie și dialog și teatralitate și mister și ritualuri și zei și cunoaștere. Era starea de fericire a literaturii. Restul s-a petrecut pe urmă, când o fabrică a început să facă un șurub, iar alta o roată. Trebuie să ne pronunțăm prin toate mijloacele în care talentul sau conștiința ne îndeamnă. Reușim sau nu, asta este o altă problemă. Încerc să refac această idee într-un roman. El se numește **Prințul incinerat** și constituie pentru mine rodul muncii de mai mulți ani. În curând, o să încep să-l bat la mașină și sper să fie o carte care să mă reprezinte. E destul de mare, măsoară vreo șase sute de pagini, dar asta nici pentru mine nu spune nimic. Căci teoria relativității lui Einstein era cuprinsă doar în cinci rânduri. Ce să-i faci, fiecare cu soarta lui!

– **Puneți, vă rog, față în față, condiția poetului, condiția prozatorului, condiția dramaturgului și apoi puneți față în față condiția poeziei, condiția prozei și condiția teatrului.**

– E un moment unic acum, căci Grigore Alexandrescu și Bolintineanu nu au ajuns să se manifeste deodată,

aș spune eu, cu Blaga și Barbu. Ar fi foarte greu de imaginat pentru Duiliu Zamfirescu că, după ce el și-a încheiat opera, cineva va uita asta și va descoperi **Misterele Bucureștiului**, cum spune autorul lor, un romanț. În teatru e altceva, pentru că scriitorul scrie și lumea află ce s-a reprezentat. Iar de multe ori fără să știe a cui piesă s-a jucat. E o stare, aș spune eu, generată și de exagerata încetineală prin care manualele școlare sunt aduse la zi. Autori buni, pe care îi avem în librării sau pe scene, nu sunt în cărțile de școală. Acolo sunt, de regulă, scriitorii care de mult lipsesc din viața noastră. Și e mai bine, desigur, că s-a întâmplat așa, aceasta, desigur, cu operele pe care lipsa lor de talent le-a așezat între coperti pentru câteva generații. Trebuie și aici, cred, să beneficiem mai mult de ceea ce ultimii cincisprezece ani au adus poporului român. Să nu uităm că au apărut reviste bune, chiar și **Echinox**-ul a afirmat câteva generații de scriitori autentici, de poeți foarte buni, de critici literari din care se hrănesc din plin redacțiile multor reviste literare. Am apreciat întotdeauna munca acestei publicații clujene dar nu știu de ce, și în cazul ei, s-a repetat aceeași practică a orașului de pe Someș: capacitatea de a produce stele și de a prefera să rămână cât mai repede fără dânsule. Puțini, prea puțini sunt în Cluj azi dintre ei. Dar nici asta n-ar avea nici o importanță pentru că ei sunt în literatura română. În proză stăm mai bine. Dar trebuie, a sosit timpul să punem stavilă obsedantului deceniu, căci în cazul acesta manierismul înflorește peste tot. Să lăsăm istoriei ce e al istoriei și să pătrundem direct în realitatea imediată. Vom vedea atunci că vom pierde din cititorii **Căderii Constantinopolului** și-i vom câștiga pe cei din **Patul lui Procust**, ca să zic așa. Sunt foarte fericit, și o spun cu toată responsabilitatea, că romanul românesc de azi este foarte bun și că majoritatea celor care poartă în buzunare cheile porților de mână ale romanului sunt în Ardeal. De altfel, probabil că Școala Ardeleană este de vină, căci la Mumuleanu nu pot să mă gândesc și suntem foarte departe de Conachi.

– **Romanul românesc al anului 1980 a înregistrat un veritabil reviriment. Alături de nume deja**

Romulus Guga, „reporter TV”, la Prislop (L. Rebreanu), cu Vasile T. Suci

notorii – Preda, Buzura, D. R. Popescu etc. au apărut și surprize cum ar fi, de pildă, Petre Sălcudeanu cu a sa Bibliotecă din Alexandria. Încotro credeți că se îndreaptă romanul românesc contemporan și care direcții considerați a fi cele mai fecunde?

– Fenomenul e ciclic. Anul 1970 a fost un an al romanului. Dorința mea e ca tot ce s-a întâmplat să nu se mai întâmple, deci romanul, din ceea ce a obținut el din nou, să meargă cu siguranță mai departe. Adică să atace direct problemele sociale și politice, să fie romanele vieții noastre. Aș spune că **Cel mai iubit dintre pământeni, Pumnul și palma, Vocile nopții, Iepurele șchiop, Arta conversației, Breviarul** se înscriu firesc lângă **Păsările** lui Ivasiuc, **Bunavestire** a lui Breban, **Rug și flacără** a lui Uricariu sau **Viața la o margine de șosea** de Mihai Sin. Sigur, nu vreau să înșirui cărți și autori, ci direcții literare și, pentru ca imaginea să fie completă, să nu uităm de **Istoriile** lui Mircea Ciobanu, de romanele lui Norman sau de cei mai tineri, între care doi mi se par o excepție: Dumitru Dinulescu, cu **Galaxiile sale nebuloase**, și Ion Radin cu **Aventurile neisprăviților săi**. Neisprăviți în spirit.

– **Revenind la scrisul d-voastră, puneți-mi cum apreciați raportul dintre etic, estetic și politic în binomul scriitor-operă?**

– Nu le-am despărțit niciodată. Imoralitatea de la masa de lucru este identică cu cea din viața socială. Și invers. Kitsch-ul nu este numai o→

problemă de gust, așa cum festivismul și demagogia pot trăi tot atât de bine în comportamentul familial ca și într-o frază literară. Iată de ce nu cred în scriitorul care nu face nici o politică. Pentru că și acest mod de a fi este unul politic. Și poate cel mai murdar. Pentru că el dă glas egoismului și indiferentismului social și nu face decât să slujească comoditatea lipsei de responsabilitate și a vieții în sânul unor dogme cultivate de funcționari ai timpurilor trecătoare. A fi scriitor presupune a trăi prin și pentru poporul tău. Nu poți fi tu împlinit atâta vreme cât nu este și el, cum nu poți visa la eternitatea scrisului tău, dacă eternitatea poporului din care faci parte stă sub semnul întrebării.

– **Ce știe eroul lui Romulus Guga despre devenire și putere, despre raporturile sale cu istoria?**

– Încearcă să creadă că scrie istoria și beneficiază de ea. Autorul acestui personaj dorește însă să-l ferească de a folosi greșit istoria, de a nu o face așa cum a fost, este și va trebui să rămână. În acest raport, nu există falsitate și nici conjuncturism. E mai bine să nu-ți cunoști identitatea națională decât să spui despre ea minciuni. Cel mai grav lucru e să-ți hulești părinții, să le jighești faptele și să le negi sacrificiile. Au fost și timpuri dintr-acelea. În rest, istoria aparține cărții de istorie, cum de altfel, v-am spus. Iubesc istoria pentru că este cea mai frumoasă carte despre neamul meu. Lucru de care sunt foarte mândru și, atunci când va veni clipa să închid ochii, voi ști că mă întorc în sufletul unui neam care e omenos, generos și bun, care, chiar și sub imperii trecătoare, chiar și pe roata istoriei, nu și-a uitat niciodată versurile cele mai sublime pe care talentul său le-a scris, inima sa le-a voit și mintea sa le-a conceput. E un popor care a născocit Poemele luminii. Și aceasta în vreme ce istoriile altor neamuri erau pline de baladele forței și răzbunării. Iată de ce mă bucur că istoria la români merge precum a vroit Bălcescu.

– **Cum s-a născut *Evul Mediu întâmplător*, piesă care, montată pe scenele Bucureștiului, a stârnit interes și s-a bucurat atât de aprecierea publicului cât și de cea a criticilor? Ce reprezintă acest mo-**

Ion Calion, Romulus Guga... în redacția *Vetrei*

ment de Ev Mediu întâmplător pentru d-voastră? Cred că omul fără libertate se înăbușă, se alterează, se anulează. De aceea, lupta lui pentru libertate este tema principală a unei literaturi politice. **Evul Mediu întâmplător** e o piesă despre nimicire, despre mecanismul totalitar care-și propune să distrugă nu numai umanismul și omul, dar care propune jосnicia, cinismul și delațunea și omuciderea drept principii morale. Ura față de democrație și drepturile individuale omenești stă în natura unui asemenea mecanism totalitar. Piesa este o istorie a mecanismului descris în componentele sale și pus să acționeze în fața spectatorului spre a arăta la ce funcționează, de ce și ce scop își propune. Am vroit de mult să scriu această piesă. A avut nenumărate variante. Forma sa actuală, tradusă în engleză, franceză, germană și rusă, și aflată în atenția unor teatre din alte țări, mi se pare cea mai reușită și faptul că de o stagiune și jumătate bilete nu se află, că am depășit de mult cincizeci de spectacole cu o piesă politică, îmi demonstrează din nou că publicul românesc are nevoie de artă politică și nu de texte boulevardiste, conformiste și ale falselor probleme.

– **Aveți sentimentul că v-au rămas cărți nescrise? Pe care dintre cărțile d-voastră publicate le-ați rescrie?**

– Pe toate. Dacă n-aș avea această trăire, m-aș simți un om terminat. Pentru autorul lor, fiecare carte poate fi o capodoperă în momentul când ea s-a născut. Dar este o frază neterminată, când e vorba de însăși viața ta. Vreau să reeditez cele trei romane ale mele într-o trilogie: **Sărbători fericite, Viața postmortem, Nebunul și floarea** – ordinea fiind inversă, după cum vedeți, și tot o trilogie ar fi și

Speranța nu moare în zori, Noaptea cabotinilor, Evul Mediu întâmplător.

În cazul lor însă, se vor adăuga două piese noi. Una mai veche, care poartă deocamdată titlul provizoriu **Candelabru (sau Un om acuzat de rebeliune)** și o piesă în curs de montare la Teatrul Mic, **Amurgul burghez**. Dar toate, după ce voi publica **Prințul incinerat**, în care mi-am investit ultimii ani și cartea în care m-am simțit cel mai bine și cel mai fericit.

– **Sunt momente din viața d-voastră definitorii pentru devenirea ca scriitor? Cred că momentul *Vatra* înseamnă foarte mult pentru d-voastră, pentru atmosfera spirituală din această parte a țării. Vorbiți-ne despre *Vatra* în acest an jubiliar al ei.**

– Aș fi mai fericit s-o facem după ce momentul aniversativ va trece. Pentru că **Vatra** este istoria împlinirii și maturizării unor scriitori. Dar este în același timp și locul în care Târgu-Mureșul și-a câștigat, cred eu, locul în prima „divizie” a literaturii românești. Și cum retrogradările sunt greu de presupus, echipa târgumureșeană are încă în fața sa partide importante și de răsunset. Am o singură tristețe că, acum zece ani când revista urma să apară și am avut o lungă conversație cu unul dintre înaintași, regretatul A. E. Baconski, și care îmi vorbea despre himera sa transilvană, nu este astăzi printre noi să-i vorbesc despre a mea. Aș fi foarte fericit și sunt de fapt, gândindu-mă la **Fluxul memoriei**, care pentru mine reprezintă o nouă teorie a fizicii pe care marele poet a dăruit-o umanității noastre. Pentru că în fericirea noastră de acum, în fluxul memoriei, vom avea într-o zi prilejul să ne redescoperim mai bine ceea ce am fost și ceea ce suntem. Iar eu mă gândesc că voi ajunge într-o înșorită zi de noiembrie pe țărnișurile largi, unde poetul se plimbă printre crizantemele sale și, îmbrățișându-l, îi voi spune că mi-am îndeplinit, cel puțin în această clipă a vieții mele, aproape toate profețiile politice.

Târgu-Mureș, 24 februarie, 1981

(Echinoux, nr. 4/5/1981)

Romulus Guga Filă de dicționar

Romulus Guga s-a născut la 2 iunie 1939, în Oradea, și a murit la 18 octombrie 1983, în Târgu-Mureș.

Poet, prozator, traducător, dramaturg și publicist. Provine dintr-o familie de intelectuali. Tatăl, medic - Ioan Guga, originar din Cuvin (Banatul Sârbesc), bunicul patern fiind Protopopul de Cuvin. Mama: Șarolta Guga (născută Ercsey), casnică, decedată când scriitorul avea 12 ani. După 6 luni, tatăl s-a recăsătorit.

A început școala la Oradea în 1946, fiind elev al Liceului „Emanoil Gojdu”. Rămas orfan de mamă, își urmează tatăl, la locurile lui de muncă, la Cluj, unde frecventează, timp de 2 ani (1951-1953), Liceul „Gh. Barițiu”, continuând cursurile la liceul din Gherla (1953-1955).

Angajat ca funcționar la Gherla, trece, în clasa a X-a, la secția fără frecvență a liceului din Dej.

În toamna anului 1957, devine student la Facultatea de Filologie a Universității din Cluj.

Din această perioadă datează primele lui poeme.

Începe să scrie și să publice poezii. Debutează cu poeme în revista „Tribuna” (1958). Un grupaj de poezii i-a apărut în traducere în italiană, la propunerea Rosei Del Conte, în „Il Giornale dei poeti” (1960).

Se formează literar în ambianța revistei *Steaua*.

În mediul universitar și cultural clujean cunoaște personalități precum Iosif Pervain, A.E. Baconsky, Leon Baconsky, D.R. Popescu etc. De asemenea, îi întâlnește pe Ion Agârbiceanu și pe Lucian Blaga.

Se formează literar în ambianța revistei „Steaua”.

După terminarea facultății, în 1962, lucrează la început ca profesor de limba și literatura română la Școala Generală din Măcișu (județul Cluj) apoi ca organizator cultural la Casa Universitarilor din Cluj (1963-1967).

Până în 1967, când este angajat secretar literar la Teatrul de Stat din Târgu Mureș, și unde, un an mai târziu, realizează (scenariul și regia) un spectacol Blaga, Romulus Guga scrie și publică, în ziare și reviste clujene, cronici dramatice, organizează spectacole de poezie, încearcă o dramatizare după Dostoievski și citește intens studii de teatrologie.

Tot în 1968 îi apare volumul de poeme *Bărți părăsite*, urmat de *Totem*, versuri, 1970, și romanul *Nebunul și floarea*, (Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1970) – Premiul pentru proză al Uniunii Scriitorilor, împreună cu Augustin Buzura – pentru *Absenții*, ediția a II-a, apărând în la 1991, Editura Tipomur, cu o postfață de Nicolae Băciuț.

Această notorietate câștigată în trei ani îi aduce în 1971 numirea ca redactor-șef al revistei *Vatra*, serie nouă a revistei *Vatra*, *foaie ilustrată pentru familie*, seria 1894 (condusă de I.L. Caragiale, Ioan Slavici și George Coșbuc), pe care o conduce până în octombrie 1983, la moartea sa.

Ca autor, se distinge printr-o frenezie creativă care s-a materializat în anii în care au urmat în alte patru romane: *Viața postmortem* (Ed. Cartea Românească, București, 1972, *Sărbători fericite* (Ed. Cartea Românească, București, 1972, *Adio, Arizona* (Ed. Dacia,

Cluj-Napoca, 1974, *Paradisul pentru o mie de ani* (Editura Eminescu, București, 1974).

Din 1973 însă, energiile lui creatoare sunt concentrate spre teatru, poate și succesului pe care i-l aduce piesa lui de debut, *Speranța nu moare în zori*, pusă în scenă de Teatrul Național din Târgu-Mureș, și distinsă cu Premiul de Dramaturgie, Piatra Neamț - 1973, iar în

1975 cu Marele Premiu la Festivalul de Teatru de Televiziune, de la Praga. Are parte de o înscenare care duce la un soi de judecată, la sala de Oglinzi de la Palatul Culturii din Târgu-Mureș, de tip stalinist, fiind înfierat ca... scriitor anticomunist. Au urmat piesele *Noaptea cabotinelor* – 1978, jucată de Teatrul Național din Târgu-Mureș, și distinsă cu Premiul de dramaturgie al Uniunii Scriitorilor, apoi *Evul Mediu întâmplător* – 1980, pus mai întâi în scenă la Teatrul Mic din București, pe urmă la Teatrul Național din Târgu-Mureș –

1986, *Amurgul burghez* – 1984, jucat la Teatrul Mic București și Teatrul Național din Târgu-Mureș, secția maghiară, Teatrul din Târgu-Mureș, secția română. Primind pentru acest spectacol Premiul Festivalului de Dramaturgie de la Timișoara.

Are numeroase inițiative publicistice, care individualizează revista în cadrul presei literare românești. Astfel, înființează, în 1972, pe lângă „Vatra”, un cerc de traducători, a cărui activitate se concretizează în tălmăcirile tipărite într-o secțiune specială a revistei și în câteva cărți apărute la editurile Dacia din Cluj Napoca și Kriterion din București. El însuși a tradus, publicând mai întâi fragmente în reviste, din Suto Andras, Jurek Becker, Giinter Grass, Willi Meinck. În volum au apărut Suto András, *Un leagăn pe cer. Pagini de jurnal*, prefață de Titus Popovici, București, 1972 și Jurek Becker, *Iacob mincinosul*, Cluj Napoca, 1974 (în colaborare cu Iva Paraschiv, pseudonimul Ilenei Foișoreanu);). Postum apare și Willi Meinck, *Uluitoarele aventuri ale lui Marco Polo*, I-II, Cluj Napoca, 1986 (în colaborare cu Ileana Foișoreanu).

Postum apar și volumele *Evul Mediu întâmplător*, (teatru), ediție îngrijită de Voica Foișoreanu-Guga, București, 1984, cuprinzând piesele *Speranța nu moare în zori* (1973), *Noaptea cabotimilor* (1978), *Evul Mediu întâmplător* (1980), *Amurgul burghez* (1984), și *Poezii*, ediție îngrijită de Romulus Vulpescu, introducere de Ștefan Aug. Doinaș, Cluj Napoca, 1986.

În sertar au rămas texte din toate genurile în care s-a manifestat: poeme, (incluse în volumul din 1986), proză, în diverse stadii de elaborare romanele *Autopsie sentimentală*, *Străbunicul din cămară* și *Prințul incinerat*, teatru: *Moartea domnului Platfus*, *Cele cinci zile ale orașului* (incluse în volumul din 1984)

Fragmente din textele sale dramatice, datând încă din 1960, au fost incluse (*Moartea domnului Platfus*, parțial, în romanul *Adio, Arizona* (1974), și (*Elefanții*), în romanul *Nebunul și floarea*.

A colaborat la *Steaua*, *Tribuna*, *Echinoc*, *Teatrul*, *Luceafărul*, *Orizont*, *România literară*, *Familia*, *Steaua roșie* (Târgu Mureș), *Flacăra* etc.

Din 1976, a făcut parte din Consiliul de conducere al Uniunii Scriitorilor din România.

N. BĂCIUȚ

Cine a fost Romulus Guga ?

Romulus Guga a trăit în Târgu-Mureș între 1967 și 1983, deci timp de 16 ani, de la vârsta de 28 până la vârsta de 44 ani. Cât o vârstă de adolescent plin de visuri. *Dacă printr-o minune s-ar reîntoarce aici, ar fi mult mai tânăr decât mulți dintre noi. Deci, cine a fost Romulus Guga ?*

Un gimnaziu din Târgu-Mureș îi poartă numele. Un bust din fața acestui gimnaziu îl reprezintă. O mulțime de elevi frecventează școala sau grădinița asociată sau sălile sale de sport – iar unii se întrebă: „Dar, cine a fost Romulus Guga?”

Gimnaziul e situat pe strada Cernavoda nr.2. Pe aceeași parte a străzii e centrul sportiv care aparține școlii (chiar pe colț) și terenurile sportive, iar pe cealaltă parte sunt 3 sau 4 blocuri cu 4 etaje. Bătrâneii, cu dificultatea lor de a accepta schimbarea, și în general persoanele peste 40-50 de ani, îi mai spun încă „gimnaziul Romulus Guga, fost școala generală nr. 18”, cu toate că anul acesta se sărbătoresc 20 ani de când școala poartă numele scriitorului.

Cine a fost Romulus Guga ?

Cine își mai aduce aminte de el ?

Căci Romulus Guga a murit exact în urmă cu 30 de ani, în 1983, la vârsta de 44 de ani. Mulți dintre cei care l-au cunoscut, care i-au fost prieteni sau doar simple cunoștințe – au acum peste 70 de ani, sau – oricum – peste 45, dacă erau copii și l-au întâlnit la vreo școală sau la vreo șezătoare literară.

Ce știu despre Romulus Guga cei tineri, sub 40 ani, care n-au tangență cu literatura, și, mai ales, ce știu copiii și tinerii care frecventează Gimnaziul „Romulus Guga”?

Unii dintre ei, cei care participă la Festivalul de creație al elevilor care îi poartă numele și cei care au notă mare la Limba și literatura română – se presupune că știu. Dar ceilalți? Cine a fost Romulus Guga? În urmă cu câteva luni, am primit un telefon de la o colegă de serviciu al cărei fiu frecventează gimnaziul amintit, fiu care i-a pus această întrebare. Dorea informații.

O altă cunoștință mi-a povestit ceva tulburător. Are un copil de vârstă grădiniței, pe care o frecventează la Gimnaziul „Romulus Guga”. Într-o

zi, uitându-se la bustul din fața gimnaziului a întrebat-o: „Mamă, cine e nenea acela de piatră de acolo ?” Iar ea i-a explicat – ca orice mamă care știe că trebuie să răspunzi la întrebările copiilor dacă nu vrei să le amputezi setea de cunoaștere, i-a răspuns: acest „nenea de piatră” se numește statuie și îl reprezintă pe scriitorul târgumureșean Romulus Guga. Acest scriitor a scris mai multe cărți și a făcut o revistă care se numește „Vatra”.

– Dar, mamă, a zis copilul, de ce este dezbrăcat ? Iar mama, în grabă, i-a dat primul răspuns care i-a venit în cap: pentru că așa sunt statuile, și apoi, acum este primăvară, așa că oricum, nu-i este frig.

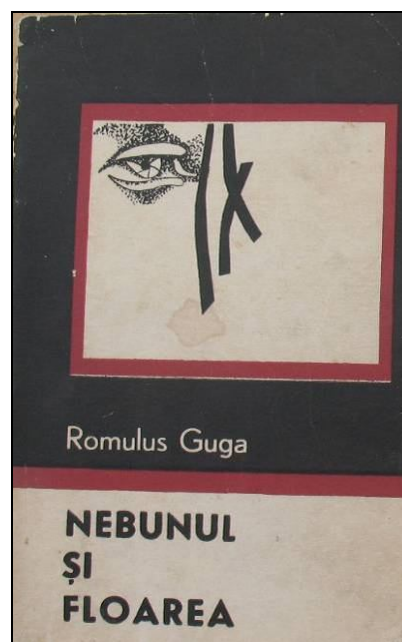
Era perioada în care copilul învățase că este politicos când vezi persoane cunoscute, să le saluți. Așa că, zilnic, la venirea la grădiniță, când ajungea lângă bustul scriitorului, copilul zicea: „Bună ziua, nenea Guga”, iar la plecare: „La revedere, nenea Guga”. A trecut vara, a trecut toamna și copilul, la fiecare întâlnire cu bustul, îl saluta. A venit iarna. Și într-o zi în care era foarte frig, ajungând lângă bust, copilul și-a scos căciulița și geaca îmblănită și a rugat-o pe mamă să îl îmbrace. „Săracul nenea Guga, a spus cu mare tristețe, este atât de frig, și este atât de singur, și n-are haine”.

Un alt fost elev, în prezent autor și el, pe numele său Laurențiu Blaga, a scris în toamna lui 2012, cu ocazia aniversării Teatrului Național din orașul nostru, o micro-monografie despre Romulus Guga. Semnificativă este mărturia lui privind primul contact cu scriitorul despre care vorbim. Fiind premiat la sfârșit de an școlar, cu premiul II, a primit ca premiu câteva cărți semnate de acest autor, despre care nu auzise până atunci. Oarecum întristat că primește cărți semnate de un autor care nu figurează în manualele școlare, l-a citit. Și de atunci îl iubește, sau cel puțin așa spune.

Deci, cine a fost Romulus Guga ?

Datele biografice sunt ușor de găsit, dar oare ele au cea mai mare importanță când vorbim despre un om? Chiar și atunci când este vorba despre un cioban, oare este important anul nașterii și al morții, de câte ori a fost însurat și în ce condiții locuia iarna ? Ce aflăm despre acel cioban din →

VOICA FOIȘOREANU GUGA

această seacă înșiruire de date, și cum putem explica faptul că fiii săi ajung profesori universitari, de exemplu, sau ziarști? Nu ar fi mai util să aflăm la ce se gândea în nopțile înstelate de pe pășunile montane și faptul că percepea infinitul și veșnica trecere, mărunta noastră viață, miracolul răsăritului și nesfârșita tristețe a plecărilor, a coborârii de pe munte, a întoarcerii din spațiul fără hotare în cămăruța cu pereți albi, numită locuință? Câți dintre noi, orășenii, sau intelectualii medităm la asemenea cote?

Ce importanță are, chiar și atunci când vorbim despre un politician – faptul că a trăit 70-80 de ani, că a fost senator sau parlamentar de câteva ori, că a lăsat urmașilor o avere mai mare sau mai mică și că pe durata vieții a avut o grămadă de putere și drept de decizie asupra sorții celorlalți? Sau, ne interesează (ar trebui să ne intereseze) ce a făcut bun pentru patria sa acel politician (senator sau parlamentar), care au fost aspirațiile sale, cât din ele a reușit să pună în practică, în ce măsură a avut dreptate? A fost un „drept” (cum foarte frumos spun evreii despre cei care le-au luat apărarea pe vremea pogromurilor: „*Drept între popoare*”), a avut simț moral, a promovat preceptele umaniste lăsate nouă moștenire în mod repetat de diverse școli de gândire, de la cea creștină la celebra „*revoluție franceză*”? A fost acel politician o ființă socială responsabilă, sau a fost doar un profitor „de situație”?

De exemplu, ne interesează când s-a născut Dl Iorgovan sau că a făcut o constituție valoroasă sau – ne interesează unde s-a născut, a copilărit, și-a început viața sexuală dl Tokes (parlamentar european al României) sau faptul că incită la ură și scuipe pe patria sa, care i-a dat tot ce are și tot ce este?

Datele biografice au relevanță doar atunci când vrem să adăugăm valoare (așa-numita „valoare adăugată” în termeni economici) la ceea ce a înfăptuit o persoană sau la zestrea sa de visuri, aspirații și realizări. Fără acestea din urmă datele biografice sunt simple borne de hotar, care pot fi citite pe orice cruce din cimitirele creștine, sau – cum spunea Romulus Guga într-o poezie dedicată marelui nostru Lucian Blaga: „*Poetul e de-acum împrejmuț cu piatră. / Anii sunt scriși sub nume. / Cărțile se pot citi,*

nu mai există o altă față. / Statuia e-n mâinile mele.

Cine a fost Romulus Guga?

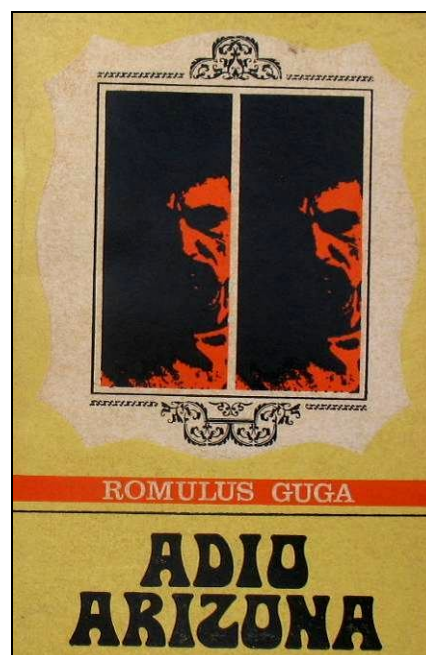
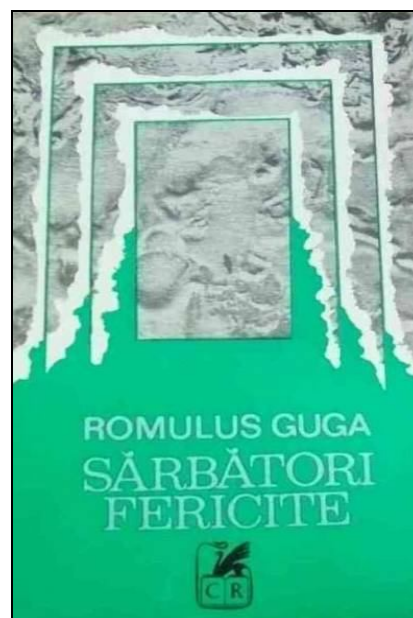
Ce a realizat în cei 44 de ani petrecuți pe acest pământ, mulți dintre ei în Târgu-Mureș? Care au fost visele, aspirațiile, dorințele, prietenii, bucuriile, tristețile și realizările sale? Cu ce s-a ocupat, de fapt? Care sunt elementele componente ale gândirii sau ale personalității sale? Ce ne comunică nouă cărțile sale?

În primul și în primul rând, Romulus Guga a fost un scriitor român. Român – pentru că a scris în limba română și a trăit în România. Deci, aparține literaturii române, iar după ce va fi tradus (oare unde sunt traducătorii în acest Ev al integrării? Chiar toți cunoscătorii de limbi străine sunt miopi și nu văd imensa nișă care îi așteaptă?) – deci, după ce va fi tradus, va aparține cu siguranță și literaturii universale.

Despre ideile, temele, concepțiile, simbolurile sau personajele din opera lui Romulus Guga, pe care acesta a încercat să le definească și să ni le transmită, va trebui să vorbească vocea autorizată a unor critici conștienți de rolul lor major în valorificarea creațiilor contemporanilor și valorificarea moștenirii literare a acestui colț de Pământ pe care împreună îl locuim. Niște critici conștienți de ceea ce așteaptă populația cu înzestrare intelectuală din partea lor și care se ridică la nivelul acesteia. Niște critici care își uită frustrările (și nu le exhibă în mod jenant pe diverse bloguri), niște critici care uită să publice glumițele de cafea, care îndubitabil fac farmecul unor agape, dar nu-și au locul pe hârtia cuprinsă între copertile unei cărți. Niște critici care nu se fac vinovați de slaba cunoaștere a literaturii române peste hotare.

Dar, să vorbim despre Romulus Guga și despre cine a fost el.

Să încercăm să aflăm cine a fost scriitorul român Romulus Guga pentru a putea răspunde acestei întrebări legitime pe care ne-o pun nouă atât spiritele tinere, însetate de cunoaștere, care bat la porțile vieții intelectuale, cât și străinii care în amalgamul noii Europe vor vrea să știe – de exemplu, care sunt scriitorii de limbă albaneză sau slovenă sau catalană sau română care folosesc în scrisul lor metafore cu sens general uman, sau care sunt moralisții, →

umaniștii etc – pentru a-i traduce și a-i integra în tezaurul comun. Desigur, vor fi printre ei și amatori de pornografii și siropuri literare, amatori de bârfe și invidioși frustrați în mod cronic (căci, parafrazând, putem spune că „nimic din ceea ce este uman nu ne este străin”), dar să-i lăsăm să zacă în periferia lor iresponsabilă și banală. Să-i ignorăm. Și să încercăm să aflăm ce ne interesează de la cronicarii serioși și de la istoricii literari responsabili.

Deci, cine a fost Romulus Guga ?

Pe lângă faptul că a scris opere literare (poezie, proză, teatru – care încă își așteaptă criticii; ar trebui lansate niște site-uri după un model în oglindă celui numit „Regizor – caut piesă”, de tipul „Poeme – caut critic”, „Romane – caut...” – Romulus Guga a fost și ziarist. În această calitate, a publicat intermitent articole în diverse ziare și reviste, abordând mai multe genuri (foiletoane, critică de artă plastică, critică literară de teatru, ese-uri), dar s-a ocupat mai ales de conceperea și realizarea revistei târgu-mureșene „Vatra”, al cărei redactor-șef a fost de la înființare (1971) până la decesul său (1983). În penultima lună a vieții sale, încă a fost în tipografie să ia șpalturile, să facă corectura, să discute cu tipograful, cu zețarii... Guga era un cronic îndrăgostit – nu numai de idee, ci și de muncă și de toți oamenii cu care lucra, cu care colabora, cu care realiza împreună ceva. Reciproca – în ceea ce privește oamenii – nu a fost (după cum s-a dovedit) întotdeauna valabilă.

Cum a ajuns Romulus Guga redactor-șef al revistei „Vatra”?

A fost numit, spune un scriitor pe blogul său. De parcă undeva pe planeta Pământ ar exista și altă modalitate de a ocupa o funcție la un ziar sau la o revistă care nu sunt inițiative private, ci fac parte din patrimoniul cultural al unei țări, țară care are un buget pentru cultură, țară care nu dorește să piardă banii investiți, și atunci are grijă să numească la conducere o persoană capabilă să realizeze o revistă care să fie citită, cerută, cumpărată. În țările sărace, populația se uită de două ori înainte să dea banii pe un hobby cultural, cum ar fi citirea unei reviste de cultură. Iar administratorii din orice sistem sunt ființe apolitice. Sunt ființe pragmatice. Verifică cu parcimonie persoanele și aptitudinile

lor profesionale înainte de a le numi, și foarte adesea, le supun unor teste.

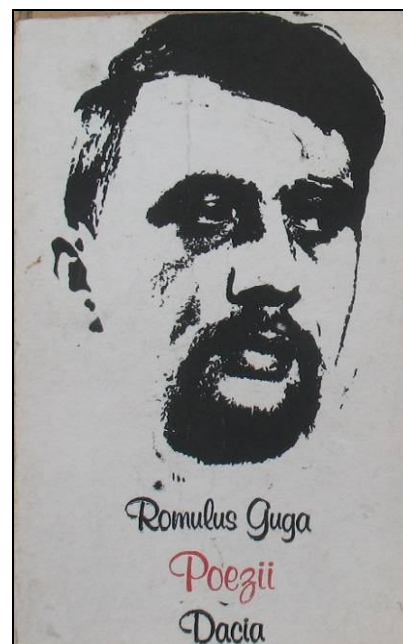
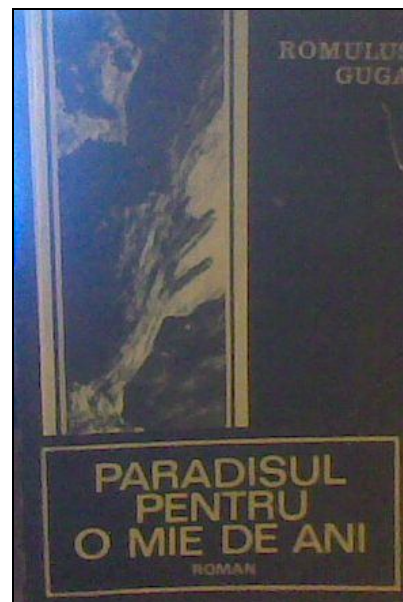
Deci, cum a ajuns Romulus Guga redactor-șef al nou înființatei – în anul 1971 – reviste „Vatra” ?

În 1967, în urma unui concurs susținut la București pentru postul de secretar literar al teatrului din Târgu-Mureș (care atunci se numea „de stat”, devenind „național” după mulți ani) – pentru secția română, concurs câștigat, s-a mutat „la post”. În acea perioadă exista o emulație intelectuală în orașelul nostru, o dorință aprigă de a avea și de a face cultură română, iar intelectualii orașului se întreceau cinstit, ca în sportul antic, în competiția creării de valori. Exista pe atunci în Târgu-Mureș un ziar (cotidian) românesc – „Steaua Roșie”, care după așa-numita revoluție din 1989 și-a schimbat numele în „Cuvântul liber”, un Institut Pedagogic de 3 ani și o secție română a teatrului de stat (din 1962). Ulterior, s-a înființat și o secție română la Institutul de teatru.

Și exista o mare dorință de a demonstra că există în Târgu-Mureș cultură, preocupări artistice și intelectuale, că există și creatori de cultură.

Pentru a face cunoscute aceste lucruri, era nevoie de o revistă, iar profesorul Iuliu Moldovan (numit de toți colegii Jules, datorită dragostei și înclinației sale spre cultura francofonă) – care a ocupat mulți ani postul de director al Secțiunii de Cultură a județului Mureș, a reușit să obțină aprobările necesare pentru înființarea ei. Uite, în cazul acestui om, se poate folosi expresia „Omul sfințește locul”, cu atât mai mult cu cât locul ocupat, era unul fragil, pe un scaun aflat sub controlul dictaturii comuniste.

Dar înainte de a înființa revista, acest domn (fost tovarăș – ce amară ironie!) a lansat o chemare: cei care sunteți amatori să faceți o revistă trebuie să demonstrați că sunteți capabili, că aveți concepție, energie suficientă și capacitatea de a o impune pe plan național, alegând cu grijă colaboratorii – după calitate și nu după simpatie. Deci – a lansat el apelul – dacă reușiți să elaborați, să tipăriți și să vindeți patru numere de revistă pe parcursul unui an (ca Supliment literar-artistic al ziarului „Steaua Roșie”) – atunci vă vom încredința soarta și conducerea unei reviste literare locale. Jules Moldovan nu avea preferințe pentru vreo persoană. El dorea însă→

să fie sigur că nu s-a luptat pe degeaba, că nu ratează nu-mind o persoană care nu rezistă la „proba efortului”. În paranteză fie spus, nici măcar nu îl simpatiza pe Guga.

Invitația fusese lansată cu mai bine de un an înainte de apariția lui Romulus Guga în Târgu-Mureș, dar nimeni nu-i dăduse curs, adică nu realizase practic ceva. Discuții prin cafenele – da, machetă de revistă, concepție, selecție de colaboratori, strângere de materiale pentru publicare pentru minimum 3-4 numere în avans – nu!

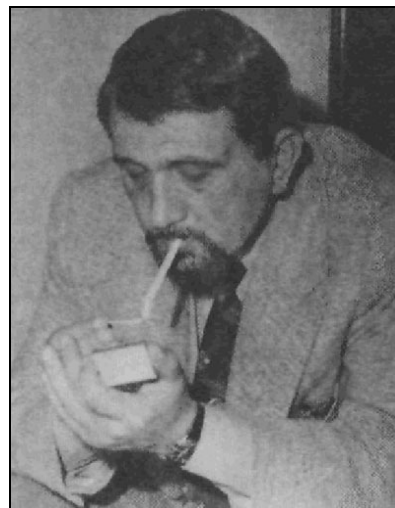
Timp de peste doi ani, Romulus Guga a făcut naveta (pe banii lui) între Târgu-Mureș – București și Târgu-Mureș – Cluj, în căutare de colaboratori. A scris articole în ziarul local, s-a dus la toate cenaclurile literare din județ, s-a dus pe la școli – cerând materiale, căutând persoane cu preocupări și talent pentru scris. A făcut macheta revistei, s-a dus cu ea peste tot, a pus oamenii în temă, pe toți oamenii cu care venea în contact (inclusiv chelnerii de la fostul restaurant „Mureșul” și angajatele de la „Lacto-vegetarian”, ca să nu mai vorbim de librari, bibliotecari, profesori, actori – cu toții știau că „domnul Guga visează să facă o revistă”, că „domnul Guga este un romantic”). Pe vremea aceea, apelativul de adresare era „tovarăș”, dar lui Guga, înafara relațiilor oficiale – i se zicea „domn”. Iar „domnul Guga” a reușit ca pe parcursul anului 1970 să publice cele patru numere cerute, sub numele de „Cadran Mureșean”. Tot tirajul a fost vândut de la primul număr în câteva zile, astfel că la numerele următoare a fost necesară obținerea de aprobări pentru mărirea tirajului. De notat – pentru istoria literară: sămânța din care a încolțit „Vatra” s-a numit „Cadran Mureșean”.

Romulus Guga a reușit să facă revista, și a făcut-o, dar nu singur. A făcut-o împreună cu un grup de tineri entuziaști, cu sprijinul unor mai bătrâni și mai experimentați ziariști. Principalii săi colaboratori în perioada de început a revistei „Vatra” au fost alți doi aspiranți la porțile literaturii, domnii Dan Culcer și Mihai Sin, iar pentru problemele tehnice, domnul Atanasie Popa, ziarist cu mare experiență. Spun „aspiranți la porțile literaturii” deoarece aveau doar câteva materiale publicate, câte să numeri pe degetele

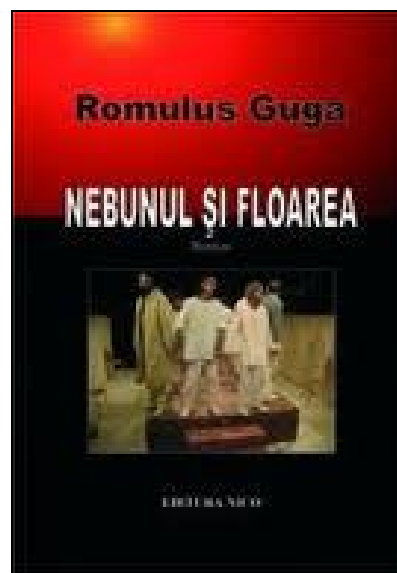
unei mâini, în diverse reviste. Nici unul nu avea vreo carte tipărită. Dan Culcer era preparator universitar la Institutul de Teatru „Szentgyorgy Arpad” din Târgu-Mureș și doctorand la Universitatea Babeș – Bolyai din Cluj, Mihai Sin era profesor de limba română la Liceul „Unirea” din Târgu-Mureș, iar Romulus Guga decăzuse de la statutul de secretar literar la cel de referent literar la secția română a teatrului din localitate – ca urmare a unei reorganizări a serviciului. Dar, cei trei mușchetari numiți mai sus, în paralel cu munca redacțională, au scris și încet-încet s-au afirmat.

Primele lor cărți tipărite au fost, pentru Romulus Guga: volumele de versuri „Bărți părăsite”, Editura pentru literatură, București, 1968 și „Totem”, Editura Cartea Românească, București, 1970, și volumul de proză – încununat cu marele premiu de proză al Uniunii Scriitorilor din România – intitulat „Nebunul și floarea”, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1970, pentru Dan Culcer: „Un loc geometric”, Editura Cartea Românească, București, 1973; „Citind sau trăind literatura”, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1976; „Serii și grupuri”, Editura Cartea Românească, București, 1981 – toate trei, cărți de critică literară (întreaga operă tipărită); iar pentru Mihai Sin: „Așteptând în liniște”, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1973; „Viața la o margine de șosea”, Editura Cartea Românească, București, 1975; „Bate și ți se va deschide”, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1978 – Premiul Uniunii Scriitorilor. După cum se observă, Guga a debutat editorial cu poezie în 1968 și cu proză în 1970, iar Culcer și Sin au debutat editorial de-abia în 1973, la doi ani după înființarea revistei „Vatra”. Se presupune că la „numirea” ca redactor-șef a lui Romulus Guga au avut o contribuție de rang doi și realizările editoriale ale celor trei scriitori întemeietori ai „seriei noi a revistei Vatra”.

Scrierea unei cărți nu este un lucru ușor. Efortul depus, sacrificiile de timp și de obișnuitele plăceri ale vieții, nopțile nedormite în căutarea unei formule originale – care să cuprindă răspunsuri la întrebări care bântuie orice ființă umană cu înzestrare de „trestie gânditoare” – se justifică dacă „produsul publicat” are succes, dacă este apreciat. Scriitorii acced cu timpul la o cunoaștere mult

Coperta de Radu Ceontea

Coperta de Nicolae Băciuț

mai subtilă a mediului uman, social și politic – decât ceilalți oameni. Iar această cunoaștere îi obligă la un moment dat să facă alegeri. Nu toți optează „corect”. Din păcate. →

Nu acesta este cazul lui Guga. Dar Guga s-a întâlnit în scurta lui viață, în care a visat frumos, cu ochii larg deschiși ca niște imense oglinzi verzi inteligente – nu numai cu oameni de aceeași calitate și nu numai cu „monștri sacrii” din diversele ramuri ale culturii, ci s-a întâlnit și cu persoane care și-au purtat și-și poartă încă prin lume cu aroganță malformațiile spiritului – numite răutate, invidie, suspiciune, calomnie, narcisism etc. Le-a întâlnit și a suferit. Și a suferit cumplit când a fost trădat de prieteni sau a fost abandonat din lașitate.

Au trecut 30 de ani de când Romulus Guga a plecat, vorba mitului, să se plimbe prin Câmpiile Elizee. Plecând, ne-a lăsat o întrebare și un răspuns care dimensionează spațiul gândirii sale și coloratura sa afectivă, sub forma unor versuri: „O, cine va ști c-am trecut ca o lacrimă / Pe obrazul acestei planete albastre ?” – sau – în spiritul aceleiași viziuni, telescopată la nivel cosmic: „După ce mor am să mă mut între stele, / Cine m-a iubit să mă caute între ele”.

În proză, dramaturgie și publicistică – Romulus Guga a lăsat nenumărate mesaje și mărturii despre epocă și despre crezul său, dar este imperios necesară o relectură autorizată, demnă și responsabilă a operei sale, căci numai ascultând de îndemnul biblic „Bate și ție se va deschide” (reluat – de altfel și de prozatorul Mihai Sin) – vei putea să descoperi „Mirabila sămânță” sădită de Romulus Guga în conștiința unora dintre contemporanii săi întru conștientizarea nesfârșitei curgeri a vieții umanității, a pericolelor care o amenință și a căilor de salvare. Ultima replică a personajului Honterius din piesa „Evl Mediu întâmplător” – spune ceva despre crezul lui Guga: „*Mor pentru că omul nu trebuie nimicit... Înjosit... Pentru că nu e o cârpă cu care să te ștergi pe frunte din când în când în istorie, ci e însăși istoria. Mor pentru că eu cred în libertatea lui, în creația lui. Mor protestând și rugându-vă: salvați – vă oamenii, mai este timp!*”

Iar ultima replică a acestei piese, pusă în gura Străinului (personaj premonitoriu?) este: „*Nu trebuie să-ți fie teamă. Aparent suntem numai noi doi... Dar numai aparent... Vom aștepta aici, în dreptul acestei flori. Lângă acest semn de recunoaștere, în acest ev mediu întâmplător... Omul e mai presus decât teroarea...*”

IANUARIE

O, viscolea azi-noapte, viscolea, gândul nostru de-a fi eterni, stau în casa ta cu tine și simt că de moartea din mine te temi.

Eu vreau să te vindec și nu fac cu mângâierea decât a te speria, stăm singuri și ni se parcă știm că-n casa asta e îngropat cineva.

Stă si duhnește atât de plăcut sub vrafal grotesc al mâhnirilor noastre, am scris pe panglici de liniști cu lut, niciodată, niciodată nu vom uita.

Tu te temi și pe mine mă bântuie spaima că nu mai ești, că nu mai sânt, că un duh potrivnic veghează ultimul nostru cuvânt.

Și ninge și ninge sărac cum toate au fost iarna asta, nu mai tresari, nu mai tresar, moartea ne-a aburit fereastra.

DE GÂNDUL PEREGRINILOR

Pentru Voica

Ești atât de plăpândă, de-a nimănuie uneori, vina de-a trăi pe fața ta-i un plâns. Triatețea neânțelegerea cuvintelor te-au făcut atât de stranie, de uit că vigoarea mea în tine nu se îngroapă pentru fii. Ești atât de fermecătoare, de blândă, de înfometată, atât de otrăvită de gândul peregrinilor.

Apusul de soare te deplânge, răsăritul continuă să-ți amintească că nu vei mai fi într-o zi. Sunt aici, în casa ta oprit, călătorul, el însuși îngrozit că va muri.

IARNA, PE BOTUL LOR, ROȘIE

Gâtul tău alb, Françoise, mi-amintește de zăpadă... Zăpada îmi amintește de lupi; Gâtul tău alb, Françoise,

Cai alergând; luceferi fierb în zăbală, Sufletu-mi ars prin viscol; Năprasnică dorință după albul

Gât al tău, Françoise...

Lupii-n urmă cu mine în același gând, Cai cu spinarea plină de lună stâlcită... Și lupii... iarna, pe botul lor, roșie... Gâtul tău alb, Françoise...

Iarnă în sufletul meu, mâhnire Gâtul tău alb, Françoise...

SĂ NE BUCURĂM

Urechea mi-o lipesc de pântecul tău, aud moartea cum începe a mișca, de parcă o să naști, cum toate se nasc, femeia mea, probabil iubită și de Dumnezeu. Apoi vom sta să privim cum crește și umblă, cum întrebă curioasă sau curios, noi zilnic ne vom coborî mai jos, spre treapta inițială. În fiecare zi, cu fiecare zi ne bucurăm murind cate puțin, secunda a trecut undeva pe sus, templu menit să ne iubim.

Lasă mâinile peste mine și fă semne, așază diamantul pe creștet și stinge focul ce leagă cerul de pământ, astupă-mi urletul cu cărbuni să încep marca aventură ce-o să mă facă aur.

În noaptea asta am auzit cu urechea lipită de pântecul tău prevestiri ciudate.

Să ne bucurăm. Să ne pregătim, să ne bucuram.

ROMULUS GUGA

ULTIMA VARĂ A LUI ROMULUS GUGA

JURNAL

LUNGA VA(T)RĂ FIERBINTE

Îndată după absolvirea Facultății și după 9 luni de stagiatură, în învățământ, în vara lui 1983, Romulus Guga m-a chemat în redacție la „Vatra”, „de probă”, după ce, din 1981, m-a trecut prin sita exigențelor sale, punându-mi la dispoziție rubrica „Vatra – dialog”.

Am scris atunci câteva pagini de jurnal, în primele mele zile de „Vatra”. Nu credeam atunci că va fi și ultima vară a lui Romulus Guga. După un amestec de zile bune și rele, Guga s-a retras la începutul lui septembrie la casa sa de la Răstolița. L-am vizitat și acolo și nu era în cea mai rea formă, deși era obsedat de starea sa de sănătate. Așa se explică și găzduirea în paginile revistei „Vatra” a unui lung serial despre Iulică Voinea, de la Arad, care făcea tratamente naturiste cu rezultate surprinzătoare. Romulus Guga iubea viața și ar mai fi avut foarte multe de spus/scriș. Oare cum ar fi arătat astăzi revista „Vatra” cu Romulus Guga la timonă? Am regăsit acele pagini de jurnal. Dincolo de timp, acele însemnări rămân mărturie despre ultimele luni ale lui Romulus Guga la „Vatra”.

PRIMA ZI (11 iulie 1983)

În foarte multe sectoare se vorbește de munci sezoniere și nu mă gândeam vreodată că și în cultură se poate ajunge la așa ceva. Și, totuși: „Nicolae Băciut e angajat temporar ca tehnoredactor la revista **Vatra**. I se eliberează prezenta spre a-i servi la tipografie. Adevărul este valabilă pînă la 1 septembrie 1983”.

Deci, un sezon estival la dispoziție pentru a mă iniția în... reviste. După un **Echinoc** de patru ani, urmează această Vatră, de mai bine de două luni. Încerc să mă obișnuiesc cu această idee și cu riscurile și șansa ei.

Surăd după prezentarea pe care mi-a făcut-o Cezar Ivănescu într-o notă la **Caietul debutanților 1980 – 1981**. Lumina favorabilă în care mă pune mi-ar putea atrage antipatii în „Clubul” tinerilor poeți din Târgu-

Mureș. Dar ce vină am eu?

Și-a fost prima zi!

A DOUA ZI (12 iulie 1983)

E stupid să trebuiască să mănânci bine, să-ți fie masa îmbelșugată seara. Am mâncat bine, prea bine, sărbătorind o cunoștință. Peste noapte am avut lungi episoade de trezie totală. De luciditate insuportabilă până aproape de zorii zilei. Un amestec de vis, reverie și stare de veghe.

Deși a doua, e prima zi cu adevărat la **Vatra**. Sosesc primul, după secretară.

Încerc să mă obișnuiesc cu interiorul, cu biroul în care lucrez (biroul lui Dan Culcer).

Fac prima lectură a manuscriselor pentru numărul 8. Îmi revăd și poemele mele. Multe ar trebui schimbate, pentru că, între timp, au apărut în alte reviste. Mai citesc și o proză a lui Valentin Munteanu, un debut, absolut pășunistă. Cronică lui Mureșan la mai multe „Caiete” ale debutanților e searbădă, lipsită de vână. Nu are ce căuta în critică cineva care citește plictisit. Lectură plictisită, cronică plictisitoare.

Lumea intră și iese de la **Vatra**. Aproape ca la medic. Dar oare literatura nu-i și terapie?

Combin lectura manuscriselor cu lectura „Suplimentului”. Interviu lui A.T. Dumitrescu cu Nichita Stănescu. Un geniu al cuvântului, controversat, deopotrivă adulat și contestat. Poate că așa îi stă bine unui rege al cuvântului. Îmi amintesc de o afirmație, publicată în **Săptămâna**, parcă. Într-un test dat unor elevi, cineva a scris: „Eminescu a domnit între anii 1850-1889”.

O pictoriță tânără, cu un temperament vulcanic, a cărei expoziție am văzut-o chiar la **Vatra**, în vizită la redacție, mi se pare de-a dreptul ciudată. Mă întreb încă o dată, cât din creație se datorează și unui dram de nebunie?

AMINTIRI DESPRE ROMULUS GUGA

La ediția a XI-a a Concursului de Poezie și proză „Romulus Guga”, Margareta Pușcaș, de la Radio Târgu-Mureș, a realizat un CD și o casetă cu titlul „Amintiri cu Romulus Guga”. Sunt cuprinse mărturiile ale lui Dimitrie Poptămaș („Mereu printre cărți”, Ioan Oprea (Întâlnirea de la ora 5”, Cornelia Toșa („Aici, la Târgu-Mureș, e doar primăvară și iarnă”, Atanasie Popa („Palanietii cu brânză și varză”), Dan Gheorghe Guga („Dorul de Romy”), Rodica Puia („Romulus Guga și cenaclul Liviu Rebreanu), Iulius Moldovan („Nașul”), Romulus Feneș („Ulise”), Zeno Fodor („Alături, în lumea Thaliei”), Mihai Sin („Familia Vetrei”), Nicolae Băciut („Sub aripa ocrotitoare a lui Romulus Guga”), Melinte Șerban („Întâlnire providențială”), Valeriu P. Vaida („Parcă a fost ieri”), Grigore Ploieșteanu („Istorie și... Ziaristică”), Ion Petru Pop („Litere cioplite în piatră”), Voica Foișoreanu-Guga („Banchetul spiritual”).

Sunt incluse și fragmente din texte de Romulus Guga, în lectura autorului, din Fonoteca de aur a Radioului. (N.B.)

Pentru prima oară sunt în situația de a tehnoredacta o pagină de revista **Vatra**. E greu, e ușor? M-am obișnuit mai repede decât credeam, am intrat în rol înainte de a-mi învăța replicile.

În trecere, întâlnire cu Soril Miavoe. Probabil că nu prea înțelege ce caut eu acolo, observ o răceală discretă, o ușoară urmă de invidie și, de ce nu, chiar dușmănie! Ar fi păcat! Relațiile noastre sunt de oameni puși în slujba cuvântului și nu ne aflăm nicidecum într-o competiție unii cu alții. Cel mult într-o competiție cu noi înșine. Vrem nu vrem, însă, stratificările, ierarhiile sunt inevitabile.

Pun față în față două portrete ale aceluiași personaj: Mara Nicoară, cea din fotografiile vehiculate prin presă, care lasă impresia unei frumuseți desăvârșite, și cea reală, o frumusețe... îmbătrânită.

Mircea Micu, între a fi și a nu fi, cu un poem dedicat lui Marin Preda. A fost scos prima oară din **Flacăra** și a ajuns la **Vatra**, subțiat cu o strofă. De pe prima pagină a fost trimis într-alta. Va ajunge oare și la cititor?

Mă ispitește scrierea unei cărți de întrevizi cu Romulus Guga. Și am primele întrebări. Îmi mai trebuie doar curajul de a i le propune.

NICOLAE BĂCIUȚ

Scrisoare întredeschisă după trei decenii din cauza cuvintelor pierdute...

La anul una mie nouă sute optzeci și trei mă „cartonasem” cu o diplomă de filolog și mă cantonasem deja în ipostaza de scriitor ucenicind prin redacții studentești și tipografii cu linotipuri și zațuri de plumb bacovian. În consecință, eram (ca și astăzi!) îndeosebi preocupat de cizelarea spirituală într-un mediu care să nu mă reducă la cenușul cotidian al vremurilor. Revenirea acasă, la Tg Mureș, în urma posibilității de a fi putut alege ca și șef de promoție la „repartiție” un post de stagiar la... Reghin, ascundea însă o mare jubilație secretă. Prin intermediul prietenului ca și de leat „Nicu” (Băciuț), speram la apropierea din interior față de fenomenul revistei *Vatra* și, în special, față de redactorul ei șef și unul din refondatori, o figură carismatică percepută în mentalul colectiv târgumureșean drept o legendă în viață (încă !)... Nu întâmplător păstram simbolic primul număr al „Vetrei” din 1971 (ca și pe ultimul din seria „adevărată” a *Echinoului*), iar alături de Spectacolul de muzică și poezie dedicat lui Nichita Stănescu de către Dan Grigore și Ion Caramitru, consideram că una din realizările totale de până atunci ale scenei românești era *Evul Mediu întâmplător* de Romulus Guga, pusă în scenă la *Teatrul Mic* din București. De asemenea, cele mai dragi exponate din raftul sufletului erau edițiile principe ale celor *11 elegii* de Nichita Stănescu și *Nebunul și floarea* de Romulus Guga, ambele având povestea lor de dincolo de statutul de obiect cultural. Prima trebuia să se numească *Cina cea de taină*, iar cealaltă, *Iisus și ceilalți*, numai că cenzura era pe metereze și a forțat renumărarea stănesciană, iar în cel de-al doilea caz a comandat o nouă copertă care să îmbrace miezul de înțelepciune...

Speranțele din o mie nouă sute optzeci și trei, toamna, au avut însă de întâmpinat ceva adversități, și nu puține: mai întâi, naveta sau semi-naveta C.F.R. în garnituri fabricate pe vremurile staliniste la Atelierele „Gheorghe Dimitrov” – Arad, apoi

bântuirea „milițiștilor” prin tren ca să-ți pună pe buletin, în loc de reședința târgumureșeană, o mutație în localitatea unde aveai prin „repartiție guvernamentală” (!) locul de *munci și zile*; apoi grija unei clase de adolescenți ușor provinciali (astăzi, oameni ce bat spre 50 !) căreia nici nu am apucat să-i scriu catalogul, că am și fost trimiși iute în inevitabila „practică în agricultură”, unde totuși șirurile de meri conspirau cromatic perfect cu aerul de toamnă... Noroc cu felinarul ultimului vagon care era reperul pentru un fel de club intelectual pe boghiuri ce adăpostea discuțiile unei rezistențe culturale subtile.

Când să mă extrag finalmente din caietele de planificări și să adăst livresc pe buza de jar a „Vetrei”, au urmat marile descumpăniri ale celui an: intrarea fără de întoarcere în Istoria literaturii române a lui „Romi” (Romulus Guga, la 18 octombrie) și, apoi, a lui „Nini” (Nichita Stănescu, la 13 decembrie). Și, oricât ar fi rămas astăzi optzeciștii de veleitari și fără de rădăcini asumate, sentimentul general era pe atunci acela de orfelinat literar, mai ales că nu demult (în 1980) se petrecuse în paginile aceleiași Istoriei și „monșerul” Marin Preda...

Această pustiire mi se traducea mental prin imaginea biroului stinger de pe strada Primăriei, birou pe a cărui ușă scria: „Redactor-șef” și din interiorul căruia așteptai să apară Romulus Guga. Mobila vetustă, ce mai păstra ceva din luciul furnirului autentic al hotelurilor de altădată, era fin uzată de cuvintele spuse, scrise, corectate, gândite, răzgândite, tăiate,

exilate și chiar înregistrate „prin mijloace specifice”... Acolo a apărut nu după mult timp în spatele portretului cu bandă neagră al lui „Romi” și noul-vechi redactor-șef, „Cornel” (Moraru), hărăzit să macine la moara cu zături a timpului (dez)baterile redacționale. Printre ecurile lor, mi-am găsit spațiul de rezonanță și traiectoria între coordonată și abscisă sub mentoratul lui „Mihai” (Sin), care m-a orientat ca și colaborator spre funcția de... „Filtru” (dedat la acizii criticii iar, mai puțin, la amoniacul din coada de vulpe înșurubată în hornul Combinatului). Și, nu întâmplător, exact spre acel spațiu al cuvintelor m-am dus să iau pulsul istoriei la apusul lui '89, tot în același birou văzând pentru prima dată în realitate și primul PC, programat - se pare - să scrie numai cu anumite „caractere”.

Într-atât de drag-amară mi-a fost și-mi este acea imagine-ecran a unei calde absențe, că, deși am mai colaborat uneori la revista *Vatra*, am făcut astfel încât să nu mă duc niciodată la noul ei sediu de pe strada Tușnad, pentru a nu-mi altera cumva retina juneții, neîntinată de moda pixelilor.

Deci numele lui Romulus Guga poate fi și un prilej de meditație asupra absenței pline de conținut. De cele mai multe ori, textele ce inițial nu au văzut lumina rampei sau a tiparului au fost recuperate de critică sau de însuși autorul lor, care le-a strecurat cu abilitate în corpul altor scrieri mai cu noroc la vremurile acelea. Așa de exemplu, drama *Moartea domnului Platfus* s-a regăsit în bună parte în... romanul *Adio, Arizona*, pentru ca finalmente să fie tipărită independent în volumul de teatru *Evul Mediu întâmplător*, care a recuperat și drama *Cele cinci zile ale orașului*. Pe lângă toate acestea, dar și pe lângă multe alte texte rămase în manuscris și aparținând tuturor celor trei genuri literare, ar fi de invocat aici jumătatea netipărită a romanului *Viața postmortem*. Dacă era posibil să apară așa cum fusese scris, romanul ar fi condus cu siguranță la situația în care astăzi să se vorbească de „un ucenic vrăjitor” ce a reușit să depășească modelul formal de tip camilpetrescian din *Patul lui Procust*, prin ridicarea subsolului paginii →

CRISTIAN STAMATOIU

INSTITUȚIA ROMULUS GUGA

L-am cunoscut mai degrabă... postum. În anii '70 ai tinereții mele bucureștene, premergători stabilirii definitive în Târgu-Mureș, revista „Vatra” era extrem de bine primită de intelectualitatea Capitalei, nu rareori surclasând revistele literare în vogă. Pot spune chiar că ea, revista, și ei, redactorii, în frunte cu Romulus Guga, mă familiarizaseră „de la distanță” cu ambianța de înaltă culturalitate pe care mă așteptam să o regăsesc *live* la Târgu-Mureș, îndulcindu-mi „surghiunul” liber asumat. O vreme chiar așa s-a și întâmplat, până la marea dihonie pluripartinică de după '89, care a fărâmițat, stupid, lumea literară.

Fapt este că, din varii motive și din amănări pe care acum le regret, un amplu interviu radiofonic avându-l ca interlocutor pe Romulus Guga n-am mai apucat să-l realizez, deși, pe viu, pe redactorul-șef al „Vetrei” îl mai zăream uneori în împrejurări festive, dar nu îmi aduc aminte să fi schimbat, în afară de saluturi, mai mult decât câteva cuvinte, atunci când îmi propusese o rubrică de critică muzicală la „Vatra”. Colaborarea a fost însă foarte scurtă, rezumându-se la un singur episod, deoarece maternitatea repetată îmi ocupa mai toată vremea.

Abia după dispariția lui am înțeles cât de important este pentru un gazetar să-și ducă totdeauna gândul până la capăt, depășindu-și condiția, mai ales când e vorba de personalități de statură uriașă, precum cea a lui Guga. Dar... pierdusem trenul.

Am încercat să-mi repar greșeala cultivându-i amintirea și opera în posteritate, cu puțină pricepere a

Romulus Guga înregistrat pentru radio de Mariana Cristescu

unui muzician, în spațiul - niciodată la dimensiunile unei reviste literare - al cotidianului la care lucrez. Mînușoasa „trudă” mi-a oferit șansa extraordinară de a mă apropia de doctorița Voica Foișoreanu, soția regretatului scriitor, la rîndu-i intelectual de elită, personalitate complexă și fascinantă, datorită căreia, de fapt, am înțeles dimensiunea uluitoare, inegalabilă, a moștenirii culturale a lui Romulus Guga.

Va mai trece însă vreme până când lucrurile se vor așeza în matca lor firească. Romulus Guga nu este numai un scriitor, un dramaturg, un poet, un gazetar de linia întâi, ci o instituție culturală de prim rang, care se cuvine a fi cinstită cu toate onorurile. Rîndurile de față, ca și colaborarea la editarea acestui volum nu se doresc a fi decât un modest exercițiu de admirație.

MARIANA CRISTESCU

SCRISOARE ÎNTREDESCHISĂ...

→la nivel de mijloc expresiv și expresionist, chiar. Epica trecerii din „lunga tavernă mohorâtă” (cum ar fi spus Mihai Eminescu) în sala de așteptare a eternității era punctată de indici care trimiteau la subsolul paginii unde se desfășurau scene de metaforă crâncenă. Acestea surprindeau repetițiile trupei de teatru a guoierilor ce pregăteau un spectacol din Shakespeare, prilej de problematizare existențială la nivelul cel mai simplu, iar nu simplist, al complexului vieții conștiente, dar și al complexelor subconștientului. Relevanța unor asemenea scene poate fi astăzi percepută ca o superbă previziune a filonului gitan dezvoltat de un alt mare vizual ce s-a realizat chiar în câmpul filmografic: Emir Nemanja Kusturica ! Așa cum acesta trăiește în satul Küstendorf, construit în Serbia ca decor (!) pentru filmul său *Viața e un miracol*, și Romulus Guga trăiește

în fiecare cuvânt al său, pierdut ori, nu pentru publicul din ce în ce mai necititor de astăzi. De aceea, dacă e puțin probabil să se editeze romanul *Viața postmortem* în varianta inițială, poate că un director de teatru, un secretar literar și un regizor, neatinși încă de filoxera *dramaturgiei dejecționale*, ar putea lua în considerare proiectul de montare ca

Voica Foișoreanu-Guga, în dialog cu sculptorul Simion Moldovan, autorul bustului lui Romulus Guga, de la Școala Generală Răstolița, județul Mureș

teatru-în-teatru a scenelor cu repetiția din *Hamlet*... Desigur, sugerăm noi, alternându-le cu scene dramatizate din roman, astfel încât publicul să fie pentru prima oară față în față cu metafora globală propusă acolo de Romulus Guga.

Și chiar dacă fostele birouri ale „Vetrei” au fost între timp retrocedate, nicio lege nu va putea să confişte o absență ce simți că ți-a deschis un drum în Tîrgu-Mureș pe când era... o prezență, iar tu... o absență! Numai că, pe măsură ce cotidianul se învrednicește să devină istorie a culturii, rolurile tind să se schimbe, ție revenindu-ți acum rolul de viitoare absență, poate fecundă. Și tocmai de aceea, *marea miză* este dată iarăși de cuvintele noastre izvodite în urma *sporirii talantului în talent*, iar nu de vânzarea lor pe *trezeci de talanți*. Aceasta, desigur, dacă vom avea o posteritate care să nu aibă ochii acoperiți de monede, astfel încât să ni se poată înțelege derapajele sau mersul cu dreptate...

Romulus Guga, sfidând timpul

S-au scurs trei decenii de la plecarea lui Romulus Guga spre meleguri mai blânde. Tânărul scriitor de numai 44 de ani navighează de atunci înspre porți cerești în buna companie a spiritelor lui tutelare. I se potrivește și lui ceea ce scria în 1967 despre Lucian Blaga, la mormântul din Lancrăm.

*Poetul e împrejmuit cu piatră
Anii sunt scriși sub nume.*

*Cărțile se pot citi, nu mai există
o altă față.*

Statuia e-n mâinile mele.

(Poetul e de-acum împrejmuit cu piatră...)

Posteritatea sa durabilă este dată de cărțile publicate antum (**Bărci părăsite, Totem, Adio, Arizona, Paradisul pentru o mie de ani, Speranța nu moare în zori, Noaptea cabotinelor** ș.a.) și postum (**Poezii, Teatru comentat. Evul Mediu întâmplător** ș.a.)

În Clujul studenției noastre, Romulus Guga se pierde în noapte alături de alți colegi de generație, unii dintre ei condeieri de talent. Acum, după atâția ani, știm (grație iubitei sale Voica Foișoreanu-Guga) numele acelei nefericiri șicătoare. Dar taina lui ni se dezvăluie și prin cuvintele proprii, în câteva poeme:

*Cine va ști c-am fost / Pe drumul
acesta / Trecător și singur.. / Cine va
ști c-am vorbit pietrei / Despre viața
mea... (Melancolie)*

*Vindecă lume cu lume scornind
gând ostenește gând și uitare
O frică e-n lucruri și-n țărână
e-o taină și-o frică mai mare.*

(Taine)

Ni se spune că adolescența i-a fost umbrită de evenimente biografice.

Romi, cum îi spuneam noi, alterna între sociabilitate și izolare, care ni se părea unora orgolioasă, inaccesibilă; între boemă și studiu, între absență și *prezenteism*. Tânărul înalt, robust, enigmatic cultiva prietenia, dar iubirea o găsea departe de cercul studenților. Femeia lui era necunoscută pe care nu voia să o arate celorlalți iar el, cavalerul tăcut și discret.

Într-o primăvară (din 1961), ne-am cunoscut mai bine. Făceam parte împreună cu alții dintre studenții aleși

pentru practica pedagogică la un liceu din Beclean. După terminarea lecțiilor, s-au inițiat mici excursii în împrejurimi. Au fost immortalizate câteva momente pe celuloid. Din arhiva noastră de atunci sunt câteva cadre fotografice în care apare surâzând Romi Guga. Este îmbrăcat elegant ca un viitor profesor de română și ține în mâna dreaptă o țigară. Nu se mai sfia de nimeni, nici chiar de doamna profesoară de pedagogie. Seducea. Georgeta Munteanu era cucerită și mândră de noi toți.

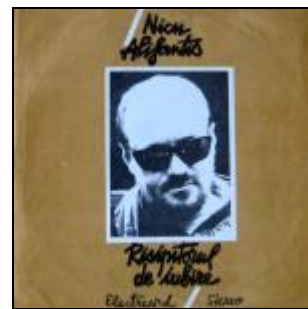
În altă fotografie este surprins numai el și profesorul Sasu într-un grup de fete inteligente și frumoase. Un surâs victorios trece peste chipurile tuturor. Deși erau prima dată cu catalogul sub braț, studenții clujeni își arătasera clasa. În altă imagine de grup, făcută exclusiv pentru domnul Curticeanu, surâsul s-a transformat într-un hohot, într-o explozie de bucurie și vitalitate. Puținii noștri colegi, Romulus Guga și Petre Got, scriitorii de mai târziu, se prăpădesc de râs, dar nimeni nu mai știe acum ce cuvinte le-au stârnit această stare ludică.

La aceeași practică pedagogică participau studenții de la Secțiile Română și Maghiară ale Universității Babeș-Bolyai, iar pentru o mai bună cunoaștere și apropiere se organizau excursii comune, reuniuni și acțiuni sportive. Atunci, ca supremă destindere pentru băieți, s-a decis alcătuirea unor echipe de fotbal adverse. Romi juca și el în echipa botezată cu numele comic *Muşuroiul*.

La 22 de ani se implica total în joc, în scris, în activități culturale împreună cu Timotei Ursu și alții. După absolvirea facultății, risipiți prin repartiții guvernamentale în toate părțile, am aflat totuși că el a preluat redacția revistei **Vatra** din Târgu-Mureș. Timp de treisprezece ani a modelat-o și i-a dat un prestigiu național. Romulus Guga a fost un

Romulus Guga cu colegii de facultate

Printre stele

de Romulus Guga
Cine m-a ascultat, adevăr a găsit
în cântecele mele;
Adevăr va găsi până când am să
mă mut între stele.
Cine m-a iubit pur s-a regăsit în
cântecele mele;
Pur va rămâne totul până când
am să mă mut între stele.
Cine mă va căuta în cântecele
mele
Mă va auzi rătăcind printre stele.
Cine m-a hulit s-a regăsit în
cântecele mele;
Hulit va rămâne și după ce am
să mă mut între stele.

*

Poezia a fost pusă pe muzică de
Nicu Alifantis inclusă în
albumul „Risipitorul de iubire”,
în care mai sunt piese pe versuri
de Nichita Stănescu, Zaharia
Stancu, Grigore Vieru, George
Țârnea ș.a. (N.B.)

continuator al clasicilor G. Coșbuc, I. Slavici, I.L. Caragiale, dar și un *re-întemeietor* de vatră culturală în spațiul transilvănean, un purtător de steag românesc și-n același timp, scriitor european, prețuitor de valori plurilingvistice.

În scurtă vreme s-a impus ca dramaturg, jucat nu doar la teatrele ardelenesti, ci și în Capitală.

Era una dintre gloriile generației noastre.

Ne-am întâlnit de atunci numai prin lectură. Citesc **Elegia primitivă** și-l regăsesc tot în cuvinte.

*Nu mă plâng, nu pot să mai știu /
nimic despre mine / Sunt de mult
închis într-un sicriu / Închegat pe
nesimțite în cuvinte.*

Astfel Romulus Guga sfidează moartea prin forța și perenitatea cuvintelor limbii române. Cu o expresie formulată de el, *viața post-mortem* continuă și în acest mileniu.

MARIA COGĂLNICEANU

ROMULUS GUGA, Întru dragă aducere aminte

În 1971, când a apărut revista VATRA – serie nouă –, la Tg. Mureș, aproape că nu mi-a venit să cred. Cum, VATRA, la Tg. Mureș? Minunat! Clujul avea *Tribuna* și *Steaua*, la Iași apărea *Iașul literar*, la București, *România literară* (fostă sovietizată *Gazetă literară*), *Lucașfărul*... Și, dintr-odată, VATRA, în inima Ardealului. Nu părea oarecum de domeniul SF, ținând seama de anumite considerații? Ba da-ba da!

Născut în zonă (la Subcetate, județul Harghita), eram „correspondent voluntar”, încă din 1961, la ziarul *Steaua roșie* care apărea la Tg. Mureș, publicație în care am și debutat ca... poet în anul 1967. Dar, o revistă de cultură, era cu totul altceva, ca să nu mai spun că *Vatra* – prima serie – îi avusese ca fondatori pe I.L. Caragiale, George Coșbuc și Ioan Slavici – trei nume din literatura română de care mă simt profund legat sufletește. Pentru inima și mintea mea, pentru mine, cu... apucături literare, a fost unul dintre cele mai importante evenimente din viața mea de autor. Strada Primăriei nr. 1 din Tg. Mureș, devenise pentru mine un fel de... Muntele Athos. M-am oprit deseori la poarta de la intrarea înspre redacție gândind emoționat – poate copilărește: aici e *Vatra*. Cu Romulus Guga, Dan Culcer, Mihai Sin... Toți trei îmi deveniseră extrem de dragi, îi admiram, le eram alături (parcă ar fi contat!) la întreprinderea lor temerară și mă și vedeam debutat în paginile revistei. Aflasem de lupta pe care o duseseră pentru reparația revistei, mai ales Romulus Guga, iar această victorie a lui, a lor, era, pentru mine, de fapt, câștigarea unui război greu în condiții politico-social-administrative incredibil de grele, greu de cerezut acum când, oricine se simte frustrat, geniu și are bani, își tipărește propria revistă.

Evident, cam după un an, cred, am trimis și eu niște „producții literare”, slabe pentru o publicație cu mari și normale pretenții de a fi valoroasă. Cu altă ocazie, am mers și la redacție, urcând cele câteva trepte, intrând într-un spațiu cam întunecos și l-am văzut pe Romulus Guga pentru prima dată... Era un bărbat tânăr și cu o voce cald-prietenească. Cred că citise, sau măcar i se povestise despre mine, fiindcă atunci când mi-am spus numele, a zis, un:

– Da, matale, ești?

Încă nu era momentul să debutez, dar să merg mai departe, fiindcă șanse existau, însă mai trebuia lucrat pe texte, trebuia să citesc mult, să-mi fac o cultură solidă, să...

– ...Și te mai așteptăm.

Felul cum m-a primit, vocea și faptul că nu m-a ținut la ușă cu importanță, mi l-am apropiat sufletește și, cred că acest lucru m-a și obligat și ambiționat. Debutul s-a petrecut abia după câțiva, perioadă în care alt OM din redacție, Mihai SIN, mi-a îndrumat pașii prin intermediul „Poștei redacției”... Mă încuraja, îmi atrăgea atenția, mă corecta, mă ambiționa... Odată, Romulus Guga, m-a chemat la el în birou, m-a întrebat una-alta, mi-a mai dat și el câteva sfaturi, apoi, mi-a zis:

– Sper că nu mai e mult până la debut, dar trebuie să te ții de treabă... Avem și noi destule probleme și vrem să publicăm autori de valoare...

În sfârșit, vestea cea mare: Mihai Sin mi-a transmis că redactorul-șef, Romulus Guga, era de acord cu apariția unei proze în paginile revistei. Mulți autori de azi nu știu ce poate să însemne o astfel de șansă, pentru că, între timp, revista *Vatra*, diriguată de Romulus GUGA, Dan CULCER și Mihai SIN, devenise recunoscută ca fiind cea mai bine realizată revistă de cultură din provincie. Eu adăugam: din țară și nu cred că exageram – cei care nu cred, pot să compare... Or, a debuta într-o astfel de publicație, editată de Uniunea Scriitorilor, era un eveniment unicat pentru oricare creator de literatură. Așadar, în aceste condiții, cu aprobarea lui Romulus Guga, am debutat în *Vatra*, în numărul din iunie 1977 cu proza *Probleme la blocul X7*... Așadar, revuistic, am debutat în revista *Vatra* din Târgu-Mureș, datorită unui redactor-șef absolut de excepție, Romulus Guga, Dumnezeu să-l odihnească, dar cu ajutorul lui Mihai Sin, un romancier la care țin în mod deosebit. Adică, *Vatra* – revista pe care am îndrăgit-o începând cu primul număr al noii serii, unde „cei trei”: Romulus Guga, Mihai Sin, Dan Culcer, care reușiseră performanța reparației

unei serii noi a revistei *Vatra* tocmai la Târgu-Mureș. Am iubit-o, efectiv, nu numai pentru că mă debutase, ci și pentru că – și nu sunt singurul care o spune – era cea mai bună publicație literară din provincie, realitate greu digerabilă de București și alte redacții de prin țară... Mă rog...

...Evident, după debut și după ce am fost personal să le mulțumesc lui Guga și Sin, câteva nopți am dormit cu revista sub pernă... Mă trezeam din somn, mai citeam, mai înghițeam greu un nod care mi se tot urca în gât – probabil mâna destinului care vroia să mă sufoce pentru a mă elibera de chinurile unui producător de texte satirico-umoristice, îi mai mulțumeam lui Romulus Guga...

Deci, revista era condusă pe-atunci de regretatul Romulus Guga – Dumnezeu să-l odihnească în pace –, care s-a mirat la o ședință a cenaclului revistei unde am fost invitat către Mihai Sin:

– Auzi, ce-i cu Hurubă ăsta?

– Scrie proză satirico-umoristică, a venit răspunsul.

– Și cum, acesta e numele lui?! Dacă îl chema ceva cu *escu* sau măcar cu *eanu*...

Citiseam niște texte, stăteam la „masa de prezidiu” lângă Romulus Guga, care ronțăia niște dropsuri și ascultam înspăimântat dialogul lor.

Însă m-au debutat. M-am fâlit cu proza către secretarul de partid care m-a lăudat: „Fain articol, singur l-ai scris?”

Apoi, nu după mult timp, am aflat de moartea lui Romulus Guga. Și avea doar 39 de ani, și era unul dintre cei mai valoroși scriitori români din generația sa. O dovedesc aceasta volumele sale apărute antum, reeditate (unele) postum, dovedind o reală valoare literar-artistică: *Bărți părăsite*, *Nebunul și floarea*, *Adio, Arizona*, *Evl Mediu întâmplător etc.*, etc.

Poezii, romane, proză scurtă, teatru...

Da, era în primăvara lui 1983, am stat la masă, cot la cot cu un mare scriitor pe care nu aveam să-l mai întâlnesc și, ardeleneste vorbind, l-am jelit de multe ori de-atunci încoace pe redactorul șef, pe scriitorul, dar, mai ales, pe OMUL Romulus Guga plecat dintre noi la numai 44 de ani.

...Două entități interdependente care mi-au schimbat viața...

Revista VATRA...

ROMULUS GUGA...

Dumnezeu să-i lumineze pentru veșnicie sufletul și să i-l odihnească în bună pace!

DUMITRU HURUBĂ

Cum să cobor în teacă fără luptă?

Ca om și scriitor, Romulus Guga a fost contemporan cu timpul său, nu doar prin vibrația calității de martor, ci mai ales prin incisivitatea sinelui, în *gâlceavă* neîntreruptă cu mocirla umană. Omul și scriitorul probează franchețea *noului limbaj* cultural, care să înalțe spiritul, știind că „artistul fără revoluție produce malformațiuni.” Scrisul, în comentariul nostru *cel dramatic*, este pentru Romulus Guga construcție a lumii ideilor (*reconstrucție estetică*), cuprinderea în angrenajul scenic a conștiințelor semenilor, așa cum palpită acestea în conflictele fundamentale ale timpului: „Mi-am imaginat un tablou uriaș ca al lui Mendeleev, în care fiecare scriitor e obligat să descopere acea particulă elementară care dă peste timp imaginea exactă a vremii sale.” Astfel, Romulus Guga se apropie de un *teatru al ideilor*, al simbolurilor condiției umane, respingând „isprăvile epice”. În opinia dramaturgului, a povesti o piesă de teatru sau a aștepta „fabula cu morala sa” e semnul că spectatorul și-a pierdut vremea de pomană, în schimb a medita prin teatru asupra condiției umane e câmpul ideal de percepție; căci personajul în teatru nu este doar argumentul a „ceea ce am fost”, cât mai ales a ceea ce „voim să fim”. „E în mine un sens”, mărturisea poetul în *Spital '66*, din volumul *Bărți părăsite*, 1968. *Sensul* e judecarea unei lumi schimonosite, în destrămare, și judecarea omului „ce n-a învățat încă să trăiască”, așezându-se cu voluptate în imperiul maladiilor spiritului contemporan. Omul trăiește „după cum bate vântul” într-o lume complicată, „creația mincișilor”, inundată de boli ale spiritului, astfel că, prezice Naratorul din *Adio, Arizona*: „...spitalele viitorului nu se vor mai ocupa de bolile fizice ale oamenilor, ci vor fi niște spitale în care se vor trata caracterele și sentimentele.” (1)

În perioada scrierii romanului *Adio, Arizona*, 1974, Romulus Guga își finalizează și piesa de teatru *Moartea Domnului Platfus*, text început în anul 1964 și realuat în anul 1966. Replici din roman completează textul piesei, finalizat în cheia dictonului

„Dacă omul nu simte nimic, e nimic.” Personajele romanului și ale piesei au boala *platfușilor*, în anamneza căreia intră platitudinea, indiferentismul, egoismul, renunțarea la memorie, îndepărtarea de esențe, lenevia spiritului, toate acestea derulându-se într-un somn bezmetic, „avant-premiera morții”. Naratorul din *Adio, Arizona*, avertizează asupra pericolului bolilor spirituale, exprimând și vaga șansă de vindecare, dacă acestea vor însemna preocuparea *celor care au timp și pentru viitor*: „Am făcut asta în nădejdea că va veni o zi când aceste „boli”, pe care le-am găsit eu în viețile oamenilor, vor putea fi vindecate. Uite și le înșirui și dumnitale în ordinea în care stau aliniat pe etajera mea pentru că poate, într-o zi, îți vor folosi la ceva sau celor care au timp și pentru viitor: tăcerea, pasivitatea, lașitatea, delațiunea, iresponsabilitatea, carierismul, minciuna, bârfa, înscenarea etc., restul n-ai decât să-l cauți prin casele oamenilor unde, sunt sigur, pe etajere sunt conservate, cred, din aceeași speranță.” (2)

Platfușii sunt ași ai dialogurilor anoste, în ritmurile lăncede ale semiîntinericului cafenelei, invadatori ai nimicului, expresii ale apatiei, siluete abulice, desărcinate de spirit. Bill, Puc, Pasăre, Val, Camil, Hortensia, Marius, și, mai presus, Anton Platfus, scriitor, sunt doar mimări ale omenescului: „Platfus este omul care nu știe de ce există și nici nu caută să afle. Pentru el viața nu va fi niciodată o problemă.” *Platfușii* reprezintă desenul unei lumi oloage, a *deșeurii*. Personajul Nebuna se îngroapă într-un morman de pantofi stricați și desperecheați, după ce a îngenunchat cu mâinile împreunate în fața acestor aluviuni.

Genealogia *platfușilor* e ilară. Bunicul lui Anton Platfus a luptat la 1848, păstrându-și cu sfințenie pălăria atinsă de un glonț, numai că în timp ce profesorul de istorie îl omagia, eroului i se ducea oala la pat. Stereotipia obositoare a gesturilor, caricaturizarea momentelor importante din viața omului (nunta Hortensiei se reduce la câteva replici de limbaj trivial în hărmălaia, până la vuit, a cafenelei) și declanșarea limbajului interjecțional („Ha, hi, hu... ha, ha, ha... A! Ha, ha, hoo...”)

accentuează moartea spirituală, asemuită de dramaturg cu ciuperca atomică. Măcinarea în gol a *platfușilor*, claustrarea în pustiul ratărilor vieții, eșuarea dialogurilor în banal („De ce are elefantul coadă?”), pantomima de cafenea, sunt, în reflecțiile personajului Bach, semne de sufocare ce ar trebui să nască semnale de alarmă: „În fond, trăim foarte puțin, ridicol de puțin, și nu ne-ar deranja inevitabilele dureri ale vieții, ci faptul că unii trăiesc morți printre noi, iarăștia ne strică viața, pentru că ei nu se mai pot și nici nu mai vreau să se-nțealgă...” (3)

Prin sentențiozitatea lui Bach, personajul care împarte în jur picături de luciditate, mai ales în dialogurile cu Marius, dramaturgul aduce la rampă ideea refacerii lumii. Dacă lumea e o comedie stupidă, cu viii „care vin să-i îngroape pe morți”, și este o îngrămadire de oameni „pe o banchiză”, unul în coastele celuilalt, lumea ar trebui refăcută; toți oamenii să renunțe la viața lor și s-o trăiască pe cea a timpului, care are forță. Dacă *platfușii* născuți din ticăloșie n-au vitalitate, lumii i se ia forța, dându-i-se în schimb amenințarea. Lumea nu poate fi refăcută fără forță, fără înălțarea ființei. „Cum să cobor în teacă fără luptă?”, sună un vers din poemul *Cuvinte* de Romulus Guga. Iar în caietul-program al spectacolului cu piesa *Speranța nu moare în zori*, premiera absolută, 31 martie 1973, la Teatrul Național din Tg. Mureș, Romulus Guga consemna: „Dumneavoastră, cei care v-ați așezat în această seară în sala acestui teatru, veți cunoaște un om care a vrut și vrea, prin faptele, prin sentimentele, prin inimile →

VALENTIN MARICA

ROMULUS GUGA - SCRITORUL

Scritorul de înzestrare autentică și puternică originalitate care a fost și rămâne pentru noi Romulus Guga s-a afirmat pe rând, cu pregnanță și stălucire, ca poet, prozator și dramaturg. Puțini scriitori români de azi au reușit să dea expresie, într-o operă diversă și rezistentă, la atâtea vocații și într-un timp așa de scurt. Ritmul exploziv al scrisului său e un semn sigur de valoare și generozitate creativă. A fost un scriitor complet. Putea să facă și critică literară și orice altceva. Mărturie ne stau publicistica, risipită prin reviste, dar atât de vie și plină de idei, și comentariile plastice, trădând o fină intuiție artistică înăscută. De altfel, calitățile frapante ale creației lui Romulus Guga, chiar modernitatea cea mai îndrăzneată, sunt înăscute nu mimate. Problema gravă care l-a inspirat de fiecare dată a fost aceea a vieții și morții, pusă cu firesc și simplitate, dar într-un fel răscolitor și decisiv, cum numai el putea s-o facă. Citim lucrările sale așa cum citim textele fundamentale ale omenirii, în care ne regăsim cu toată sensibilitatea, și cu neliniștile și speranțele caracteristice timpului nostru. Fără îndoială, Romulus Guga a fost unul dintre cei aleși.

Poetul „ne oferă imaginea conștiinței chinuite de eternele întrebări în fața universului interior și a unui cosmos deteriorat; discursul liric prezintă o simplitate a umilinței demne.” L-am citat pe Marian Popa, unul dintre criticii care de la început a fost câștigat cu entuziasm de scrisul lui Romulus Guga.

O undă poetică, materializată în înclinația spre simbol și parabolă, este vădită și în proză. Aceasta potențează o dată în plus substanța romanelor sale, conferă o acuitate deosebită conflictelor situate de regulă într-un spațiu-limită exasperant, evidențiază prin contrast elementele realiste care țin de un grotesc al viziunii, propriu numai lui Romulus Guga. Desigur, dintre toate romanele cel mai dens ne pare a fi **Nebunul și floarea**, o adevărată bijuterie epică, unică în proza contemporană, prin forța de concentrare narativă și capacitatea de sugestie a simbolurilor. Transpar aici toate caracteristicile prozei lui Romulus Guga. Romancierul îmbină reflecția exaltată cu imaginația cruzimii, notația realistă a lumii cu metafora ei, precizia detaliului cu protecția alegorică a faptelor. Pagina epică se transformă într-un spectacol nud, în care puterea se înfruntă cu morala, crima cu umilința, individul uman cu principiile. Tendința spre parabolă, organică autorului, nu sărăcește imaginea lumii și nici nu estompează sinceritatea suferinței – dimpotrivă, le intensifică. Rezultă de aici un amestec original de violență și poezie, de coșmar și luciditate, de obsesie a morții și de aspirație la puritate, cu un sentiment de credință în viață, în regenerarea ei de fiecare clipă. Un asemenea rafinament artistic, de o nobilă distincție intelectuală, conferă autorului un loc de prestigiu, deja consolidat în proza românească de azi. Vrem să evocăm numai imaginea spitalului de alienați în care se petrece acțiunea, autorul mergând destul de departe cu sugestia: „Bolnavii stăteau într-un șir lung, erau foarte slabi și toți tunși zero.

Deasupra inimii purtau cusut un număr. Toți își țineau izmenele cu mâna dreaptă și toți păreau adevărați pușcăriași. Nici astăzi nu sunt sigur că nu erau așa ceva. Fețe cenușii, ochi căzuți în orbite, stele ce-au străbătut fulgerător cerul și acum zac și trăiesc pe pământ. Câțiva infirmieri îi înghionteau de colo-colo. Nu era atât de minunată lumea noastră!”. Nu cunoaștem o imagine mai puternică a conștiinței întemnițate în literatura română de azi (poate doar în proza lui Alexandru Ivasiuc).

Dramaturgul nu este mai puțin bine cotate decât prozatorul. Ba, aș îndrăzni să spun că este mai cunoscut. Piese sale, de o problematică la fel de acută, cu deschidere directă spre politic, s-au bucurat de adevărată totală a publicului și a criticii. Unele au fost traduse în câteva limbi de circulație, iar **Amurgul burghez** este negreșit o creație de anvergură europeană. Viziunea scenică nu se depărtează esențial de cea din poeme și romane, iar parabola – mult mai incisivă – împrumută frecvent procedeele expresioniste, caracteristice spectacolului teatral de azi. La densitatea realului se adugă acum forța de sugestie a mitului negativ modern, capabilă să însuflețească orice abstracție. Subliniind că lucrările dramatice ale lui Romulus Guga nu sunt lipsite de o subtilă și gravă poezie a esențelor și nici de un subtext epic al situațiilor-limită, vedem cât de unitară este creația sa. Poate de aceea tot ce a scris ni se pare pe deplin autentic, ca ceva izvorât din ființa întregă a artistului. Avem motive, deci, să credem că valoarea acestei opere, în timp, va crește.

CORNEL MORARU

CUM SĂ COBOR...

→dumneavoastră fierbinți, să umble precum stelele pe cer, descriind acolo, în adâncul dumneavoastră neștiut, strălucirea și măreția despre care singuri vă sfiți să vorbiți. Acesta este teatrul, acesta este rostul lui.”

Aș fi vrut să-i citesc lui Romulus Guga aceste note de lectură. M-ar fi bucurat, iar, exigența omului de înaltă cultură și sensibilitate; aceea pe care am simțit-o când m-a chemat la revista „Vatra” pentru colaborări, spunându-i lui Dan Culcer să-mi publice un studiu despre George Călinescu; aceea pe care am descifrat-o într-un interviu realizat în

foaierea Naționalului din Tg. Mureș pentru emisiunea „Ora T” a Televiziunii Române; acea exigență, ce însemna respectul pentru adevăr, din însemnările pe care le citea la Radio Tg.Mureș, pe vremea când eram reporter începător la această instituție; acea exigență mărturisită paginii scrise, pe care am descoperit-o ca secretar literar, la Tg.Mureș, când din arhivă îi luam scenariile de poezie sau textul piesei *Candelabru*, căci Romulus Guga a fost secretar literar la teatrul unde i s-a jucat în premieră absolută primele piese. De exigența lui Romulus Guga am avea nevoie în zbaterea zilei, de ideea refacerii lumii din *Moartea Domnului Platfus*, de versurile din

poemul *Excursie în istorie*, de chipul său sobru și cald, de cuvântul apăsător, rostit în public, de prietenia lui, de firescul cu care vorbea despre viață și moarte: „*Cine mă va căuta pe urmă în cuvintele mele, / mă va auzi rătăcind printre stele.*”

NOTE:

1. Romulus Guga, *Adio, Arizona* (Spovedania unui naiv făcută în fața unui autor de provincie), Editura Dacia, Cluj, 1974, p. 17.
2. *Idem, Ibidem*, p.16.
3. Romulus Guga, *Moartea Domnului Platfus*, în „Teatru Comentat-Evlu Mediu întâmplător”, ediție îngrijită de Voica Foișoreanu-Guga, Editura Eminescu, București, 1984, p.425.

Irreparabile tempus!

Aș putea să vorbesc la nesfârșit despre opera lui Romulus Guga. O iubesc, dar nu l-am cunoscut decât fugitiv, destul însă cât să „cântăresc” Omul.

Aș putea să vorbesc și despre Om, dar încă este prea devreme. Încă nu m-am obișnuit cu ideea că ne privește din altă dimensiune. Fără îndoială, dacă „timpul ar fi avut răbdare”, s-ar fi putut afla la loc de cinste între prietenii mei solari. Destinul, implacabil, a hotărât însă altfel.

Era prin anii 70, cred, când am primit o invitație la sediul revistei „Vatra”. În biroul său de redactor-șef - o cămăruță modestă și cam înghesuită - în percepția mea de bucureșteancă abia aterizată din Capitala cu instituții... fițoase -, am fost întâmpinată de doi ochi surprinzători de asemănători cu ai lui Nichita (așa mi s-a părut mie atunci) și de un glas aproape enervant de politicos: „Duduie, am avea nevoie de o rubrică de cronică muzicală”. Muziciană fiind, vocea nu mi-a făcut impresie, dar privirea de leuștean bosconitor m-a urmărit câteva zile. „Interesant” - mi-am spus în sinea mea de gazetar radiofonic, pe atunci. „Trebuie să fac un interviu cu el, cândva...”

Nu prea știam cine este, de fapt, și ce scrie Romulus Guga, decât vag,

din paginile revistei pe care o conducea, și care se vindea ca pâinea caldă în Bucureștiul recent abandonat de mine, „de bunăvoie și nesilită de nimeni!”.

Am lăsat să treacă vremea. Irreparabile tempus!

Ironia soartei, peste ceva vreme, mi-a căzut în mână, îndrăgostindu-mă de carte până peste urechi, „Nebunul și floarea”. Realizăm - a căta oară??? - că austriacul interbelic Stefan Zweig, când scrisese „Orele astrale ale omenirii”, era în deplină cunoștință de cauză. Tocmai văzusem „Zbor deasupra unui cuib de cuci”, cu Jack Nicholson în rolul titular - actor pe care și acum îl ador! Un film american din 1975, regizat de Milos Forman, adaptare după romanul cu același nume al lui Ken Kesey, publicat în 1962.

Stupefiată, după vizionare, mă întrebam dacă nu cumva scenaristul citise „Nebunul și floarea”. Nu, nu îl citise, nu avea cum. Nu ar fi putut. Romanul lui Guga fusese elaborat, de fapt, într-o primă versiune, între anii 1965 și 1967 (așadar chiar înaintea debutului editorial cu volumul de poeme „Bărci părăsite, din 1968) și reluat, vedea lumina tiparului în anul următor; apăruse în noiembrie 1970, la editura clujeană „Dacia”. Nu fusese tradus în engleză, iar romanul lui Ken Kesey nu era cunoscut în România, cu atât mai puțin nu se punea problema existenței unei variante în limba română. Toate suspiciunile picau. **Se întâlniseră două spirite splendide, într-o oră astrală a omenirii!**

N-am apucat să fac interviul cu Romulus Guga.

Ridicasem, între timp, în lumină, doi copii, care îmi umpleau, și îmi ocupă și acum, oameni în toată firea fiind, timpul și viața.

Am iubit, însă, târziu, poate prea târziu... spiritul solar al lui Romulus Guga. De fapt, am învățat să-i iubesc... „iremediabil” creația, datorită Voicăi Foișoreanu Guga, soția lui, buna mea prietenă, care mi-a pus la dispoziție, cu generozitate, opera marelui scriitor.

Mulțumesc, Voica!

De acolo, de sus, Romi, iartă-mi suficiența și nevrednicia tinerească! Te voi onora și te voi iubi mereu, dincolo de spațiu și timp!

MARIANA CRISTESCU

OCHIUL NEGRU

O, Doamne, am văzut un ochi negru în care lumea dilatată-i miracol, și nu era ochiul Tău, cum speram, ci al mortului rege Claudius prefigurat de ploaie pe geam.

Era un abur pe urma, ce Tu l-ai trimis prin nările mele prin care comunicăm, în putreda Ta Danemarcă.

Acum pentru mine toamna are un sens, și chiar Tu dacă ar fi să cobori pe pământ, prelinge-Te cu ploaia pe geam să fii sigur ca ești mortul rege ce-l așteptam.

BĂRCI PĂRĂSITE

Gândurile toate, bărci părăsite; Tristețile, speranțele, îndoielile și teama, Pe un țarm tristețea le-a adunat, Grămezi nesfârșite de nisipuri.

De acum, voi veghe pentru alte corăbii, Fără de mare e cu neputință de trăit: Voi scobi în lemn tânăr cu truda celor chinuți O altă lume ce nu putrezește plutind.

Iar aceste bărci părăsite - Ce nopțile, zilele și-ntrebările sînt - Se vor șterge treptat de pe țarm Către vatra de cenușă a lumii.

Doar anii mei în pumnul acela Măhnit rămas din ardere ascunsă, Vor visa o mare nesfârșită și Catarge.

TOTEM

Cuminte e totul când ne naștem cuminți, sfinții stau cuminți, altarele cioplite cuminte. Cuminte cuțitul între dinți, jertfele toate cuminți, în drum spre clipa supremă cuminte. Vino, tu, atunci, zeu blând și dă-ne cumintele promis, nouă, muritorilor de rând, ce te-am deschis în fața lumii cu spaima noastră de călători, cu vrerea de-a ne vindeca de moarte. Vino, tu, și ne iartă pre noi, cuminții tăi, cum noi iertăm cuvintelor tale.

ROMULUS GUGA

Așa cum mi-l amintesc...

Era destul de înalt, slab, smead și fuma foarte mult... Mult prea mult după părerea mea. Nu vorbea niciodată despre el... Dar despre revista "Vatra" vorbea tot timpul. Cu plăcere, avea un fel de licărire în ochi. Revista era felul în care el, ca om, putea să ne facă să vedem cum știe să înainteze prin viață cultivând un ideal uman și românesc al locului natal. Asta dincolo de ceea ce făcea ca scriitor. Vorbea despre echipa pe care o forma, despre numerele pe care avea să le facă, despre necazurile ori bucuriile celor din redacție, despre scrieri mai vechi pe care urma să le retipărească în almanahul anual... Imi amintesc, din cauza acestor discuții, de Mihai Sin și de felul cum l-a ajutat să pună în lumină ceea ce știa și ce era.... Aducea colaboratori și mai de departe, de la Arad, Oradea, de la Cluj. Prin Guga l-am cunoscut pe Lazăr Lădăriu, un om deosebit, ca și pe foarte tânărul pe atunci, Nicolae

Băciuț. Tot Romulus Guga m-a invitat la Târgu Mureș. Pe atunci, prin anii '80, se ajungea destul de greu cu trenul, dar m-am dus. Am făcut cu el turul orașului, am văzut frumoasa sală aoglinzilor de la primărie, mi-a arătat case splendide și străzi umbrite. Era vară, ne-am oprit la o cafea (încă un dispăruse cafeaua!) și ne-am uitat la trecători... M-a dus și la redacția revistei maghiare de vizavi de a "Vetrei", unde era o secretară foarte drăguță și îmbrăcată cu gust... N-am cunoscut însă pe nimeni din familia lui, nici nu știu dacă avea soție ori copii... Dar se știa cu alți șefi de publicații din Transilvania, era amic cu Mircea Tomuș, de la "Transilvania" din Sibiu și-l aprecia pentru că izbutea, an de an, să organizeze Colocviile de critică literară ale revistei și să scoată mici albume de artă populară. N-a cedat până în ultima clipă. Nici n-am știut că era bolnav și că suferea pe tăcute. Continua să vină la București de câte ori putea, ochii lui negri sclipeau la fel de intens, fuma la fel de mult, doar

pielea feței i se mai întunecase. Romulus Guga a rămas în mintea mea ca un scriitor și redactor șef care știa să apere o cauză a culturii ori a locului natal, era nu doar ardelean și condeier, ci, dincolo de orice, un APĂRĂTOR al valorilor pe care putea să te facă să le vezi... Mi se pare fundamental că revista continuă să-l venereze pentru asta și că un om format de Romulus Guga se află astăzi la cârma destinului ei...

ECATERINA ȚĂRĂLUNGĂ
23.09.2013

„Nici cer în preajmă...” și mai mult decât toamnă

*Colindători dezgheață izvor din stea.
Auzi cum sapă-n cer o albă mânărită?
Auzi cum stele putrezesc, deasupra
Bucuriei tale, din lut fierbinte înflorită?
Auzi cum sapă vremea, cum clocotește?
Chimuiitor în suflet nădejdea altui timp. (Auzi?)*

E greu să vorbești despre *viața postmortem*. E greu să vorbești despre Romulus Guga postmortem. Iar asta pentru că amurgul său, de acum 23 de ani, e totuși...răsărit. *Amurgul* său e unul...burghez. *Amurgul* său anunță *zorii*, după afirmația lui Mircea Iorgulescu. Instalată în veșnicie, Romulus Guga învinge timpul. Viața sa literară postmortem se scrie încă: Festivalul Concurs de Poezie „Romulus Guga”, la a XV a ediție, Gimnaziul de Stat „Romulus Guga”, strada Romulus Guga din Târgu Mureș, Librăria „Romulus Guga”, Cenaclul „Romulus Guga”, Fundația Culturală „Romulus Guga”, cărțile lui Romulus Guga, prietenii lui Romulus Guga – însemne ale trecerii sale din suflet în suflet. Recent a apărut volumul *Romulus Guga. Bărți în amurg*, o carte îngrijită de Nicolae Băciuț și Mariana Cristescu. A mai apărut o carte ce ni-l readuce aproape pe Romulus Guga. A mai apărut o carte să mărturisească și să găsească „un sens acestei treceri”.

Speranța nu moare în zori, Evul Mediu întâmplător, Amurgul burghez, Paradisul pentru o mie de ani, Sărbători fericite, Adio, Arizona, Nebunul și floarea, Viața postmortem, Bărți părăsite, Totem, Poezii – dramaturgie, proză, poezie, polifonia unei voci care

declara premonitoriul: „Atât mi-e de puțin timpul / Atât de grăbite sunt toate, / Atât de ușor se strică / Ce la naștere apare eternitate...” (*Gravură*).

Întemeietor al revistei „Vatra” serie nouă (1971), voce distinctă și distinsă în peisajul cultural mureșean (și național), Romulus Guga a crezut în timpul din urmă al literaturii, ce trebuie să fie „drumul de la utilitate la demnitate”. A crezut în libertatea omului, a crezut în ridicarea spiritului dincolo de istorie, a crezut în starea de fericire a literaturii și a văzut în teatru arta de a învăța colectiv alfabetul lumii. În mersul lui pe aripi, el a știut să așeze clipa în veșnicie: „Am în preajmă piatra, nisipul, cerul”, spune poetul. Iar noi știm asta. Știm că absența sa se datorează acestei *vecinătăți cu cerul*, însă absența lui este construită și re-alcătuită mereu în noi, cei rămași.

Distilare până la esențe, curaj, simbol și parabolă, strălucire și pregnanță, opera lui Romulus Guga poate veni în haine de sărbătoare la întâlnirea cu literatura română. Timpul cultural românesc îl cuprinde și îl dă mai departe: „Atunci când va veni clipa să închid ochii, voi ști că mă întorc în sufletul unui neam care e omenos, generos și bun. E un popor care a născocit *Poemele lumini*”.

„De-atâtea rotiri în jurul soarelui”, Romulus Guga se întreba: „Cine va ști c-am fost / Pe drumul acesta / Trecător și singur... / Cine va ști c-am vorbit pietrei / Despre viața mea... / Cine va ști / Că n-am avut nici cer în preajmă; / Și la ce-aș fi avut? / N-am avut nici copaci, / Doar ultimul meu pas îmi / Stătea în urmă / Ca un soclu de pe care / A plecat statuia în lume / Să se sfărme...” (*Melancolie*). Cu toții vom ști c-a fost, că este: „Cine mă va căuta pe urmă în cuvintele mele, / mă va auzi rătăcind printre stele...”

PROF. DR. MIOARA KOZAK

LEGENDĂ

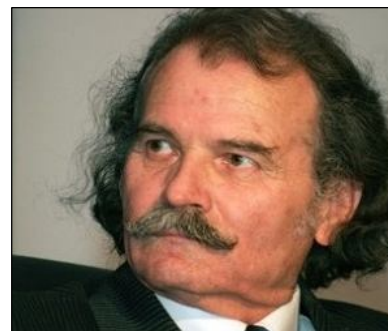
Atunci, în toamna aceea, în care autorul „Evlui Mediu întâmplător”, al „Amurgului burghez”, al „Nebunului și floarea”, al „Totemului” și al „Bărcilor părăsite”, prietenul nostru Romulus Guga, generos risipitor al ideii sub semnul eternității, izbit de fatalitate, s-a strămutat în lumina Câmpilor Elizee, pe o străduță urcând spre Calea Victoriei din București, Nichita Stănescu, Orfelul „cu ochii de leuștean”, cică l-ar fi întrebat pe un târgumureșean întâlnit în cale, de parcă ar fi fost vorba de o șotie diurnă: „Ce a făcut băiatul acesta?”

Răspunsul a venit, pentru el, ca un trăsnet negru pe limpezimea zilei și pe liniștea unei bolți.

Și-a scos atunci Nichita o ramură de vâsc, prinsă, nu se știe de

cine, la butoniera hainei: „Duceți-o la Târgu-Mureș – i-a spus – și puneți-o pe nemurirea lui!” Și s-a îndepărtat, pierzându-se în forfota lumii indifferente.

Nu peste mult timp, caleașca de aur a timpului și a infinitului în care s-au contopit întru apărarea Cuvântului, deopotrivă, amândoi, într-o trecere astrală a Styxului, i-a mutat pe Romulus Guga și pe Nichita Stănescu pe aceeași alee a nemuritorilor, înfrățindu-i întru veșnicie în teritoriul celor aleși să învețe scrierea cu sine. Pentru că hemografia poetică altfel nu poate fi concepută, poezii, scriitorii adevărați se exprimă, nu doar prin cuvinte, ci cu scrierea cu sângele lor, în primul rând. Întrebării lui Romulus Guga venite, parcă de dincolo de timp: „O, cine va ști că am trecut ca o lacrimă / pe obrazul acestei planete albastre?” - i se va da un singur posibil răspuns:

Noi! Și timpul cuprinzând și ziua de azi.

În ingratitudinea unora de a reduce totul la elementar, de a arunca în desuetudine tot ce ne reprezintă, două cununi de lauri aureolează azi aerul paradisiac și o zăpadă visată, cea a legendei posibile, și rătăcesc printre stele.

Tutelar.

LAZĂR LĂDARIU

„Lacrimă pe obrazul acestei planete albastre”

„Într-o toamnă nespuse de frumoasă a anului 1983, spiritul omului și al scriitorului Romulus Guga a migrat spre întâlnirea cu marile spirite tutelare ale spiritualității române și universale, lăsându-ne doar Opera”. Cuvintele aparțin doamnei Voica Foișoreanu Guga, despre poetul, prozatorul și dramaturgul Romulus Guga care, poate tocmai pentru a ne dovedi că omul e sub vreme, sub semnul vieții și al morții într-un timp trecător a lăsat în urmă-i, la punctul final al trecerii din acea toamnă a anului 1983, jaloanele aurite numite: „Bărci părăsite”, „Totem”, „Speranța nu moare în zori”, „Noaptea cabotinilor”, „Evlul Mediu Întâmplător”, „Moartea domnului Platfus”, „Amurgul burghez”, „Nebunul și floarea” (cu titlul inițial „Iisus și ceilalți”), „Viața postmortem”, „Sărbători fericite”, „Adio, Arizona”, „Paradisul pentru o mie de ani”. Adică o operă, truda hemografică a scrierii cu sine incluzându-l în galeria unor poeți, precum Nichita Stănescu, Virgil Mazilescu, Marius Robescu, Marin Sorescu, plecați și ei dintre noi în plină putere creatoare. Biografia literară (n. 1939 - m. 1983) încheiată la doar 44 de ani, care – cum spunea Cornel Munteanu - „acoperă spațiul unui scriitor care a avut tentația plenitudinii artistice și vocația complexității”. Talent viguros, răspândit în toate genurile literare (poezie, proză, teatru), mereu situat într-un dialog al conștiinței cu sine într-un deplin climat al vocației umanului, ne amintește că în lume totul cere sacrificii într-o repetată înălțare a mănăstirii Meșterului Manole. În tripticul naștere – iubire – moarte, scriitorul, șeful de revistă, fondator al seriei noi a „Vetrei” deschise noului, în cuprinsul unui ideal, raportând onest conștiința noastră la Marea Conștiință Națională afirma: „Nu există o operă

literară sau un act de cultură în afara culturii, nu există transplanturi în culturi”. O cultură autohtonă – spunea Romulus Guga, „care poartă în ea ce a fost dintotdeauna grandios – românesc”. „Față de istoria unei patrii a unei națiuni, a unui popor, a unei revoluții sau a unei lumi – spunea el –, istoria unei vieți este asemeni unui fir de nisip rătăcind prin ocean. Dar acest fir de nisip să spună ceva despre ocean”. Rătăcitor printre stelele dăinuirii, „poetul surprizelor”, aceea „metaforă sugestivă a nuanței și delicateții” – cum îl numea Ștefan Augustin Doinaș – ne-a lăsat și următorul testament poetic:

„Cine m-a ascultat, adevăr a găsit în cuvintele mele, adevăr va găsi până am să mă mut între stele...
Cine m-a iubit, pur s-a găsit în cuvintele mele, pur va rămâne totul, până am să mă mut între stele...
Cine m-a hulit, s-a regăsit în cuvintele mele, hulit va rămâne și după ce am să mă mut între stele...
Cine mă va căuta pe urmă în cuvintele mele, mă va auzi rătăcind între stele”.

„Iar aceste bărci părăsite / ce nopțile, zilele și-ntrebările sunt / Se vor șterge treptat de pe țărâm / Către vatra de cenușă a lumii. / Doar anii mei în pumnul acela, / Măhnit rămas din ardere ascunsă, / Vor visa o mare nesfârșită”, scria poetul, cel „împrejmuț cu piatră”. „O, cine va ști c-am trecut ca o lacrimă / pe obrazul acestei planete albastre - se întreabă Romulus Guga din Câmpiile Elizee ale poeziei, azi, când, o posteritate, ingrată îndeobște cu scriitorii, lasă lespedeaua uitării peste glasul conștiinței neamului.

Noi prietenii de ieri, cei care azi îl căutam în cuvintele lui, nu-l vom uita, repetând: „de cei duși ne este dor”. Așadar „Vino, tu, și ne iartă / pre noi, cuminții tăi, cum noi iertăm cuvintelor tale” („Totem”).

LAZĂR LĂDARIU

EVOCARE ROMULUS GUGA

Pe omul de aleasă cultură și civilizație ROMULUS GUGA l-am cunoscut ca poet, romancier, dramaturg, jurnalist și, mai mult decât orice, intelectual cu calități umane înnăscute, încă din aprilie 1971, dată la care a fost numit redactor-șef al revistei de ales prestigiu VATRA, înființată la Târgu-Mureș, de fapt unica revistă românească din capitala județului Mureș.

În perioada anilor 1971-1983, ROMULUS GUGA, în calitate de redactor-șef la VATRA, a organizat mai multe întâlniri, discuții și schimburi de păreri între redactori și colaboratori de seamă din cultura românească, la care am participat și eu în calitate de colaborator al revistei, cu sediul în Târgu-Mureș, str. Primăriei nr. 1. Îi amintesc pe câțiva dintre colaboratorii de seamă ai revistei VATRA, al cărui redactor-șef a fost ROMULUS GUGA: scriitorul **Augustin Buzura**, din Cluj-Napoca, acad. **Ștefan Pascu**, din Cluj-Napoca, istoricul **Vasile Netea**, din București, scriitorul și sculptorul **Ion Vlasiu**, din București, criticul de teatru **Valentin Silvestru**, din București, acad. **Grigore Vieru**, din Basarabia, scriitorul maghiar **Haydu Geza**, din Târgu-Mureș, istoricul dr. **Grigore Ploeșteanu**, din Târgu-Mureș, poetul și publicistul **Lazăr Lădariu**, din Târgu-Mureș, scriitorul **Serafim Duicu**, din Târgu-Mureș, istoricul dr. **Gheorghe I. Bodea**, din Cluj-Napoca, și alții din toată țara.

La îndemnul lui ROMULUS GUGA, am scris personal în revista de cultură VATRA mai multe seriale privind istoria contemporană a României, memorii și evenimente pe care le-am trăit eu personal și generația mea din perioada interbelică și din anii celui de-al Doilea Război Mondial.

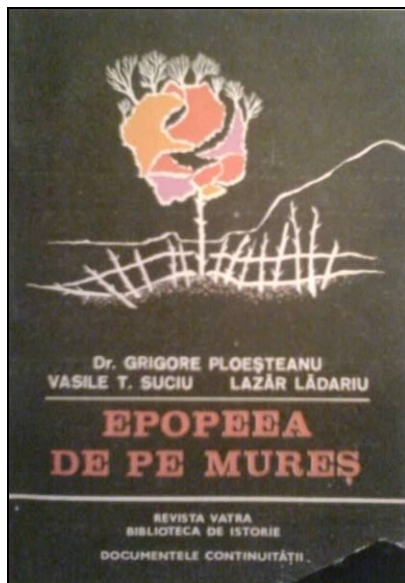
În revista VATRA din Târgu-Mureș, nr. 8, 9, 10 și 11/1980, am scris serialul cu titlul: **Moisei – restabilirea unui adevăr istoric**, (Documentele continuității). Prin acest serial s-a dovedit pe bază de documente că cei 35 de martiri români și 3 evrei împușcați în cele două case din bârne în comuna Moisei/Maramureș la 14 octombrie 1944 de către jandarmii horthyști au

fost în marea lor majoritatea țărani și muncitori din județul Mureș, din localitățile: Fărăgău, Voivodeni, Bărdești, Sântana de Mureș, Berghia, Șincai, Nima Râciului, Sânmărtinu de Câmpie, Porumbeni, Târgu-Mureș, Voiniceni, Sângiorgiu de Mureș, câțiva din județele Maramureș, Cluj și Bistrița-Năsăud.

Prin acest serial s-a combătut falsificarea adevărului din filmul **Ultima frontieră a morții**, în care se arăta că autorii masacrului de la MOISEI, din 14 octombrie 1944, ar fi fost armata germană. În realitate, a fost cea maghiară. Victimele în film erau câțiva țărani români din raionul Vișeu, județul Maramureș, în realitate erau 26 români din județul Mureș, 3 din județul Maramureș, 2 din județul Cluj și 2 din județul Bistrița-Năsăud.

Tot la îndemnul lui ROMULUS GUGA, am scris un serial în nr. 1, 2, 3, /1981 în revista VATRA cu tema: **Mureșenii la Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 din Alba-Iulia**. Aici sunt redat memoriile unor participanți la cel mai mare praznic românesc din secolul al XX-lea, Unirea Transilvaniei cu România și formarea statului național, suveran și independent România.

În nr. 8, 9, 10 și 11/1981, am publicat memoriile de război ale acelor care au luptat cu arma în mână la OARBA DE MUREȘ în perioada 5 sept.-10 oct. 1944, pentru alungarea cotropitorilor ungaro-fasciști din Nord-Vestul României, consecință a Diktatului de la Viena din 30 august 1940, bătălie în care au căzut sub Drapel peste 11.000 de militari români,

morți, răniți și dispăruți pe câmpul de luptă. Titlul acestui serial a fost: **CUM A FOST LA OARBA DE MUREȘ**.

Buna colaborare cu ROMULUS GUGA, a dus la publicarea în vara anului 1982, la Editura revistei VATRA a volumului de documente istorice cu titlul **ARHANGHELII CRUZIMII** (240 de pagini), autori: dr. Gheorghe I. Bodea și Vasile T. Suci. Cartea a apărut și cu titlul MOISEI, din cauza că unii urmași ai autorilor masacrului au ajuns în Comitetul Central al Partidului Comunist Român, care ne-au impus să-i schimbăm titlul cărții din **ARHANGHELII CRUZIMII** în **MOISEI**, titlu recomandat de la cabinetul lui Petre Enache, secretar cu propaganda în C.C. al Partidului Comunist Român, prin Vereș Nicolae prim-secretar al județului Mureș la acea dată.

La îndemnul lui Romulus Guga, încă din anul 1980, am început documentarea în arhive, biblioteci și pe teren pentru scrierea cărții cu titlul **EPOPEEA DE PE MUREȘ**, autori: dr. Grigore Ploeșteanu, Vasile T. Suci, Lazăr Lădariu (330 de pagini). Din păcate, volumul a apărut la Editura revistei VATRA, Documentele continuității, în anul 1985 după decesul prematur al lui ROMULUS GUGA, care a avut loc la data de **18 octombrie 1983**. Redactorul-șef al revistei VATRA intenționa să scrie două drame: una despre masacrul de la MOISEI și a doua **EPOPEEA DE PE MUREȘ**. Despre aceste proiecte am discutat mult cu ROMULUS GUGA, moartea crudă l-a împiedicat să-și poată realiza această operă literară, drame din istoria contemporană a românilor din Transilvania anilor 1940-1945.

Târgu-Mureș 8 martie 2006

VASILE T. SUCIU

Cu și fără Romulus Guga

Stimate Domnule Băciuț,

Trimit textul promis. Cu întârziere. Și acum mie îmi vine greu să vorbesc despre această rană din sufletul meu. Nu cred că păcătuiesc. „Iubeșteți prietenul mort ca și cum nu ar fi decât absent” zice Pitagora, în „Legile morale și politice”.

Toată stima pentru ceea ce faceți și ați făcut pentru ca memoria scriitorului să dănuie, să fie vie – în mințile celor tineri biologic sau mental.

*

Mă plimb prin Iași.

Orașul Iași este un oraș cultural.

În orașul Iași tot la 2-300 de metri este o librărie, sau un anticariat, sau o biserică. Pline. Pline de oameni care au nevoie de hrană spirituală. Oameni, dintre care foarte mulți tineri. Iașul este, doar, un oraș universitar.

Mă plimb prin Iași. Dar este 2 iunie. 2 iunie.

Ca dintr-o clepsidră cade Timpul. 2 iunie. 2 iunie este ROMULUS GUGA.

„Tu, ce te-ai bucurat de spațiu, De coapsa femeii ce-i zice din toate Timpurile: tristețe – Tu nu mai ești.

Poetul e împrejmuț cu piatră.

Anii sunt scriși sub nume.

Cărțile se pot citi, nu mai există O altă față.

Statuia e în mâinile mele” – îi spun... Îmi spune ?

Intru într-o librărie. Mă uit la cărți. Multe cărți. Frumoase cărți. Răsfoiesc. Citesc.

– „Căutați ceva ?” mă întrebă, cu amabilitate, cu solitudine – vocea unei tinere frumoase.

– Da, zic. Romulus Guga. Romulus Guga: Poezii... Evul Mediu întâmplător...Nebunul și floarea...

– „Îmi pare rău, dar nu avem. Altceva...?”

...Cărțile se pot citi, îmi spun, cărțile se pot citi, cărțile se pot citi...

A doua librărie, a șaptea librărie, a 11-a librărie:

– „Îmi pare rău, n-avem, ...Altceva...?”

Poate că am visat, mă gândesc... Poate că am visat. Ca înțeleptul acela chinez, care a adormit și a visat că este un fluture. Un fluture care zbura fericit. Și s-a trezit fericit, dar și-a dat seama că a visat, că este doar un

înțelept bătrân care a visat că este fluture. Dar era fericit. Și nu mai știa *precis* dacă este fluturele care a visat că este un înțelept bătrân, sau este înțeleptul bătrân care a visat că este fluture...

Poate că am visat, mă gândesc, am adormit și l-am visat pe Romulus Guga. Am adormit și am visat că l-am iubit, că m-a iubit, că viețile noastre s-au împletit... Căci zice Poetul:

„Ești poate numai o închipuire a mea, Poate osemintele care te alcătuiesc Sunt rădăcinile unor trandafiri morți Ce-au străbătut o iarnă pustie în sufletul meu”...

...O iarnă pustie, o vară pustie, o primăvară pustie, o toamnă pustie...

„Eram o frunză în stânga copacului,

Erai o frunză în dreapta copacului,

Când ploaia venea de sus,

Strigam pe rând: Plouă !

Ca fiecare să se-ascundă...

.....

Erai o frunză în stânga copacului,

Eram o frunză în dreapta copacului,

Toamna, de sus, ne-a coborât pe rând”... spune Poetul.

Așa spune Poetul.

Mă plimb. Mă plimb prin Iași. Iașul este un oraș cultural. Muzee, multe muzee, majoritatea în renovare. Nu face nimic. Spectacole și expoziții se fac în spații neconvenționale. Și e plin de oameni. Oameni de toate vârstele. Și tineri, foarte mulți tineri..Poetul pe care l-am visat îmi șoptește, o, iar îmi șoptește – doar este 2 iunie:

„Aud oamenii cum alunecă

Ușor,

Ușor.

Foșneșc până departe,

Blânzi și cruzi,
Învinși și-nvingători,
Ca păsările, ca brazii,
Ca moartea,

Ca Timpul...” [Adiere]

Poetul e de-acum împrejmuț cu piatră, piatră, piatră...

Suntem în anul de grație 2011, în data de 2 iunie. 2 iunie. 2 iunie.

Romulus Guga. Poet, romancier, dramaturg, redactor șef, bărbat iubit și iubitor,

Iubitul meu – pe care, *probabil*, l-am visat...

Poetul știa tot, chiar și despre mine. Căci nu spune el:

„Vom muri, vom muri și pe urmă
Altă lume după noi va urma...

Noi vom fi locul în care

Sufletul lor va sta și-ntreba...”

[fără titlu, pag. 197, „Poezii”]?

Mă plimb prin Iași. Biblioteca

Centrală Universitară. Nu pot să iau cărți nici pentru sala de lectură fără legitimație. Nu pot să-mi fac legitimație fără xerox după cartea de identitate. Nu pot să scot cărțile decât după ora trei, căci între unu și trei este pauză. Îmi fac xerox, îmi fac legitimație, îmi scot cotele cărților (de pe calculator, totul este în calculator). Se face ora trei. Primesc cărțile. Romulus Guga „Totem”, Romulus Guga „Bărci Părăsite”, Romulus Guga „Poezii”, Romulus Guga „Nebunul și floarea”, Romulus Guga „Evul Mediu întâmplător”, Romulus Guga „Adio, Arizona”...

Adio, Arizona... Adio, tinerețe... Adio, visul meu de tinerețe...

„Dacă dispari, nu se întâmplă nimic, [spune el]

Cineva se așează la o masă singur,

Un trandafir se sufocă-n vază,

De atâta singurătate.”

.....

Poetul e de-acum împrejmuț cu piatră.

Îl caut. Îl gândesc. Îl visez. Și iar îl caut. Dar el îmi spune, sau – nouă – ne spune:

.....

Cine m-a iubit, pur s-a regăsit în cuvintele mele,

Pur va rămâne, până am să mă mut între stele...

Cine mă va căuta *pe urmă* în cuvintele mele

Mă va auzi rătăcind între stele”.

**VOICA FOIȘOREANU-GUGA
3 iunie 2011**

PRINOS

Lui Romulus Guga

Viața ta, o lacrimă ce a trecut
Pe obrazul planetei albastre
Și s-a împietrit, mărăgătar,
În scoica sufletelor noastre.
În drumu-i scurt, a dăltuit
Urme adânci, ca râul într-o stâncă,
Așa cum tu, din slovă ai cioplit
Totem, putere de destin.
Speranța să nu moară-n zori
În barca vieții, părăsită,
Ai strâns tezaur și comori,
Un paradis pentru-un mileniu.
Cernită s-a lăsat cortina
Pe noaptea unor cabotini,
Ca un amurg ce nu se-ntoarce
În veacurile care vin.
Prin meditații-nsingurate,
Ai tulburat eternități.
Nebunului i-ai dat o floare
În inimă și-n mână,
Fiindcă știai că mai nebuni sunt

Cei care floarea n-o iubesc
Și-o calcă în țărână.
Pe vatra-simbol, ai aprins
Găteji din gânduri, suflet, ani,
Să ardă rug, foc veșnic,
Nu pâlpâit de sfeșnic.
Plecarea ta nu-i un sfârșit;
E-un început al unei vieți post-mortem
În care suntem văduviți
De dăruirea visurilor tale
Ce-au ars și s-au pierdut
Necunoscută nouă, în spații siderale.

Dar
Cuvintele sunt de prisos.
Un colos
Nu-l poți cuprinde nici în temple.
De aceea
Un gând pios, o lacrimă, o floare,
Modest omagiu și prinos.
(octombrie, 1983)

OCTAVIA NUȚIU

GUGA

„Adio, Arizona”, prima vatră de dor,
Neîntâmplător în „Evl Mediu
Întâmplător”.

„Vatra” consolidată la vatră,
La Tg.Mureș, deflagrația e asumată.

„Iisus și ceilalți”, niște „Bărți părăsite”
„Nebunul și floarea” ajuns „Sărbători
fericite”.

În rest „Poezii” și „Totem”
și „Viața postmortem”.

Dar „atât de grăbite sunt toate”
„Paradisul pentru o mie de ani”, peste
poate.

Și totuși „Speranța nu moare în zori”,
„Vatra Veche” din „Noaptea cabotinelor”.

RĂZVAN DUCAN
23 septembrie 2013

Gânduri... gânduri

Romulus Guga, poetul, prozatorul și dramaturgul, a debutat, cel puțin în ultimele două ipostaze, în „perioada târgumureșeană”, subsemnatul fiind unul din numeroșii martori ai timpului său. Fapt fără importanță pentru istoria teatrului nostru, trebuie să spun că la „botezul” ca dramaturg am fost unul „din nașii” lui; întrucât, în virtutea obligațiilor ce-mi reveneau atunci și în calitate (aparentă pentru mine) de mai vechi prieten al autorului, nu este lipsit de interes să precizez că „drumul” „speranței nu moare în zori” de la autor la rampă a trebuit să spulbere niște prejudecăți și reticente, aproape inerente în fața noului. În al doilea rând, titlul sub care piesa a cutreierat țara a fost adoptată fără rezerve de autor, la sugestia subsemnatului, căzând de acord că cele două variante anterioare - „Totul pentru front, totul pentru victorie!” sau „Porniți înainte, tovarăși!” - nu aveau acoperire în țesătura de idei a textului, deși tentau prin rezonanța lor istorică.

Acum, când publicul târgumureșean este invitat să reia contactul cu universul dramaturgiei lui Guga prin cea de-a patra piesă ce o oferă Naționalul nostru, cred că va avea din nou dovada noutății ce o aduce ea în peisajul teatral al țării. Noutate nu atât tematică, pentru Guga nu a „alergat” după teme și subiecte noi cu orice preț, ci cu deosebire ca manieră de observare, ca mod de „distilare” a faptului de viață până aproape de esența lui - conștiința individuală și colectivă a epocii noastre. În dramaturgia sa, Guga nu este un narator, ci analist; nu este un „spectator” care comentează sau modelator al pastei factologice sau ideatice, ci un *implicat*, responsabil și conștient, în proiectarea destinului - și ele individuale și colective - orizontul epocii noastre frământate. Ca și în proza sa, el este, profund și discret, *înăuntrul* conflictelor și situațiilor explorate, de unde comentariul dramatic izvorăște ca o confesiune, ca o

spovedanie tulburătoare și, nu de puține ori, ca o confesiune-avertisment. De aici și limbajul său teatral inconfundabil, de aici replica-sentință care trimite direct spre esențe, spre adâncuri îndelung sondate. Dovadă peremptorie este și spectacolul la care asistați cu piesa „Evl Mediul întâmplător” (oare chiar „întâmplător?”), a cărei „temă” a mai fost abordată de dramaturgi, dar nici unul până la el cu această acuitate a abisalului și cu reverberația avertismentului în conștiința noastră, ce determină implicare, atitudine activ-responsabilă și participare umană.

Să ridicăm, deci, cortina, și să pătrundem în lumea ideilor, gândurilor, sentimentelor, îndoielilor și certitudinilor unui profund și original artist al Cetății, care a fost Romulus Guga, cu credința că după lăsarea cortinei vom gândi mai adânc rostul omenirii pe Planeta Pământ.

IULIUS MOLDOVAN

Foto: Oaspeți la redacția revistei „Vatra”

ROMULUS GUGA NEBUNUL ȘI FLOAREA

Roman (fragment)

„Apoi am văzut un cer nou și un pământ nou, pentru că cerul dintâi și pământul dintâi pieriseră și marea nu mai era”

Apocalipsa 21.1.

PARTEA I

I. Chelul m-a condus pe un coridor lung, strâmt, întunecat. A doua ușă, pe stânga, purta inscripția BAIE. Mi s-au luat hainele, mi s-a dat o pijama, un halat și papuci. Chelul s-a așezat pe un taburet, și-a aprins o țigară și începu să se scarpine cu vădită deznădejde în cap. După baie, complet echipat cu noua mea ținută, am fost condus prin același coridor lung. Mă conducea Chelul, ce-și mișca agale șoldurile plesnind de grăsime, ca o femeie însărcinată.

Din când în când coridorul era întrerupt în curgerea lui fantastică, parcă în adâncul pământului, de uși închise, la care era de reținut lipsa clanțelor. Mă șoca faptul că sanitarul avea o uriașă legătură de chei. Apoi am cotit la dreapta într-o cameră mică, goală atunci, și am intrat într-o încăpere asemănătoare.

Chelul nu mi-a spus nimic, mi-a arătat doar patul printr-o înclinare a capului, apoi a ieșit trântind ușa.

Am rămas astfel, incapabil să mă întorc din mine însumi, un timp nedefinit. Ce rost ar mai avea?...

Simțeam că se naște în mine un gol râvnit de atâta vreme, un spațiu etern ferit de chinuitoarea problemă a dispariției, un spațiu capabil să regenereze totul din esența nimicului a cărei desăvârșire devenisem. Eram liber prin acest gol etern, pustiitor de rece, un vid ce tindea să devină infinit, ferit de dezgustul morții. Trecusem peste tot, dar mai ales peste chinuitoarea memorie. Stăteam acum încremenit în fața conștiinței ce-o simțeam că se naște în golul ce-l purtam în mine. În cameră erau două paturi de fier așezate paralele, de o parte și alta a zidurilor, la o distanță de o noptieră între ele, pe geam o ramă de fier înspre afară, mai bine zis un grilaj. Un dulap cu două uși, o masă mică între patul vecin și dulap, o chiuvetă și un cuier completau

restul. Pe celălalt pat, stătea ghemuit un om și, deși părea tânăr, avea părul alb, alb-roșcat, o față prelungă cu fire răzlețe de păr roșcat în bărbie, iar deasupra, mult deasupra, niște ochi mari albaștri, decolorați, imobili. Privea fixând prin mine un punct de pe zid. Trăiam cu impresia că sub pielea mată și galbenă, într-un delir dionisiac, oasele prelungi își caută cu deznădejde părțile să se potrivească.

Târziu a rostit ca pentru sine: – Să-mi spui Isus! Așa mi se zice aici în batjocură. Dar să știi că sunt cu adevărat Isus.

Derutat, m-am întins pe patul meu cu intenția de a-mi cerceta degrabă cunoștințele religioase. Golul era însă intact, devenise ființă. În definitiv putea fi botezat Isus, câți nu poartă nume de zei și apostoli dintr-un capriciu. În sinea mea nu trezea nici un ecou faptul că se numea Isus.

M-am regăsit privindu-mă în oglindă: când? Era atâta liniște încât mi se părea că aud venind din oglindă un răcnet sălbatic, un răcnet deznădăjduit provocat parcă de așezarea chipului meu în sticla lucioasă. Din când în când luciul oglinzii se despărțea ca o apă în care se înece soarele și chipul meu se strecura afară din tragedia aceea, însângerat, semănând cu gâtul de pasăre după ce capul a fost retezat.

Liniștea durează.

Isus nu e în cameră.

Întins pe patul alb mă aud mușcănd, și simt cum mâinile, fața, picioarele se contorsionează de parcă aș fi o bucată de pâine aruncată de mult de la marea masă a ospățului.

Afară începuse să plouă.

Toată după masa a plouat.

Noaptea, Isus sforăia, nu puteam să dorm. Cerul era un vâsc negru, purulent, necrozat în uitarea lui. Numai stelele apărute târziu mă priveau ca niște ochi fără pleoape.

Dimineața ploaia continua.

II. Nu mă trezisem niciodată până acum într-o clinică cu gratii la ferestre și cu uși zăvorâte. Deși trăiam o senzație de siguranță, gratiile solide fuseseră lucrate încă de pe vremea vestitului împărat reformator Iosif al doilea – în schimb ușile au avut parte de o modernizare recentă. Cu toate acestea, siguranța se risipea cu cât mă acomodam mai mult universului în care nimerisem.

Treptat mă inunda o neliniște vecină cu un răs sardonice eliberator, generând în sufletul meu o satisfacție fără margini, că nu mai aparțin de nimeni, că nu mai sunt nevoit să întreb de sănătatea nimănui, să salut demnitatea nimănui și nici să mă tem de vreun duh ce m-ar putea pândi din acei mulți semeni ai mei, cu învelișul lor de minciună și miere.

Surâd în oglindă.

Nimicul în față cu nimic.

Mângâi cu mâna luciul oglinzii și, întrucât mă găsesc integrat perfect în corpul solid, trăiesc, vibrând în toate profunzimile, golul ce mă sălășluiește. Oglinda mă posedă ca un simbol al existenței eterne, celulele ce mă alcătuiesc s-au integrat perfect între celulele solide ale oglinzii întâmplătoare.

Am senzația posibilă a continuității.

Isus lipsește.

Un gândac negru, obișnuiam să-l știu de bucătărie, urcă încet, răcicit, zidul alb – spre o pânză de păianjen. „Alea jacta est!” Mă țin de grilaj cu amândouă mâinile și străbătut de o amintire (ciudat! în asemenea momente amintirile par guvernate de legile stelelor căzătoare...) plâng, plâng puțin, suficient să mă dezgust și mai mult de promptitudinea funcțiilor mele fizice.

Ploaia stă.

Vântul iritat, barele reci...

Mâinile îmi rămân pe gratii ca un strigăt. Gura mi-e amară. Liniște fantastică, atât de materială, încât aud zgomotul intestinelor mele ce se redespind cu poziția mea bipedă.

Am avut impresia, pentru moment, că am fost închis, contrar voinței mele, într-un sicriu alb și înmormântat pe ascuns.

Undeva, deasupra casei (încerc să mă uit printre gratii și nu pot, nu→

pot!), se găsește desigur o cruce mare de lemn, cioplită în grabă, pe care îmi stă scris anul nașterii și anul morții. Brusc, simt că mă cuprinde un necunoscut sentiment de fericire: am depășit moartea!

Vânt, barele reci, neputință, de milioane de ori neputință!

Am avut desigur ghinion cu ploaia năprasnică de ieri. Mă gândesc că acum literele ce-mi consemnau prezența pe lumea planetară s-au șters, s-au diluat, au curs pe ziduri, pe burlane, întreaga clădire arătând groaznic de mutilată din cauza vopselii.

Mă înfior la ideea că sunt conștiința unei răni, că trăiesc în ea, și cicatricea ce se va forma mă va închide pentru totdeauna.

Respir, respir!

Râd în oglindă.

Celulele ființei mele s-au integrat în corpul lucios, nu-mi pasă dacă rana se va închide, nu-mi pasă de cicatricea unei clipe, nu-mi pasă de ploaie, de vânt, de vopseaua unei clădiri menită să fie acoperită cu iarbă. Ființa mea, golul devenit ființă, continuitatea sunt ale mele, am depășit moartea ce și-o sortesc oamenii unii altora, sunt liber!

Râd în oglindă.

Un răcnet se revarsă din ea, fără nici o semnificație, ca marea nepăsare a timpului.

Sunt liber!

Târziu o vagă senzație de tristețe mă cuprinde la gândul că nu mai pot să o deosebesc pe mama dintre celelalte schelete aflate într-o groapă comună, din marele cimitir al Victoriei.

III. Sora Natalia m-a vizitat pe la ora 10. Ora mi-a spus-o chiar ea, destul de indiferentă; de altfel, nu prezenta pentru mine absolut nici o importanță în ce sens curgea timpul și cât măsurau adâncurile lui. Mi-a produs însă o deosebită satisfacție estetică modul în care sora Natalia a știut să îngrămădească medicamentele pe noptiera albă de la capătul patului. Vorbind nazal (delicioși polipi trebuia să aibă sora Natalia!), mi-a atras atenția să nu mă ating de ele până ce nu va reveni. Am stat mult, foarte mult, sprijinit de gratii. Vântul părea violet, de parcă se încesase undeva într-un fluviu și acum rățăcea dus de curenți, vânat și umflat de apă.

Chinuit de ideea mea veche, că s-ar putea să nu mă fi integrat perfect, am dat cu mâna din nou, a câta oară?, pe luciul oglinzii, să verific, totuși, dacă nu e vreo crăpătură pe undeva. Cum întreaga suprafață se dovedi a fi perfect netedă, mă felicitai cu bucurie pentru excelența mea integrare.

IV. Doctorița păru puțin încurcată, probabil pentru că încă nu ne cunoșteam, dar se așeză destul de degajată pe marginea patului ridicându-și halatul impecabil călcăt. Știu că mi-a devenit nesuferită după ce i-am zărit picioarele rotunde, energic închegate în coapse, de parcă niște coloane dorice se depreciaseră și au fost date spre folosință. Toate aceste îmi deveniră posibile grație halatului, bănuiam, merit să rămână impecabil.

Conform dorinței sale, i-am înșirat toate datele personale, inclusiv anul morții mele. M-a întrebat, apoi, de ce boli suferisem în copilărie. Avea un scris ce-mi amintea de cuburi. Bolile copilăriei? Le purtam o amintire plăcută, așa că, bine dispus, de îndată am început să-i povestesc, dornic în special să-i explic efectul pe care mi l-a provocat o scarlatină târzie. Cu vădită părere de rău remarcam că n-o prea interesează, așa că am lăsat-o baltă cu scarlatina și am trecut la pojar, o altă suferință preferată.

Pojar? Aveam cinci sau șase ani? Bănuiesc totuși că cinci... Era într-o după amiază de vară, căldură... Doctorița a notat: Pojar. Eram dezamăgit. Simțeam că îmi pierd tot chef, oamenii sunt atât de puțin înțelegători unii față de alții, atât de interesați, de mitocani și inculți!

I-am răspuns la următoarea întrebare: boli de la femei? Când și unde le-am tratat și dacă pot să-i spun cu câte femei m-am culcat? Mi-a trebuit destul de mult timp până am recapitulat toată onomastica ce o purtam în memorie. Impacientată, doctorița a notat: „mult, fără boli”. Când am început să-i înșir că mă

culcasem cu douăsprezece Marii, cinci Ilene, douăzeci Anițe și câteva nume răzlețe, doctorița m-a întrerupt, spunând că toate astea nu o interesează. Eram revoltat! Atunci de ce întrebare? Așa suntem, consemnăm că am pus întrebarea și nu ne mai interesează răspunsurile, iar un răspuns poate fi, în definitiv, o viață de om, pe când o întrebare rămâne veșnic o cursă, o năluca, un cuțit ce-ți ocolește inima, îți străbate măduva osului îmbătrânit acolo în adâncul tău, unde putrezesc, îngenunchați, totdeauna, temerarii, nevinovații mânji ai tinereții.

Faptul că nu o interesează m-a întristat și, ca să fiu sincer, m-am indispus. Doctorița și-a notat în schimb cu o precizie care m-a scandalizat, toate bolile întâmplătoare ce le-am avut. I le-am înșirat de parcă mă aflam deasupra unui W.C., silit să vomz. Am trăit efectiv senzația aceasta, întrucât, atunci când întrebările s-au terminat, i-am solicitat un pahar cu apă. Apa mirosea a iod. M-a rugat, ridicându-și capul, să-i descriu cazul meu. I-am răspuns că nu știu despre ce poate fi vorba, doar că, mi-amintesc precis, doream să scap de povara celor două mii de ani anteriori, că nu mai puteam căra atâta cenușă, că n-are nici un rost să trăiești nici ca urnă, nici ca soclu pentru o statuie numită timp, că doream să fiu liber, și, în sfârșit, intervenise moartea mea întâmplătoare, despre care nu știu nimic. A notat pe foaia plină de cuburi, de data aceasta cu niște cuburi mai mari, cuvântul: liber și a pus semnul întrebării.

Sora Natalia mi-a făcut o injecție. Ce mâini grăsuțe avea sora Natalia! Pe urmă doctorița mi-a luat tensiunea, eram atât de plictisit!, m-a dezbrăcat, mi-a ciocănit toate oasele, încât privind-o mă cuprindea râsul, ca în copilărie, când ne distram de bătrâna țigancă Deznădejde, menajera mamei, ce ieșea duminica la plimbare încărcată doldora de funde roșii și albe.

Amiralul mi-a adus masa fără să mă întrebe nimic. Aflai numele lui întâmplător, când îl rosti Isus. Mi-ar fi făcut mai mare plăcere să-i spun, ca și până acum, Chelul. Faptul că nu mă întrebare nimic, ci lăsase doar tava cu mâncare pe noptieră, mi se păru cu atât mai surprinzător, cu cât mă îndoiam în unele clipe, că →

devenisem într-adevăr liber. Altfel de ce doctorița a scris cuvântul liber și l-a însoțit cu un semn de întrebare?

Mâncarea era cum nu se poate mai proastă. Am lăsat-o neatinsă. Ploaia începu din nou, vântul violet umflat cu apă se înecă, dus definitiv de propriul său șuvoi spre pământ, undeva spre pământ. Mă uitam la mâinile-mi mari, ce strângeau barele lungi, roase de rugină, ale grătilor și mi-a trecut așa, ca un gând, prin cap, că urmele ce stăruiau acolo ar fi putut fi ale mâinilor mele.

Isus a revenit nu mult după aceea. Am reținut că avea cheie. Plictisit, dar binevoitor, s-a urcat în patul său. Patul a scârțâit lung, ca un câine. A stat câteva clipe așa, apoi și-a aruncat papucii, nu înainte să-i șteargă de praf, în colțul opus al camerei. Aceștia au zburat prin aer, au căzut cu zgomot, cu burțile în jos. Acolo, de lovitură, liniștea a rămas vânătă. Mă șoca figura nobilă, cu trăsăturile de mare finețe, distincție și meditație, căreia firele roșii din barbă și ochii albaștri, ca florile din colțul pergamentelor, îi dădeau o alură stranie, romantică, așa zice paradoxală, pentru secolul XX.

Își privea concentrat punctul său fix.

Vântul n-avea nimic omenesc, iar ploaia o auzeam viermuind fantastic pe geamurile aburite.

Târziu, mă privi cu bunăvoință și începurăm să conversăm de parcă ne-am fi cunoscut de când lumea.

– Cum îți place?

– Excelent!

– E o lume interesantă aici... Te plictisești la început...

– Nu, nicidecum...

– ...până cunoști lumea. Și moartea, vezi dumneata, în cazul de față, e necesară.

Golul din mine adormi frânt, ca un mînz într-un pântec, cu copitele fuselor delicate ascunse sub el.

– Ești de mult aici?

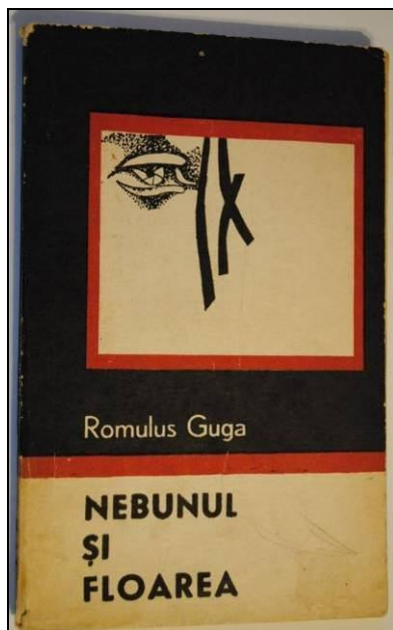
– De trei ani.

– Așa mult?

– Ce te miră?

– Mi se pare mult.

– Mult? Zise el, deloc! Aici viața mea își așteaptă, e drept, chinuitor, împlinirea. Pe urmă oamenii – fața-i câștigă în luminozitate – sunt admirabili, crede-mă; unii... și în definitiv toți merită să le răscumperi dreptul la paradisul pierdut.

– Și personalul? am întrebat.

– Și el, dar mai întâi ceilalți. Unii sunt aici de cinci, de zece ani, alții nu pot, până când eu nu îmi voi împlini menirea.

– De ce nu pot?

– Cum să-ți explic – ochii străbăteau zidul alb și priveau fascinați gândacul negru ce se zbătea în plasa păianjenului – există limite. Eu am fost, dumneata ești. Ai depășit moartea. Totul e în urmă... O carte ce o citisem mai demult, cea mai veche din câte are omenirea...

– Tăblițele de lut? am întrebat.

– Nu, acelea n-au nici o importanță pentru că nu le-am găsit în lumea noastră nici un corespondent. Mă refeream la Biblie.

– Nu e totuși, mi se pare, cea mai veche.

– Dar cea mai adevărată, te asigur!

– N-am citit-o.

– Păcat, ai fi cunoscut viața mea. De altfel a povestit-o și Matei Vameșul, stângaci, dar cu suflet.

– Mi-ar face plăcere s-o ascult.

– E destul de greu. Mi-amintesc destul de puțin din ceea ce a fost viața mea.

Ce rost ar avea din moment ce ea e sortită credinței? Totul a fost prevăzut cu mult înainte să mă nasc, de aceea când am citit-o îmi plăcea că viața mea a putut fi atât de frumos povestită.

– Îmi stârnești curiozitatea...

– De exemplu: „Cina cea de taină” sau „Împărțirea pâinilor și a peștilor” admirabil! Poate că titlurile sunt, cum să-ți spun, cam bombastice, dar

crede-mă, scenele sunt splendid descrise. Pe urmă „Răstignirea” – apoteoza umanității – este mirifică! Să știi, poate e numai părerea mea, dar uneori am impresia, că cei vechi n-au fost proști deloc, ba dimpotrivă!

– Indiscutabil, e și părerea mea, de mult.

Păianjenul își părăsi în sfârșit ascunzătoarea și se năpusti cu foame peste gândacul negru ce zvâcnea rar din membrele subțiri, ca niște fire arse de păr.

Mult timp Isus se ocupă exclusiv de punctul său fix, apoi ca și cum și-ar fi amintit de ceva spuse:

– E atât de trist că întotdeauna ne-am încadrat valorile cu rebuturi, mă gândesc la propria mea răstignire, care a devenit după aceea etalon. Se însufleți.

Pe vremuri, în tinerețe, eram casier la o casă de toleranță: e mult, foarte mult de atunci...

S-a ridicat sprinten, și-a adunat papucii din colțul în care îi aruncase, a deschis fereastra. Vântul nu mai era nicăieri, doar văzduhul, prăbușit în băltoacele rămase în urma ploii, se degusta de propria sa condiție...

– ... Să fie zece ani de atunci...! Veneam din pustiu și mă îndreptam spre Ierusalim. Era o tavernă. Îi zicea IERTAREA PĂCATELOR. Periferie uricioasă și murdară, în schimb taverna era fala ei. Totul era la doi metri sub pământ, încât semăna cu un subsol.

Femeile erau goale. Pe vremea aceea o femeie costa foarte puțin, aproximativ cât un braț de fân. Matroana, cam cât un cal într-o zi bună de târg..., avea peste o sută de kilograme și, legat de încheietura mâinii drepte, un fel de baston de cauciuc, pe care-l folosea la menținerea ordinii.

Dacă deschideai ușa, rămâneai. Matroana era singura care umbla în ciorapi negri și în pantofi cu tocuri. Se spunea despre ea că e lesbiană și că multe din lucrătoarele acelei taverna, ziua, erau obligate să-i împartă dragostea. Noaptea era ziua lor. Femeile purtau nume plăcute și își cunoșteau meseria. Nu te plictisești?

– Nici vorbă, continuă!

Începuse seara.

POSTERITATEA LUI ROMULUS GUGA

Destui dintre noi avem o legătură specială cu Romulus Guga. A mea e una de o natură complexă, care pleacă de la prima noastră întâlnire, din 1981, când l-am căutat pentru a realiza un interviu pentru revista studențească de cultură „Echinoc”, al cărei redactor eram.

Interviul a fost unul care, cred, l-a făcut să investească în mine încredere. Interviul a apărut și în „Echinoc”, a fost difuzat și la Radio Cluj.

Provocările la care am fost supus, de a realiza interviuri pentru o rubrică deja celebră, „Vatra dialog”, au sporit această încredere și promisiunea de –a mă angaja la „Vatra”, după absolvirea facultății. „Și dacă mor, și tot te angajez”, mi-a spus la un moment dat, în 1982, cu un ciudat presentiment al morții. De angajat, m-a angajat semnându-mi documentele de detașare în interesul instituției, pe patul de spital, unde Mioara Urzică, secretara redacției, îi dusese toate documentele. O făcuse împotriva opoziției transformată în ostilitate a lui Dan Culcer, care avea alte planuri, legate de cea care îi era sau avea să-i devină soție, Maria Mailat, și pe care Guga nu o vroia nici în ruptul capului.

După absolvire, primul an de stagiatură în învățământ, la Gălești, județul Mureș, a fost un an de ucenicie și la „Vatra”, iar peste vară, l-am secondat pe Romulus Guga și la redacție, începând să tehnoredactez revista, dar și la Răstolița, unde eu eram într-o tabără de instruire (fusesem numit director adjunct la școală), iar el la casa Voicăi-Foișoreanu-Guga, soția lui.

Așadar, aducerea mea la „Vatra” de către Romulus Guga a însemnat pecetluirea destinului meu, nu doar literar.

De aceea îi datorez și voi rămâne mereu dator lui Romulus Guga, deși am început foarte repede să-mi plătesc... datoria.

În 1984, am înființat Cenaclul literar „Romulus Guga” și apoi Festivalul Național Concurs de Creație Literară „Romulus Guga”. Două „instituții” care continuau ceea ce am învățat și de la Romulus Guga că trebuie făcut: descoperirea și promovarea tinerelor talente, întreținerea dialogului cultural, a unui climat de viață literară vie, antrenantă.

Cândva, pe îndelete, când și cât va mai fi timp, voi recupera din memorie

și din arhivele personale date ale unei istorii ale celor două creații ale mele.

Trebuie să recunosc că am avut parte de susținerea multora, de implicarea unor oameni și a unor instituții, prin care să fie sporită zestrea literară, cultural-artistică a Târgu-Mureșului în primul rând.

Am făcut apoi propuneri pentru atribuirea numelui „Romulus Guga” unei străzi. Chiar dacă e o stardă mai de periferia orașului, strada există. Explicația pentru această „marginalizare” a fost complexitatea consecințelor în actele celor care locuiau pe o stradă, dacă aceasta primea un nume nou.

Am fost alături de cei care au făcut posibilă schimbarea numelui librăriei fanion a orașului în „Romulus Guga”, locul celor mai importante manifestări literare editoriale din istoria Târgu-Mureșului.

Am reușit, apoi, să conving conducerea Școlii Generale 18 (director Octavian Iacob) și a Inspectoratului Școlar Mureș (inspector general Ștefan Someșan), să accepte atribuirea numelui „Romulus Guga” acestei instituții de învățământ, cu convingerea că nicio altă instituție nu poate menține în actualitate numele lui Romulus Guga ca o școală, unde sunt anual sute de absolvenți care vor spune toată viața că „au terminat la „Romulus Guga”. Toate manifestările importante dedicate lui Romulus Guga, după acest moment au avut ca partener principal această școală, gazdă de-a lungul anilor – douăzeci – a numeroase întâlniri literare, evocări, lansări de carte, concursuri literare, expoziții de carte ș.a.

Am „ratat” atribuirea numelui „Romulus Guga” secției române a Teatrului Național din Târgu-Mureș, propunerea fiind respinsă, mi s-a spus, „la nivel înalt”, deși nimeni nu era mai îndreptățit să poarte numele acestei Companii (care poartă acum numele „Liviu Rebreanu), ca Romulus Guga, cel care a lucrat în acest Teatru, a fost jucat în acest Teatru, a adus prestigiu teatrului românesc, dovadă premiile cu care au fost onorate spectacolele după piesele sale, fiind și o personalitate de excepție în istoria culturală a județului.

În ceea ce privește opera lui Romulus Guga, am reușit un lucru foarte necesar: repunerea ei în circulație.

Am reeditat, cu o postfață a mea, un fragment din interviul din 1981, romanul „Nebunul și floarea”, în 1991, la Editura Tipomur (al cărei redactorșef eram atunci), în 20.000 exemplare,

tiraj impresionat și pentru acea vreme, iar acum fiind de-a dreptul uluitor. Tiraj epuizat în câțiva ani.

Tot la Editura Tipomur, am publicat volumul lui Munteanu, Cornel, *Polifonia unei voci*, în 1998, fiind prima lucrare monografică despre opera lui Romulus Guga.

Am propus multor tineri studenți, absolvenți de facultate să își asume cercetarea operii lui Romulus Guga ca teze de licență sau de masterat, doctorat, oferindu-mi sprijinul în acest sens.

O astfel de teză de doctorat a fost încheiată în 2011, de Loredana Pop, la Universitatea „Petru Maior” din Târgu-Mureș, lucrare apreciată „Magna cum laude” de către comisia doctorală.

O altă teză de doctorat este în plină elaborare, la Universitatea „Tomis” din Constanța, având ca autor pe Cristina Rotaru, căreia i-am furnizat date care sper să-i fie de mare folos în redactarea lucrării sale.

Împreună cu Mariana Cristescu, am realizat o lucrare, „Romulus Guga – Bărți în amurg”, Editura Nico, 2008, care adună date despre viața și opera lui Romulus Guga, evocări, amintiri etc.

Am reeditat în 2011 „Nebunul și floarea”, într-un tiraj mic, pentru premii la Festivalul-Concurs de Creație Literară „Romulus Guga”.

Festivalul a antrenat de-a lungul celor douăzeci de ediții, câteva mii de creatori, de toate vârstele, acordând diplome și premii, atât pentru creații în manuscris, cât și pentru volume, instituind, la ultimele ediții și Premiile „Romulus Guga” pentru excelență în cultură.

N-au lipsit pelerinaje la Răstolița, la casa în care se retrăgea din când în când Romulus Guga, la mormântul său.

NICOLAE BĂCIUȚ

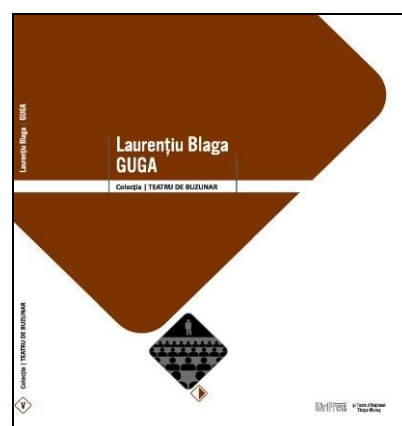
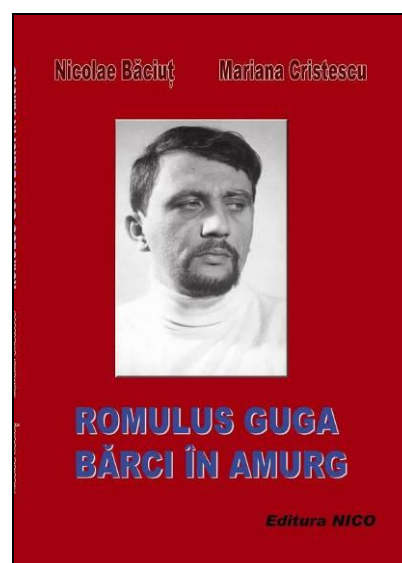
Receptarea operei lui Romulus Guga

Receptarea critică a operei lui Romulus Guga, în volume și în periodice, după bibliografia critică menționată în teza de doctorat a Loredanei Dan e destul de consistentă, dar ea se oprește în bună măsură la anii de dinainte de 1989, de aceea, o repunere în circulație a operei și o rejudecare critică sunt mai mult decât necesare.

În acest moment de bilanț, la 30 de ani de la dispariția scriitorului, în volume, Loredana Pop a identificat 44 referințe critice în volume și 37 în periodice. Cu siguranță, lista este mult mai lungă, rămânând și altor cercetători să îmbunătățească imaginea critică a operei lui Romulus Guga. (N.B.)

1. Barbu, Eugen, *O istorie polemică și antologică a literaturii române de la origini până în prezent I. Poezia română contemporană*, Ed. Eminescu, București, 1975
2. Băileșteanu, Fănuș, *Refracții*, Ed. Cartea Românească, București, 1980
3. Bucur, Marin, *Literatura română contemporană*, vol. I: *Poezia*, Ed. Academiei R.S.R., București, 1980
4. Chițimia, I.C., Dima, Al., *Dicționar cronologic: literatura română*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1979
5. Ciobanu, Nicolae, *Panoramic*, Ed. Cartea Românească, București, 1972
6. Ciobanu, Nicolae, *Critica în primă instanță*, Editura Eminescu, București, 1974
7. Ciopraga, Constantin, *La personnalité de la littérature roumaine*, Ed. Junimea, Iași, 1975
8. Constantin, Ilie, *Despre poeți*, Ed. Cartea românească, București 1971
9. Cosma, Anton, *Romanul românesc și problematica omului contemporan*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1977
10. Cosma, Anton, *Romanul românesc contemporan: 1945-1985*, vol. I: *Realismul*, Ed. Eminescu, 1988
11. Cristea, Mircea, *Condiția umană în teatrul absurdului*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1997
12. Cristea, Valeriu, *Domeniul criticii*, Ed. Cartea Românească, 1975
13. Culcer, Dan, *Citind sau trăind literatura*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1976
14. Diaconescu, Romulus, *Spații teatrale*, Ed. Scrisul românesc, Craiova, 1979
15. Diaconescu, Romulus, *Dramaturgi români contemporani*, Ed. Scrisul românesc, Craiova, 1983

16. Felea, Victor, *Secțiuni*, Ed. Cartea Românească, București, 1974
17. Felea, Victor, *Aspecte ale poeziei de azi*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1984
18. Holban, Ioan, *Profiluri epice contemporane*, Ed. Cartea Românească, 1987
19. Gheorghe, Grigurcu, *Existența poeziei*, Ed. Cartea Românească, 1986
20. Ghițulescu, Mircea, *O panoramă a literaturii dramatice române contemporane*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1984
21. Iorgulescu, Mircea, *Rondul de noapte*, Ed. Cartea Românească, București, 1974
22. Iorgulescu, Mircea, *Scriitori contemporani*, Editura Eminescu, București, 1977
23. Măciucă, Constantin, *Motive și structuri dramatice*, Ed. Eminescu, București, 1986
24. Micu, Dumitru, *Istoria literaturii române. De la creația populară la postmodernism*, Ed. Saeculum I.O., București, 2000
25. Micu, Dumitru, *Scurtă istorie a literaturii române*, vol. III: *Perioada contemporană: Proza*, Editura Iriana, București, 1996
26. Micu, Dumitru, *Dicționar de literatură română: scriitori, reviste, curente*, Ed. Univers, București, 1979
27. Moraru, Cornel, *Semnele realului*, Ed. Eminescu, București, 1981
28. Munteanu, Cornel, *Polifonia unei voci*, Ed. Tipomur, Târgu-Mureș, 1998
29. Păunescu, Adrian, *Sub semnul întrebării*, Ed. Cartea Românească, București, ediția a II-a, 1979
30. Podgoreanu, Anca, *Literatura română: ghid bibliografic*, Biblioteca Română Universitar, partea a 2-a: *Scriitori (A-L)*, București, 1982
31. Popa, Marian, *Dicționar de literatură română contemporană*, Ed. Albatros, București, 1971
32. Popa, Marian, *Dicționar de literatură română contemporană*, Ediția a II-a, Ed. Albatros, București, 1977
33. Popescu, Dumitru Radu, *Galaxia Grama*, Ed. Cartea Românească, 1984
34. Radu-Nandra, Ilie, *Dicționarul scriitorilor români: A-C*, Ed. Fundației Culturale Române, 1995: vol.: *D-L*, București, 1998
35. Regman, Cornel, *Colocvial*, București, Ed. Eminescu, 1976, pp. 51-60
36. Rotaru, Ion, *O istorie a literaturii române*, Ed. Minerva, București, 1971
37. Sângeorzan, Zaharia, *Conversații critice*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1980
38. Scarlat, Mircea, *Istoria poeziei românești*, Ed. Minerva, 1982
39. Silvestru, Valentin, *Ora 19,30*, Ed. Meridiane, București, 1983
40. Ungheanu, Mihai, *Arhipelag de semne*, Ed. Cartea Românească, 1975

41. Tanco, Teodor, *Virtus Romana Rediviva*, vol. VII: *Memoria culturii*, Ed. V.R.R.-P.F., Cluj-Napoca, 1993
42. Tudor Anton, Eugenia, *Ipostaze ale prozei*, Ed. Cartea Românească, București, 1977
43. Zăciu, Mircea, *Jurnal*, Vol. II, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1995
44. XXX *Romanul românesc în interviuri*, vol. II, partea I, Ed. Minerva, București, 1986.

OPINII CRITICE

Scriitorul de înzestrare autentică și puternică originalitate care a fost și rămâne pentru noi Romulus Guga s-a afirmat pe rând, cu pregnanță și stălugire, ca poet, prozator și dramaturg. Puțini scriitori români de azi au reușit să dea expresie, într-o operă diversă și rezistentă, la atâtea vocații și într-un timp așa de scurt. Ritmul exploziv al scrisului său e un semn sigur de valoare și generozitate creativă. A fost un scriitor complet. Putea să facă și critică literară și orice altceva. Mărturie ne stau publicistica, risipită prin reviste, dar atât de vie și plină de idei, și comentariile plastice, trădând o fină intuiție artistică înăscută.

CORNEL MORARU

Romulus Guga, bărbat robust și liniștit, întunecat și taciturn, reținut atât în efuziuni, cât și în retractilități, integru și generos, jura în valorile existenței cu o patimă care-i insufla credința că avem și o viață - post-mortem - cum a numit-o într-un roman. Nu la edenul biblic ori la infernul dantesc se gândea, ci la indestructibilitatea memoriei...

Omul era bun și drept, greu de înduplecat și de deturnat din convingeri, avea și a fibră de oțel în caracter, moștenită de la strămoșii săi aromâni. Purta în el suferințe ascunse, nelămurite, nu putea avea pace atâta timp cât simțea că nu s-a stins ceea ce a fost nedreptate și că undeva pe lume se desfășoară stindarde negre. *Noaptea cabotinelor* e un protest. *Evul Mediu întâmplător* e un avertisment. *Amurgul burghez* e o alarmă. Putem, desigur, constata că preocupările autorului sunt de un ordin etic superior, el judecă în numele unei morale universale eterne.

VALENTIN SILVESTRU

Disecția mecanismelor de oprimare și împilare a omului nu se face pe căi ocolite, prin intermediul unei istorii despre fascism, ci printr-o suită de situații create de acesta, asamblate într-unul dintre cele mai chinuitoare și halucinante colaje, cu un prezent dilatat până la static, cuprinzând în el atât trecutul, cât și viitorul, dezvăluind natura fascismului în toată brutalitatea lui, prin surprindere și uimire permanentă.

(„Flacăra”, 20 martie 1980)

ILEANA BERLOGEA

Exprimând opțiuni politice tranșante, piesa „EVUL MEDIU ÎNTÂMPLĂTOR” este o tulburătoare meditație filozofică asupra statutului existențial al omului și universului său de valori. („Contemporanul”, 11 aprilie 1980)

LUDWING GRÜNBERG

A râvni să aduci însăși planeta Pământ în spațiul strămt al unei scene teatrale cu tot ce are ea hâd și alarmant la această dată, cu tot ce are ea de vindecător, este cu certitudine un act de curaj și de mare responsabilitate. („Viața Studențească”, 23 aprilie 1980)

SIMELIA REDLOW

Eugen Jebeleanu și Romulus Guga

Cred că reprezentarea piesei lui Romulus Guga reprezintă un act de curajoasă opțiune teatrală, un eveniment al acestui an teatral, un succes al Teatrului Mic care și de data aceasta ne-a demonstrat că publicul poate fi cucerit prin texte „dificile”, prin spectacole „dense”. E o cale pe care nivelul de astăzi al artei și teatrului nostru ne impune să mergem. („Contemporanul”, 11 aprilie 1980)

VALERIU RÂPEANU

NEBUNUL ȘI FLOAREA – UN FILM EPOCAL

„Tradus în câteva limbi vehiculare, **Nebunul și floarea** ar fi avut, îmi permit să visez ... lucid, un destin cu nimic mai prejos decât **Zbor deasupra unui cuib de cuci**, de Ken Kesey. Dincolo de substanța sociologică și fecund escatologică a cărții, romanul lui Guga încorporează toate calitățile, inclusiv tehnice, ale unui teatru-poem: despre un proces care începe și nu se mai sfârșește niciodată. Este procesul vieții, al examenului permanent al Vieții în sau de (câtre) Conștiința noastră, ca strigăt (optimist!) de apărare perpetuă a acestor **două** bogății. Prin **Nebunul și floarea**, Romulus Guga deschide porțile unei sinteze soteriologice de o inefabilă socialitate, sinteză ce se completează armonios cu militantismul în slujba acelorași nobile idealuri din teatrul său și care-i asigură dreptul legitim la o îndelungată viață (literară!) postmortem. Un Tarkovski ar scoate din **Nebunul și floarea** un film epocal.” („Ateneu”, nr. 3, martie 1984)

CONSTANTIN CRIȘAN

De bună seamă, influențat de Camus, Sartre, Mann și Kafka, Romulus Guga prezintă în cărțile lui o lume închisă, mereu condiționată de decizii ultimative și absolute. Azilul, sanatoriul, spitalul, cafeneaua etc. sunt lumi în sine, în care inacțiunea corporală este un mod de-a fi, pentru că existența plenară este dictată numai de realitatea metafizică. În universul romanesc al lui Guga, eroii sunt aventurieri ai sinelui, mizând pe înțelegerea unor adevăruri care să le ofere soluții existențiale. În plan general, parabolicul generat transformă indivizii în simboluri și lumile desenate cu miză în alegorii. Apropiate ca atmosferă de romanele lui Octavian Paler, cărțile lui Guga anunță, fiecare în felul ei, diferite moduri de a sfârși. Formula preferată este cea a romanului confesiv, în care meditația metafizică, contemplația și dezbaterea de idei constituie moduri necesare de existență.

MARIUS MIHEȚ

ROMULUS GUGA, vocația totalității

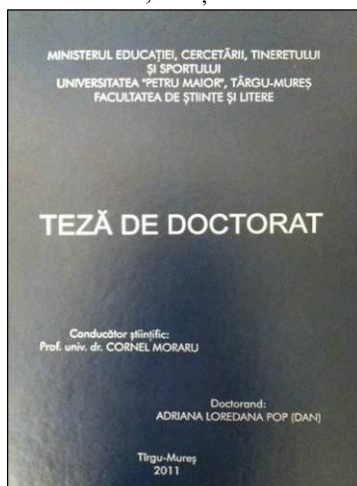
ARGUMENT

Prezenta lucrare e un studiu monografic ce are ca subiect viața și opera variată a scriitorului înrădăcinat în orașul Târgu-Mureș, Romulus Guga, în calitate de reprezentat al culturii mureșene și românești. Conștientizând valoarea personalității culturale a lui Romulus Guga și lipsa unei lucrări ce-i traversează întreaga activitate concentrată în cei 44 ani de viață și 25 de activitate profesională, cu suportul celor peste două sute cincizeci de referințe critice, printre care și o lucrare dedicată de către Cornel Munteanu în totalitate activității scriitorului, *Romulus Guga. Polifonia unei voci*, 1998, ne-am propus să navigăm pe canalul lăsat de acest scriitor pentru a întreprinde o analiză diacronică a operelor sale care, trebuie amintit, aparțin mai multor genuri: liric, epic, dramatic și cel publicistic, acesta fiind unul dintre motivele alegerii titlului tezei. Lucrarea a căutat astfel să așeze cu obiectivitate opera acestui scriitor într-o ordine cronologică și valorică, considerând că maturizarea scriitorului a avut loc natural, treptat, la fel și înclinația față de un gen sau altul. Stilistic, maturizarea unui scriitor se observă tot temporal, acesta fiind unicul motiv pentru care lucrarea prezintă capitole ce încadrează opera scriitorului în ordinea apariției ei, chiar dacă, nu o dată, a decis să se exprime într-un gen sau altul concomitent.

*

„Nimic nu e mai vrednic pe lume decât ați iubi poporul, datinile, obiceiurile, cântecele, bucuriile și amărăciunile, uriașa legendă a facerii și înălțării întru strălucire a unui suflet mioritic”¹ afirma sonor publicistul Romulus Guga, aducând un omagiu sursei naționale de inspirație atât de bogate, dar și lui „Nic-a lui Ștefan a Petrei Ciubotaru (...) acest făurar de slovă și simțire de la noi”². Scriitorului instigă la unificarea generațiilor înspre aprecierea celor trecute și testamentizarea celor viitoare prin cuvântul unic românesc, prin spiritul ce tremură la fel la auzul unei doine. Șerpuirea dinspre trecut, înspre viitor se face prin mâinile prezentului, iar Guga simte prezentul din el vibrând tare până la acceptul dat de-a se converti în apostolul propovăduitor de credință, speranță și dragoste de grai și neam românesc. Imposibilitatea negării condiției naționale cu care ne naștem este certă și răzbate orice tentative ale opozanților.

De la poezia meditativă la teatrul parabolic cu accente expresioniste la romanul psihologic, opera lui

Romulus Guga se poate filtra prin conceptele lui Sigmund Freud, Gilbert Durand, George Poulet și Paul Ricoeur, demonstrând alinierea în rândul scriitorilor preocupați de calitatea tematică și stilistică.

Anul 1968 înseamnă apariția primului volum de poezii, *Bărți părăsite*, dovedindu-se „un poet angajat în linia liricii ardelenne, îndeosebi de esențe bliagene”³, timpul confirmând mai târziu și înclinația spre dramaturgie vizibilă încă din anii '60. Poezia volumului al doilea apărut pe parcursul vieții sale, *Totem*, e concluzionată într-un volum postum, *Poezii*, 1986, îngrijit de către Romulus Vulpesu, Șt. Aug. Doinaș și Voica Foișoreanu-Guga, soția scriitorului. „Dacă există o filozofie a poeziei, această filozofie trebuie să se nască și să renască cu ocazia unui vers dominant, în adeziunea totală la o imagine izolată, tocmai în extazul noutății imaginii. Imaginea poetică este un brusc relief al psihismului...”⁴, iar cei ce au colaborat la acest volum postum au crezut în spiritul creator al lui Guga și necesitatea de-a rămâne pe rafturile istoriei literaturii române.

Dominat de *vocația totalității*, s-a împlinit prin scris cunoscându-i formele variate și alternând astfel de la un gen la altul cu naturalețe fără însă a se abate de la o tematică personală inspirată din valorile universale, muza fiindu-i omul cu dreptul său la libertate. Atitudinea izvorâtă din conștientizarea rolului pe care un scriitor de literatură îl are transpare în dramaturgia sa, recunoscând că nu poate rămâne indiferent la oprimarea umană pe care istoria o presupune social și politic, acționând împotriva „tiraniei purtătoare de represiune și agresiune”⁵. Vibrația a fost atât de puternică încât a asigurat adevăratul succes al activității sale. *Speranța nu moare în zori*, *Noaptea cabotinelor*, *Evul mediu întâmplător* și *Amurgul burghez* sunt cele patru piese premiate care i-au făcut numele cunoscut definitiv. Tematică, simboluri, cromatică și personaje migrează dintr-o operă în alta, dintr-un gen în altul, demonstrând munca paralelă pe care a întreprins-o și necesitatea repetiției din dorința de a-și face cunoscut mesajul. Universul epic se îndepărtează de tema istoriei, în contextul unei epoci fiind așezată tema familiei, a individului, tema psihologică atât de fascinantă. *Nebunul și floarea* este romanul cu cel mai mare succes datorită introspecției și încercării aflării rostului existențial unei lumi lipsite de speranță, „o parabolă semnificativă, de un realism fundamental tulburător”⁶. Publicul și referențele critice au reacționat pozitiv, romanului urmându-i altele, *Viața post-mortem*, *Sărbători fericite*, *Paradisul pentru* →

PROF. DR. LOREDANA DAN

¹ Romulus Guga, *Imn izvoarelor, Manuscris, Vatra*, an II, nr. 4 (13), 20 aprilie 1972, p. 3

² Ibidem

³ Florin Șindrilari, *Antologia poeziei românești culte de la Dosoftei până în 1993*, Ed. Teora, București, 1998, p. 804

⁴ G. Bachelard, *La poétique de l'espace*, în *Dialectica spiritului științific modern*, vol. I, Studiu introductiv de Vasile Tonoiu: *Un filosof al clipelor de valoare care trezesc și verticalizează*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1986, p. 9

⁵ Paul Ricoeur, *Eseuri de hermeneutică*, Ed. Humanitas, Buc., 1995, cap. al III-lea: *Ideologie, Utopie și politică; Eticul și politicul*, p. 293

⁶ Nicoleta Ciobanu, *Panoramic, Romulus Guga. Nebunul și floarea*, București, Ed. Cartea Românească, 1972, p. 203

Activitatea publicistică întreprinsă pe parcursul celor 13 ani în care a fost redactor-șef al revistei *Vatra* a contribuit la îndemnul la scris, la conștientizarea spiritului național și la aprecierea valorilor mureșene și naționale, iar „prin dispariția prematură a lui Romulus Guga, literatura română contemporană a pierdut una dintre personalitățile de seamă, un scriitor cu o operă de poet, romancier și dramaturg, a cărei valoare și originalitate a fost unanim recunoscută”⁷.

Astfel se despart colegii de redacție de Romulus Guga în luna a zecea a anului al treisprezecelea de apariții *Vatra* și al patruzecișipatrutea de existență. Sumarul vieții profesionale, de la debutul șovăitor și până la activitatea politică, demonstrează omul implicat social și cultural, un om activ căruia colegii îi promit împlinirea gândurilor și idealurilor.

„Își îmbrăcase iarăși paltonul acela gri, de iarnă, ca să-l apere de frig, șapca-i era trasă pe ochi și stătea puțin înclinat într-o parte: servieta aceea uriașă, maro, în care încăpeau manuscrise pentru câteva numere din *Vatra*, era mereu plină”⁸.

Orice cercetător ce nu-și cunoaște su-biectul real e atras și de descrierea fizică a celui analizat, iar cei apropiați au lăsat în omagiul lui, pe alocuri, și in-dicii despre aceste trăsături ce „impuneau”⁹ fiind „un bărbat calm, sigur pe sine, masiv”¹⁰ cu „o aură miste-rioasă și ciudată ce-i înconjura ființa”¹¹, „supărarea nu-l ținea prea mult”¹², „dominând fără să respingă”¹³ fiind „o inteligență mobilă și spontană (...) Guga a fost unul dintre cei aleși.”¹⁴ A lăsat în urmă-i suflete neîmpăcate, întrebări nerăspunse, proiecte neterminate precum piesa *Candela-bru*, sau romanul *Prințul incinerat*, „un roman amplu, de aproape șapte sute de pagini, în care și-a investit ultimii ani, fiind cartea în care s-a simțit cel mai fericit”¹⁵.

Augustin Buzura și-l reînchipuie în peisajului Clu-jului, „orașul care aruncă mereu”¹⁶, „în bătrâna Arizo-nă”¹⁷ cea descoperitoare de talent, cea prietenă și casă, martoră a istoriei literaturii clujene, deoarece pagini de poezie au fost recitate și pagini de roman au fost scrise la mesele ei.

Personalitatea sa animatoare și complexă marchează prezentul *Vetrei*, ce „e azi un cuvânt grav”¹⁸ chiar dacă la începuturi nu avea decât viitorul unei obscure foi de provincie.

A FOST ODATĂ, ODATĂ CA NICIODATĂ... LIBRĂRIA „ROMULUS GUGA”

După ce au dispărut din centrul Târgu-Mureșului librăriile „Eminescu” și „George Coșbuc”, la începutul lui 2008, și librăria „Romulus Guga” a fost „înghițită” de poftele pentru câștig cu orice preț

Trecem peste ceea ce a însemnat privatizarea fostelor centre de librării de altădată, fără nostalgii și resentimente, ne prefacem că înțelegem regulile economiei de piață... și, totuși.

Orașului, prin închiderea librăriei „Romulus Guga” și transformarea imobilului în sediu de bancă, și-a aruncat la coșul de gunoi al istoriei un trecut cultural emblematic.

Librăria „Romulus Guga” a fost locul a numeroase întâlniri admirabile cu cartea, cu scriitori importanți, din toată țara, devenise simbolul vieții editoriale mureșene. Aici și-au lansat cărțile aproape toți scriitorii din zonă, aici a fost întreținută flacăra literaturii în anii orizonturilor roșii.

Numai Ioan Oprea, librarul șef de la „Romulus Guga”, ar putea mărturisii cu adevărat, ca martor permanent, cine a trecut prin această librărie, care au fost întâmplările de aici legate de scriitori, de cărțile care ne-au ocrotit speranțele atunci când părea că nu mai există nicio speranță și cărțile, lectura erau singurele refugii.

Ștergerea oricărei urme că acolo a fost cândva o librărie celebră a fost sălbatică. Până și placa de marmură a fost smulsă de pe perete, dispărând fără urmă.

Proteste de oameni de cultură au fost strigate în pustie. Promisiunile de a se deschide alte librării au rămas... promisiuni. Cei care s-au năpustit asupra acestui patrimoniu n-aveau cum să înțeleagă, în rapacitatea și, cu siguranță, ignoranța lor, că un sediu nou de librărie nu poate să-și transfere și amintirile.

Istoria acestei librării ar trebui scrisă. Cu mărturisiri, cu fotografii. Poate că cel mai îndreptățit să scrie această istorie rămâne Ioan Oprea, cel care s-a identificat cu această librărie, care a știut să transforme un spațiu, cu aparență comercială, într-o instituție de cultură, într-o cetate e cărții, care ne-a protejat, ne-a ocrotit nevoia noastră de frumos, setea noastră de lectură.

Ar fi un minim gest reparatoriu pentru o pierdere irecuperabilă.

NICOLAE BĂCIUȚ

⁷ Redacția revistei *Vatra*, *Romulus Guga 1939-1983*, *Vatra*, an XIII, nr.10 (151), 20 octombrie 1983, p. 2

⁸ Ioan Radin, *În memoria lui Romulus Guga*, *Vatra*, an XIII, nr.10 (151), 20 octombrie 1983, p. 4

⁹ Mihai Sin, *În memoria lui Romulus Guga*, *Vatra*, an XIII, nr.10 (151), 20 octombrie 1983, p. 4

¹⁰ Ibidem

¹¹ Idem.

¹² Ioan Radin, *În memoria lui Romulus Guga*, „*Vatra*”, an XIII, nr.10 (151), 20 octombrie 1983, p. 4

¹³ Cornel Moraru, *În memoria lui Romulus Guga*, *Vatra*, an XIII, nr.10 (151), 20 octombrie 1983, p. 4

¹⁴ Ibidem

¹⁵ Nicolae Băciuț, *În memoria lui Romulus Guga*, *Vatra*, an XIII, nr.10 (151), 20 octombrie 1983, p. 4

¹⁶ Augustin Buzura, *În memoria lui Romulus Guga*, *Vatra*, an XIII, nr.10 (151), 20 octombrie 1983, p. 3

¹⁷ Ibidem

¹⁸ Ibid.

Lectură în “cheie tematică” a dramaturgiei lui Romulus Guga

În toate piesele lui Romulus Guga (ca și în romanele sale, de altfel) dramele existențiale ale personajelor se desfășoară pe un fundal muzical – vioara interpretând melodia șlagărului „La căsuța albă cu flori la ferești” în „Speranța nu moare în zori”; – trompeta interpretând triste melodii în cheia sol, sau se menționează audiții de Vivaldi – în „Noaptea cabotinilor”; – răzbat (din indicațiile de regie din paranteze) marșuri militare și coruri bisericești în „Evlul Mediu întâmplător” și în „Amurgul Burghez”, sau – fundalul musical este sugerat prin diverse alte elemente – de exemplu prin numele personajelor: Gloria (derivată din cea a lui Vivaldi) în „Evlul...” sau Bach – personaj din piesa „Moartea domnului Platfus”. Dacă încercăm să descifrăm ce vrea să ne spună scriitorul prin adăugarea acestui al doilea limbaj de comunicare după cel verbal, constatăm că nu e simplu, că nu e ușor. Romulus Guga construiește complex, asociind contraste și antiteze, iar relația dintre ceea ce se întâmplă faptic și sugestia muzicală este cea dintre punct și contrapunct. Melodia simplută și romantică din „Speranța...” însoțește periplusul personajelor de la trădare până la crimă, alternând aspirația spre puritate, pace și liniște a unor personaje cu contrariul lor – rapacitate, lipsa principiilor morale elementare, agresivitatea supremă (crima). Prin această alternare / succesiune *mesajul etic* al lui Guga devine și mai pregnant, pentru că tema princeps care străbate întreaga sa dramaturgie este *drama și valoarea opțiunii etice* a individului ajuns în conflict cu sistemele sociale nedemocratice.

Tehnica contrapunctului, a antitezei, este folosită în mod curent de Guga (este chiar definitorie pentru scrisul său), prin intermediul ei accentuându-se până la paroxism contrastele care se impun astfel cu o forță crescută în conștiința cititorului, și totodată se creează acel efect particular definitoriu pentru teatrul absurd cu unele elemente de grotesc. Astfel, personajul Gloria – din „Evlul...”, numită în distribuție și „fata care învață” – are o poveste de viață dezastruoasă, fiind în permanență umilită, marginalizată și în final lăsată să moară. Contrastul este tulburător, sau chiar zdrobitor dacă ai ascultat sau ascuți „Gloria” de Vivaldi, această superba pagină muzicală care celebrează bucuria reușitei, încântarea în fața descoperirii lumii, triumful dragostei. Pe același principiu este construit și personajul Victoria, din aceeași piesă, numit și „femeia resemnată”. În cazul ei lipsește referința muzicală, dar citirea partiturii dramatice la Guga trebuie să urmeze „cheia muzicală” sugerată de unul din personaje – după câte am observat. Acest aspect necesită un studiu separat detaliat.

Paralelismul cu limbajul muzical, folosit ca și cheie pentru descifrarea simbolisticii situațiilor și personajelor, introduce totodată una din temele bazale ale dramaturgiei lui Romulus Guga, aș numi-o „*tema conflictualității interumane*” sau, mai exact, „*tema contrastelor interumane*”, căci ele sunt pregnante – de la convingeri la comportamente și de la categorial la particular, această temă a *veșnicei lupte* dintre lumină și întuneric, moralitate și imoralitate, demnitate și umilință, aspirații înalte și teroare, pace și delațune, revoltă și resemnare.

Dramaturgia lui Romulus Guga este cuprinsă în volumul *Evlul Mediu întâmplător*, Editura Eminescu, colecția Teatru comentat (1984), incluzând următoarele 6 piese: *Speranța nu moare în zori*, *Noaptea cabotinilor*, *Evlul Mediu Întâmplător* (care dă și titlul volumului), *Amurgul Burghez*, *Moartea Domului Platfus* și *Cele cinci zile ale orașului*.

La cele 6 piese publicate în volum, scrise de autor, se adaugă o dramatizare după romanul său „*Nebunul și floarea*” – premiat de Uniunea Scriitorilor din

România în 1970 – dar după o spectaculoasă primire din partea criticii literare, care l-a aplaudat unanim, romanul a fost retras de pe piață și din biblioteci, nemaifiind accesibil până în 1989. Acest roman a fost dramatizat de scriitorul Mihai Prepeleț, iar ulterior jucat pe scena Teatrului Național din Târgu-Mureș, în regia unui universitar de la Institutul de teatru din localitate, domnul Marius Oltean. Includem această prelucrare scenică a romanului omonim în dramaturgia lui Romulus Guga – deoarece la o lectură comparativă a celor două texte constatăm că scriitorul Mihai Prepeleț a făcut un efort lăudabil de a păstra întreaga încărcătură metaforic-simbolică a romanului, sacrificând foarte puțin din text, majoritatea „tăieturilor” figurând în cadrul indicațiilor de regie.

„*Nebunul și floarea*” – sub formă de roman a fost considerat de critica literară la apariție – un eveniment, iar după ani de zile, în ciuda faptului că figurează doar pur simbolic în „Istoria (oficială) a literaturii române” – critica vorbește cu admirație și uimire despre valoarea sa neperisabilă**.

În ceea ce privește dramatizarea după romanul „*Nebunul și floarea*”, aceasta este cvasi-necunoscută pe plan național (chiar și eu am aflat despre ea întâmplător, după o excursie de documentare la Târgu-Mureș, dar nu am găsit-o la Biblioteca Națională a României și nici pe site-urile teatrelor și bibliotecilor din capitală), ceea ce probabil explică de ce regizorii tineri însetați de dorința de a se afirma și de a afirma existența unei dramaturgii românești de valoare – nu au abordat-o.

Volumul de teatru „*Evlul Mediu întâmplător*” se deschide cu un studiu introductiv al și eruditului și renumitului critic teatral, Valentin Silvestru, studiu intitulat „*O viziune dramatică îngândurată și sarcastică a lumii de azi și o previziune asupra celei ce n-ar trebui să fie mâine*”, titlu care cuprinde atât chintesenta conceptelor esențiale existențiale, cât și o referire la →

CRISTINA ROTARU

(Fragment din lucrarea de doctorat, în elaborare)

mijloacele literare ale autorului analizat. Complexitatea studiului e pe măsura complexității textelor autorului, care *abordează problematica general-umană cu multiplele ei traume și situații dificile ridicându-le la nivel arhetipal, conferindu-le valoare de simbol, și asta de pe poziția de ființă gânditoare revoltată de vicisitudinile unei societăți și ale unui sistem*. Referindu-se la acest aspect și la Romulus Guga, criticul spune (cităm: *Evul Mediu întâmplător*, Ed. Eminescu, 1984, p. 5-42): „*Căci întreaga sa operă – nu abundentă, elaborată în mai puțin de două decenii, dar multiplă și substanțială, cuprinzând poeme, romane, piese, eseistică – e un proces intentat cu nostalgie, cu perplexitate, cu furie, tentativelor de lese-umanitate, în fața unui tribunal planetar*”). „Totuși, literatura dramatică a lui Guga, – care preia și această atemporalitate specifică mării tragedii, după cum își asumă și seria recurentă (...) sau concepțiile moderne despre tensiunea tragică prin stări (Camus) sau despre personajul tragic (ca la Arthur Miller:...) – nu e eminentemente sumbră. Pe cerul ei obscur strălucesc, cu intermitențe dar inextingibili, doi aștrii: *speranța și sarcasmul*. *Speranța* e rezultanta încrederii în memoria omenirii. Și în natura morală a omului. În capacitatea lui de a recunoaște, până la urmă, răul, sub indiferent ce deghizare, și de a i se împotrivi. *Speranța* se reazemă pe experiența istoriei”. [...] „*Sarcasmul* funcționează ca un anticorp față de asaltul microbilor ce erodează alcătuirea morală. O ironie mândroasă amintind de Swift. O zeflemea acerbă, dezlănțuită. E semnul ascendenței morale a unor personaje aflate în dificultate, pentru care batjocura devine și pavază, și lance. Și e riposta spirituală a autorului la agresiunea obtuzității. Într-un dispozitiv dramatic de forțe inegale persiflarea e o formă de rezistență și, uneori, de atac, cu eficacitate probată: pus în efigie comică, adversarul e ridiculizat prin deriziune, demagogia sa e dezumflată, autoritatea ce și-o arogă, spulberată. Un critic tânăr, Paul Dugneanu, a detectat și în poezie (...) “ironia deretorizantă”, iar în proză (...) “alternarea – ca exercițiu naratologic – a elementelor reale cu incursiunile în imaginar, efuziunea liric-poematică cu registrul grotesc” sau (...) luciditatea tăioasă și crudă interferată cu cinismul burlesc”.

N.B. Nu întâmplător domnul Valentin Silvestru citează foarte pertinentă analiză critică a lui Paul Dugneanu**, ci datorită faptului că aceste caracteristici identificate în proza lui Romulus Guga (pornind de la romanul „*Nebunul și floarea*”) sunt elemente constitutive și ale dramaturgiei sale, în care însă câștigă mult sub aspectul forței percutante în interacțiunea cu cititorul și mai ales cu spectatorul, datorită unei mult mai explicite *apostrofări de către autor a omului mediu*, a celui care nu se simte responsabil, căci – aș adăuga eu – față de proză, în care cititorul este singur față în față cu ficțiunea, în teatru textul vine în contact concomitent cu un număr mare de oameni, ceea ce permite și favorizează solidarizarea întru idei, reacție, concluzie. Conferă omului supus presiunilor sociale și politice, nesigur, temător sau conjuncturist, și deseori neavizat în a gândi în perspectivă istoria proprie sau generală, dar în căutare de repere - siguranță asupra semnificațiilor posibile ale vieții, ale piesei, cât și asupra propriilor reacții la contactul cu o operă inedită atât sub raport stilistic, cât și ideatic.

De altfel, Romulus Guga își mărturisea *intenția de a deveni „director de conștiințe”* prin intermediul

personajelor sale – încă din 1973, când declara, la Festivalul de teatru de la Piatra Neamț: „*Cu Speranța nu moare în zori* am vrut să pun câțiva oameni într-o situație anume, să-i angajez să lupte pentru un om mai firesc, mai liber, mai bun. Mă interesa mai ales *omul de mijloc, pus în fața problemei opțiunii*. Pentru că a opta înseamnă și a muri”. (...). „...*a construi o lume nouă înseamnă a construi în primul rând conștiința omului*” (Evul Mediu întâmplător, 1984, p.114-115).

După identificarea acestor *două mijloace stilistico-conceptuale de definire a situațiilor*, dar și a personajelor (speranța și sarcasmul), Valentin Silvestru realizează o *metaanaliză a cronicilor dramatice* și articolelor scrise de cei mai importanți critici literari / de teatru, sistematizând ideile-princeps ale autorilor referitor la dramaturgia lui Guga, respectiv la conținutul, stilul și caracteristicile definiției ale acesteia, iar ulterior – ca un adevărat maestru și deplin cunoscător – face un studiu de comparatism literar, reușind o *încadrare a scriitorului român în „patria” literelor universale*, alături de câțiva scriitori contemporani autohtoni (D.R.Popescu, Marin Sorescu, Horia Lovinescu). Dăm doar un exemplu, în care criticul se referă la piesa care a dat numele volumului: „*Evul Mediu întâmplător* s-a înscris pe o altă orbită estetică, printr-un eșafodaj complicat de vector universalist. *Piesa e, în întregul ei, o parabolă, îmbinând atmosfera realistă, tonusul poetic, mijloacele teatrului documentar-istoric, fervoarea pamfletară a teatrului politic, stilizarea grotescă*. A stârnit un interes excepțional. A fost criticată pentru că e parabolă și „*nu e realistă, directă*”, pentru că e criptică, „*greu de înțeles*”, pentru că e „*ambiguă*”. Deși venea în urma lucrărilor de aceeași orientare stilistică ale lui Horia Lovinescu sau Marin Sorescu, și se afla în concomitență cu lucrări contemporane de aceeași factură, de Max Frisch, Durrenmatt, Albert Camus, Peter Weiss, drama lui Romulus Guga vădea o originalitate absolută prin obiective și timbru. Parabola dramatică nu e, desigur, descoperirea lui și a pune în discuție valoarea ei ca modalitate estetică și gnoseologică înseamnă a amenda cea mai mare parte a creației teatrale universale de la *Oedip* a lui Sofocle la *Viața e vis* de Calderon și de aici la *Sfânta Ioana* a lui Shaw, *Meșterul Manole* al lui Lucian Blaga, *Omul cel bun din Sichuan* de Brecht, precum și întregul fond de basme și legende ale lumii”. „Ambiguitatea artistică e specifică tuturor operelor care se bizuie pe simboluri, căci orice simbol e multisențificat și funcționează ca o relație multiplă între concret și abstract, între real și imaginar” (ibidem, pag. 20-21).

Din Valentin Silvestru se poate cita la infinit, fără riscul de a te repeta sau de a plictisi, căci ideea lui efervescentă se bazează și pe o documentație de o mare erudiție și pe o judecată fără părtinire, izvorâtă dintr-o uimitoare și nesfârșită dragoste pentru artă. Așa că vom încheia cu caracterizarea pe care i-o face autorului (pag.23):

„În ceea ce mă privește, am numit *formula originală a lui Guga, cu care el s-a plasat în prima linie a literaturii noastre teatrale, dramă sintetică*, ea concentrând evocări și premoniții, destine individuale și de grup nu doar coliziuni directe, ci și *stări de spirit, dezbateri filosofice și acțiuni dinamice, sarcasm, lirism, tragism, într-o convenție polivalentă, sub regim parabolic, cu o intensă pulsație imagistică*”.

AMURGUL BURGHEZ, de ROMULUS GUGA

A apărut în revista **Teatrul**, nr. 3/1982. Premiera a avut loc în 4 februarie 1984 la Teatrul Național din Târgu-Mureș, secția română.

A obținut următoarele premii: Marele Premiu pentru spectacol, la Festivalul de dramaturgie contemporană, februarie 1983, Premiul pentru regie, Premiul pentru interpretarea unui rol feminin pentru Farkas Ibolya, Premiul pentru scenografie, Emiliei Jivanov, Premiul II în Festivalul Național „Cântarea României”, pentru spectacol, și Premiul II pentru regie, Premiul I pentru interpretarea unui rol masculin în Festivalul național „Cântarea României” lui Lohinski Lorand, artist emerit, Premiul A.T.M. pentru cel mai bun spectacol pe 1983, Premiul ATM pentru regie.

Dan Alecsandrescu (24 ianuarie 1935 - 12 iunie 2012)

– Stimate Dan Alecsandrescu, în ce a constat, în plan artistic, „întâlnirea” dv. cu Romulus Guga?

– Eu am avut bucuria să fac premiera pe țară a piesei sale „Noaptea cabotinilor”, la Teatrul Național din Târgu-Mureș, secția română, care aş putea să spun că a fost buchetul de flori oferit de Romulus Guga, când am venit la Târgu-Mureș. Nu ne mai întâlnisem de la Oradea, unde am fost colegi de liceu, el în clasa a VIII-a, eu în clasa a IX-a, și-mi aduc bine aminte, atunci când am venit la Târgu-Mureș, că mi-a spus: „Eu, de bun venit, îți voi da o piesă pe care s-o pui în premieră aici, la Târgu-Mureș”. Piesa mi-a plăcut foarte mult, o structură perfect de bine construită, de o densitate ideatică deosebită și, spre bucuria mea, puteam să alcătuiesc și o distribuție foarte bună la secția română. Și am mândria să pot afirma că piesa s-a impus fără ca ea să fie publicată undeva – de fapt, nici acum nu e publicată. De altfel, această piesă, „Noaptea cabotinilor”, i-a adus lui Romulus Guga consacrarea ca dramaturg, obținând premiul de dramaturgie al Uniunii Scriitorilor, în 1977. Piesa a adus și spectacolului un frumos premiu la Festivalul de teatru contemporan de la Brașov pentru cea mai bună opțiune repertorială și lui Romulus Feneș un premiu pentru scenografie, iar mie mi-a adus poate cel mai mare premiu – legarea unei prietenii de o viață cu Romulus Guga.

Colaborarea a continuat cu „Evul Mediu întâmplător”, pe care a oferit-o Teatrului Mic și cu care acest prestigios colectiv a onorat textului lui Romulus Guga într-un spectacol cu totul remarcabil pe care, mărturisesc, aş fi vrut să-l fac și eu la Târgu-Mureș, dar venind Teatrul Mic și prezentând nu puține spectacole cu piesa, în două turnee, mi s-a ridicat, din partea administrativă a teatrului întrebarea dacă vom mai avea și noi public pentru piesă, odată ce ea a fost văzută cu Teatrul Mic.

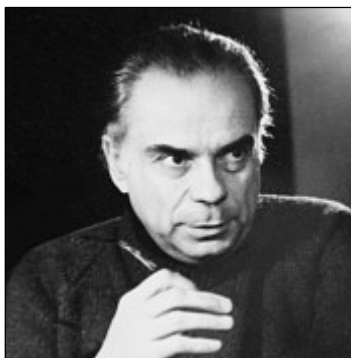
Romulus Guga mi-a spus într-o zi că a predat la Teatrul Mic o nouă piesă cu obligativitatea de a avea premiera la Teatrul Mic. Mi-a dat piesa să o citesc imediat ce a terminat-o; a spune doar că piesa mi-a plăcut e prea puțin. Aș putea spune că m-a copleșit și imediat l-am capacitat de a încredința piesa secției maghiare din Târgu-Mureș, unde distribuția piesei aş putea spune că era ideală. Până la urmă s-a și dovedit a fi astfel. Mi-a cerut însă ca premiera să aibă loc chiar în limba maghiară, după premiera de la București, de la Teatrul Mic. Acolo, întârziind, atât conducerea Teatrului Național din Târgu-Mureș cât și eu l-am solicitat pe Romulus Guga să obțină îngăduința conducerii Teatrului Mic ca premiera pe țară să poată avea loc la Târgu-Mureș, în limba maghiară. Obținând dezlegarea, la începutul lui octombrie 1982, au început repetițiile la Teatrul Național din Târgu-Mureș, secția maghiară. Traducerea scriitorului maghiar Bayar András s-a dovedit a fi foarte defectuoasă. O lună de zile, cu Romulus Guga și cu Szekely Ferencz, secretarul literar al secției maghiare, am tradus piesa, căci Romulus Guga știa foarte bine limba maghiară. De fapt, traducerea făcută de el romanului lui Sütő Ándras, „Un leagăn pe cer”, e o bună dovadă a afirmației mele. După terminarea traducerii, am reluat repetițiile pe care le întrerusesem din cauza traducerii defectuoase de care am pomenit. Iar în 6 februarie 1983, a avut loc premiera.

– Care au fost principalele probleme pe care le ridica punerea în scenă a „Amurgului burghez”?

– Principala problemă era de a-mi restructura eu modalitatea de a privi actul scenic, de a ști ca pe parcursul a două ore de spectacol să reușesc să trec de la realismul scenic de o mare concretețe, până la parabola și grotescul cel mai declarat posibil, fără ca toate acestea să se contrazică între ele. Ele toate trebuind să fuzioneze pentru a dezvălui toată decrepitudinea societății de consum în care omul e total batjocorit și în care procesul lui de decădere este bine dirijat sau, mai bine zis, e feroce dirijat de un mecanism al banului ajuns singurul ideal. Deci, de unde până acum căutam ca în fiecare din spectacolele mele să existe o singură modalitate stilistică, fie parabolică, fie grotescă, fie realistă, aici trebuia să le îmbin fără, repet, ca ele să se contrazică. Aceași problemă, după ce eu am fost înarmat cu mijloace noi de abordare a acestui text, s-a pus și în intenția de a mă face înțeles sau, mai bine zis, să-i capitez și pe actorii secției maghiare la o atât de diversă gamă de mijloace actoricești la care îi solicita textul lui Romulus Guga.

Spre surpriza mea și bucuria, în același timp, am fost foarte bine înțeles și, de la un anumit moment, am simțit un entuziasm al actorilor în abordarea textului. Au fost momente de repetiție de neuitat. Vă dați seama că spectacolul, pe lângă cele 11 roluri ale piesei, solicita și o imensă masă de figuranți, dar o figurație expresivă, cu posibilitatea ca și ea să se diversifice, având un rol foarte important în spectacol, figuranții creând o lume. Eram în jur de vreo cincizeci de oameni, de la fete și băieți de șaisprezece ani – până la femei și bărbați de șaptezeci și șaptezeci și cinci de ani. Acum, când pot să vorbesc

NICOLAE BĂCIUȚ

detașat oarecum, la un an de zile de la realizarea spectacolului, cred că ceea ce ne-a făcut pe toți să avem sentimentul că suntem în fața unui moment important de creație scenică, a fost și faptul că simțeam cu toții forța demarcatoare a piesei și strigătul autorului pe care vroiam să-l completăm cu al nostru de a atenționa asupra pericolului ce poate paște omenirea în acest atât de dramatic și încleștat sfârșit de secol.

– Care a fost contribuția lui Romulus Guga dincolo de textul propriu-zis al piesei? A participat la repetiții? A venit cu sugestii, îmbunătățiri?

– Nicio sugestie, nicio îmbunătățire. A venit doar la o vizionare și a fost foarte fericit – cum l-am văzut arareori. A văzut și propunerile de schimbare a finalului piesei, care l-au mulțumit. Dar, în schimb, eu imediat trebuind să plec la Cluj pentru a monta „Othelo”, la Teatrul Național, seară de seară, Romulus Guga stătea și urmărea spectacolul, îi stimula pe actori, atenționa regia tehnică sau electricienii la o cât de mică superficialitate.

– Ce s-a întâmplat cu spectacolul în limba română de la Teatrul Mic?

– Nu știu decât că e probabil ca el să fie montat în stagiunile următoare.

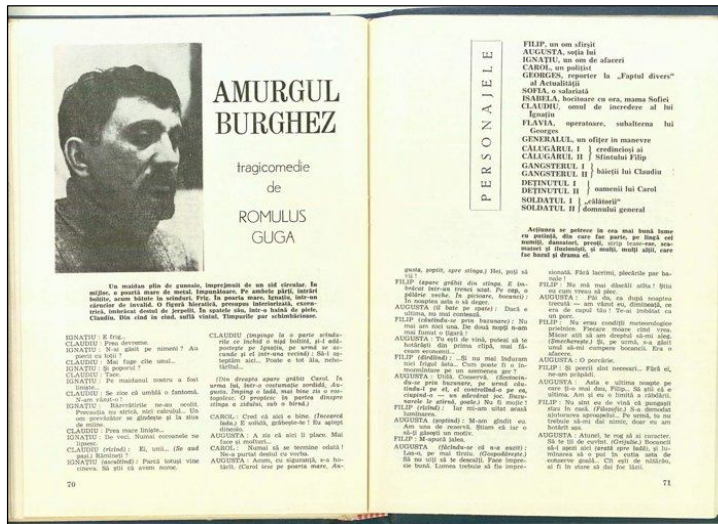
– Ce se întâmplă cu spectacolul în limba maghiară de la Teatrul Național din Târgu-Mureș?

– Spectacolul în limba maghiară a fost întrerupt datorită plecării unui actor la Teatrul Național din Cluj-Napoca, înlocuirea lui solicitând un număr substanțial de repetiții. Dar când să încep repetițiile, am fost supus unei intervenții chirurgicale eu, împiedicat fiind astfel să pot repeta, urmând ca acum, în primăvară, să putem face repetițiile și să reluăm spectacolul.

– Ce mai aveți în vedere pentru stagiunile următoare din piesele semnate de Romulus Guga?

– Eu am pe masă două texte pe care Voica Foișoreanu-Guga, soția scriitorului, mi le-a încredințat: „Moartea domnului Platfus” și „Cinci zile din viața unui oraș”. Sper ca una din ele să o pot da în premieră la Teatrul Național din Târgu-Mureș, secția română.

1984

– Ca unul căruia dramaturgia lui Romulus Guga îi este un teritoriu cunoscut (colaborarea cu Romulus Guga fiind, în același timp, de bun augur), v-aș ruga să vă referiți, din perspectiva regizorului, la această piesă inedită a lui Romulus Guga: Cele cinci zile ale orașului.

– Pentru mine, este o piesă cu totul aparte în scriitura lui Romulus Guga, fiind ancorată într-o realitate mult mai concretă decât piesele sale cunoscute până acum. Romulus Guga, părtaş prin toată ființa lui la marea încleștare la care nea supus natura prin inundațiile din 1970, s-a simțit obligat să transfigureze

artistic, s-a simțit dator să lase posterității un document de mare valoare artistică, a puterii omului împotriva stihiiilor dezlănțuite ale naturii, prezentând în piesa sa pe românii, maghiarii meleagurilor târgumureșene, uniți într-un efort eroic, deci și dramatic, de-a face ca omul să fie învingătorul răului care trece peste el. Când citești textul lui Romulus Guga (și-aș dori ca și spectatorul, când va viziona spectacolul meu să aibă aceleași sentimente) te vezi tu însuși, cel din '70 și cel dintotdeauna, vezi pe semenul tău cu ce are mai bun, mai frumos în el. Spectacolul cu această piesă cred că trebuie să fie de un mare optimism, pentru că așa cum

am trecut peste încercările nefaste din '70, '75 și din '77 (mă refer la cutremur), oamenii României știu și pot să învingă în cele mai grele momente.

– Din câte am înțeles, aveți în vedere această piesă pentru stagiunea viitoare a Teatrului Național din Târgu-Mureș. Care sunt datele pe care ni le puteți oferi acum privind punerea în

scenă a Celor cinci zile ale orașului?

– Sper ca în luna decembrie a acestui an să pot începe repetițiile cu actorii secției române a Teatrului Național din Târgu-Mureș, în colaborare cu studenții de la Institutul de Teatru din Târgu-Mureș, urmând ca premiera să aibă loc în luna februarie 1985.

Îmi doresc colaborarea, ca scenografă a acestui teatru, a înzestrării scenografe Emilia Jivanov, care a fost unul din factorii de succes ai spectacolului cu *Amurgul burghez*, la care, de asemenea, a semnat scenografia.

– Nu peste multă vreme, vom avea un volum care va cuprinde întreaga dramaturgie a lui Romulus Guga. Deci, un instrument foarte bun de lucru pentru cei interesați de activitatea lui Romulus Guga, ca dramaturg. Începe, cu acest volum, o nouă viață, „viața postmortem”, pentru teatrul lui Romulus Guga...

– Încă de la Speranța nu moare în zori, am crezut în destinul dramaturgiei lui Romulus Guga. Am fost și sunt fericit că prin Noaptea cabotinilor și *Amurgul burghez* am contribuit la desăvârșirea actului scenic al pieselor lui Romulus Guga.

Îmi sosesc vești din tot mai multe teatre, care își exprimă interesul pentru punerea în scenă a pieselor sale.

Într-o discuție recentă avută cu directorul Teatrului Național din Iași, ne-am mărturisit amândoi dorința de a monta piesele lui Romulus Guga și pe prestigioasa scenă a naționalului ieșean.

1984

ÎNTÂLNIRI CU ROMULUS GUGA

Există – nu e prima oară când mi-e dat s-o constat – o „predestinare” a afinităților electice care se explică, poate, și printr-o ciudată interferență a itinerariilor umane.

Cred că datorez atașamentul meu față de teatrul lui Romulus Guga și unei astfel de întâmplări a destinului.

Însoțeam, în 1975, la cel de-al XIII-lea Festival Internațional de Televiziune de la Praga, prima piesă de teatru scrisă de Guga, *Speranța nu moare în zori*, sub forma spectacolului de teatru TV realizat de Nae Cosmescu, cu o distribuție de zile mari: Petre Gheorghiu, Valeria Seciu, Cornel Coman, Ștefan Iordache, Constantin Diplan, George Mihăiță, Virgil Ogășanu, Ioana Bulcă, Florin Scărlătescu, Costel Constantin, Ion Marinescu și alții.

Nu-l cunoșteam pe autor, dar îi știam textul aproape pe dinafară, din obligație profesională. La dezbaterile juriului – din care făceam și eu parte – mi-am susținut pledoaria cu fervoare, improvizând atunci prima mea „exegeză” consacrată teatrului lui Guga. Nu mi-a fost greu să conving: o făcuseră înaintea mea textul și actorii care îl rosteau. M-am întors în țară cu Premiul de interpretare masculină decernat lui Ștefan Iordache pentru rolul Barmanului. Și cu certitudinea că despre dramaturgul Romulus Guga se va mai vorbi.

L-am cunoscut personal câțiva ani mai târziu, când, în toamna lui 1979, primeam, de astă dată ca secretară literară a Teatrului Mic, manuscrisul „*Evul Mediu întâmplător*”, piesă scrisă, se pare, cu gândul la Teatrul Mic, al cărui Program repertorial fusese atât de răspicat anunțat în 1977, odată cu venirea la direcție a scriitorului Dinu Săraru.

De atunci, aveam să-l întâlnesc mereu.

Nu era senin. Toate marile îngrijorări ale lumii păreau să-i fie întipărite pe față. Era marcat, cred, și de proveniența sa transilvană, trăind parcă sub imperiul unui acut sentiment de responsabilitate față de istorie, pe care se simțea dator s-o restituie, cât mai adevărată, contemporanilor săi. În perioada când venea aproape săptămânal la București pentru a se interesa – cu umilă îngrijorare – de mersul repetițiilor, ne povestea cu patimă despre tulburătoarele mărturisiri și dovezi istorice scoase la lumină, pe care, ulterior, le va da tiparului în revista „Vatra” sub titlul „Documentele continuității”.

După premiera (la 26 februarie 1980) și succesul atât de impresionant al *Evului Mediu întâmplător*, era fericit. A mărturisit-o și în scris: „Mă simt mulțumit, mă simt fericit că am fost înțeles și ajutat în acest fel de unul din cele mai bune colective de teatru de la

noi”. La Festivalul de teatru contemporan de la Brașov, în martie 1980, sala în care s-a jucat *Evul* a fost pur și simplu asaltată și s-a jucat cu cordon de pază în fața intrării. Era o confirmare și o încununare a succesului de public, real, pe care îl poate avea o piesă de teatru contemporană românească, din categoria celor considerate „grele”, inaccesibile.

Un an mai târziu, la 11 februarie 1981, Romulus Guga pune punct celei de-a VI-a variante (!) a unei noi piese, scrisă de astă dată *la cererea* Teatrului Mic, scrisă cu gândul *la actorii* Teatrului Mic, *la publicul* său: *Amurgul burghez*.

Cu bucuria de a ne putea face un nou dar, Guga ne-a provocat la lectura noii sale piese, pe care ne-a făcut-o chiar el, într-o seară, în biroul lui Dinu Săraru de la Teatrul Mic, cu vocea baritonă ușor alterată de emoție, dar având în subtext, mereu o întrebare neformulată: „Ei, ce ziceți?” Interpreta singur toate personajele, îi destinase fiecăruia câte un actor, într-o distribuție ideală.

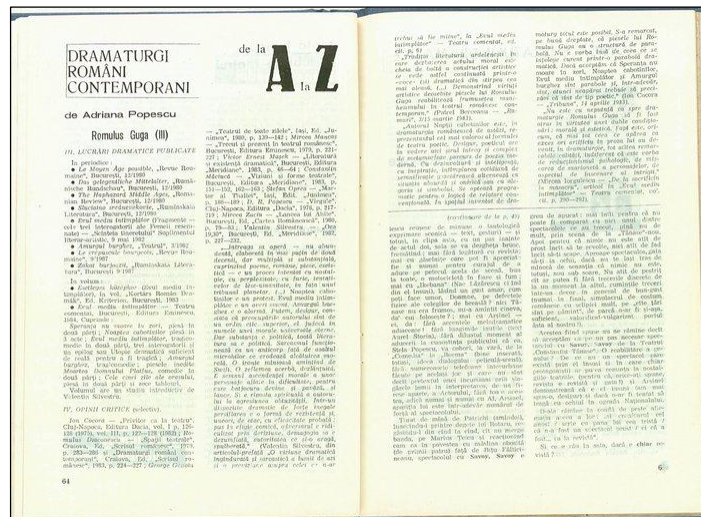
Lectura mi-a dat tot timpul sentimentul unei victorii.

A victoriei autorului asupra propriei sale neîncrederi: i se simțea în glas bucuria de a fi găsit drumul cel bun. Nutream mândria secretă că certitudinea dramaturgului se datoră, într-o măsură, și Teatrului Mic.

A victoriei unui text dramatic de excepțională valoare care-și începea drumul, aici, în acea seară, către posteritatea literară.

A victoriei Teatrului Mic care-și asuma, simultan cu lectura în premieră, destinul unui nou și greu spectacol. Pe care vi-l oferim azi.

ADRIANA POPESCU

„Singura cale e să spui ce crezi!”

Sunt doi scriitori de care mă leagă, în timpuri diferite, onoarea solidarității confrăților în fața dramei delațiunii. D.R. Popescu era foarte tânăr și scrisese *Leul albastru* și fusesem toți câștigați la *Luceafărul* și nuvela apăruse cum apăreau multe atunci la *Luceafărul*, însoțite de o bucurie curată într-un timp care se anunța, în sfârșit, al literaturii adevărate. Și au urmat delațiunea și ancheta și campaniile de presă susținute din ultimele unghere, încă foarte bine ascunse, ale unor vremuri de care noi credeam că ne putem despărți repede, fie și numai râzând, cum zicea Marx.

Acum *Leul albastru* e în B.P.T., o pagină a literaturii libere de prejudecăți și mai ales de prejudecata lipsei de încredere în scriitorii care mi se pare ucigătoare pentru o spiritualitate.

Pe urmă a intrat pe ușa Teatrului Mic Romulus Guga, care era, acesta-i adevărul, și el foarte tânăr pentru gravitatea și forța și blestemul din acel cutremurător *Ev Mediu întâmplător*. Au început repetițiile și neconținutele variante ale posibilei interpretări și lacrimile unei actrițe care îmi declara că nu înțelege cum se poate rosti pe scenă o astfel de tiradă: „Eu când îmi pun fundul jos, dumneata habar n-ai că sunt cea mai profundă creatură, care fac lumea în fiecare noapte. Dumnezeu dumnitale n-a făcut asta decât o singură dată. Deci îmi este total inferior. Eu fac asta de douăzeci și cinci de ani și mai bine... Și mă simt stăpâna lumii acesteia...”

Și telefoanele de la Târgu-Mureș ale poetului care știa că va trece ca o lacrimă pe obrazul acestei lumi, știa sigur, dar mai știa și că speranța nu poate muri, nu poate muri nici în zori și, firește, premiera a fost un triumf, cu Leopodina Bălănuță zguduind sala: „Nu există viață în afara politicii! Și cel care rupe o floare și cel care aruncă o sămânță, tot politică se cheamă că face... Prefer să am demnitate în fața securii, decât viața până la adânci bătrânețe în umbra ei...”

Și iarăși, dintr-un ungher al celui mai întunecat dintre întunericuri, delațiunea, și iarăși nu va trebui uitat că această incendiară pledoarie pentru umanism a fost, înainte de a vedea luminile rampei și, mai ales după premieră, o îngrozitor de apăsătoare vreme, supusă unei tragice suspiciuni – paradoxal, exact de pe baricadele incriminate și denunțate de Guga – din fericire grabnic spulberată, dar atât de măcinătoare pentru noi toți și, sigur, în primul rând pentru nervii poetului.

Azi, *Evul Mediu întâmplător* e poate cea mai cutezătoare dintre operele literaturii românești în tentativa ei de a intra în competiție cu marea literatură europeană consacrată, după război, flagelului fascist și pericolului reînvierii lui, într-o lume în care dictaturile se succed adesea și cu ambiția de a demonstra că salvarea noastră e Supraomul.

Așa a scris, apoi, Romulus Guga, eliberat de coșmarul cumplit al delațiunii, *Amurgul burghez*. Trăia și scria cu o candoare pe care abia azi mă simt în stare să o înțeleg. Vizionar fantast, la prima lectură a piesei m-a fascinat prin nebunia credinței pe care n-o mai întâlnisem la nici unul din colegii lui. O seară întregă, în biroul meu de la Mic, s-a ambiționat să interpreteze toate rolurile *Amurgului burghez* cu o patimă care îl făcea să se înece, către final, după aproape fiecare replică nouă. Obosise. Obosea. Teatrul avea nevoie de această piesă. A scris-o pentru actorii de la Teatrul Mic. Mă întreba când va fi premiera, căci noua variantă era, iată, într-un timp record gata. Noi jucam, cu o iubire din ce în ce mai aprinsă, însă, *Evul Mediu întâmplător* în ropote de aplauze ale unui public care a fost de la început, la rândul lui, ca și scriitorii, solidar cu Romulus Guga și replica lui incendiară.

În curând – ziceam – eu nu înainte, însă, de a epuiza aplauzele pentru *Evul Mediu întâmplător*.

Nu înțeleg cum acest om nu va fi, astă seară, la spectacolul de care, în sfârșit, nu ne mai desparte decât ridicarea cortinei...

DINU SĂRARU

DE LA FARSA FANTASTICĂ LA REPORTAJUL DRAMATIC

Moartea domnului Platfus, prima piesă a lui Romulus Guga (scrisă în răstimpul 1964-1966 și rămasă în manuscris), anunță dintru început tema centrală a dramaturgiei sale: alarma în prezența alterării omeniei. Fantastă și simbolică, iradiată din universul problematic care a generat și romanul **Adio, Arizona** (1974), piesa schițează o mică lume pe care autorul o iubește și o neagă în același timp, disociindu-se de ea.

Între frânturi de amintiri și noi latente semnificative, cafeneaua se instituie pe nesimțite ca simbol al unui mod de viață debusolant, calp, stereotip. Realitatea diurnă a consumatorilor – o colectivitate de vagi literați și artiști, boemi de provincie, înțepeniți în automatisme care-i animizează – e confruntată cu realitatea lor interioară. Procedura e mozaicală, discursul dramaturgic fiind sincopat, sinuos, aparent foarte liber. Cele două aspecte din care se alcătuieste intriga – discuția directă și **reprezentarea** conținutului ei – se ciocnesc rapid, într-un permanent dialog. În planul al doilea al scenei, față de care nu există delimitări spațiale ci numai luminări, prinde viață realitatea secundă: se derulează subiectele conversației comensurilor, sunt animate proiecții ale obsesiilor lor, se redimensionează burlesc probleme majore ale umanității, vehiculate pe un ton lejer – dragostea, moartea, crima, războiul.

Exponentul acestei umanități, omul care nu „știe de ce există și nici nu caută să afle”, apare multiplicat în cupluri sau serii. Semnele particulare nu îl individualizează, ci denunță stereotipul. Puc, tânăr *raisonneur*, aspirant la glorie literară, seamănă cu consacratul Platfus, scriitor în vârstă de 40 de ani, dar își ține totdeauna piciorul stâng peste dreptul, îl bârfește în absență pe „maestru” și-l lingușește când e prezent. Nimic original sau definitoriu. Toți deopotrivă încearcă să iasă în evidență, să se singularizeze prin antecedente familiale care seamănă îngrozitor între ele. Ironic și paranoic e demascat reazemul în mania autobiografică, într-o istorie retrofăcută și contrafăcută, deplasând atenția și meritele spre predecesori.

Singură fixația erotică aduce vreo schimbare. Platfus reușește să dezbină armonia zaharisită a cuplului Camil – Hortensia, seducând-o pe cea din urmă nu atât cu asiduitățile lui, cât cu o pereche de pantofi. Reedi-tată de diverse cupluri mai durabile sau improvizate, ori scoțând intempestiv câte un personaj din habitudinele lui, dragostea apare ca o preocupare cu felurite chipuri: relație ceremonială și sentimentală, pasiune, legătură morbidă, satisfacere a unui instinct primar etc. La fel ca și Moartea, Dragostea constituie unul dintre pivoții existențiali decisivi, deși degradați, ai acestei ciudate faune.

Oamenii discută despre artă (muzică), lună (dacă adăpostește sau nu viață), fapte diverse, despre finalitatea existenței și forța modelatoare a viitorului (ideea morții fiind stimulator pentru om, întrucât îl îndârjește să supraviețuiască înscriindu-se în cultură). Redus la proporții de joc iresponsabil, războiul apare ca o răzbunare absurdă a unor tătici neserioși, deveniți agresivi prin nesatisfacerea instinctelor lor lubrice, și ca o memorie nocivă transmisă copiilor cărora li se inoculează astfel instinctele criminale. Existența e un fel de bălci în care adesea toate planurile se confundă. Întreaga cafenea ajunge la un moment dat o aglomerație amorfă și confuză ca viața uneori. Din ea se alege apoi unele fire, pe un scenariu cu roluri fixe: „artiști”, amoroși, iubite etc., în care se schimbă, ca într-un menuet, numai interpretii. Când mor, rămâne, ca după Platfus, un scaun de cafenea gol, într-un context de reclame absurde – mărturie a unor existențe găunoase, inconștiente, pustii.

În cu totul alt registru, **Cele cincizele ale orașului**, a doua piesă în ordine cronologică, tot inedită, scrisă prin 1970-1971, construiește sobru și realist un conflict de factură pur morală: examenul în plină catastrofă. Inundațiile din 1970 devin o mare probă de verificare a valorii umane.

Dialogul e rapid, tranșant, adesea aforistic, probând credința în relevanța faptului brut, a acțiunii umane. De aici și caracterul reportericesc, diagnoza imediată, enunțată în replici, evaluarea și autoevaluarea din perspectivă morală a personajelor. Un romantism patetic și eroic prezidează dialogul. Se simte în adâncuri un tipar inițiat, pe care se inseră evenimentele relatate jurnalist. Martorul, Ziaristul venit în orașul invadat de ape, e condus să vadă distrugerile de către mentor, om de suflet și cunoscător – activistul Morea. În montajul crispat al intrigii, care are o factură cinematografică, se mizează pe retorica antitezelor. Fabrica și sala tribunalului asigură contrastul violent al eroismului firesc, fără margini, cu ticăloșia exacerbată. Subiectivismul romantic accentuează reliefulurile acestei enorme încercări revelatoare pentru substanța superior umană a omului. Căci piesa aceasta, a cărei prosperitate constă tocmai în pripeala și candoarea ei, în căldura uneori stângace a uimirii în fața frumuseții și urâciunii umane, e un poem despre om și substanța umană. Ea pare scrisă dintr-o respirație prea plină, ca o eliberare. Opțiunea morală nu poate fi ocolită în asemenea momente. Nu poți fi decât erou sau jigodie. Pentru rolul de victimă (rezervat copiilor, femeilor, bătrânilor) ești ales de destin. Morala devine o instituție de dincolo de existență. Instanța judecătorească – tribunalul – se împletește cu aceea absolută, într-o simptomatice alcătuiră. Viii și morții depun mărturie.

Punerea în contrast a sublimului cu grotescul și sordidul, a soldatului care duce în moarte, și dincolo de ea, obsesia datoriei, cu tutungiul bețiv care a delapidat, lăsând pradă apelor un copil pe care l-ar fi putut salva, a inginerului – erou cu pârlitul jefuitor de morți etc. se bazează pe proba morală cea mai sigură: fapta în condiții – limită, când orice mască dispăre. Când toate automatismele sociale se risipesc, anulate de solicitările categorice ale clipei.

Piese inedit comunică astfel același patos în apărarea omeniei, prima, prin negare ludică și imaginație, a doua, prin afirmare poetică, trasând dintru început jaloanele profunde ale evoluției dramaturgului.

DOINA MODOLA

Dialog cu actorul Ion Fiscuteanu Coriolan de Lambi în „Noaptea cabotinelor”

Momentul prezentului interviu îl surprindea pe actorul Ion Fiscuteanu în cadrul Teatrului Național din Târgu-Mureș, un an mai târziu urmând să fie premiat în cadrul Festivalului de film de la Copenhaga pentru prestația din pelicula *Moartea domnului Lăzărescu*, anul 2007 marcându-i dispariția. M-a onorat cu acordarea următorului interviu, având în vedere rolul lui Coriolan de Lambi, jucat în premiera absolută a piesei lui Romulus Guga *Noaptea cabotinelor*, în anul 1977, mai exact, pe data de 13 octombrie a anului respectiv.

– **Ce puteți să-mi relațiați despre *Noaptea cabotinelor*, încadrând-o în epoca vremii?**

– A fost jucată exact în perioada în care a scris-o Romulus Guga și prezenta relațiile dintre așa presupușii intelectuali, într-o refacere cabotină, discuțiile de familie, și ambițiile vremii. M-am străduit să joc un intelectual căruia i-am atribuit „tradiționali” ochelari de vedere și am repetat, țin minte, aproximativ două săptămâni, după care am plecat într-un turneu în Iugoslavia, iar la întoarcere, regizorul Dan Alecsandrescu mi-a impus să abordez rolul dintr-un punct de vedere jurnalistic, să joc cu sictir personajul și i-am dat o aciditate care aparținea mai mult actorului decât personajului, care a prins extraordinar. A fost o realizare artistică personală în acest personaj. A făcut parte din cele mai valoroase piese pe care le-a montat regizorul Dan Alecsandrescu, piesa fiind distinsă la festivalul de la Brașov cu numeroase premii.

– **Care a fost ecoul acestei drame în perioada respectivă?**

– A fost foarte bine primită de public și de critică, a fost lăudată pentru aportul dramaturgic pe care l-a prezentat, mărturie stau premiile de la Brașov.

– **Romulus Guga a afirmat că teatrul este o artă colectivă. S-a simțit acest lucru la munca pentru *Noaptea cabotinelor*?**

– În ceea ce privește *Noaptea cabotinelor*, îi susțin ideea lui Romulus Guga și chiar mai mult, am o părere militărească în privința asta, pentru că, fiind o muncă colectivă, trebuie să existe un respect reciproc, de o unitate absolut specială, pentru că nu se poate face muncă izolată, pentru că este o muncă de dăruire colectivă și numai atunci se poate încheia un spectacol care să transmită emoțional ceea ce a făcut dramaturgul.

– **Considerați că personajul Coriolan de Lambi, cel interpretat de dumneavoastră, este proiecția lui Anton, tatăl său, în generația a II-a a familiei?**

– Nu, Anton, jucat de regretatul Ștefan Moisescu, avea o cu totul altă structură, evidenția diferența dintre generații în primul rând; diferența dintre gândirea celor în vârstă și a fiilor lor, în acest caz, Coriolan, Viniciu, Timotei.

– **Ce alte planuri conflictuale mai există în această dramă?**

– Coriolan și Viniciu, pentru că el se considera superior copilului intelectual care doar stătea într-un scaun, în colțul camerei și rezolva rebus, și care „plesnea” replicile atunci când era chemat să răspundă la anumite provocări. Viniciu era un tip mai „răsucit” pe dinăuntru, mai rău.

– **De ce Anton de Lambi, stâlpul familiei, își dorește menținerea controlului direct asupra tuturor membrilor?**

– Ca stâlp al familiei, tată, el trebuie să „stăpânească” colectivul pe care l-a născut și cu care este în relații absolut casnice, între care intervin și relațiile particulare, de dragoste, de muncă și atunci sigur că trebuie să-și impună punctul de vedere.

– **Ce semnificație are apariția unui nou născut în familie?**

– Probabil este vlăstarul care trebuie să-și preia ambițiile și idealurile.

– **Care este părerea dumneavoastră asupra alegerii unui element din „teatrul absurdului” în finalul acestei piese – moartea întâmplătoare a lui Coriolan ?**

– Cred că e vorba despre un mic „sacrificiu” asupra unor personalități care sunt mai fragile de înregistrat în timp și atunci dramaturgul își omoară propriul „copil” în favoarea unor idei esențiale.

– **Ce alte simboluri mai sunt întrunite în acest personaj, Coriolan ?**

– Cred că dramaturgul a fost mai „zgârcit” cu anumite intenții pe care le avea personajul de realizat în viață și că avea fragmente, mai mult decât replici firești, și astfel cred că a rămas, acest personaj, puțin descoperit datorită tăieturii, iar actorul, în acest caz eu, a trebuit să suplinească cu jocul de scenă, mai ales că uneori indicațiile dramaturgului, care sunt în paranteză, sunt uneori neglijate total.

– **Considerați că antiteza cu celelalte personaje l-a evidențiat și mai mult ?**

– Da! El a ieșit în evidență pentru că avea un soi de singurătate, iar în plasamentul scenei, din câte țin eu minte, era izolat de ceilalți, sta într-un scaun, fotoliu și se prefăcea, probabil, că nu e prezent la conversațiile celorlalți membri ai familiei.

– **Ce părere aveți despre opera lui Romulus Guga, în general, și despre omul Romulus Guga?**

– Eu am fost prieten foarte bun cu dânsul și am încercat anumite scrieri, chiar consultându-mă cu el, dar le-am abandonat pe câteva. El era un tip foarte talentat, cu imagini, și i-am citit opera, considerând că cea mai bună lucrare a lui este *Nebunul și floarea* și își păstrează acea enigmă care îl caracterizează. În dramaturgie, consider că cea mai bună piesă, care s-a jucat tot aici, este *Evul Mediu întâmplător*, în care eu am avut un rol de asemenea. Dar să fac eu critici la adresa unui scriitor atât de bun, cum a fost Guga, consider că nu se prea cuvine.

– **A scris despre viața socială, politică, lăsând impresia că a fost profund preocupat de viața omului în toate ipostazele sale. A fost într-adevăr așa?**

– Am auzit, nu garantez veridicitatea acestei informații, că pentru a scrie *Nebunul și floarea* el s-a internat într-un spital de psihiatrie, pentru a fi la „sursă”, pentru a vedea, concret, simptomele bolilor psihice, așadar acesta ar mai fi un motiv pentru potrivirea atât de bună a personajelor sale în lumea creată de el. Prin urmare, era într-adevăr preocupat de om și a sa existență, sub orice formă ar fi ea.

– **Mulțumesc frumos pentru timpul și informațiile acordate.**

– Și eu vă mulțumesc, mai ales că a fost o onoare fiind vorba despre Romulus Guga.

Târgu-Mureș, 31 mai 2004

LOREDANA POP

(Text inclus în teza de doctorat „Romulus Guga sau vocația totalității, Târgu-Mureș, 2011)

Evul mediu întâmplător - parabola urâtului și a sublimului

Construită pe categoria estetică a tragicului, piesa *Evul Mediu întâmplător* pune sub acuzare, într-un spirit polemic declarat, formele puterii deturnate de la menirea ei fundamentală, funciarmamente propulsivă, care caută să deposeze individul de atributele imprescriptibile ale libertății, constitutive raționalității sale, de vocația lui demiurgică, reducându-l la funcția unui obiect aservit unor scopuri tenebroase. Avertizând împotriva atentelor repetate asupra condiției umane de-a lungul istoriei, scriitorul imaginează un context în cel mai înalt grad caracteristic formelor politice bazate pe dictatul dement, inducând, însă, în primul rând, spre anomalii specifice fascismului, lansând un patetic îndemn la solidaritate spre a împiedica repetarea unor asemenea manifestări catastrofale.

Motivul alegoric al „incintei”, al spațiului claustrat, traversează aproape întreaga operă românească sau dramatică a lui Romulus Guga, adoptat cu intenția, răspicat afirmată: „de a sonda înlăuntrul omului și al relațiilor sociale dintre oameni. De aceea prefer, probabil, aducerea personajelor mele în situații limită, în spații închise, în care, după părerea mea, sunt obligate să depășească posibilitățile curente ale autodefinirii lor”. În *Evul Mediu întâmplător*, motivul dobândește însă un contur mai net decât în alte lucrări, într-o cristalizare artistică remarcabilă. Spre deosebire de tragicomediile lui Frisch sau Arrabal, de pildă, menținute în sfera unor abstracțiuni nedeterminate, Guga transformă „incinta” într-un „centru internațional de recreere umană” dominat de o „Organizație” cu însemnele evidente ale totalitarismului nazist. Este un spațiu labirintic alcătuit numai din săli de tribunal, expresii ale dominării și violenței („Vezi sălile astea – spune un personaj – sunt goale, ușile ferecate. Dacă ieși din această sală de tribunal, nimerești în altă sală de tribunal, și de acolo în alta”), împrejmuț de un zid aparent de netrecut, alt simbol al obstaculării năzuințelor umane de evadare, depistabil și în literatura lui Dostoievski, Kafka, sau Camus.

Hegemonia militarismului în această monstroasă „Organizație” prin alegoria „uniformei”, a soldatului („Soldatul este superiorul tău”) care impune indivizilor funcțiile de îndeplinit, într-o logică în care „a gândi e periculos”, iar adevărul este înlocuit cu surrogate conforme cu ideologia teratologică a „Organizației”. Instrumentele puterii - designate prin apelative menite să sugereze ab initio valențele lor arhetipale: Judecătorul, Preotul, Străinul (Cronicarul) - sunt folosite pentru a întreține suspiciunea, delatiunea, șantajul și a reprima orice act de nesubordonare, Judecătorul își recunoaște cu cinism calitatea de unealtă docilă în incinta demonică unde „adevărurile sunt cărțile puterii”, iar el nu este „decât o fațadă”. La rândul lui, Cronicarul – ce ar trebui să fie întru chiparea obiectivității – este redus al condiția scribului care consemnează dicteul Caporalului. Procedeele de anulare a personalității sunt dezvăluite însă cu vehemență frisonantă prin cele trei interogări ale Victoriei, „femeia resemnată”, care, prin gravitatea problemelor discutate, sunt, de fapt, interogatorii ale

condiției umane, ale statului ontic și social al omului. (...) Forța malefică dominatoare a spațiului terifiant, halucinant, care împinge lumea spre extincție, nu poate înăbuși însă aspirația spre grație și plenitudine, revigorând, prin chiar abjecția ei, capacitatea de resurrecție a omului. Tentativa de a coborî ființa în teluric trezește și intensifică năzuința spre frumos, acțiunile funeste de depersonalitate reînsuflețesc aptitudinea de repersonalitate. Dacă pentru plante lumina este elementul care le întreține viața, pe plan uman, actinotropismul îl reprezintă libertatea. Ipostazele morale și politice ale acestui demers bivalent, dar biunivoc, de regăsire a identității ontice în sfera libertății, de redescoperire, în același timp, a finalității sociale, sunt Gloria și Honterius. Gloria este „fata care învață” să descopere sensul major al vieții.

Urând resemnarea și umilințele, ea își clamează protestul, construindu-și în conștiința insurgentă „paradisul” său, un spațiu al reflexivității, al libertății de gândire, acceptându-și sfârșitul ca o probă supremă a reconfirmării autenticității umane. Dacă Gloria reprezintă protestul-principiu, Honterius personifică protestul-acțiune. Procesul emergenței sale începe cu o întrebare inculcată în funcția cognitivă a rațiunii („Dacă noi suntem noua ordine pe pământ, n-avem voie să știm ce suntem de fapt?”) care îl conduce la revelația – catalizatoare de atitudine și acțiune – „că rosturile vieții sunt altele, că libertatea se dobândește altfel”. Nimicirea ordinii devastatoare, pentru ca omul să-și redobândească atributele inalienabile, i se impune ca un imperativ capital, concluzie ce-l va conduce la ștreang. Honterius primește sentința cu seninătatea umanistului vizionar, conștient că sfârșitul său permanentizează viața, solidarizând conștiințele s-o ocrotească de posibile agresii împotriva ei.

CONSTANTIN MĂCIUCĂ

Portret de Constanța Abălașei-Donosă (Brăila)

ROMULUS GUGA

EVUL MEDIU ÎNTÂMPLĂTOR

(extrase din cronici)

ȘTEFAN OPREA

„Un text care universalizează idei românești”.
(„Cronica”, mai 1980)

NATALIA STANCU

O PIESĂ POLITICĂ DE FACTURĂ FILOZOFICĂ ȘI POETICĂ MARCANTĂ

„EVUL MEDIU ÎNTÂMPLĂTOR” este alegoria grotescă a terorii și elogiul patetic adus rezistenței pe care omul este dator și i-o poate opune. Mottoul piesei ar putea fi: „NIMENI NU ARE DREPTUL SĂ RĂMÂNĂ INDIFERENT”, iar ultimile ei replici sunt „STOP” spus jocurilor crude, iresponsabile și criminale, violenței, practicilor suspiciunii ce-și găsesc încă adepți și teoreticieni iresponsabili – după cum aflăm din relatările presei – în diferite locuri din lume. Un NU hotărât în numele credinței că omul este mai presus decât teroarea. („Scânteia”, 26 martie 1980)

VALENTIN SILVESTRU

CEA MAI IMPORTANTĂ SCRIERE DRAMATICĂ A ANULUI

...polemică dură și clară cu extrema dreaptă de pretutindeni și de totdeauna, manifestare de conștiință a unui artist format, dialectician în conspectarea istoriei, dramaturg în toată puterea cuvântului. El construiește cu luxuriantă poetică și originalitate tragică, cu sens pamfletar declarat, gândind în volute largi și în sentințe de miez bogat, abordând o chestiune cardinală a contemporaneității. (...)

Când filozofii și oamenii politici contemporani din țări europene propun o reconsiderare a gândirii iraționaliste și a modului fascist de organizare a societății, scriitorul român dă răspunsul său grav și inspirat, incriminând, într-o parabolă puternică, această primejdioasă tendință, denunțându-i, deopotrivă, inautenticitatea. (...)

Piesa lui Romulus Guga, identificând și condensând practic și sloganuri ale mișcărilor politice antiumaniste, gregare în forme bestiale, din secolul nostru și situându-le, logic, în șirul monstruozițiilor din toate timpurile, proiectează, într-o fantastică ipoteză, cum s-ar fi zămislit din nou Evul Mediu, dacă acele mișcări, nefiind înfrânte, ar fi izbutit să-și finalizeze conceptele (...).

Prin stădania regizorului tânăr Cristian Hadji Culea, cutezător și sigur, a scenografului Octavian Dibrov, inventiv, calculat, mișcător prin muzica enigmatică având rezonanțe de geamăt, de scrâșnet, de îngânare melopeică, în torisiuni tulburătoare a lui Mircea Florian, prin personalitățile actricești integrate distinct în ansamblul coerent și cu certitudine călăuzit, s-a găsit o formulă originală de spectacol, într-o tonalitate stilistică majoră, cu subteraneități complicate și revelații târzii, dar edificatoare... Romulus Guga implantează în peisajul teatral cea mai importantă scriere dramatică politică a

MITICĂ POPESCU

1980 – Ioachim – Evul Mediu întâmplător de Romulus Guga, regia Cristian Hadji-Culea

anului, polemică dură și clară cu extrema dreaptă de pretutindeni și de totdeauna, manifestare de conștiință a unui artist format, dialectician în conspectarea istoriei, dramaturg în toată puterea cuvântului. („România literară”, 13 martie 1980)

HAJDU GYÖZÖ

PE SCENĂ SE ÎNTÂMPLĂ CEVA DIN CALE AFARĂ DE FRUMOS, CEVA DE EXCEPȚIE

Opera lui ROMULUS GUGA este drama răspunderii umane. Apelează la conștiința omului și a Omenirii de pe pozițiile secolului douăzeci. Stârnește revoltă, militează în interesul umanului, al vieții. („Vörös Zászló”, 5 aprilie 1980)

ILEANA BERLOGEA

Forța de a vizualiza sugestiile multiple, plurivalente, uneori încărcate și repetate din piesa lui Romulus Guga de către tânărul regizor Cristian Hadji Culea este cu adevărat remarcabilă, dar ea nu s-ar fi putut materializa fără contribuția lui Octavian Dibrov, creatorul unui decor format din arhetipuri plurisemantice, juxtapus ca și în spectacolele misteriale, cu trimiteri concomitente către cer, cum ar fi de pildă pictura lui Leonardo da Vinci, și către infern, lagăre, camere de gazare, închisoare, latrine, lupanare, etc., fără simțul muzical al lui Mircea Florian, autorul partiturii sonore, dar mai ales fără interpretii Teatrului Mic.

Un spectacol necruțător, aspru, amar, dar de o acută actualitate, iată ce este EVUL MEDIU ÎNTÂMPLĂTOR la Teatrul Mic. („Flacăra”, 20 martie 1980) →

PETRU PÂNZARU

SPECTACOLUL RESPONSABILIZEAZĂ CIVIC, POLITIC, MORAL, FILOZOFIC

Romulus Guga și-a înscris ferm mesajul piesei sale „EVUL MEDIU ÎNTÂMLĂTOR” în replică nu pur și simplu în manifestările *exterioare* ale unei forme sau alteia de antiumanism, ci cu *substratul însuși* al ideologiei disprețului, dominației și subjugării spiritual-fizice a omului, al ideologiei și practicii pervertirii spiritual-psihologice a ființei umane, în genuncherii ei (...).

Forța piesei și a emoționantului spectacol rezidă în faptul că izbutește ciocnirea dramatică nu între oameni cu diverse biografii și psihologii, ci între *concepții diametral opuse despre om*. (...)

Piesa EVUL MEDIU ÎNTÂMLĂTOR, pusă neîntâmplător în scenă de Teatru Mic, dacă avem în vedere programul său artistic și ideologic militant, contemporaneizează, actualizează apelul lui Iulius Fucik („Oameni, eu v-am iubit. Vegheați!”) conferindu-i forța unui imperativ: „Oameni, noi vă iubim – reflectați, dar să acționați”, împotriva a tot ce amenință libertatea și demnitatea umană, pentru triumful unei vieți ridicate la altitudinea numelui de Om. („Flacăra”, 20 martie 1980)

CONSTANTIN MĂCIUCĂ UN INCITANT SPECTACOL POLITIC, DE OPȚIUNE ȘI ATITUDINE

În „EVUL MEDIU ÎNTÂMLĂTOR” scriitorul se implică, cu conștiința unei grave răspunderi, polemic și partizan, în procesul de denunțare a tendințelor neofasciste care - sfidând demersul lumii contemporane de a se edifica pe valori autentice – încearcă, recurgând deopotrivă la ideologii insidioase ca aceea a „noi drepte” sau la mijloacele terorismului, să degradeze condiția umană și, înăbușind aspirațiile spre plenitudine spirituală, să devieze cursul istoriei. Guga își fixează atenția nu asupra unor manifestări concrete – cu toate că tragice evenimente din țări occidentale, din spațiul african sau latino – american, oferă numeroase și cutremurătoare exemple - ci vizează, inițiind o critică intransigentă, esența fenomenului, punând conștiințele în stare de veghe, analizându-le împotriva indiferentismului. (...)

Perseverând în încurajarea tinerilor talente, Teatru Mic a încredințat regia lui Cristian Hadji Culea, care, confruntat cu un text dificil, a reușit să realizeze un spectacol de relief artistic. Regizorul a conceput un spectacol demonstrativ – inculpând o ideologie și o practică politică încadrate în bine definite zone istorice și sociale – de dură confruntare, urmărind resurecția, în conștiințe atrofiate de cruzimi, a năzuinței spre demnitate (...) Realizare de prestigiu a Teatrului Mic, EVUL MEDIUL ÎNTÂMLĂTOR este, fără îndoială, un succes al actualei stagiuni. („Flacăra”, 20 martie 1980)

GÁLFALVI ZSOLT

Noua premieră a Teatrului Mic își găsește foarte bine locul în programul grav al dramaturgiei secolului XX. (...) Piesa lui Romulus Guga în reprezentarea Teatrului Mic ne îmbogățește repertoriul național cu o operă care e un semnal de alarmă în apărarea democrației, respectului, a liberei gândiri, a umanismului împotriva barbariei, a neofascismului, a regimurilor totalitare.

MIHAI DINVALE

1980 – Al doilea soldat – Evul Mediu întâmplător
de Romulus Guga, regia Cristian Hadji-Culea

Gândirea scriitorului angajat și cu simț de responsabilitate a luat glas aici, în ultimul pătrar a secolului XX, împotriva gândirii Evului Mediu în numele umanismului. („Elöre”, 23 martie 1980)

RADU POPESCU O DRAMĂ PUTERNICĂ, GREA, PLINĂ DE IDEI, DE GENEROZITATE, DE FRĂMÂNTARE OMENEASCĂ

Ce se poate spune critic, dar indispensabil, despre această dramă puternică, grea, plină de idei, de generozitate, de frământare omenească? Romulus Guga face parte dintre acei dramaturgi care nu-l menajează pe spectator, în nici o clipă și nici un fel: ceea ce nu e rău deloc. El incită publicul, îl provoacă, ba chiar îl desfide, obligându-l să participe cu întreaga mașinărie a inteligenței și sensibilității sale, cu întreaga lui putere de înțelegere: ceea ce e foarte, foarte bine. (...) Interpretarea a fost de departe dominantă de Leopodina Bălănuță, excelentă arătare onirică de realism variat și tulburător...

„EVUL MEDIU ÎNTÂMLĂTOR” este una dintre cele mai interesante, mai originale, mai valoroase drame ale ultimilor ani. („România liberă”, 11 martie 1980)

ION CALION „EVUL MEDIU ÎNTÂMLĂTOR” SE SITUEAZĂ PRIN VALOAREA SA PRINTRE VÂRFURILE DRAMATURGIEI NOASTRE POSTBELICE

Originalitatea piesei lui ROMULUS GUGA, gravitatea și universalitatea ei se află în pregnanța imaginilor conturate, în funcționalitatea inedită a unor situații fundamentale și a unor personaje arhetipale pe „marea scenă a lumii”. (Dacă e să facem trimiteri spre alți

autori, esențială mi se pare întoarcerea la Calderon). În gravitatea mesajului coexistă deopotrivă politicul și filozoficul, ambele aspecte fiind intrinseci valențelor simbolice ale „jocului”. Avertismentul, ca și rezistența omului împotriva tuturor fanatismelor vin din interior și sunt infinit mai tulburătoare decât orice fel de propoziții clamate la suprafață. În realitatea ei profundă, „EVUL MEDIU ÎNTÂMPLĂTOR” este o piesă actuală exact în măsura în care semnifică și dincolo de timpul prezent. („VATRA”, martie 1980)

DOINA MODOLA

ROMULUS GUGA - UN UMANIST

Frumusețea literaturii lui Romulus Guga e asigurată de o dramatică nevoie de oameni. Mizantropia, acuza, necruțarea se topesc, cedează în fața șansei regăsirii relațiilor omenești autentice, purificatoare, străbătute de căldură. (...).

Ca formă dramatică, „EVUL MEDIU ÎNTÂMPLĂTOR” se recomandă drept un mister politic, diagnoză pentru care pledează nu numai apoteoză din final (victoria Omului), ci și succesivele trepte ale inițierii într-o conștiință de pe tot parcursul evoluției spre deznădămint. (...)

Drama pe care o numește titlul, extrasă din cele mai specifice frământări ale scriitorului Romulus Guga, se înscrie, pe căi proprii, unei direcții reprezentate de Brecht, Sartre, Camus, Eugen Ionescu, Dürrenmatt, Max Frisch, Carl Zuckmayer, Antonio Buero Vallejo etc. Ceea ce o singularizează în dramaturgia românească este ferma ancorare în categorial; scoaterea din circumstanța istorică localizatoare; patosul politic și relativizarea rolului și funcționării sociale (nu numai etice). („România literară”, 12 iunie 1980)

LUDWING GRÜNBERG

O TULBURĂTOARE MEDITAȚIE

Exprimând opțiuni politice tranșante, piesa „EVUL MEDIU ÎNTÂMPLĂTOR” este o tulburătoare meditație filozofică asupra statutului existențial al omului și universului său de valori. („Contemporanul”, 11 aprilie 1980)

SIMELIA REDLOW

UN ACT DE CURAJ ȘI DE MARE RESPONSABILITATE

A râvni să aduci însăși planeta Pământ în spațiul strâmt al unei scene teatrale cu tot ce are ea hâd și alarmant la această dată, cu tot ce are ea de vindecat, este cu certitudine un act de curaj și de mare responsabilitate. („Viața Studențească”, 23 aprilie 1980)

VALERIU RÂPEANU

Cred că reprezentarea piesei lui Romulus Guga reprezintă un act de curajoasă opțiune teatrală, un eveniment al acestui an teatral, un succes al Teatrului Mic care și de data aceasta ne-a demonstrat că publicul poate fi cucerit prin texte „dificile”, prin spectacole „dense”. E o cale pe care nivelul de astăzi al artei și teatrului nostru ne impune să mergem. („Contemporanul”, 11 aprilie 1980)

LEOPOLDINA BĂLĂNUȚĂ, **Victoria, în spectacolul de la București, 1980,** **Teatrul Mic**

ROMULUS DIACONESCU

...un spectacol avertisment, solid sub aspectul angajării politice și al introspecției filosofice, un spectacol eveniment pentru actuala stagiune. („Ramuri”, 15 aprilie 1980)

CONSTANTIN MĂCIUCĂ

O PARABOLĂ A RESURECȚIEI UMANULUI

În ansamblul ei, dramaturgia lui Romulus Guga se articulează pe un demers hermeneutic de cuprindere a adevărului despre om și de înțelegere a sensurilor existențiale primordiale. Cunoașterea adevărului despre sine, echivalând cu o regăsire întru sine, verticalizează viețile debusolate sau amenințate să fie strivite de un front agresiv de adversități, înfăptuind un acord între ins și colectivitate, subsumat unei teologii apte să confere omului demnitate, iar lumii coerență, certitudine și frumusețe.

Dacă, în prima parte a creației sale dramatice, Guga investigase cu precădere acest proces din perspectiva ontologiei ființei, stăruind asupra actelor de conștiință în cadrul cărora își redescoperă esența, și prin aceasta identitatea, într-o instituție etică superioară, în ultimele sale piese – *Evul Mediu întâmplător* și *Amurgul burghez* – orizontul problematic se extinde, atenția scriitorului stăruind, în principal, asupra ontologiei existenței sociale, obsedat de cristalizările politice ale →

eticului, impunând în dramaturgia noastră modelul paradigmatic al parabolei politice.

Concepută în modalitatea tragicomediei, *Amurgul burghez* – piesa cu cel mai definit relief artistic din creația lui Guga – este centrată pe conflictul dintre mecanismele puterii, deturnate de la finalitățile ei firești, ce tind să depersonalizeze și să manipuleze individul în textura unor relații reificatoare, și omul care, dobândind conștiința situației de criză, a primejdiilor ce-l împresoară tentacular, descoperă resursele recuperării valorilor inalienabile ale umanului și înțelege că procesul său este nu numai o necesitate, ci o obligație etică și socială. „Sunt om – subliniază personajul axial, Filip. Și asta îmi ajunge. E o răspundere suficient de mare pentru timpurile noastre”.

În interioritatea ființei, Filip are revelația că este un om al lumii care nu poate trăi cu adevăruri parțiale, ci se poate împlini numai ridicându-se la adevărul global al colectivității, destinul său particular descoperindu-și sensul major prin identificarea cu cel al colectivității, chiar dacă prețul acestei comuniuni este sacrificiul de sine.

Ca și în *Evul Mediu întâmplător*, periplu hermeneutic al regăsirii autenticității umane se desfășoară sub semnul tragicului. Acceptată conștient, ca un mijloc de a transgresa barierele impuse de forțele brutale, moartea se transformă într-o biruință a omului, consolidând încrederea în permanența valorilor spirituale, în capacitatea umanității de a-și urma suprema ei chemare.

Parabola *Amurgul burghez* conține și o severă critică a unor forme de indiferentism, o intransigentă condamnare a compromisurilor și lașităților de care profită exponenții puterii – omul de afaceri sau Generalul (imaginea acestuia este evident inspirată de odiosul propagator al „ciumei brune”) –, pledând, cu un tulburător patetism, pentru atitudine și acțiunile sociale menite să conducă la o remodelare a realității în concordanță cu imprescriptibile legi ale justiției, libertății și demnității sociale. „Amurgul burghez” este conținut în înseși structurile aberante ale unei lumi concentraționare, dar este hotărât de solara regenerare și afirmare a umanului – iată semnificația centrală, condensând o experiență ce acoperă întreaga istorie a umanității, a acestei piese ce se numără printre reperele de seamă ale dramaturgiei noastre contemporane.

ILEANA BERLOGEA

UN SPECTACOL NECRUȚĂTOR, ASPRU, AMAR, DAR DE O ACUTĂ ACTUALITATE

Disecția mecanismelor de oprire și împilare a omului nu se face pe căi ocolite, prin intermediul unei istorii despre fascism, ci printr-o suită de situații create de acesta, asamblate într-unul dintre cele mai chinuitoare și halucinante colaje, cu un prezent dilatat până la static, cuprinzând în el atât trecutul, cât și viitorul, dezvăluind natura fascismului în toată brutalitatea lui, prin surprindere și uimire permanentă.

(„Flacăra”, 20 martie 1980)

MARILENA POPESCU

Victoria – „Evul Mediu întâmplător” de Romulus Guga, regia Cristian Hadjiculea, 1986, la Teatrul Național din Târgu-Mureș.

CAIET PROGRAM

Teatrul Național Târgu-Mureș Evul Mediu Întâmplător

VALENTIN SILVESTRU

Romulus Guga, bărbat robust și liniștit, întunecat și taciturn, reținut atât în efuziuni, cât și în retractilități,

integru și generos, jura în valorile existenței cu o patimă care-i insuflă credința că avem și o viață - post-mortem – cum a numit-o într-un roman. Nu la edenul biblic ori la infernul dantesc se gândea, ci la indestructibilitatea memoriei...

Omul era bun și drept, greu de înduplecat și de deturnat din convingeri, avea și a fibră de oțel în caracter, moștenită de la strămoșii săi aromâni. Purta în el suferințe ascunse, nelămurite, nu putea avea pace atâta timp cât simțea că nu s-a stins ceea ce a fost nedreptate și că undeva pe lume se desfășoară stindarde negre. *Noaptea cabotinelor* e un protest. *Evul Mediu întâmplător* e un avertisment. *Amurgul burghez* e o alarmă. Putem, desigur, constata că preocupările autorului sunt de un ordin etic superior, el judecă în numele unei morale universale eterne.

DUMITRU RADU POPESCU

Prezența unei valori

Într-o tablă de legi ce-ar avea în cătare valorile, repede am putea propune și noi un proiect de lege; și anume o absență este egală cu prezența ei sau invers, prezența unei valori este egală cu greutatea absenței dintre noi a producătorului acelei valori. Nu-i niciun paradox. Paradoxală este doar această căteșă știrbă care este moartea și care desface pe om de opera sa, crezând că odată rupt firul zilelor se poate rupe și strălucirea gândului inclus în cuvântul scris. E o deșertăciune, o vanitate deșertă – căci scriitorul știe că e sub incidența vieții sale finite, dar are speranța că limpezimea rândurilor sale – atâtea câte sunt – nu poate fi tulburată de iureșul zilelor ce vor veni! Din contră, el are încredere în ziua aflată dincolo de viața sa.

Ce vreți, condeierii sunt niște orgolioși! Fără ei utopia n-ar exista. Și fără ei câte nu s-ar adevăra!... Iată! bunăoară stelele văzute de greci pe cer acum câteva mii de ani se găesc chiar și acum pe locurile lor! Ei au măsurat bine distanța dintre astre, dintre bine și adevăr, dintre pământ și cer, dintre crimă și speranță. Și acum aceste distanțe sunt la fel. Romulus Guga este și el grec, adică este din familia orbului Homer, măsurător și cântăreț al luminii și al întunericului din lume și din oameni. Absența lui Romulus Guga dintre noi este compensată de prezența operei sale și a biografiei sale exemplare...

Dar cum suntem ființe fragile și sentimentale, nu ne putem împăca deloc cu nicio lege a biologiei, cu nici o lege a universului, și nici măcar cu tabelul de legi pe care chiar noi l-am decis cu o secundă mai înainte! Suntem, deci, condeierii, patetici și recalcitranți, supuși capriciilor fluidului ce trece nestingerit din pulsul nostru în pixul nostru. Așa că nu există nici o tablă de legi care să poată justifica absența lui Romulus Guga – la nici cincizeci de ani! - de lângă prezența operei sale.

*

„Nu știu ce se întâmplă cu planeta mea, vroiam să spun cu planta mea! Se ofilește!”

Antoine de Saint Exupery

ADRIAN DOHOTARU

O lume zbugiată se frământă, se sfâșie, încercând să-și descifreze erorile, să fugă de răspundere sau să-și asume răspunderea, să-și recunoască înfrângerile, să se desprindă de trecut cu prețul oricărui sacrificii, să se purifice, să se desăvârșească...

Spectacolul e dirijat de Dan Alecsandrescu ca o simfonie de Bruckner. Profesionist de mare calibr, lucrând cu actorii până în cele mai rafinate detalii de concepție și expresie, creator desăvârșit de atmosferă, analist subtil al gramaticii unui text încărcat de aforisme și metafore, Dan Alecsandrescu a proiectat și realizat un spectacol magistral care pune pe gânduri și care frământă publicul.” („Flacăra”, 44/ 3.11. 1977, p. 16.)

MIRCEA GHIȚULESCU

Totul se petrece pe terenul abstract dar foarte transparent – simbolic, al unui maidan – echivalent cu ceea ce se înțelege prin *theatrum mundi*, un maidan al lumii, mizer, pestriț, sublim și ridicol, grotesc și derizoriu. Este o imagine comprimată a lumii pe care autorul o comentează ca atare în indicațiile scenice. (...) Este *lumea ca maidan* al umanității, în care imperfecțiunile firii și elegia condiției umane sunt proiectate pe fundalul unui cinism social-politic la scară planetară. Filip, prototipul Omului în piesa lui Romulus Guga (omul fără calități, omul anonim, omul generic) va fi umilit și torturat, înșelat și batjocorit, ucis, înviat, sanctificat, pentru reclama umanistă și, în fine, exterminat. Cel ce moare în finalul piesei lui Romulus Guga nu este un oarecare Filip, ci Omul, conceptul de Om, nimic sub diferite pretexte pe toate treptele istoriei și deopotrivă în contemporaneitate. *Amurgul burghez* nu vorbește despre *amurgul zeilor*, ci despre acela al omului. În măsura în care Filip este exponențial, pentru ideea de umanitate privită de autor

Teatrul Național Târgu-Mureș

într-o largă generalizare spațială și temporală, piesa lui Romulus Guga este o meditație sceptică asupra *crizei de umanism*. (revista „Steaua”, nr.3, 1983)

FLORIN CIOTEA

Apartenența conștiinței scriitoricești la marea și anevoioasa „călătorie” a umanității spre *universul ontic al Binelui*, eforturile sale de a cuprinde lumea în perimetrul valorilor care să-i consolideze destinul au făcut din Romulus Guga o indiscutabilă voce a comuniunii totale cu aspirația spre afirmarea pozitivității omului.

Sondând universul omenesc în *logosul* său contemporan, scriitorul, sesizând conflictele care împânzesc cosmosul uman, s-a situat pe o poziție raționalistă marcată funciar de paradigmele *filozofiei umanului*. Între *Eros* și *Thanatos*, între biofilie și necrofilie, ceea care este supusă încercării nu este altceva decât viața. Folosind, cu o măiestrie recunoscută, parabola, scriitorul umanist, fără riscul de a cădea într-un optimism exagerat, a trăit cu convingerea că *victoria poate aparține omului*. *Lumina* este mai puternică decât întunericul. Ea este izvorul și forța vieții. Este Prometeul din Om.

Călăuza omului spre a se atinge, ca finalitate ontică și morală, pe sine în ceea ce are mai specific – *Binele*. *Întunericul* „roade” și „cancerizează”. Fenomenul nu este însă o fatalitate. Omul nu este condamnat. Nu este singur. Nu este ratat. El, abia acum, poate să răspundă, să se exprime.

Alternativa nu exclude șansa afirmării. *Întunericul* poate eclipsa *Lumina*, dar este departe de a o anihila. Ceea ce nu echivalează cu a considera, în pripă, victoria „luminii” asupra „opacității” un pariu câștigat. Confruntarea este deschisă ...

La Guga, *Erosul* este *Lumina*, *Thanatos* este *Întunericul*, adică *viața* care se luptă dramatic cu *anti-viața*. Este *Rațiunea* în confruntare cu *Ignoranța*, *Binele* în duel cu *Răul*, *Frumosul* încercând să anihileze *Urâtenia* și *Grotescul*. Dincolo de aceste polarități sau dihotomii existențiale (teleonomic și teleontic), ceea ce rămâne puritate în sine este *Viața*. Ea este obiectul „răfuielii”, dar și subiectul care poate învinge. „Viața – arată scriitorul – oricât de vinovată este față de noi, e totuși imaculată, ca lumina care sălășluiește în fiecare ființă, e cognoscibilă când servește libertatea, demnitatea și puritatea umană.

**TEATRUL NAȚIONAL
TÂRGU-MUREȘ**
prezintă
**Evul Mediu întâmplător
de Romulus Guga**
tragi-comedie în două părți,
trei interogatorii și un epilog sau
Utopie dramatică suficient de reală
pentru a fi tragică

Distribuția:

Soldatul Honterius.....CORNEL POPESCU
Caporalul Ioachim.....ION FISCUTEANU
Victoria, Femeia resemnatăMARILENA
POPESCU
Gloria, Fata care învață.....SYILÁGHY
ENIKÓ DUMITRESCU
JudecătorulVLAD RĂDESCU
Preotul.....AUREL ȘTEFĂNESCU
Străinul.....DAN CIOBANU
Sergentul.....DAN GLASU
Al doilea soldat.....EDUARD MARINESCU
Regia artistică:
CRISTIAN HADJI CULEA
Scenografia:
KEMÉNY ÁRPÁD
Muzica:
SILVIA CULCER
Regia tehnică:
DANA COSTEA
Sufleur: MARIA FODOR

DINU SĂRARU

„Teatrul bun s-a clădit mereu pe iubire și Dinu Săraru a demonstrat asta față de tânăra generație. În anii artei cu tendință ai obsedantului deceniu, resimțit de teatru mai mult decât de celelalte arte, când pregătirea spectacolului era un act de curaj, ca director al Teatrului Mic, unde a nutrit un interes real față de dramaturgia de valoare, a programat spectacole incomode pentru putere, ca *Maestrul și Margareta* după Bulgakov, *Diavolul și Bunul Dumnezeu*, după Jean-Paul Sartre, *Evul Mediu întâmplător*, de Romulus Guga.” (Magdalena Popa Buluc, cotidianul.ro, 31 ianuarie 2012)

ROMULUS GUGA PE SCENĂ

Premiere

EU NU STRIVESC COROLA DE MINUNI A LUMII

Teatrul Național – Compania „Liviu Rebreanu” –
Târgu-Mureș, 03.06.1968

SPERANȚA NU MOARE ÎN ZORI

Teatrul Național – Compania „Liviu Rebreanu” –
Târgu-Mureș, 31.03.1973
Teatrul de Stat „Victor Ion Popa” – Bârlad,
04.07.1974

NOAPTEA CABOTINILOR

Teatrul Național – Compania „Liviu Rebreanu” –
Târgu-Mureș, 13.10.1977

EVUL MEDIU ÎNTÂMPLĂTOR

Teatrul Național – Compania „Liviu Rebreanu” –
Târgu-Mureș, 03.10.1986

Teatrul Mic București, 26.02.1980

AMURGUL BURGHEZ

Teatrul Mic București, 21.06.1986

Teatrul Național – Compania „Liviu Rebreanu” –
Târgu-Mureș, 07.11.2012

**EGY ÖNGYILKOS VILÁGA (AMURGUL
BURGHEZ),**
Teatrul Național – Compania „Tompá Miklós” –
Târgu-Mureș, 04.02.1983

NEBUNUL ȘI FLOAREA

Teatrul Național – Compania „Liviu Rebreanu” –
Târgu-Mureș, 14.05.2008

Theodor Mănescu

(16 oct. 1930, București - 11 mai 1990, București)

„Romulus Guga face parte dintre dramaturgii care au adus un suflu nou în dramaturgie”

– Ce momente, ce evenimente vă leagă pe dv. de Romulus Guga, de teatrul său?

– Cred că am contribuit într-un fel la lansarea, la afirmarea lui, la premiera piesei

„Speranța nu moare în zori”, spectacol pe care l-am sprijinit și care a fost premiat apoi la Gala Teatrului pentru Tineret din Piatra Neamț cu Marele Premiu și apoi cu alte prestigioase premii. Cred că Romulus Guga face parte dintre dramaturgii care au adus un suflu nou în dramaturgie. În ce sens? În sensul nuanțării parabolei. Există scriitori pentru care suferința proprie e descrisă, iar cea a altora asumată. Un prieten de-al meu, critic teatral, definea literatura aceasta ca „literatura buricului”. Ei bine, Romulus Guga, scriitor născut, nu făcut, își asuma suferința celorlalți. Eu nu am citit un rând din dramaturgia lui în care el să nu-și fi etalat propriile suferințe. Ceea ce este foarte important. Când spun scriitor mare, mă refer la Dostoievski, Shakespeare, Eminescu... Și ce altceva e dramaturgia lui Caragiale decât o mare rană deschisă?

Poți să interpretezi azi *O scrisoare pierdută*, ca pe o mare tragedie. Scriitorii importanți sunt cei care-și asumă suferința celorlalți. Mie îmi place cuvântul important (sau neimportant), care e mai relevant decât bun, rău, genial, valoros ș.a.m.d. Scriitor important e cel care se străduiește, încearcă și poate chiar reușește să schimbe puțin lumea, să miște puțin lucrurile din loc, un pas, un fir de nisip să-l miște din loc. Să mute lucrurile într-un stadiu creativ, de efervescentă a demnității umane, a refuzului suferinței. Pentru că e foarte important să refuzi suferința.

– Ce trăsături credeți că-l defineau pe Romulus Guga, trăsături pe care le-ați identificat în raporturile dv. nemijlocite cu el?

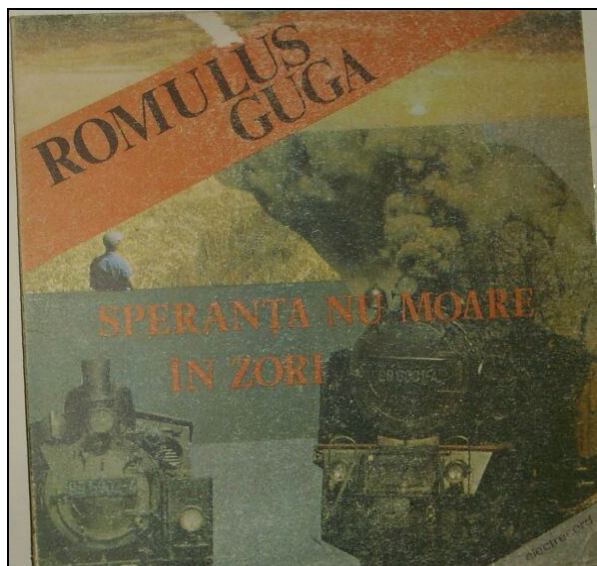
– Era un om agresat. Și naiv – în sensul frumos al cuvântului. Și, ca orice om agresat, putea să facă și gafe, apărându-se. Valorile nu trebuie agresate, din niciun punct de vedere și sub niciun motiv. Valorile trebuie lăsate să se dezvolte libere, ca florile pe câmp.

E posibil ca, agresat fiind, anumite traumatisme să fi avut asupra lui nu numai efecte pozitive în domeniul creației, ci și în efecte care, în cele din urmă, l-au măcinat și biologic și fizic.

NICOLAE BĂCIUȚ

Secvență din spectacolul cu piesa „Speranța nu moare în zori”, de Romulus Guga

Romulus Guga

„Evl Mediu întâmplător” [dramă; 70 minute; cu Dragoș Pâslaru, Victor Rebengiuc, George Constantin, Silvia Popovici, Virginia Mirea, Mircea Albulescu, Ion Pavlescu, Constantin Dinulescu, Cristian Sofron, Corado Negreanu, Florian Pittiș, Gheorghe Pufulete; înregistrare din anul 1990]

„Speranța nu moare în zori” [dramă; 50 minute]

ROMULUS GUGA AMURGUL BURGHEZ

MIRCEA IORGULESCU

AMURGUL anunță ZORILE: inevitabile

Întreruptă de sfârșitul prematur și tragic al scriitorului, activitatea de dramaturg a lui Romulus Guga reprezintă expresia unei evoluții create pe cât de susținută, pe atât de absorbantă. Teatrul lui Romulus Guga nu este, cu alte cuvinte, nici o vanitoasă încercare a forțelor într-un alt gen decât cele practicate de autor în mod curent, nici un capriciu, o îndeletnicire de vacanță: este o soluție și conține un program. De aceea, cu siguranță, în dramaturgia lui Romulus Guga pot fi regăsite, relativ ușor, atât obsesiile – teme ale întregii lui literaturi, cât și modalitățile de a le structura.

Sunt însă altfel, mai liber, în primul rând, dezvoltate. Deși fundamental poet, poet de viziuni simbolice, fabulos mirifice ori dezlănțuit grotesci, Romulus Guga s-a impus conștiinței publice și literare ca prozator, odată cu apariția primului său roman, *Nebunul și floarea*, în 1970. Debutase editorial în 1968, cu un volum de versuri (*Bărți părăsite*); dar va fi consacrat ca prozator. Atunci, la sfârșitul unui deceniu ce avea să intre în istorie sub semnul începutului unei renașteri spirituale, proza românească primea afluxul de energii proaspete ale unei serii masive de tineri romancieri, ale căror cărți aveau să devină termeni de referință pentru evoluția ulterioară a epocii naționale. *Nebunul și floarea* constituie, de asemenea, un reper: proza românească fantastică și alegorică exprimând o năzuință morală are în cartea lui Romulus Guga una din memorabilele sale întrupări contemporane. La poezie, deși tot în 1970 mai publicase un volum de versuri (*Totem*), Romulus Guga părea să fi renunțat, dedicându-se integral prozei și tipărind patru romane în doi ani (*Viața post-mortem*, 1972; *Sărbători fericite*, 1973; *Adio Arizona*, 1974; *Paradisul pentru o mie de ani*, 1974), foarte ambițioase tematic și compozițional, dar și inegale, mai ales datorită încercării de dislocare a epicului prin teatralizare și convenționalism extremist. Tot în acest timp, se produce însă și debutul dramatic al scriitorului, cu *Speranța nu moare în zori*, piesă reprezentată la Teatrul din Târgu-Mureș. După 1974, Romulus Guga încetează să mai publice proză, consacrandu-se de acum teatrului și dobândind o solidă reputație de dramaturg.

Amurgul burghez, lucrare tipărită în revista „Teatru” în 1982 și subtitulată „tragicomedie”, amintește puternic – de altfel, ca și celelalte piese ale scriitorului – de universul problematic al romanelor. Este probabil că prin însuși caracterul său mai convențional teatrul i-a apărut lui Romulus Guga drept un gen capabil să-i asigure o mai mare posibilitate de exprimare a temelor favorite. Symbolismul, viziunile alegorice, alternanța de scene și tablouri, alcătuind o desfășurare mai degrabă teatrală decât una narativă, păreau, îndeosebi în romanele de după *Nebunul și floarea*, încălcări ale

Guga Romulus – „Amurgul burghez”
(tragicomedie) (revista „Teatru”: Nr. 3, 1982).

regulilor epice; într-un moment în care proza românească regăsea plăcerea și motivațiile istorisirii, Romulus Guga descoperea imposibilitatea narațiunii coerente și impasul povestirii de tip tradițional realist. Fiindcă romanele lui aveau în vedere incoerența, absurdul, grotescul unor împrejurări și momente istorice determinate (*Paradisul pentru o mie de ani*, spre exemplu, este o carte despre coșmarul existențial provocat de fascism); o relatare „normală” ar fi „normalizat” inevitabil ceea ce scriitorul resimțea ca fiind profund anormal. Nu este cu neputință ca spre dramaturgie Romulus Guga să fi fost atras în virtutea unei duble condiționări: morală și estetică. Fapt este, oricum, că mai tot ceea ce apărea ca exces ori artificiu în proza lui au devenit, în dramaturgie, tot atâtea remarcabile calități, indiferent că este vorba de reduționismul psihologic, de mișcarea de marionetă a personajelor, de aspectul de înscenare al intrigii. Cu o „înscenare”, în sensul propriu al termenului, și începe de altfel *Amurgul burghez*: înscenarea unei sinucideri. Filip, „un om sfârșit”, a fost convins de Augusta, soția lui, să se spânzure; e tot ce mai poate face, singura faptă utilă cuiva de care mai este capabil. Fiindcă în dramaturgia lui Romulus Guga omul este aservit integral, face parte dintr-un mecanism necruțător; nu trăiește niciodată pentru el însuși, valoarea lui fiind exclusiv una din relație. Pentru Augusta (și pentru polițistul Carol, amantul și complicele ei), moartea lui Filip înseamnă o mică afacere, un prilej oarecare de a-și procura o sumă de bani, mizează totuși. Sinuciderea lui Filip (un asasinat, în fond) va fi însă împiedicată de Igațiu, un personaj misterios și omnipotent. Acesta îl cumpără, la propriu, pe nenorocitul de Filip, mai exact, îi cumpără moartea; se înscenează (din nou!) un mic spectacol, în cursul căruia fostul viitor sinucigaș va fi sanctificat și apoi înmormântat cu pompă din rațiuni publicitare. Aici, trebuie observat, dramaturgul parodiază o veche temă biblică dezvoltând-o în registru grotesc. Rămas în viață (fusese înmormântat un cadavru), Filip capătă un rol obscur și anonim într-o trupă de cerșetori simbolici aparținând, de asemenea, atotputernicului Igațiu. Lucrurile devin și mai complicate prin apariția unui general descins parcă din bogata literatură cu și despre dictatori; acest personaj deopotrivă sinistru și ridicol este, în planul semnificațiilor piesei, dublul cinicului Igațiu. Forța brutală și forța banului fac, în piesa lui Romulus Guga, un cuplu aproape invincibil. Filip se revoltă, în sfârșit, împotriva

dramaturgie atât de restrânsă ca spațiu, dar atât de densă în substanță? Oricum, tipurile, genurile sunt impure („corupte”, spune G. Călinescu), iar literatura dramatică a lui Romulus Guga, poliformă și imprevizibilă, se refuză cu atât mai îndârjit unei formule unice.

Mai importantă însă decât definirea tipologică a dramaturgiei lui Romulus Guga mi se pare a fi sublinierea sensurilor ei morale. Dramaturgul era obsedat de condiția morală a omului – și acest lucru mi l-a apropiat foarte mult – obsedat până la tragic, fiindcă, în accepția lui (și nu numai a lui, a tuturor moraliștilor autentici), condiția morală exprimă în chipul cel mai esențial însăși condiția umană. Evidentă și chinuitoare până la a constitui instanța ultimă a dramei, proba morală îi împarte și, mai ales, îi desparte pe oameni, opunându-i cu vehemență, transformându-i în victime sau în călăi, în eroi sau în asasini. Separarea poate să pară prea severă, schematică, dar din unghiul de vedere al dramaturgului, care practică, prin excelență, dialectica în stare aproape genuină, care identifică filosofic condiția morală condiției umane, această despărțire aparent factice devine conflict și dramă.

Viniu din „Noaptea cabotinilor” nu este numai un mic profitor social; degradarea morală îl duce până la crimă, până la fratricid. Egoismul, ipocrizia, rapacitatea completează activ împotriva condiției umane. Decăderea umană începe cu mizeria morală. Tutungiul din „Cele cinci zile ale orașului” nu este doar un hoț abject care, profitând de inundațiile ce s-au abătut în mai 1970 asupra orașului Târgu-Mureș, sustrage valori din propria gestiune, dar și un criminal, căci gestul său ascunde un altul mai grav: refuzul de a salva un copil amenințat cu înecul.

Teatrul nu este numai metaforă a lumii, dar și încercare de limpezire a ei. În acea fantastică parabolă a „Amurgului burghez”, Romulus Guga a pus în mișcare dramatică toate resorturile social – politice, cu o întregă suită de mizerii fizice și metafizice, care conspiră întru oprimarea și distrugerea morală a individului. Puterea este policefală: economică, politică, religioasă, militară, polițienească – la care se adaugă mafia, mass media, corupția –, iar victima este una și singură: personalitatea umană, personalitatea umană lovită din toate părțile, ofensată, mințită, murdărită, terfelită, strivită prin forță și mistificare. Este un tablou feroce al lumii moderne, compus în cel mai fidel spirit michelangiotesc din „Judecata de apoi”, dar și o uriașă întrebare asupra adevărului, asupra dreptății, asupra libertății. Această ultimă, din păcate, piesă a lui Guga înalță discuția asupra condiției umane la rang filozofic, desfășurând concepte (demnitate, libertate, adevăr), sublimând vechile metafore și adâncindu-le sensurile, forțând accesul către clarificarea sistemului de valori morale, prin desfășurarea – extraordinar de teatrală – a unor semne scenice în care conceptualismul întâlnește poeticul. Acest „Amurg burghez” dă măsura revelatoare a ceea ce ar fi putut să devină dramaturgia lui Romulus Guga, dacă scriitorului nu i s-ar fi întâmplat cea mai cumplită nedreptate cu putință – dispariția sa la vârsta maximei puteri creatoare. Aici se produce sinteza majoră nu numai a mijloacelor dramatice ale scriitorului, dar și a motivelor sale obsesive. Pamflet și poem, „Amurgul burghez” este un strigăt de apărare a omului împotriva umilirii sale, împotriva violenței și fanatismului, a fascismului și neofascismului

“Amurgul burghez” - Teatrul Național - Compania 'Liviu Rebreanu' – Târgu-Mureș, 07.11.2012

(temă prezentă și în „Evul Mediu întâmplător”), o serioasă punere în discuție a valorilor morale, amenințate de golirea conținutului lor uman prin șablonizare, un avertisment grav asupra mistificării existenței, dar și un cântec de dragoste închinat umanității din noi. Și cum nimic nu mi se pare mai important în teatru decât apărarea omului, dramaturgia lui Romulus Guga îmi este nespuse de apropiată.

LEOPODINA BĂLĂNUȚĂ

Într-o lume în care pilonii morali sunt dărâmați, conștiința devine o marfă. Și în acest fel, întreg edificiul moral este subminat în esența lui.

Toată strădania de a înfăptui o lume fără sacrificii umane s-a dovedit, de-a lungul civilizației, un ideal nobil, căruia i s-au jertfit mereu marile conștiințe.

O asemenea mare conștiință a fost, ba nu, este, Romulus Guga.

Și conștiința mea i se alătură, dintotdeauna și pentru totdeauna, întru proslăvirea ideii de verticalitate a demnității umane.

CARMEN GALIN

A crezut că Totul în viață este „a avea”. Și pentru acest iluzoriu Tot, se vinde pe sine, își vinde conștiința, negociază cadavrul propriului ei bărbat – încă viu – și e dispusă la cele mai odioase tranzacții.

Dar **Augusta** e plămădită din alt aluat decât cel al lumii în care se zbate să trăiască. Dintr-un aluat mai uman, care ne dă certitudinea necesarei raze de speranță în viitorul omenirii. Dobândind siguranță materială, Augusta înțelege că nu e suficient, că fără valori umane, ceea ce o înconjoară rămâne un simplu neant.

Analfabeta Augusta se transformă – fără o logică dramaturgică strictă – dar sub imperiul superioarei logici a devenirii umane, în personajul care rostește una din cele mai frumoase replici ale piesei **Amurgul burghez**, proslăvind dreptul sublim al Omului la demnitatea pe care i-o conferă sacrificiul în numele unei Idei: „Habar n-aveți cât de mareș poate fi (omul) când moare stupid pentru o idee!”.

ȘTEFAN IORDACHE

La 26 noiembrie 1974, rosteam, la Televiziune, primele replici din prima piesă de teatru a lui Romulus Guga, *Speranța nu moare în zori*, interpretând rolul

Barmanului filozof și sceptic, ale cărui cuvinte prefigurau – pe atunci n-o știam – câteva din ideile – cheie ale dramaturgului de mai târziu: „Toți sunt niște mutilați. Că nu li se văd cârjele? Da, e drept, nu se văd. Dar oare sufletele noastre pe ce se târăsc?... Și totuși mai am o speranță. Cu toate că recunosc atât de rar. Câteodată aștept un cuvânt... care să mă înalțe, care să dea o altă perspectivă unei zile, când soarele se ridică la orizont....”.

Interpretez azi rolul lui Ignațiu – un personaj odios, dar magnific în abjecție („Atât de jos și atât de mare?” – se miră la un moment dat Filip), împotriva căruia – ca una din ipostazele posibile ale agresiunii împotriva omului - se solidarizează în revolta lor toți purtătorii de mesaj „pozitiv” ai piesei: Filip, Augusta, Georges...

Ignațiu e un cinic subtil, un infirm atotputernic, un „manipulator” de conștiințe în sensul cel mai trist contemporan al cuvântului.

Un rol greu și ambiguu, întruchipând întinericul alături de care soarele speranței, atât de drag lui Guga, răsare cu și mai multă certitudine.

FLORIN CĂLINESCU

Se făcea că fereastra dădea spre una din străzile acestei planete asupra căreia gândurile mele de om – întâmplător – mare navigau în toate direcțiile și tocmai atunci un copil își propti bărbia de tabla pervazului.

– Vezi? mă întreabă el.

– Ce? – am gândit mai mult decât am rostit răspunsul.

– Nu mai e nimeni pe stradă. Nu mai e nimeni pe nici o stradă. Nu mai e nimeni în tot cartierul și nu mai e nimeni până departe. Nici tu nu ești. Aceasta e o planetă goală, lipsită de viață, e o planetă moartă.

– Nu poate fi.

– Acum așa este. La început, a fost altfel. Chiar începuse promițător; acum s-a ajuns acolo unde s-au zbatut oamenii mii de ani să ajungă: la cenușa.

– Dar tu cine ești?

– Ploaia; speranța din sufletul tău, întâmplător am adoptat aceasta formă. Poate se mai poate face ceva. Doar știi povestea cu elementele primordiale.

Am întins mâna, vroiam să-l ating pe creștet să văd dacă este adevărat totul.

M-am trezit în stradă. În ploaie, mii de oameni fericiți, zâmbitori, încrezători în viitor. Eu printre ei. Un fir de nisip într-o mare. A speranței.

DINU MANOLACHE

Personajul Filip își recâștigă – dramatic – condiția de om, identitate pierdută treptat într-o lume lipsită de repere morale. El simbolizează pe cel „căzut de pe toate baricadele iluziei omenești, ca să renască din propria cenușă” – după cum îl caracterizează cinicul Ignațiu, manipulantul de vieți și false valori. E un „nemuritor”, pentru că devine *Omul*. Filip se întreabă mereu, în căutarea sensului vieții: „pentru ce trăiesc?”, găsind în final drumul către adevăr, un posibil drum către demnitate: „unii pot născoci o lume, alții pot s-o ducă în spinare, cei mai mulți s-o suportă, dar există, se pare, câțiva care, protestând, o modifică”. Filip este unul dintre aceștia, asumându-și destinul lucidei responsabilități de a fi om.

AMURGUL BURGHEZ

Teatrul Mic București, 21.06.1986

DISTRIBUȚIA

(În ordinea indicată de autor)

FILIP, un om sfârșit: DINU MANOLACHE
AUGUSTA, soția lui: CARMEN GALIN
IGNAȚIU, om de afaceri: ȘTEFAN IORDACHE
CAROL, un polițist: VASILE PUPEZA
GEORGES, reporter la „Faptul divers” al Actualității:
GHEORGHE VISU
SOFIA, o salariată: RODICA NEGREA
ISABELLA, bocitoare cu ora, mama Sofiei:
LEOPODINA BĂLĂNUȚĂ
CLAUDIU, om de încredere al lui Ignațiu:
EUGEN CRISTIAN MOTRIUC
FLAVIA, operatoare, subalterna lui Georges:
LIANA CETERCHI
GENERALUL, un ofițer în manevre: FLORIN
CĂLINESCU
Călugări: ANDREI CODARCEA, NICOLAE IFRIM,
CONSTANTIN DINESCU
Polițiști și soldați: CONSTANTIN BĂRBULESCU,
MARIUS IONESCU, PETRE MORARU
Deținuți: STAMATE POPESCU, IULIU POPESCU
Călugărițe și doamne din lumea bună: MONICA
MIHĂESCU, ELENA POP, ANA SCARLAT
Dansatoare: Eleve ale secției de coregrafie a Liceului de
artă „George Enescu”
Călugări, polițiști, cerșetori, soldați: Dan Anton, Nae
Știngaciu, Gigel Ciontu, Cristian Țîrlea, Gabriel
Tudorache
Gangsteri: studenți IATC
Regia artistică: DAN PIȚA
Scenografia: NICULAE ULARU
Costumele: MARIA MIU
Muzică compusă și dirijată de: AURELIAN OCTAV
POPA
Coregrafia și mișcarea scenică: DOINA ANDRONACHE
Asistenți de regie: ANDA ION, CONSTANTIN
DINESCU
Maestru de lumini: ANTON DUMITRU
Regizor tehnic: ION ION
Sufleor: CONSTANȚA PREDESCU
AU COLABORAT LA SPECTACOL:
Mașiniști scenă: Nica Marcel, Păun Marin, Niță Vasile,
Ciurcă Anghel, Băiețoiu Teodor, Tudorache Gabriel,
Dumitru Mihai.
Recuziteri: Ciontu Gigel, Țîrlea Cristian
Tapițer: Apreotesei Vasile
Tâmplari: Rainhard Marin, Paiu Nicolae
Mecanici: Andronache Gheorghe, Niță Petre, Mușat Florea
Croitorie femei: Ioniță Maria, Teteșan Lucreția
Croitorie bărbați: Cucea Dumitru, Firan Petre
Coafura: Gh. Nina
Machiaj: Luca Dobriță
Cabiniere: Chicosu Iosefina, Dumitru Lucia, Găman Maria
Sonorizare: Bengeanu Mihai, Roman Sorin
Electricieni: Anton Liviu, Anton Dan, Romanescu Cristian
Șef producție: Ieremciuc Nicolae
Înregistrările muzicale au fost făcute cu orchestra de
cameră „Quodlibet musicum”

CAIET PROGRAM
ROMULUS GUGA, AMURGUL BURGHEZ

TEATRU MIC, STAGIUNEA 1985-1986, iunie 1986
Director: DINU SĂRARU

ROMULUS GUGA
AUTOPORTRETUL UNEI CONȘTIINȚE

CE ESTE TEATRUL?
ARTA DE A ÎNVĂȚA COLECTIV ALFABETUL
LUMII

Teatru nu este al nostru, e al strămoșilor noștri, iar locul e această patrie și personajele, eforturile și sacrificiile noastre. De aceea, Eroul pe care îl aducem pe scenă nu poate fi numai un eșantion. Într-un fel este un gest, un sentiment, un răspuns, dar de cele mai multe ori trebuie să fie o întrebare. Eșantionul presupune un lucru finit. Eroul este o deschidere. Refuzăm moartea sa într-o piesă contemporană. Dar soarta biologică poate s-o înlocuiască pe cea ideatică? Nu cred. Biologicul își urmează legea sa. *Ideile, dacă există, pot deveni moștenire.*

.....
Scriitorul este un constructor atunci când societatea și epoca îi creează posibilitatea să ctitorească și are nevoie de temelia lui. Scriitorul propune un dialog contemporanilor săi, cu adevărurile lor și ale lui, în continuă mișcare și transformare. Se poate vorbi deci de un climat literar, în care, dacă vom fi, după exemplul momentelor importante din istoria noastră națională, parafrazându-l pe Șincai, „mai mult uniți în cele bune, decât în cele rele”, cred că literatura română va trăi un apogeu în anii care vor urma. Se simte acum o mare deschidere în teatru. („Orizont”, 19 februarie 1982)

Teatru fără democrație nu se poate face. Teatru presupune confruntare directă, problematică. Atena avea un mare teatru. Dacă mi-amintesc foarte bine, în Sparta nu s-a jucat niciodată teatru.

Principalul rămâne, pentru un scriitor de teatru, pe lângă talent, conștiința și responsabilitatea socială, pentru că teatrul este, ca orice literatură de calitate, un act politic, în sensul bun al cuvântului.

Astăzi, în universul informațional în care trăim, când filmul, televiziunea, radioul și atâtea altele au invadat câmpul de percepție al omului, *a merge la teatru înseamnă a medita asupra epocii în care există, a condiției umane*, care este conflictul fundamental al timpului nostru.

Pentru mine, la ora actuală, o problemă îngrijorătoare rămâne faptul că, pe zi ce trece, constatăm un atentat, o agresivitate crescândă la adresa omului, a normelor democratice. Se petrec, pe această planetă a noastră, atât de frumoasă în esență, lucruri, să o spunem cinstit, mizerabile, și dacă, mai acum o vreme, speranțele noastre într-o trăinicie a unor valori erau mai limpezi, nu o dată, norii grei ai terorismului politic, ai absorbției umanului în categorii cu totul respingătoare, au devenit din ce mai pregnanți. Un scriitor nu poate asista indiferent – n-au asistat nici clasicii noștri și nici clasicii acestei lumi – la ceea ce se petrece cu soarta omului, cu soarta societății, pe care a clădit-o cu atâta greutate. De

„Amurgul burghez” – Teatrul Național – Compania „Liviu Rebreanu” – Târgu-Mureș, 07.11.2012

aceea, piesa mea, *Amurgul burghez*, este o piesă despre condiția umană azi, continuând firesc preocupările mele din celelalte piese, în care, ideea de bază trebuie să rămână nevoia de libertate, de demnitate în fața oricăror opreliști, oricăror suferinți.

Arta politică nu înseamnă artă neartistică, cum nimeni nu este păstrătorul formulei unice de împlinire a unui crez. Lașitățile se plătesc nu numai în viață, ci și, sau mai ales și în artă. De aceea, *nu cred într-o artă nepolitică într-o lume eminentemente politică.*

Polemică e întotdeauna cu ceea ce nu trebuie să existe în realitate sau cu ceea ce nu trebuie să se repete în istorie, dar și cu ceea ce va trebui să ne reprezinte odată. De aceea, cred că piesa contemporană poate deveni într-o zi istorică.

*

Soarta unui popor se decide acasă la el, dar deopotrivă la toate mesele mari ale lumii. Eu nu cred în Republica lui Platon.

Pentru că mă exclude. Eu cred în Republica spiritului timpului meu, care mă include. Și dacă fiecare scriitor român va deschide o fereastră spre umanitate și va reuși să fie cât mai convingător în această confruntare de idei, va fi mai puțin șovinism, irendentism, naționalism și alte isme murdare...

Scriitorul român a fost dintotdeauna un patriot, implicându-se direct în destinul poporului său, popor care, cum bine știți, de-a lungul istoriei sale, a trebuit întotdeauna cu sacrificiu să-și afirme demnitatea. Această realitate istorică a unei patrii în raport cu imperiile a devenit esența scriitorului român.

De aceea, a fi demn, de multe ori, s-a confundat cu a te sacrifica împotriva ceasornicului întârziat din imperii sau minților doznice și încâlcite, și care, de cele mai multe ori, nu citesc și nu aplaudă. În felul acesta, scrisul la români a fost și rămâne o luptă permanentă.

Opțiunea scriitorului fiind ieșirea sa în raza de lumină a conștiinței.

Cred că timpul din urmă al literaturii române e drumul de la utilitate la demnitate.

(Colaj realizat de Adriana Popescu din interviurile autorului din perioada 1978-1983)

Amurgul burghez

între tonalități aparente și intenții reale

Pe scena Teatrului Național din Târgu Mureș s-au reprezentat de-a lungul anilor, unele în premieră absolută, toate piesele din copioasa listă de titluri semnate de Romulus Guga – dramaturg care a locuit și a creat pentru o bună parte a vieții sale la Târgu-Mureș. Această consecvență în angajamente repertoriale a fost punctată încă o dată prin reprezentarea piesei „Amurgul burghez”, la trei ani după premiera spectacolului „Nebunul și floarea”, dramatizare a romanului scris de autorul menționat.

Regia și scenografia spectacolului au fost încredințate unor profesioniste de renume, cu un palmares variat. Anca Bradu este autoarea mai multor spectacole faimoase în țară și peste hotare, îndeplinind și funcția de lector la Catedra de Arta Actorului din cadrul Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, iar Judit Dobre Kóthay este o scenografă consacrată, profesoară la Universitatea de Arte din Târgu Mureș. De remarcat că în distribuție, rolurile de pondere au fost asigurate de către actori profesioniști și nu de către studenți ai Teatrului Studio. Așadar, din punct de vedere al potențialului uman, tehnic, al comunicării scenă-sală, toate condițiile păreau îndeplinite pentru un spectacol care să satisfacă și cei mai exigenți ochi critici.

Textul piesei este abrupt, vehement, realizat cu înverșunarea aspirantului de mai bine, netimorat în fața compromisurilor de orice fel. Este poate scrierea cu cea mai neînduplecată atitudine socială din dramaturgia lui Romulus Guga.

Dialogul de pe scenă se dovedește a fi însă de o rigiditate sterilă, tern, lipsit de intensitatea de ciocniri între poziții și atitudini contrarii, incapabil să anime desfășurarea întâmplărilor și a ideilor. Siluetele care se perindă în fața privitorului încarcă printr-un joc pleonastic situațiile grotești. Gesturile și mișcarea aduc pe scenă o agitație confuză în care cuvintele se pierd în rostirea bolborosită sau țipată. Din jocul deseori primitiv și incoerent al actorilor transpar cu greu intențiile regizorale. Am perceput totuși nota pe care Anca Bradu a căutat să o imprime montării, aceea de a pune în evidență ridicolul situațiilor și fragilitatea personajelor devenite simple marionete, la îndemâna capricioasă a societății sau a egoismului propriu.

Așa cum am spus, interpretările nu ating liniile de performanță pe care le cerea această mizanscenă, dar există pe alocuri momente de artă actoricească datorate prestațiilor oferite de: Mihai Crăciun (Filip) care a reușit să mențină evoluția sa la un nivel artistic de calitate, eliminând din gestică și mișcare orice insinuaie a prostului gust, sau Theo Marton (Georges) care se impune în ciuda prezențelor sale scurte pe scenă. Actorul nuanțează cu precizie trecerea de la supunere la revendicare. Nicu Mihoc (Igațiu) cu un joc detașat concretizează scenic ideea că dezordinea exterioară nu asaltează individul cu brutalitate, ci se insinuează, se infiltrează. Elena Pirea în Augusta oferă o construcție cu

Foto Cristina Gânj

Distribuția:

Mihai Crăciun, Elena Pirea, Nicu Mihoc, Dan Rădulescu, Nicolae Cristache, Monica Ristea, Theo Marton, Rodica Baghiu, Claudia Domokos, Delia Martin, Anca Loghin, Roxana Marian, Cristina Holtzli, Ioana Cheregi, Georgiana Ghergu, Dana Pancu, Oana Hodade, Raisa Ané, Ioana Decinau, Amelia Toaxen, Liviu Pancu, Tiberiu Vasiniuc, Csaba Ciugulitu, Luchian Pantea, Rareș Budileanu, Sergiu Marocico, Ion Vântu, Alin Stanciu, Sergiu Fîrte, George Sfirăială, Claudiu Banciu, Roxana Marian, Anca Loghin, Andrei Chiran, Eugen Neag

Scenografia: Judit Dobre Kóthay

Coregrafia: Mălina Andrei

Muzica: Károly Horváth

Asistent regie: Laurențiu Blaga

Asistent scenografie: Cristina Grigoraș

Regizor tehnic: Stelian Chițacu

Sufleour: Laura Moldovan

Regizor: Anca Bradu

finalități antitetice și neverosimile. Devine pe rând cinică, ipocrită, fragilă, implacabilă și justițiară. Decorurile apelează la o convenție teatrală declarată, ceea ce este cât se poate de valabil, numai că această convenție nu este urmărită cu consecvență, ea decăzând adeseori în detaliu naturalist. Interesante sunt însă costumele, care fac de cele mai multe ori casă bună cu atmosfera întregului spectacol.

SILVIU MILĂȘAN

TEATRUL DIN PROZĂ

Posteritatea lui Romulus Guga are parte de așteptări pe măsura valorii operei sale.

La 44 de ani, Romulus Guga avea o operă consistentă, cu vârfuri și în poezie și în proză și în teatru. Era un autor prezent în viața literară și prin ceea ce însemna revista **Vatra**, care i se datora în bună parte.

După dispariția lui, a fost editată opera teatrală, a fost reeditată poezia, a fost reeditat romanul „Nebunul și floarea”, a apărut un monografie semnată de Cornel Munteanu, o școală și o stradă îi poartă numele, s-a ridicat un bust, un concurs se derulează an de an, ajungând la a XVI-a ediție...

S-ar putea spune că n-a fost tocmai ignorat. Decât poate de revista pe care a cititorit-o și care a uitat că aceasta e opera lui Romulus Guga și a celor din anii '70, care au urnit-o.

Paradoxul „vieții postmortem” a lui Romulus Guga e soarta teatrului, poate cea mai consistentă parte a operei sale literare. După 1990, nu s-a mai jucat Romulus Guga, dacă nu greșesc, pe nici o scenă. Și au trecut 25 de ani de la moartea scriitorului! Deși teatrul lui nu suferă decât nesemnificativ de uzură... ideologică.

În acest conțesxt biografic, apare mai mult sau mai puțin ca o surpriză, o restituire... teatrală, dinspre proza lui Romulus Guga, romanul „Nebunul și floarea”, considerat o capodoperă.

Și-a asumat dramatizarea și adaptarea scenică Marius Olteanu, cel care semnează și regia, scenografia și ilustrația muzicală, într-un registru total, așadar, făcându-se „răspunzător” de această provocare, în exclusivitate.

E o... răspundere care-l onorează însă, pentru că spectacolul care s-a pus în scenă la Teatrul Național din Târgu-Mureș, a beneficiat și de aportul unei trupe de actori tineri, plini de entuziasm și pasiune. Pentru că așa au jucat Roxana Marian, Costin Gavază, Mihai Crăciun, Marius Turdeanu, Csaba Ciugulitu, Mihai Răducu, Rareș Budileanu, Mihaela Mihai, Ion Vântu, Iulian Praja, Laura Moldovan.

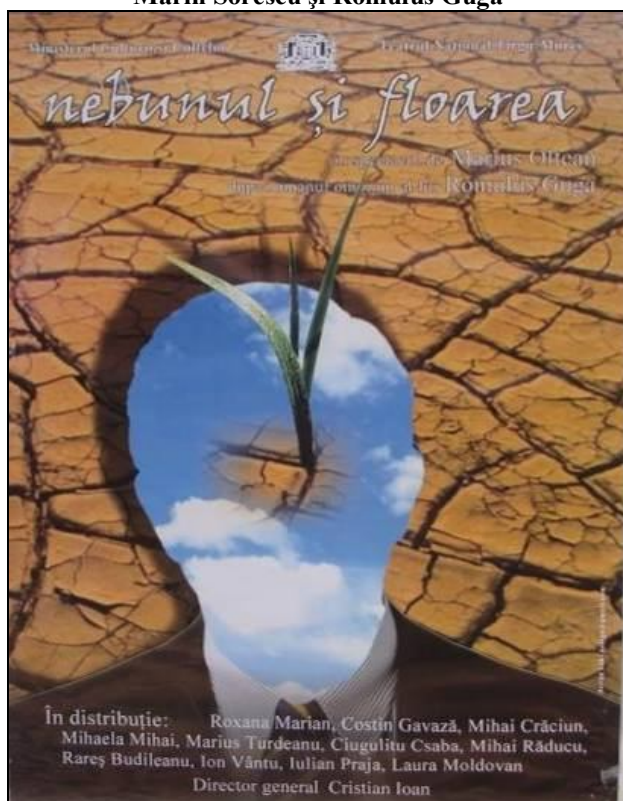
În ciuda condițiilor de „austeritate” a receptării (nici 50 de spectatori nu încap în sală), Romulus Guga ne-a convins și de această dată de valoarea sa, rămânând ceea ce spunea în 1980 Radu Popescu: „Romulus Guga face parte din acei dramaturgi care nu-l menajează pe spectator, în nicio clipă și în niciun fel: ceea ce nu e rău deloc. El incită publicul, îl provoacă, ba chiar îl desfide, obligându-l să participe cu întreaga mașinărie a inteligenței și a sensibilității, cu întreaga sa putere de înțelegere: ceea ce e foarte, foarte bine”.

Mai mult, punerea în scenă a acestui roman înseamnă o fericită readucere în actualitate a unui scriitor căruia literatura română îi datorează foarte mult.

19 mai 2008
NICOLAE BĂCIUȚ

Marin Sorescu și Romulus Guga

Afișul spectacolului

Moment final din „Nebunul și floarea”, spectacol după romanul omonim al lui Romulus Guga (Teatrul Național din Târgu-Mureș, 14 mai 2008)

REVISTA VATRA

Revista *Vatra* apare în aprilie 1971, ca revistă lunară social-culturală, editată de Comitetul pentru Cultură și Educație Socialistă al județului Mureș. Redactor-șef era Romulus Guga, iar din Colegiul de redacție făceau parte Anton Badea, Herman Bayer, Maia Indrieș, Tudor Jarda, Kovács György, Iuliu Moldovan, Gheorghe Olariu, Dorel Popa, Emil Pop, Grigore Ploșteanu, Atanasie Popa – secretar general de redacție, Ioan Rațiu, Vasile Rus, Sütő András, Vasile Săbădeanu. Toate, personalități ale vieții publice, culturale, dar nu numai.

În perioada 1971-2011, în caseta redacțională a revistei *Vatra* au figurat: Nicolae Băciuț, Iulian Boldea, Ion Calion, Radu Ceonțea, Al. Cistelean, Alex Cistelean, Anton Cosma, Dan Culcer, Vasile Dan, Serafim Duicu, Kocsis Francisco, Emilian Galaicu-Păun, Alex Goldiș, Romulus Guga (redactor-șef 1971-1983), Alexandru Matei, Angela Marinescu, Cornel Moraru (redactor-șef, 1983-2007), Dumitru Mureșan, Aurel Pantea, Virgil Podoabă (redactor-șef, din 2007), Cornel Pogăceanu, Ioan Petru Pop, Atanasie Popa, Ioan Radin, Mihai Sin, Gavril Ședran, Cristina Timar, Alexandru Cistelean.

Programul revistei era schițat în linii mari în editorialul *Cuvinte de început*, în care se spune: „Ne simțim datori să închinăm supuși și mândri rândurile acestea acelor oameni de demult care au crezut în menirea lor și osârdua cărora a scris în pagini modeste de revistă, cărți, procese verbale, conferințe și discursuri înflăcărâte, limpedele lor mesaj. Se străduiau aceștia să adune pentru

binele neamului lor, sub același steag, pe toți cei ce puteau birui înfruntând vremile viscolite și sădi, în acest tărâm de pace și liniște, lumeașca sămânță a iubirii de neam și a dăruirii de sine /.../ celor trei ctitori, ale căror nume pe frontispiciul revistei noastre înseamnă o sfielnică serbare a unui cuvânt deschizător pe care îl privim din perspectiva a șaptezeci și șapte de ani, le aducem prinusul nostru de recunoștință pentru ceea ce au însemnat ei în literele românești, fixând liniile unei evoluții pe care o dorim în esență ei continuată: patriotism, iubire de adevăr, spirit critic lucid. Închinare acelei asociații pentru cultura poporului român, a cărei activitate lega, la sfârșitul veacului trecut, într-un mănunchi, pe cei mai buni fii ai poporului, redactorilor ziarelor și revistelor ardeleni, cenacliștilor de la Tabla regească, oamenilor de cultură ce-au știut a se avea ca frații cu cei de-o seamă cu ei, neamului întreg care a vrut să trăiască în pace cu toți oamenii acestui pământ, indiferent de limba în care vorbesc, lor li se cuvin primele noastre cuvinte. (...) Nu există decât o singură posibilitate, în mijlocul unei mulțimi umane care face ceva uimitor și irepetabil construind o societate nouă, să ne cultivăm unicitatea, să fim noi înșine, să nu ne pliem uniformizării, detașându-ne de imitație și poncife. Unii se doresc constructori anonimi, alții clarvăzători, detașați, lucizi, alții observatori, asemeni steagurilor pe turnuri. A pune întrebări și a răspunde, a nu lăsa evenimentele să treacă neobservate, a nu fi indiferenți la ceea ce se întâmplă aici și acum, a fi împotriva inerțiilor, a trăi într-un prezent perfectibil. (...) Trebuie să continuăm ceea ce înaintașii noștri, cărturari de seamă ca Gheorghe Șincai și Petru Maior, sau militanți de frunte ai mișcării muncitorești, au început, propovăduind iubirea de glie și de popor, să mărturisim încă o dată ceea ce credem și știm despre vremurile noastre, să întruchipăm o mișcare culturală unindu-ne eforturile, să ne regrupăm puterile, câte sunt, pentru a oferi celor ce vin chipul adevărat al vremii noastre. (...) Să făurim o adevărată oglindă, irepetabilă, unica noastră oglindă, când fețele se vor șterge în aburul vremii. (...) Stimulând și punând în valoare creația spirituală a mureșenilor, să deschidem paginile tinerei generații de pe tot cuprinsul țării. (...) Ne-am ales această deviză, acest nume – VATRA – pentru că el înseamnă continuitate și prezență și pentru că focul înseamnă începutul, iar noi, cu toate așezările noastre de ieri și azi, purtăm mai departe și lăsăm pentru mâine începutul. Vatră înseamnă azi. Pentru cei care trăim pe meleagurile Mureșului sau Târnavei, vatră înseamnă o punte peste timp, înfrățire, continuitate, prezență. Alături în bucurii și tristeți, firești fețe ale vieții, în jurul aceleiași vetre din care s-a înălțat miracolul acestei civilizații românești, la răscruce de vremuri și seminții, semn al statorniciei acestui popor, al acestei patrii, suntem convinși că vatra este și va fi întotdeauna flacăra, pentru că viitorul nu poate dispărea din suflute. Fie deci laudă acestui timp, acestei patrii, acestui partid, acestui popor, laudă vetrei comune, statorniciei nezdruncinate din care se vor hrăni mâine vremurile. Aceste cuvinte vor însemna într-o zi →

NICOLAE BĂCIUȚ

Foto: *Vatra, Foaie ilustrată pentru familie, seria 1894* (I.L. Caragiale, Ioan Slavici, George Coșbuc)

cuvinte de început¹⁹. Textul e semnat *Vatra*, dar el poartă amprenta stilistică și retorică lui Romulus Guga.

Acest prim număr include la rubrica *Restituiri*, și textul *Vorba de acasă*, programul revistei *Vatra*, *Foaie ilustrată pentru familie*, publicația fondată de I. Slavici, I.L. Caragiale și G. Coșbuc, în 1894, care a apărut la București până în august 1896, bilunar, 44 de numere, revista dorindu-se a se situa în descendența *Daciei literare* și a *Tribunei*. „Poetul era apreciat deja ca scriitor și acumulse și în munca de redacție o bogată experiență. În momentul constituirii definitive a colectivului redacției, Coșbuc era destinat să fie elementul de bază, cum va mărturisi Slavici în *Amintirile* sale: „Când noi, Caragiale, Coșbuc și eu, am luat cu C. Sfetea, înțelegerea să publicăm *Vatra*, ne puneam nădejdea în Coșbuc, pe care-l știam înzestrat cu multe și mari destoinicții și totodată și muncitor. Editorul rămânea deci răzămât numai în Coșbuc. Ne întâlneam, ce-i drept, adeseori ca să stăm de vorbă, dar acela care muncea era Coșbuc, numai el, și mai ales mulțumită ostenețelor lui a fost *Vatra* o revistă ilustrată care poate fi citită și azi cu plăcere”²⁰.

„Foaia aceasta, se spunea în *Vorba de acasă*, nu e făcută pentru noi, ci pentru obștia cititorilor; nu doar pe placul nostru, ci potrivit cu gustul ei are să fie făcută. (...) Astfel ne vom aduna cu toții, public și scriitori, în jurul *Vetrei*, și vom face un lucru potrivit cu propriul nostru fel de a fi”.

„*Vatra*”, se arăta în articolul program, a apărut ca o reacție „împotriva antreprenorilor literari”, a „neguțătoriei de vorbe” pe care o reprezenta o mare parte din revistele timpului, împotriva „demoralizării care se propaga în cercuri din ce în ce mai largi” și împotriva cosmopolitismului care începuse să domine mișcarea literară românească.

În numele acestui program, „*Vatra*” avea să publice timp de doi ani și jumătate – ultimul său număr a apărut la 15 august 1896 - o viguroasă literatură patriotică și socială, dedicată cu predilecție maselor largi de cititori, pagini din istoria poporului român, studii și creații din domeniul folclorului și al limbii populare, aspecte din viața societății românești îmbibate de o tumultoasă sevă realistă, cercetări de istorie literară, note de călătorie, precum și substanțiale cronici asupra vieții literare, artistice și culturale ale românilor de pe ambele versante ale Carpaților.

Ce a însemnat „*Vatra*”, atât din punct de vedere literar cât și politic, se relevă cu prisosință din simpla menționare a unora din principalele creații apărute în paginile ei: *Noi vrem pământ*, – răscolitorul imn al țărănimii revoluționare – *In opresores*, *Pașa Hassan*, *Doina*, *Mama*, *Dragoste învrăjbită*, *Scara*, de George Coșbuc; romanul *Mara* (prima parte) și nevelele *Hanul ciorilor*, *Ceas rău*, de Ioan Slavici, precum și evocările închinare de acesta lui Mihai Viteazul și lui Avram Iancu; studiul lui N. Iorga despre Grigore Alexandrescu și despre exilul voevodului moldovean Petru Șchiopul, la care s-au adăugat suculente note de călătorie; cercetările de folclor ale lui Virgil Onițiu – fiu al orașului Reghin – intitulate *Straturi în poezia noastră populară*; scrierile populare ale lui S. Florea Marian, D. Stăncescu, Grigore Sima, Petre

¹⁹ Colecția revistei *Vatra*, nr. 1, 1971, p.3

²⁰ Wikipedia

„*Vatra*”, seria 1971

Dulfu (fragmente din „*Păcală*”) și atâtea altele, semnate de B.P. Hașdeu, Traian Demetrescu, George Murnu, I. Păun Pincio, C. Berariu, Maria Cunțan, I. Rusu Șirianu etc. Una din cele mai interesate și mai apreciate rubrici ale „*Vetrei*” a fost rubrica *Vorba ăluia*, scrisă îndeosebi de George Coșbuc, prin care poetul a explicat originea și sensul unor expresii și zicători populare ca: *nici în clin, nici în mânăcă; a prins prepeleța de coadă; lasă-l în moartea lui; a lua lumea în cap*. Coșbuc scria de asemenea și rubricile de „*Varietăți*”, „*De-ale casei*” și „*Știri*”.

În 1894, an în care s-a judecat la Cluj marele proces al memorandiștilor, „*Vatra*” a luat cu energie apărarea acestora, publicând, pe lângă numeroase știri și comentarii asupra procesului, poeziile de luptă și de solidaritate patriotică ale lui George Coșbuc (*In opresores*) și Petre Dulfu (*Cu flori, cu ramuri verzi*)²¹.

Rolul „*Vetrei*” a fost astfel un rol de îndrumare literară, patriotică și socială, un rol fecund, cu largi implicații în viața culturală și politică a țării, „*Vatra*” fiind fără îndoială una din marile reviste ale secolului trecut.

Dacă numele de *Vatra* își avea încărcătura sa simbolică pentru cei care au conceput-o, ca „*organ literar pentru toți românii*”, nici pentru cei care au fondat seria nouă a revistei la Târgu-Mureș, numele de *Vatra* nu era mai puțin încărcat de semnificații, mai ales că revista apărea într-o zonă în care nu de mulți ani se desființase Regiunea Mureș Autonomă Maghiară, iar mișcarea culturală românească a fost mereu încorsetată.

Revista *Vatra*, serie nouă, în acest context socio-politic și administrativ, prelua multe din misiunea primei serii: „*Așa cum în dezvoltarea limbii noastre numai prin întoarcerea la graiul viu al poporului am putut să ajungem la stabilitate și unitate, și în dezvoltarea noastră culturală vom ajunge la statornicie și unitate numai dacă vom ține, în toate lucrările noastre, seamă de gustul*

²¹ De la „*Vatra*” veche la noua „*Vatra veche*”, în *Vatra veche*, nr. 1, martie 2009, p.18

poporului, de felul lui de a vedea și de a simți, de firea lui, care e pretutindeni aceeași”.

Revista avea 24 de pagini și, dincolo de articolele cu conținut politic, ideologic, de înscriere pe linia politicii de partid, și-a stabilit rubrici și titulari de rubrici, antrenând forțe locale, scriitori, critici literari, oameni de cultură, artiști plastici, muzicieni, istorici, oameni de știință etc., dar și colaboratori de marcă din toată țara.

Apariția seriei noi a revistei *Vatra* a fost salutăată în chiar paginile revistei de nume prestigioase ale acelor vremuri literare: Zaharia Stancu, Marin Preda, D.R. Popescu, Eugen Barbu, Nicolae Breban, Aurel Rău, Sütö András, Al. Căprariu.

O astfel de creditare a însemnat angajament și responsabilitate pentru cei care constituiau nucleul de început al revistei *Vatra* și care cuprindea și pe Mihai Sin, Dan Culcer, scriitori care începuseră să-și câștige și să-și consolideze notorietatea, atât prin prezențele lor literare în diverse publicații, cât și prin cărțile pe care deja le publicaseră. Firește, Romulus Guga era personalitatea care domina prin capacitățile și disponibilitățile lui, prin arta cu care făcea slalom printre imperativele ideologice, ca să poată promova și susține valorile autentice. Ca toate publicațiile din epocă, revista nu s-a putut eschiva, având de plătit tribut regimului care i-a creat condiții să apară.

Formatul inițial al revistei *Vatra* a fost A 3, numărul obișnuit de pagini fiind 24, el oscilând între 16 și 32, din care 4, o bună parte erau detașate, la mijlocul revistei, sub genericul „Documentele continuității”.

După 1995, s-a trecut la formatul A3, broșat, coperti policromie, și la 96 p.

În politica revistei, s-a renunțat la ritmul lunar de apariție și s-a trecut la formula numerelor duble tematice. În 2004, temele au fost: nr. 1-2 – Cărțile anului 2003, nr. 3-4 – Best-seller-uri est-etice, nr. 5-6 – Raport despre starea criticii literare, nr. 7-8 – Cioran – cu documentele pe masă, nr. 9-10 – Înapoi la proletcultism, nr. 11-12 – Înapoi la lirism, în 2005: nr. 1-2 – Cărțile supraviețuitoare, nr. 3-4 – Posteritatea lui Eugen Ionescu, nr. 5-6 – Avangarda sârbă, nr. 7-8 – Opere în mișcare (Scriitori post-optzeciști), nr. 9-10 – Literatură versus pornografie, nr. 11-12 – Catholicism și literatură în secolul XX.

La începutul anului 2010, pe site-ul revistei apar ca editori Uniunea Scriitorilor, Consiliul Județean Mureș, cu sprijinul Ministerului Culturii și Cultelor.

„Domeniile de cercetare științifică pe care le ilustrează revista *Vatra* sunt cele ale criticii, istoriei și teoriei literare, în care membrii colegiului de redacție și ai redacției s-au impus cu strălucire”, se spune pe site-ul revistei.

Alegerea numelui e revendicată de Șerban Melinte: „Potrivit mărturisirilor domnului Șerban Melinte, propunerea ca nou înființată revistă să se numească *Vatra* i-a aparținut, într-o discuție cu Romulus Guga și Dan Culcer”²². Lucru plauzibil, dacă avem în vedere că teza de licență a lui Șerban Melinte, la absolvirea Facultății de Filologie, a fost monografia seriei vechi a revistei *Vatra*.

²² Gorkczyka, Mariana, *Să facem totul... Reviste literare și ideologie comunistă*, Studii de caz: *Vatra*, *Steaua*, *Echinox*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007, p.89

Documentele de arhivă vorbesc despre „Pagini mureșene”, ca titlu care s-a vehiculat în demersurile întreprinse pentru aprobarea înființării revistei.

Demersurile pentru înființarea revistei datează din 1966²³, când au fost redactate referate de către Comitetul regional P.C.R. al regiunii Mureș Autonomă Maghiară, al Sfatului Popular al regiunii Mureș Autonomă Maghiară din R.S.R. și al Comitetului Executiv și al Comitetului de Cultură și Artă, o contribuție importantă la apariția revistei atribuindu-se și lui Nicolae Vereș, prim secretar al Comitetului Județean de Partid Mureș, care va și obține aprobarea de la C.C. al P.C.R.

Paginile de început ale revistei, încă de la primul număr, au fost „vama” ideologică, dar în rest, revista a început să aibă ținută, câștigând prestanță și prestigiu.

În primul număr, rubricile lansate au fost: „Semnele statorniciei”, „Vatra dialog”, „Cronica literară”, „Vatra vă propune un poet”, „Restituiri”, „Cumințenia pământului”, „Pietre de râu”, „Istorie”, „Profiluri”, „Contribuții”, „Arhiva”, „Comemorări”, „Știință”, „Filosofia limbii”, „Didactica”, „Eva”, „Arte”, „Babel”.

Între semnatari, menționăm pe Cornel Pogăcean, Silvia Udrea, Mircea Zăciu, Șerban Cioculescu, Viorica Mereuță, Ion Vlasiu, Sütö András (în traducerea lui Romulus Guga), Vasile Netea, Lazăr Lădăriu, Dumitru Protase, Melinte Șerban, Alexandru Toșa, Mihai Sin, Iuliu Moldovan, Voica Foișoreanu, Grigore Ploșteanu, Ion Petru Pop, Dan Culcer, Atanasie Popa ș.a., în marea lor majoritate oameni de cultură și artă, istorici, cadre didactice din spațiul mureșean, care vor fi și cei care vor semna, preponderent, aproape un deceniu și jumătate. Colectivul redacțional nu a suferit modificări substanțiale. Pe lângă nucleul de bază, alcătuit din fondatorii seriei noi, până în 1989, prin redacție au mai trecut Serafim Duicu, Dumitru Mureșan, Cornel Moraru, Anton Cosma, Ioan Radin Peianov, Vasile Dan, Ion Calion, Nicolae Băciuț, Radu Ceonța, Al. Cistelean. Dan Culcer a plecat din redacție în 1987, după depunerea actelor de plecare definitivă în Franța.

După moartea lui Romulus Guga, octombrie 1983, a urmat o perioadă tensionată, cu lupta pentru ocuparea scaunului de redactor-șef, pe care-l vizau și Mihai Sin și Dan Culcer. A fost numit al treilea, Cornel Moraru, la acea dată secretar de partid al organizației de bază, în timp ce Mihai Sin a devenit secretar de redacție. Influența lui Dan Culcer a scăzut simțitor, ajungându-se la absența oricărei colaborări cu revista, până în 1990.

După 1990, au plecat, pe rând, implicându-se în politică, Radu Ceonța, revenind la radio, Ion Calion, asumându-și alte responsabilități, publice și diplomatice, Mihai Sin, implicându-se în alte activități editoriale, media, administrative, Nicolae Băciuț (2003) ori pensionându-se, Cornel Moraru (2007). Anton Cosma a decedat în 1991.

Prestigiul și notorietatea celor care au constituit, treptat, o nouă structură redacțională, au scăzut treptat, pentru unii activitatea redacțională devenind „cumul”, pe lângă alte activități profesionale: Aurel Pantea, domiciliat în Alba Iulia, Alexandru Vlad, domiciliat la Cluj-Napoca. Angela Marinescu, și ea redactor o perioadă, locuia la București. Cornel Moraru, Al. Cistelean, Virgil Podoabă,

²³ Idem, p. 91.

Iulian Boldea, fiind și universitari, au acordat tot mai puțin timp implicării revistei în viața culturală. Pe fondul scăderii interesului pentru revistă, a scăzut și tirajul acesteia.

Între activitățile pe care și le înregistrează pe site, redacția, se numără: „editare de suplimente: *Gazeta Reghinului* (publicație independentă, autonomă financiar, care apare sub egida revistei *Vatra*); conferințe: program derulat în colaborare cu Universitatea „Petru Maior” (12 conferințe și întâlniri cu scriitori prestigioși din țară și străinătate: Liviu Georgescu din SUA, prof. Al. Niculescu din Franța etc.), cheltuielile de deplasare și sejur fiind suportate de Universitate; participare în jurii de premiere: în funcție de solicitări (juriul Uniunii Scriitorilor, juriul ASPRO, juriul pentru premiile „Eminescu” – jurii naționale, juriul pentru premiile Filialei Mureș a Uniunii Scriitorilor și juriul pentru acordarea premiilor în cadrul simpozionului „Revistelor literare și culturale din Transilvania și Banat” – Mediaș); participare la activitățile Filialei Mureș a Uniunii Scriitorilor; coorganizator al Festivalului „Lucian Blaga”, împreună cu revista „Târnava” și Studioul Teritorial de Radio Tg. Mureș; participarea cu stand propriu la principalele târguri de carte din România (Gaudeamus, Târgul Național de Carte de la București, Târgul Internațional de Carte Tg. Mureș, organizat de Breasla Cărții Maghiare etc.). După cum se poate constata, sunt în mare acțiuni ale altor instituții, ONG-uri, și mai puțin acțiuni și inițiative proprii.

După site-ul revistei din 2010, redacția *Vatra* are următoarea componență: Director onorific: Cornel Moraru, redactor-șef: Virgil Podoabă, Colectivul redacțional Iulian Boldea, Alex Cistelean, Alex Goldiș, Kocsis Francisco, Alexandru Matei, Aurel Pantea, Cristina Timar, Alexandru Vlad, Maria Capatelli, redactor pentru Italia, Dan Culcer, redactor pentru Franța, Emil Galaicu Păun, redactor pentru Basarabia, Dieter Schlezak, redactor pentru Italia, Andrei Zanca, redactor pentru Germania. Un Colegiu de redacție include nume răsunătoare din străinătate mai ales, universitari, care par mai degrabă să dea o imagine academică formală, fără a avea contribuții efective în activitatea redacțională.

Alte rubrici care au apărut pe parcurs: „Editorial”, „Citind și trăind literatura”, „Seismograme”, „Documentele continuității”, „Tolle lege”, „Carmen saeculare”, „Epica magna”, „Cu cărțile pe masă”, „Metamorfozele cercului”, „Refracții”, „Adagio”, „Talmeș-balmeș”, „Cenaclu”.

Un dintre rubricile cele mai percutante ale revistei a fost *Vatra dialog*, care a avut mai mulți titulari, între care s-au detașat Maria Mailat și Nicolae Băciuț. Dar interviuri pentru această rubrică au realizat mulți dintre redactorii și colaboratorii revistei.

Un interes aparte a fost acordat literaturii SF. „Revista a deținut o particularitate în peisajul presei din România sub comunism. După dispariția colecției științifico-fantastice, editată de revista „Știință și tehnică”, „Vatra” a fost singura revistă de cultură din țară care a întreținut un constant interes pentru literatura științifico-fantastică. Redactor: Dan Culcer. Printre colaboratorii de acest gen numărându-se scriitorii Mircea Opriță, Ion Hobana, Marian Popa, Leonard Oprea, Ovidiu Bufnilă ș.a.”²⁴

La împlinirea a 10 ani de la apariția revistei VATRA, în aprilie 1981, la Târgu-Mureș a fost organizată de către redactorul-șef, ROMULUS GUGA, marcarea acestui eveniment în prezența unor intelectuali de seamă din România și a unui numeros public din Târgu-Mureș și județul Mureș.

În fotografie se vede vorbind la microfon ROMULUS GUGA, despre activitatea revistei în cei 10 ani trecuți de la înființare 1971-1981, la Teatrul Național din Târgu-Mureș

Încă din 1980, revista *Vatra* a avut și activitate editorială, prima carte publicată fiind *Moisei*, de Gh. Bodea și Vasile T. Suci. A urmat *Epopeea de pe Mureș*, de Grigore Ploșteanu, Lazăr Lădăriu și Vasile T. Suci., 1986. Ambele cărți au apărut sub genericul „Documentele continuității”, rubrică consacrată a revistei, care a adunat lunar articole, cercetări din domeniul istoriei naționale.

Capitolul la care a stat mereu cel mai bine a fost sectorul de critică literară, ilustrat atât de criticii din redacție – Dan Culcer, Anton Cosma, Cornel Moraru, Dumitru Mureșan, Al. Cistelean, Virgil Podoabă, Iulian Boldea ș.a., precum și de critici și istorici literari de marcă, prin ei ridicându-se prestigiul revistei și autoritatea ei critică.

Dacă în *Vatra*, seria Romulus Guga, și parțial seria Cornel Moraru, până la mijlocul ultimului deceniu al secolului trecut, autorilor locali li se acorda un spațiu generos, acesta s-a retrâns brutal în ultimii 15 ani, creând confuzie și derută în rândul scriitorilor mureșeni, care s-au văzut excluși chiar din revista care ar fi trebuit să-i susțină și să-i promoveze.

Nici instituțiilor de cultură mureșene nu le-a mai fost acordat, în aceeași perioadă, decât cu zgârcenie spațiu, diametral opus atitudinii pe care aproape două decenii și jumătate revista a avut-o față de acestea.

A dispărut și rubrica „Documentele continuității”, iar colaboratorii de altădată din acest domeniu au fost abandonați.

Dacă, înainte de 1989, materialele despre viața religioasă au lipsit, după 1990, numărul acestora a crescut substanțial, cu un plus pentru cultul greco-catolic, consecință a problemelor pe care acesta a început să le pună.

Din redacția de dinainte de 1989, în 2010 nu a mai rămas nimeni, garnitura nouă de redactori imprimând o politică radical diferită de cea care a consacrat și impus revista în conștiința publică.

²⁴ Wikipedia, enciclopedie liberă.

Oaspeți la revista "Vatra"

Cu ocazia împlinirii a 10 ani de la apariția revistei *Vatra*, în aprilie 1981, ROMULUS GUGA, redactor-șef al revistei, a organizat o întâlnire literară.

În fotografie, în rândul II, în picioare, ROMULUS GUGA, având mâna dreaptă peste umărul poetului GRIGORE VIERU.

În rândul din față se vede GRIGORE VIERU, stând pe scaun, Ioanichie Olteanu, născut în satul Vaidei, comuna Ogra, județul Mureș, redactorul-șef al revistei *Viața Românească*, și Florin Ciotea.

Întâlnire la redacția revistei VATRA din Târgu-Mureș, cu ocazia zilei de 1 Decembrie 1974, întâlnire sprijinită de ROMULUS GUGA și ceilalți redactori.

În rândul I, participanți la Marea Adunare Națională de la 1 Decembrie 1918 de la Alba Iulia pe bază de entuziasm: Hodoș Gheorghe din Ungheni / Mureș, Moldovan Virgil din Târgu-Mureș, Gheorghe Olariu din Târgu-Mureș, Ioan Oprea veteran din primul război mondial și participant la Marea Adunare Națională de la 1 Decembrie 1918 de la Alba Iulia, preot Virgil Seulean din Miheșu de Câmpie, Victor Boroș din Târgu-Mureș, Vasile Bușiu din Solovăstru, Ioan Bușiu din Solovăstru, înv. Iuliu Timaru din Grebenișu de Câmpie, jud. Mureș. În rândul II: Dan Culcer, redactor; Atanasie Popa, secretar de redacție; Vasile T. Suciu, colaborator ; ROMULUS GUGA, redactor-șef; Mihai Sin, redactor; Dumitru Mureșan, redactor, Maria Urzică, dactilografă; Ioan Radin, redactor.

Galeria de Artă "Vatra"

Vernisaj la Galeria „Vatra”

Pictorul Marcel Lupșe, la Galeria „Vatra”

Sediul revistei „Vatra” era și spațiu de Galerie de Artă. În încăperea de la intrare, din imobilul de pe strada Primăriei nr. 1, care era și secretariat, se puteau panota circa douăzeci de lucrări.

Romulus Guga era cel care prezenta pe expozanți, prezentări pertinente, aplicate.

Nu dețin o listă a celor care au expus, dar comentariile erau publicate și în revista „Vatra”, ceea ce va face posibilă reconstituirea listei celor care au expus până la schimbarea sediului redacție revistei, odată cu restituirea imobilului Camerei de Comerț.

Două expoziții de anvergură și ecou au fost cea a pictorului bistrițean Marcel Lupșe și cea a lui Radu Ceontea, care va deveni mai târziu și redactor al „Vetrei”.

Cenaclul Literar „Romulus Guga”

Într-un „jurnal de cenaclu, ținut într-un caiet dictando, acum cu foile îngălbenite de cei treizeci de ani de când datează, scriam, în 1984:

Fostul Cenaclu „Hyperion”, a devenit, în urma unui memoriu adresat forurilor locale, „Cenaclul Romulus Guga”. Deși funcționa de mai bine de două luni sub acest nume, am amânat inaugurarea lui oficială, în speranța că voi reuși să editez și o publicație a Cenaclului, „Cadran”, care însă se blocase în lanțul de aprobări.

Am hotărât în consecință ca inaugurarea să aibă loc la 1 iunie 1984, iar manifestările prilejuite de acest eveniment să continue și în 2 iunie, ca un omagiu adus lui Romulus Guga, care în acea zi ar fi împlinit 45 de ani.

Voica Foișoreanu-Guga, Dan Guga, Romulus Feneș, Cornel și Marilena Popescu mi-au fost de mare ajutor, lor adăugându-se și doi activiști de la UTC, Ion Văcar și Magdalena Winkler, fiindcă cenaclul va funcționa sub egida UTC-ului.

Am știut din prima clipă când am avut acest gând, că înființarea cenaclului literar „Romulus Guga” va trezi și invidii, ba chiar și uri fâțișe, că vor fi rânite tot felul de orgolii, că dușmanii lui Romulus Guga îi voi prelua eu, cât despre prietenii lui rămâne de văzut.

Am avut emoții în privința participanților – până la urmă, n-au venit Sânziana Pop, C. Sorescu, Mihai Coman, N. Prelipceanu, V. Sălăjan, dar au venit Ion Cocora, Liviu Tudor Samoilă, Emil Rizea, ultimii doi de la TVR. Filmarea evenimentului și arhivarea lui ar fi un mare câștig.

Pe lângă scriitorii mureșeni, a participat și maestrul Ion Vlasiu și regizorul Dan Alecsandrescu.

Inaugurarea Cenaclului literar „Romulus Guga” a avut loc la sala mică a Teatrului Național.

N-au lipsit oficialitățile, semn bun pentru viitorul cenaclului.

În întregul ei, acțiunea a fost reușită, dar nu pot să nu rețin câteva lucruri, între care faptul că Mihai sin, mai ieri adversari, s-au coalizat împotriva lui Cornel Moraru.

Punctele fierbinți ale momentului inaugural se datorează recitalului soților Popescu, actori la naționalul târgumureșean, și tânărul cenaclist Narcis Jeler. Penibili și plictisitori Anton Cosma și Gheorghe Botezan.

(...) La masă, târziu, o discuție îndârjită, în contradictoriu, cu Dumitru Mureșan, coleg de redacție la „Vatra”, care mi-a făcut una dintre cele mai proaspete impresii. E un poet discutabil și un critic literar fără simțul valorii, făcând ierarhii aberante, iar cum mintea învăluită de aburii alcoolului, se compara nici mai mult, nici mai puțin decât cu... Călinescu !

(...) Textul despre înființarea Cenaclului „Romulus Guga”, apărut în „Steaua roșie”, a fost

periat de informațiile esențiale de cei din redacție. Prostie, incompetență, răutate – Dumnezeu știe !

(...) A doua zi, la Sovata, n-au mai venit nici Cornel Moraru, nici Mihai Sin; de Dumitru Mureșan nu mă miră ! Mă așteptam la mai multă solidaritate, nu doar pentru că le eram coleg de redacție, ci măcar

pentru că cenaclul purta numele clui care le-a fost redactor-șef, iar unora chiar prieten.

Am regândit în conținutul ei întâlnirea și pot spune că am fost la înălțime în fața unui public cu fără prea multe pretenții culturale.

(...) Important e, înainte de toate, că cenaclul a luat ființă și prin el sper să umplu un gol în viața literară târgumureșeană, în condițiile în care, celelalte două cenacluri tradițional, „Liviu Rebreanu” și „Vatra”, nu mai au... benzină.

Sper să formez, dacă nu viitori scriitori, măcar buni cititori de literatură. »

Cenaclul a avut ședințe lunare, iar pe lângă nucleul de bază – Iooan Matei, Răzvan Ducan, Cristian Stamatoiu,

Gheorghe Botezan, Ioan Nistor, Ioan Bocoș, Valeriu Russu, Violeta Nemeș, George Asztalos, Liviu Mircea, Cornelia Szasz, Cristina Zilahi, Cristiana Dobrinescu, Bianca Dan, Narcis Jeler, Ramona Ceuca, Mihaela Lițiu, Gabriela Munteanu, Mariana Lucaciu, Cristian Georgescu, Mihai Octavian Ioana, Angela Fanea, Teodora Chira, Camelia Toma, Monica Luca, Ștefan Covaci, Maria Halașiu, Marius Însurățelu, Silviu Moldovan, Crisina Șandor, Cătălina Bartalis, Anda Giurgiu, Emil Cătălin Neghină, Dana Banu ș.a., la ședințe au mai participat ca invitați Cornel Moraru, Mihai Sin, Dumitru Mureșan, Lazăr Lădăriu, Ion Calion, Anton Cosma, Serafim Duicu, Ion Cocora, Elisabeta Mondanos, Liviu Tudor Samoilă, Constantin Zărnescu, Ecaterina Țarălungă, Gheorghe Perian, Soril Miavoe, Virgil Rațiu, Teodor Borz etc.

Pe lângă lecturile din cenaclu, s-au prezentat cărți ale autorilor mureșeni, dezbateri pe diverse teme literare.

Cenaclul a avut întâlniri cu cititorii, cu cenacliști din Bistrița, Timișoara, Reghin, Târnăveni, Sovata...

Unii au început să publice texte în presa locală și în publicații literare din țară.

Am dus cenaclul, în postura de președinte, până în 1990, când lumea a început să nu mai aibă nevoie de cenaclu, de dezbateri literare, se putea publica ușor, iar unii au început să debuteze direct în volum, fără să mai treacă prin filtrul discuțiilor cenacliste.

Singurul cenaclu care a rezistat a fost „Elena din Ardeal”, cât s-a ocupat de destinele lui Răzvan Ducan, iar acum, la nivel județean e funcțional, în relanti, un singur cenaclu, din Sighișoara.

Se pare că, totuși, cenaclul, în varianta tradițională, și-a încheiat parcursul și se poate retrage în istoria... literară, ca amintire a unor glorioase și frumoase vieți de speranțe.

NICOLAE BĂCIUȚ

Festivalul-Concurs Național de Creație Literară „Romulus Guga”

Din istoria Festivalului, am decupat câteva secvențe, pro memoria.

EDIȚIA A XII-A, TÂRGU-MUREȘ, 31 MAI – 2 Iunie 2004

În 2 iunie Romulus Guga ar fi împlinit 65 de ani. Destinul său a fost întrerupt la doar 44 de ani, vârstă la care însă el avea deja o operă bine conturată (poezie, proză, teatru, publicistică), la care se poate adăuga ca pe o mare realizare, și de autor, revista *Vatra*.

Mi-e greu de imaginat care ar fi fost lista cărților lui Romulus Guga dacă ar fi trăit și cum ar fi arătat revista *Vatra* astăzi sub conducerea lui?

Romulus Guga a scris o pagină importantă în istoria literaturii române, iar pentru Târgu-Mureș el a fost un veritabil descălecător.

Un Festival-Concurs de Poezie „Romulus Guga”, ajuns la ediția a XII-a, organizat de Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Mureș, încearcă să demonstreze că memoria lui Romulus Guga este încă vie, că el continuă să binemerite recunoștința contemporanilor.

Gazda manifestărilor puse sub semnul lui Romulus Guga a fost instituția de învățământ care are onoarea de a purta numele scriitorului, Gimnaziul „Romulus Guga” din Târgu-Mureș, director prof. Octavian Iacob. Timp de trei zile, la Gimnaziul „Romulus Guga” au avut loc Concursul de Creație Literară pentru Elevi de Gimnaziu cu tema „Școala, leagăn al viselor”, o întâlnire cu scriitori mureșeni (Nicolae Băciuț și Răzvan Ducan), lansarea cărții lui Darie Ducan *Zei de carton*, Editura Tipomur, 2004, Concursul de Poezie „Romulus Guga” și o evocare „Romulus Guga”.

Juriul celor două concursuri a fost alcătuit din Nicolae Băciuț, președinte, Lazăr Lădariu, Valentin Marica și Răzvan Ducan, membri.

Au participat peste optzeci de concurenți și au fost acordate următoarele premii: la elevi, secțiunea poezie, Premiul I, Bianca

Bânzari, Gimnaziul „G. Coșbuc”, Premiul II Lavinia Biriș, Gimnaziul de Stat „Tudor Vladimirescu”, Premiul III Casandra Claudia Ruța, Școala Generală Nr. 6, și mențiuni Sandra Daroczi și Giorgiana Moga, Școala Generală Nr. 17, Oana Maria Mărginean, Colegiul Național „Unirea”; la secțiunea proză, Premiul I Andrei Vornicu, Gimnaziul „Romulus Guga”, Premiul II Alexandra Oana Ungur, Școala Generală Nr. 2, și Cristina Fărcaș, Gimnaziul de Stat „Tudor Vladimirescu”, Premiul II Diana Ola, Școala Generală Nr. 2, și Andreea Bosa, Gimnaziul de Stat „Mihai Viteazul”, și mențiuni Casandra Văidean și Alina Suci, Gimnaziul „Romulus Guga”, și Nicoleta Maier, Gimnaziul de Stat „Tudor Vladimirescu”; la „seniori”, secțiunea manuscrise: Premiul Festivalului și al Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Mureș Angela Macarie, Târgu-Mureș, Premiul cotidianului „Cuvântul liber” Viorica Feierdan, Târnăveni, Premiul Studioului Regional de Radio Târgu-Mureș Vanda Ani, Târnăveni, Premiul Editurii Tipomur Alexandra Noemina Răduț, Ungheni, Premiul Fundației Culturale „Vasile Netea”, Alecu Brad, Târnăveni; la volume tipărite, au fost acordate premiile ale Festivalului pentru volumele *Arome târzii*, de Petre Curticăpean, *Testamentul iubirii*, de Ana Munteanu Drăghici, *Zei de carton*, de Darie Ducan, *Geamătul frunzei*, de Emilia Albu și Iosif Albu, și *Dincolo de liniște*, de Ana Ligia Grindeanu.

Mariana Cristescu, Voica Foișoreanu-Guga, Lazăr Lădariu, la Răstolița, la manifestările „Guga” din 2010.

CONCURSUL DE POEZIE „ROMULUS GUGA”, EDIȚIA A XV-A, TÂRGU-MUREȘ, 1 Iunie 2007

Juriul, alcătuit din Nicolae Băciuț, președinte, Lazăr Lădariu, Valentin Marica și Răzvan Ducan, membri, în urma jurizării lucrărilor prezentate în Concurs, a acordat următoarele premii:

Secțiunea poezie, volume publicate

1. Premiul Festivalului „Romulus Guga” și al D.J.C.C.P.C.N. Mureș, Sorina Bloy, „Partea mea de golgotă”, Editura Nico, 2007

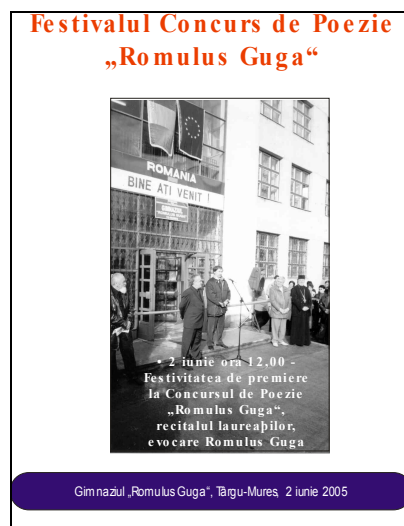
Viorica Feierdan, *Poemele soarelui*, Editura Nico, 2007

Iosif Albu, „Rugă firului de iarbă”, Editura Fundația Culturală Cezara Codruța Marica”, 2006

Lucreția Ința-Bogdan, *LIRICA PEDAGOGIEI*, Editura Nico, 2007

Secțiunea manuscrise

1. Premiul Festivalului Concurs de Poezie „Romulus Guga” și al D.J.C.C.P.C.N. Mureș: Melanie Hârșan, cls. a VIII-a, Gimnaziul „Mihai Viteazul”, Târgu-Mureș, 2. Premiul cotidianului „Cuvântul liber” și al D.J.C.C.P.C.N. Mureș: Ioana Budai, cls. A VIII-a, Șc. Gen. 2 Târgu-Mureș, 3. Premiul I Anca Soțan, cls. a VIII-a, Gimnaziul „Romulus Guga”, 4. Premiul II: Adriana Alina Ceușan, cls. a VIII-a, Gimnaziul „Mihai Viteazul”, Târgu-Mureș, Bogdan Halațiu, cls. A VIII-a, Șc. Gen. 2 Târgu-Mureș, Denisa Tamara Chebuțiu, cls. a VIII-a, Gimnaziul de Stat „George Coșbuc”, Târgu-Mureș, 5. Premiul III Alexandra Ada Moldovan, cls. a VIII-a, Gimnaziul de Stat „George Coșbuc”, Târgu-Mureș, Hilda →

Gimnaziul „Romulus Guga”, Târgu-Mureș, 2 iunie 2005

Șumălan, cls. a VIII-a, Gimnaziul de Sta "Mihai Viteazul", Târgu-Mureș, 6. Mențiune: Manuela Maria Dușa, cls. a VIII-a, Gimnaziul de Stat "Friederich Schiller", Târgu-Mureș, Teodora Bendriș, cls. a VIII-a, Gimnaziul de Stat "Mihai Viteazul", Târgu-Mureș, Voicu Burdoază, cls. a VII-a, Gimnaziul "Romulus Guga", Andrei Daniel Popa, a VI-a, Colegiul Național "Unirea", Cristina Doboș, cls. a V-a, Șc. Gen. 2, Târgu-Mureș, Carmella Pălășan, cls. a VI-a, Gimnaziul de Stat "Mihai Viteazul", Târgu-Mureș, 7. Diplome de participare Andreea Runcan, cls. a V-a, Gimnaziul de Stat "Mihai Viteazul", Târgu-Mureș, 8. Artemis Baciu, cls. a VI-a, Gimnaziul de Stat "Tudor Vladimirescu".

FESTIVALUL-CONCURS DE POEZIE ȘI PROZĂ „ROMULUS GUGA”, EDIȚIA A XVIII-A

Laureații Ediției 2009

Premiile au fost înmânate de prof. Octavian Iacob, directorul Gimnaziului „Romulus Guga”.

Volume: **Premiul Festivalului „R. Guga”**: Valentin Marica, **În apa duhului**, Editura Nico, 2009, Răzvan Ducan, **Băciuf**, Editura Nico, 2009, Ștefan Fuli, **Calvarul rugului**, Editura Nico, 2009.

Juriul: Nicolae Băciuf, președinte, Lazăr Lădariu, Gheorghe Nicolae Șincan, membri.

FESTIVAL-CONCURS NATIONAL DE CRETIE LITERARĂ „ROMULUS GUGA”, Ediția 2010, secțiunea autori consacrați

Organizatori: ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUF” PENTRU DESCOPERIREA, SUSȚINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE, în parteneriat cu Fundația Culturală „Vasile Netea” și Fundația Culturală „Cezara”, și MINISTERUL CULTURII ȘI PATRIMONIULUI NAȚIONAL.

Juriul (Nicolae Băciuf – Președinte, membri: Mioara Kozak Octavian Iacob, Valerica Duicu, Gheorghe Șincan), a acordat următoarele Premii:

Nicolae Băciuf, la festivitatea de premiere, 2010

Ioana Lircă, directoarea Școlii Generale din Răstolița, mândră de bustul lui Romulus Guga

I. Premii pentru întreaga activitate literară:

Lazăr Lădariu
Valentin Marica

II. Premii pentru volume apărute în ultimii 3 ani.

1. Răzvan Ducan
2. Sorina Bloj
3. Darie Ducan

III. premii de excelență

1. Gabriella Costescu
2. Gina Mariș
3. Cornelia Jinga Hetrea
4. Lazăr Aurelia
5. Irisz Menyey

Totodată, având în vedere numărul de nominalizări și volumele prezentate în concurs, s-a decis acordarea și a unor Premii speciale ale juriului, pentru:

1. Melania Cuc
2. Menuț Maximilian
3. Mariana Chețan
4. Niculiță Chiș Brânzeanu
5. Rodica Puia, Carol Puia,
6. Victor Știr
7. Georgeta Mălușan
8. Mircea Dorin Istrate,
9. Katalin Cadar
10. Liviu Ștef
11. Dumitru D. Silitră
12. Lucreția Bogdan Ința
13. Rodica Lazăr
14. Ana Fazakas
15. Ana Zegrean

FESTIVALUL-CONCURS DE POEZIE ȘI PROZĂ „ROMULUS GUGA”, EDIȚIA A XIX-A

Sub egida Ministerului Culturii și Patrimoniului Național, în organizarea Asociației „Nicolae Băciuf”, pentru descoperirea, susținerea și promovarea valorilor culturale artistice și profesionale, a Fundației Culturale „Cezara Codruța Marica”, a Fundației Culturale „Vasile Netea”, cu sprijinul Prefecturii Județului Mureș, vineri, 3 iunie a.c., s-a derulat a XIX-a ediție a Festivalului-Concurs de Poezie și Proză „Romulus Guga”.

Harnicul scriitor și publicist, Nicolae Băciuf, directorul Direcției Județene a Culturii și Patrimoniului Național, s-a întrecut din nou pe sine, făcând o ediție de festival, practic din nimic. Entuziasmul său, iubirea pentru cultura neamului și pentru valorile sale, zbaterea sa și altruismul, au compensat în mare măsură lipsa de fonduri. Așa a fost posibilă comemorarea scriitorului Romulus Guga (...).

Între orele 12 și 14, 30, la Școala Generală din Răstolița, în fața a zeci de elevi și profesori, participanții la festival – deplasați de la Tg. Mureș cu un autocar- au comemorat poetul născut în urmă cu 72 de ani, care spunea uluitor, într-o poezie antologică „Atât mi-e de puțin timpul, / Atât de grăbite sunt toate, / Atât de ușor se strică / Ce la naștere apare eternitate...”.

Manifestarea a fost deschisă de copiii școlii din Răstolița, conduși de prof. de muzică, consilier educativ, Ioan Movilă, care au realizat și prezentat un montaj de versuri pentru Romulus Guga și au cântat cântecele „Ginta latină”, pe versuri de Vasile Alecsandri, și „Oda bucuriei”. În sală, ca amfitrioni, au fost și dna prof. Ioana Lirca, director al școlii, și primarul Gheorghe Mogilă.

Cel care a condus... ostilitățile, în cel mai bun sens al cuvântului, a fost același, omniprezent, Nicolae Băciuf, care și-a început intervenția, (moderând, de altfel, întreaga acțiune) cu superbe versuri ale lui Nichifor Crainic: „Întrebat-am vântul, zburătorul / Bidiviu pe care-aleargă norul / Către-albastre

RĂZVAN DUCAN

margini de pământ: / Unde sunt cei care nu mai sunt? / Unde sunt cei care nu mai sunt? // Zis-a vântul: Aripile lor / Mă doboară nevăzute-n zbor. // Întrebat-am luminata ciocârlie, / Candelă ce legănă-n tărie / Untdelemnul cântecului sfânt: / Unde sunt cei care nu mai sunt? / Unde sunt cei care nu mai sunt? // Zis-a ciocârlia: S-au ascuns / În lumina celui nepătruns. / Întrebat-am bufnița cu ochiul sferic, / Oarba care vede-n întuneric / Tainele necuprinse de cuvânt: / Unde sunt cei care nu mai sunt? / Unde sunt cei care nu mai sunt? / Zis-a bufnița: Când va cădea / Marele-ntuneric, vei vedea”. Și a continuat, prozaic, poezia: „Ne rămâne nouă datoria de a arăta unde sunt cei care nu mai sunt”, vorbind despre Romulus Guga, despre moștenirea culturală lăsată de acesta, dar și despre obligațiile noastre, ale celor de acum: „Trebuie noi să arătăm unde este Romulus Guga... Toți ne-am născut din mantaua lui Guga... Apariția „Vetrei”, în 1971, era o descălecare... A trebuit să vină Romulus Guga și Mihai Sin ca să dea semnificație culturală județului... Revista „Vatra” a fost una din cele mai importante publicații... A trebuit să moară Guga ca noi să fim obligați să rodim, să ducem mai departe ce a făcut el... Guga era la Răstolița, în casa lui de vacanță, era bolnav, stătea pe un pat de fier, într-o încăpere sărăcăcioasă. Eram cu el, ascultam Europa Liberă și discutam despre... Emil Hurezeanu... Romulus Guga vă aparține foarte mult. În Tg. Mureș nu există posibilitatea unei case memoriale. Dumneavoastră aveți posibilitatea, cu casa lui de vacanță unde a scris cărți importante, să aveți prima casă memorială din județ... Desigur, mai rămâne de discutat cu dna Voica Foișoreanu, soția acestuia... O casă memorială Romulus Guga va însemna foarte mult pentru Răstolița. Poate, astfel, Răstolița să devină un reper pe harta culturală a țării... Trebuie ca școala generală din Răstolița să poarte numele lui Romulus Guga. Sunteți cei mai îndreptățiți. Gândiți-vă ce misiune frumoasă veți avea. Copiii nu vor mai termina la o școală anonimă, ci la „Romulus Guga”. E cel mai mare serviciu pe care puteți să-l faceți pentru Romulus

Diplomă acordată ca premiu

Afișul manifestărilor

Guga... Noi suntem aici că îl prețuim pe Romulus Guga. Din păcate, datorită conjuncturilor, Romulus Guga nu are o foarte mare vizibilitate... Câți dintre noi avem, până la 44 de ani, o operă ca a lui Guga... Era o personalitate copleșitoare. Avea o vervă literară de neimaginat. Era fascinant. În 1980 am realizat cu Romulus Guga un interviu pentru revista studențească clujeană „Echinox”. A dorit să vin la Tg. Mureș, la revista „Vatra”. M-a angajat la 1 octombrie 1983. La 18 octombrie, a aceluiași an, Romulus Guga a murit... În generozitatea lui, Nicolae Băciuț a oferit pentru școala din localitatea unde este îngropată și urna cu cenușa lui Romulus Guga, câteva exemplare din romanul „Nebunul și floarea”, ediție îngrijită și postfață de Nicolae Băciuț, Ed. Nico, Tg. Mureș, 2011.

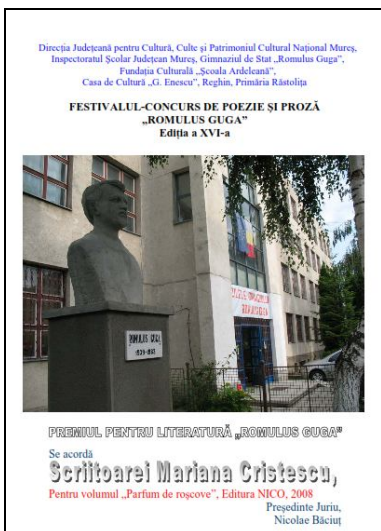
Următorul cuvânt a fost susținut de scriitorul din Brașov, **Daniel Drăgan**, membru al Uniunii Scriitorilor, autor a peste 30 de cărți de proză, poezie și teatru, fondator și fost redactor-șef al revistei literare „Astra” din Brașov, care a prezentat un salut pentru cei prezenți,

omagiind, la rândul lui, viața plină de jertfelnicie a lui Romului Guga.

Scriitorul **Valentin Marica**, redactor senior la Radio Tg. Mureș, a elogiât în stilul său sensibil și doct opera poetului comemorat: „Suntem într-un joc de-aprinderea sufletului.”; „Am străbătut Valea Mureșului din zori, pentru o emisiune...”; „Un verde ne vede. Ieri a fost ziua lui Guga, Ziua Eroilor”. A recitat apoi versuri din poezia „Vine Ardealul” de Romulus Guga, continuându-și intervenția: „Cartea de istorie, după Romulus Guga e „cea mai frumoasă carte”, amintind și alte spuse ale acestuia „Neamul și istoria – niciodată nu și-au trădat Poemele Luminii”; „Romulus Guga trebuie să fie în profunzimea ființei noastre.”; „Avea darul exprimării clare, spunând: Să aparțin binelui. Să descopăr binele. Să elogiez binele și să protestezi când binele este amenințat.”; „Viața postmortem era – după R.G. – indestructibilitatea memoriei.”; „Avea un firesc al limbajului, al comportamentului.”; „Avea rigoare, exigență și bunătate a cuvântului și o recunoaștere a valorii...” A încheiat recitând alte versuri emblematice din poezul comemorat: „Cine mă va căuta pe urmă în cuvintele mele, / mă va auzi rătăcind printre stele”.

Venit, după o întâlnire cu ambasadorul Slovaciei în România, **dl Marius Pașcanu**, prefect al județului, a fost întâmpinat cu îndreptățită considerație de Nicolae Băciuț, care i-a mulțumit pentru prezență, în condițiile un program forte plin: „Marius Pașcanu este primul scriitor care ocupă un astfel de punct strategic în administrație... Marius Pașcanu e poet nu fiindcă e prefect, ci e poet fiindcă e poet”. Poetul-prefect a spus, la rândul său, că participă cu mare plăcere, când e invitat, la manifestări culturale de consistență, având și un cuvânt-îndemn pentru valorile naționale, iubitoare de cultură, istorie și adevăr sub generoasa idee, „Prin noi înșine”, felicitând pe toți cei care mai cred în țara asta în idei valide.

Despre **Eugen Axinte**, poetul din Brașov, descendent din familia Teodorenilor (Ionel și Păstorel), autor a patru volume de versuri, membru al Uniunii Scriitorilor, Nicolae Băciuț a spus că acesta e „coleg de *Echinox*, care a fost →

uneori îngenunchiat, dar niciodată învins”. Eugen Axinte, la rândul său, a elogiat zbaterile literare ale lui Romului Guga, menționând că acesta a fost un „formator extraordinar” pentru generația de scriitori mureșeni.

Poeta și pictorița **Cornelia Jinga Hetrea** a vorbit despre poet și harul său, primit de la Dumnezeu, citind poezia „Șoapte”, din cartea sa „Linieștea în rochie de seară”, Ed. Nico, Tg. Mureș, 2011.

Veniți în tandem, **Costel Neacșu**, profesor de teologie în Sărmaș și **Catina Neacșu**, fiica sa, elevă de nici 14 ani, aceștia și-au adus obolul lor de frumusețe spirituală omagindu-l pe Romulus Guga cu propriile lor versuri, grupate în cartea comună „Șoapte cu aripi de înger” Ed. Emma Book, Sebeș, 2011.

Subsemnatul, la rândul meu, atunci când mi s-a dat cuvântul, am avut cuvinte pioase și de recunoaștere a valorii celui care s-a stins la nici 44 de ani, dar și de prețuire pentru cel care-i duce mai departe memoria, scriitorul Nicolae Băciuț, mereu „sărit” la Tg. Mureș în aprecieri de felul „Donariului de la Biertan”, dat anual de Primăria municipiului, sau cea de „Cetățean de Onoare”!!!, dar și subscriind din tot sufletul și cu toată convingerea la cele spuse de poetul-prefect, de a răzbate veacul și de a avea realizări „prin noi înșine”, nemai așteptând la colț de stradă de la „binevoitori”... mărunți de vis!

Finalul a aparținut aceluiași **Nicolae Băciuț**, care a recitat superbe versuri din Grigore Vieru.

4 iunie 2011

De ce nu există o Casă Memorială „Romulus Guga”?

Romulus Guga a locuit în Târgu-Mureș, pe strada Bolyai, la nr. 28, cu chirie, într-un imobil care are o arhitectură care îl scoate în evidență, într-un ansamblu cu nu puține monumente istorice. Acolo l-am vizitat, în 1981, când am realizat interviul apărut în „Echinox”.

Intrarea în imobil, în care erau mai mulți locatari, era prin curte, pe o scară interioară, care avea până la intrarea în apartament o mică galerie de artă, știut fiind că și Romulus Guga și Voica Foișoreanu-Guga, soția lui, erau mari iubitori, avizați, de artă, mărturie stând și expozițiile organizate în cadrul Galeriei de la sediul revistei „Vatra”.

Dialogul cu Romulus Guga l-am realizat într-una din camerele de la stradă ale apartamentului spațios, cu mobilă de valoare și cărți... peste tot.

După moartea lui Guga, a puțină vreme, pe fațada imobilului a fost pusă o placă de marmură albă, cu următorul înscris: „Aici a locuit Romulus Guga (1938 – 1989). Poet, prozator, dramaturg, Redactor-șef al revistei Vatra”.

După evenimentele din decembrie 1989, imobilul a fost revendicat și, deși a avut promisiuni că va fi primul cumpărător, Voica Foișoreanu-Guga, s-a trezit că spațiul fusese deja vândut altcuiva, parterul devenind nu peste multă vreme, magazin alimentar.

Se pare că nici demersurile făcute la Uniunea Scriitorilor pentru achiziția apartamentului în care a locuit Romulus Guga nu s-au bucurat de prea mare interes. S-a ratat nu doar achiziția apartamentului, ci și șansa de a se înființa prima casă memorială din județul Mureș. E una dintre neputințele celor care se fac că ocrotesc memoria scriitorilor. N-au fost în stare nici să așeze plăci memoriale pe clădirile (case, blocuri) în care au locuit scriitori, oameni de cultură precum: Serafim Duicu, Anton Cosma, Romulus Feneș, Grigore Ploșteanu, Iulius Moldovan, Valeriu P. Vaida, Ion Radin, Ion Fiscuteanu, Cornel Popescu, Aurel Ștefănescu... și lista e incompletă.

Am solicitat cu ani în urmă alocarea de fonduri pentru construirea unui Muzeu al Literaturii, în care să fie etalate bunuri culturale care au aparținut unor scriitori care nu vor avea șansa unei case memoriale..

Romulus Guga ar mai avea o variantă, casa de la Răstolița....

NICOLAE BĂCIUȚ

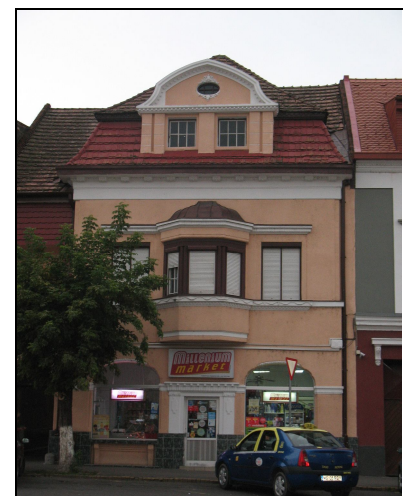
Grădina casei de la Răstolița

Casa de la Răstolița

Placa de pe imobilul în care a locuit Romulus Guga

Casa în care a locuit Romulus Guga în Târgu-Mureș.

Școala Gimnazială „Romulus Guga”

Director: prof. Octavian Iacob.

Instituția de învățământ a fost înființată în anul 1993, sub denumirea Școala Generală Nr.18. În anul 1996, zestrea școlii sporește cu o sală de sport performantă, iar în anul 2003 primește denumirea de Gimnaziul „Romulus Guga”. Cel mai mare număr de clase și elevii la avut în anul școlar 1998-1999 când au frecventat în instituția școlară peste 1700 de elevi.

Școala dispune de:

- 24 săli de clasă;
- 4 laboratoare;
- biblioteca cu peste 11.000 de volume;
- 4 săli pentru grădinița;
- un cabinet de psihologie.
- sală de sport
- teren de tenis
- teren de volei
- teren de baschet
- teren de hanbal
- teren de fotbal

Școala Gimnazială „Romulus Guga” a fost gazda tuturor edițiilor Festivalului-Concurs Național de Creație Literară „Romulus Guga”, odată cu atribuirea numelui scriitorului târgu-mureșean.

Aici au fost organizate evocări, expoziții de carte, spectacole cultural-artistice dedicate lui Romulus Guga.

Scriitori și plasticieni, la Școala Gimnazială „Guga”

Bustul lui Romulus Guga, din Târgu-Mureș, din fața școlii care-i poartă numele

MANIFESTĂRI „ROMULUS GUGA - 30”

Direcția pentru Cultură Mureș și Școala Gimnazială „Romulus Guga”, Catedra de Limba și Literatura Română de la Școala Gimnazială „Romulus Guga” vă invită să participați la manifestările dedicate marcerii a 30 de ani de la dispariția scriitorului, care vor avea loc în perioada 1- 5 octombrie 2013. (Informații suplimentare la sediul școlii, strada Cernavodă, Nr. 2, telefon 0265-254108 /0365730931, Direcția pentru Cultură Mureș, tel. 0744474258.)

Programul Zilelor „Romulus Guga – 30”

Marți, 1 octombrie, ora 12,00, deschiderea manifestărilor, expocarte Romulus Guga, pelerinaj la Răstolița, la mormântul scriitorilor, întâlnire cu elevi de la școala din localitate.

Miercuri 2 octombrie, ora 12, la sediul școlii, Evocare „Romulus Guga – 30”.

Participă Mariana Cristescu, Voica Foișoreanu-Guga, Mioara Kozak, Loredana Pop, Nicolae Băciuț, Răzvan Ducan, Iazăr Lădăriu, Valentin Marica ș.a.

Joi 3 octombrie, Concurs de relizare materiale power point, tema viața și opera lui Romulus Guga, destinat elevilor Școlii Gimnaziale „Romulus Guga.

Vineri 4 octombrie, ora 10,00, Concurs de recitări din poezia lui Romulus Guga. Participă elevi de gimnaziu din județul Mureș. Festivitatea de premiere la acest concurs și la cel de creație destinat elevilor din ciclul primar.

Sâmbătă, ora 10,00: program artistic.

Manifestările sunt înscrise și în calendarul dedicat marcerii a 20 de ani de la atribuirea numelui „Romulus Guga”, școlii din str. Cernavodă nr. 2, Târgu-Mureș.

Manageri proiect Nicolae Băciuț și Octavian Iacob

ROMULUS GUGA PRIETEN AL MEDIAȘULUI

Prezent în viața cultural-literară a vremii, numele celui care a fost ROMULUS GUGA era, de multe ori, adus în discuțiile purtate în cenaclul literar medieșean „Octavian Goga”, atât în legătură cu reînființarea revistei VATRA, în 1971, la Târgu Mureș, cât și în legătură cu piesele sale de teatru care se jucau la teatrul târgu-mureșan. Dar ceea ce a făcut vâlvă în viața literară a aceluia timp a fost romanul „Nebunul și floarea”. Pe-atunci, librăriile organizau vitrine festive, aducând în atenția iubitorilor de literatură mai toate noutățile editoriale. Așa că, după apariție, cartea lui Romulus Guga a binemeritat și la Mediaș de o popularizare frumoasă în vitrina librăriei centrale. Numai că numărul exemplarelor din librărie n-au fost îndeajuns, pentru iubitorii de literatură valoroasă care o cereau. Cum era firesc, autorului și cărții sale le-au premers ecourile. Mulți dintre noi, am căutat cartea în librării și, negăsind-o, ne-am înscris pe o „listă de așteptare”, pe care și eu m-am „rânduit”. Și asta, tocmai pentru că, în Mediaș, mai toate cărțile bune dispăreau pur și simplu, în câteva zile, de pe rafturile librăriilor. Se citea „pe rupte”, în acele vremuri, setea aceea fiind „astămpărată” cumpărând cărțile preferate, îmbogățind bibliotecile personale. Lucru pe care îl făceau destul de mulți medieșeni, în acea vreme. Și, pentru a veni în sprijinul iubitorilor de literatură, librăriile, la un moment dat, au început să vândă și cu „plata în rate lunare”, fapt care a determinat creșterea vânzărilor, avantajele înregistrându-se în dublu sens: și pentru cititori și pentru editori. Și, probabil, și pentru autorii acelor cărți valoroase.

În acele vremi, cenaclul literar medieșean „Octavian Goga” (în care am fost acceptat și eu, după o „tatonare” de câțiva ani, timp în care „m-am evidențiat”, fiind unul dintre cei care „promit”) era un cenaclu „meritos, în care activau câțiva condeieri care truseră la revista „Lanuri” (George Popa, Mihai Axente, Ladmiss Andreescu), „împrospătat” cu tineri care „băteau”

la ușile afirmării, având chiar volume pregătite „pentru tipar”. Numai că debuturile se aprobau „de sus”, editurile instituind concursuri speciale pentru cei care doreau și meritau să intre în rândurile condeierilor recunoscuți oficial. Așa că, unii dintre noi aveam pregătite „pentru tipar” cărțile de... ieșire în lumea literară. Debuturile însă întârziu, piedicile venind „de sus”, prin comandă politică.

Întâlnirile noastre bilunare se desfășurau cu o anumită „înverșunare”. De bun augur, însă, pentru că exigența era, între noi, la ea acasă; nu ne iertam deloc unii pe alții, de fiecare dată scoțând în evidență și plusurile și minusurile și... ofeream, cu dărnicie, chiar și „soluțiile”. Mai rămânea doar ca „împricinatul”, asupra căruia se abăteau laudele sau criticile, să aleagă singur soluțiile, fie acceptând sugestiile, fie căutând singur varianta necesară. Nu ne iertam deloc și acest lucru a făcut să crească valoarea scrierilor noastre, nu după multă vreme reușind să fim luați „în seamă” de revistele literare din Ardeal. Și... nu numai din Ardeal. Între acestea: Transilvania, Tribuna, Steaua, Vatra, Astra, Orizont, Luceafărul, România literară, Cronica, Ateneu, Convorbiri literare, Bucovina literară, ș.a. Am fost invitați, de câteva ori, chiar și la emisiunile culturale ale Televiziunii Române, cum și la Radio România Cultural și la Moment Poetic.

Astfel, viața cenaclului nostru s-a amplificat, recunoscându-ni-se meritele, mai ales pentru faptul că, la

un moment dat, am fost solicitați și am acceptat, să organizăm întâlniri literare bilaterale împreună cu alte cenacluri literare, din diferite localități, centre culturale puternice. Așa se explică faptul că la Mediaș i-am avut ca oaspeți, în întâlniri bilaterale, pe membrii redacțiilor unor reviste de cultură (Transilvania, Tribuna Cluj, Steaua, Vatra, Astra, și ziarul Tribuna Sibiului), după care, la rândul nostru, ne-am deplasat în grup la redacțiile acestor reviste, „în oșpeție”. De fiecare dată, la redacții, trebuia să lăsăm „materiale” pentru publicarea lor în paginile acestor reviste. Era, de fapt și dorința noastră, colaborările de acest fel realizându-se, într-o vreme, „în lanț”.

O altă „față” a activității noastre literare „prindea chip” în întâlnirile membrilor cenaclului nostru cu iubitorii de literatură din diferite localități vecine Mediașului. Invitațiile începuseră „să curgă”, nu mult după prima „ieșire”, la Liceul din Dumbrăveni. Au urmat cele de la Târnăveni și de la Sighișoara, după care am fost invitați (și am acceptat), și de către cadrele didactice ale unor școli din împrejurimile Mediașului, mai apropiate și chiar și mai de departe. Și, demn de precizat este faptul că, prin reciprocitate, și noi îi aveam oaspeți pe cei care ne invitau, sau... răspundeam la fel celor care ne onorau cu prezența lor. Așa s-a întâmplat și cu membrii cenaclului literar care funcționa la Târgu Mureș, la redacția revistei Vatra, în frunte cu scriitorul Romulus Guga, redactorul șef al revistei.

La Mediaș, întâlnirea s-a desfășurat la sala sindicatelor, plină-ochi!..., pe-atunci medieșenii fiind mari iubitori de întâlniri literare, poezii, recitații, fiind primiți de fiecare dată cu aplauze aprobatoare, recunoscătoare... Publicul făcea... săli pline!...

Întâlnirea medieșeană cu membrii redacției revistei Vatra a avut două părți: una pentru a ne cunoaște și pentru a ne arăta (noi, medieșenii) „puterile noastre literare”, cealaltă fiind „cu public”, pentru a-i „împăca” și pe medieșenii iubitori de literatură. La amândouă, Romulus Guga și-a prezentat redactorii, în final invitându-ne la Târgu-Mureș, la redacția revistei Vatra, unde urma să ne întâlnim și cu membrii cenaclului literar care →

GEORGE L. NIMIGEANU

funcționa, probabil, sub tutela redacției revistei.

La Mediaș, după lecturile în fața publicului, ne-am retras la Clubul Tineretului care, la subsol, avea un mic restaurant. S-a servit masa, s-au purtat discuții, s-au ciocnit pahare, s-au legat prietenii... Lucruri firești pentru întâlnirile de acest gen. Am rămas prieteni, înainte de a ne despărți stabilind data întâlnirii de la Târgu Mureș. Am hotărât să ținem legătura, eu fiind desemnat, cu mult înainte de această întâmplare literară, să mențin contactul epistolar cu prietenii noștri din țară, de pe la reviste, chiar și cu persoane particulare cu care stabileam contacte literare, uneori, directe. Recunosc, nu prea mulți, la acea dată. În cazul cenaclului din Târgu Mureș, persoana de legătură a fost Viorica Mereuță.

Și, nu după multă vreme a venit și ziua „revanșei”. La ora fixată, în fața primăriei medieșene, autobuzul ne aștepta, gata de drum. Numai că mai lipseau câțiva, care urmau să sosească din moment în moment. Și, așteptând, iacătă că se „înfățișează unul... anume”, vesel nevoie mare și, așa nepoftit, își face loc printre noi, nedorit fiind, cred, de noi toți. Era un „iubitor de literatură”... „binecunoscut”... în privința hramului pe care-l purta... Dacă ar fi venit toți, la timp, scăpam de el. Dar, așa, cu întârziere, insul „a prins autobuzul”! „Băgătorul de seamă” s-a așezat comod, făcându-se că nu aude remarca unuia dintre noi că el „nu este pe lista celor care merg la Târgu-Mureș”. A trebuit să plecăm „cu codiță... după noi”. Am plecat!...

La Tg. Mureș, întâlnirea a avut loc într-o sală frumoasă a liceului de lângă primăria târgu-mureșeană. I-am reîntâlnit pe unii dintre oaspeții noștri și i-am cunoscut pe alții. Între aceștia: Romulus Guga, Mihai Sin, Dan Culcer, Nicolae Băciuț, Anton Cosma, Cornel Moraru, Gavril Ședran, cum și pe Viorica Mereuță și Mara Nicoară. Sigur, au fost mai mulți, dar... nu-i știu pe toți. Gazdă bună, Romulus Guga și-a prezentat redactorii, care nu fuseseră la Mediaș și, după o scurtă repriză „de încălzire”, am trecut la... lupta directă: lecturile oaspeților – lecturile gazdelor... și discuții. Am citit fiecare: un poem, două, trei... un

fragment de proză, unul de la noi, unul din cenaclul gazdelor, după cum se anunțau doritorii, încet-încet, pe rând, toți cei care au dorit, și-au citit cele pregătite pentru întâlnire. Opiniile critice care au urmat au „selectat”, despărțind „grâul de neghină”, precizându-se cam la ce nivel se afla fiecare „lector” cu textele lui, și medieșeni și târgu-mureșeni, în final unii dintre noi „oaspeții” fiind invitați să lăsăm – să trimitem manuscrisele la redacție, pentru publicare. Urma ca într-un număr nu prea îndepărtat să fie publicate în revistă. Ceea ce s-a și întâmplat. Pentru unii – bucurie, pentru alții, nu!... Lucru firesc !... Între supărați, mai cu foc și cu o anumită vehemență, „lipitura” !... Pentru că la „recitalul” acela care a avut loc la Vatra, insul s-a autoinvitat și la lectură, textul citit dezvăluind cam „ce hram purta”. A fost lăsat să citească, dar la discuțiile care au urmat, a fost deființat... fără menajamente de câțiva cenacliști târgu-mureșeni. El a lăsat, totuși, textul la redacție. Urmarea ?... O ușă închisă-n nas !...

Paginile rezervate medieșenilor în mai multe reviste literare, după asemenea întâlniri, ne-au dat aripi, colaborările, cu timpul, devenind particulare – fiecare pe cont propriu. Eu am trimis și la alte reviste; mi s-au publicat de fiecare dată, de vreo câteva ori fiind prezentat de către redacție, publicului cititor. Iar după debutul la Editura Dacia din Cluj, cu vol. „Colinele singurătății”, câteva dintre primele cronici care s-au referit la cartea mea au apărut și în Vatra. Dar, din păcate, neștiind acest lucru la timp, mai târziu, când am aflat despre acele opinii, n-am mai avut de unde să-mi procur revista. Așa că m-am deplasat la Tg. Mureș, la redacție. Astfel, l-am revăzut de vreo câteva ori pe Romulus Guga, dar și pe Mihai Sin, pe Anton Cosma, acesta din urmă binevoind a scrie și el o cronică „întârziată”... despre cartea mea. Cronică despre care am aflat abia când autorul ei și-a luat rămas bun... pentru totdeauna de la toți prietenii pe care i-a avut în viața lui. Ca și... Romulus Guga...

Imaginea lui Romulus Guga o mai am și-acum înaintea ochilor: înalt, jovial, atent cu sine și cu cei de

Portret de Constanța Abălașei-Donosă (Brăila)

Document... „In Memoriam”

PROCES – VERBAL

al ședinței ordinare a Consiliului Județean din data de 27 iulie 2006

D-na consilier Diaconescu: În primul rând consider că propunerea d-lui Pokorny este deosebită. În al doilea rând doresc să-mi cer scuze față de colegii mei din Comisia de cultură pentru că voi face o propunere pe care nu am prezentat-o în cadrul comisiei, deoarece ulterior mi-a venit ideea, citind câteva rânduri din ziar. Propunerea mea este ca în cadrul acestui regulament de înființare a acordării acestei diplome și plachete să se includă secțiunea „In memoriam” pentru cei născuți aici și care au reprezentat peste hotare județul Mureș și l-au făcut să fie cunoscut cu mulți ani înainte. Și acum să vă întreb nu vă este dor de un spectacol gen „Livada de vișini” ? Nu vă este dor să vedeți „Evl Mediu întâmplător” pe care îl trăim în zilele noastre? Cine a scris „Evl Mediu întâmplător” știți? – Romulus Guga.

lângă el, pregătindu-și condeiul să-mi acorde un autograf pe volumul „Nebunul și floarea”, cumpărat de la Mediaș. După ce mi-a scris cele trei scurte rânduri și a semnat, mi-a dat cartea, spunându-mi: „Ți-ne-o tot așa! Și, mai trimite din când în când!” Se referea la colaborarea mea cu Vatra. Ceea ce am făcut... o vreme. Până când a venit vestea cea tristă!... După care s-a așternut... și pentru mine... liniștea colaborărilor cu Vatra. Pentru multă vreme... Parcă... pentru totdeauna...

Festivitatea de premiere, Festivalul-Concurs de Creație Literară „Romulus Guga” (2007)

Festivalul-Concurs de Creație Literară „Romulus Guga” (Răstolița, 2010), Voica Foișoreanu-Guga și Lazăr Lădariu

Festivalul-Concurs de Creație Literară „Romulus Guga” (Răstolița, 2010), Gabriella Costescu, Nicolae Băciuț, Aurelia Lazăr, Cornelia Jinga Hetrea, Răzvan Ducan, Gina Mariș, Irisz Menyei (jos)

La realizarea Suplimentului literar „Romulus Guga – 30”, au fost folosite materiale inedite, dar și texte incluse în volumul *Romulus Guga – Bărți în amurg* de Nicolae Băciuț și Mariana Cristescu, Tg-Mureș, Editura Nico, 2006.

Imaginile provin din arhiva proprie și de pe Internet.

RESTITUIRI

Având în vedere că, în 2005, Consiliul local al municipiului Târgu-Mureș a refuzat acordarea titlului de Cetățean de onoare „Post mortem” scriitorului Romulus Guga (1939-1983), probabil din necunoașterea personalității marcante a acestui scriitor, ne-am propus editarea unei cărți de evocări, „Romulus Guga în conștiința mureșenilor”. Sunt invitați să colaboreze la această lucrare toți cei care l-au cunoscut pe Romulus Guga și pot oferi mărturii interesante și, de preferat, inedite, despre această personalitate a vieții culturale mureșene, plecat prematur la cele veșnice. Materiale (maxim 5 pagini corp 14 Times New Roman) vor fi trimise până la data de 30 aprilie 2006, pe adresa de email nicolaebaciut@yahoo.com, ori pe dischetă, la Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Mureș, str. G. Enescu nr. 2.

*

Acesta a fost începutul prezentei cărți. Surpriza a fost că, după aproape o jumătate de an de la publicarea acestui text, în mai multe rânduri, în „Cuvântul liber”, am primit un singur text și un car de promisiuni. Fiecare dintre cei pe care am mizat și care aveau un cuvânt de spus în recuperarea lui Romulus Guga au „uitat” să-și aducă textul.

Pe acest fond, a venit entuziasmul poetei și publicistei Mariana Cristescu, și-așa am decis să punem laolaltă textele pe care le aveam în arhiva noastră și a publica un volum, într-o primă ediție, ca un omagiu adus lui Romulus Guga la 23 de ani de la moartea lui.

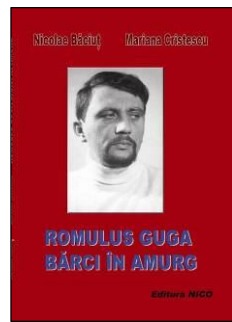
M-am simțit mereu dator lui Romulus Guga, care mi-a marcat destinul. El m-a adus la „Vatra”, a trasat un traseu destinului meu literar. Am organizat un Concurs de Poezie și Proză „Romulus Guga”, ajuns la a XV-a ediție, am republicat ediția a doua a romanului „Nebunul și floarea” în... 20.000 de exemplare, am publicat prima monografie a lui Romulus Guga (Cornel Munteanu, **Polifonia unei voci**), am propus atribuirea numelui „Romulus Guga” unei străzi, unei școli (Gimnaziul de Stat „Romulus Guga”). Nu s-a reușit cumpărarea casei în care a locuit Romulus Guga și amenajarea unei case memoriale, prima casă memorială a unui scriitor român în județul Mureș. Interesele economice au fost deasupra celor culturale. N-am reușit nici să-i conving pe consilierii locali să-i decerneze titlul de „Cetățean de onoare post-mortem”. Dar încă n-am renunțat.

Toate acestea însă nu sunt destule. Este nevoie de recuperarea operei poetice, epice și dramaturgice a lui Romulus Guga. Poate că Teatrul Național ar trebui să includă în repertoriul său în fiecare stagiune câte un spectacol după piesele lui Romulus Guga.

„Viața postmortem” a lui Romulus Guga merită orice eforturi.

Ceea ce oferim cititorilor e o primă provocare. Credem că va urma o a doua ediție a acestei cărți, revăzută și adăugită, cum se spune.

NICOLAE BĂCIUȚ

OCHIUL CICLOPULUI

Moment final din „Nebunul și floarea”, spectacol după romanul omonim al lui Romulus Guga, la Naționalul târgumureșean

Nebunul și floarea

(Final)

Irina și Pavel m-au adus înăuntru. M-au frecat bine cu cârpe uscate, mi-au dat un ceai fierbinte. În ziua aceea privindu-mă în oglindă, nu mi-am mai regăsit chipul. Sticla a rămas limpede, numai dinăuntru ei răzbeau afară niște sunete ce până la urmă le-am recunoscut a fi

Directori de onoare

MIHAI SIN

ADAM PUSLOJIC

Redactor-șef adjunct

VALENTIN MARICA

Redactori:

Cezarina Adamescu, Eugen Axinte, A.I. Brumaru, Mariana Chețan, Geo Constantinescu, Luminița Cornea, Mariana Cristescu, Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Dărie Ducan, Răzvan Ducan, Alexandru Jurcan, Mioara Kozak, Lazăr Lădăriu, Rodica Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu, Bianca Osnaga, Mihaela Malea Stroe, Ioan

acelea pe care le fac zarurile când se rostogolesc: zbârr, zbârr, zbârr! Dar tot mai stins, tot mai departe. Însemna că Judecătorul mai trăiește și poate va reuși să-l bată pe Ucigaș, iar apoi cu orgoliul mulțumit va avea în fine timp să se ocupe și de adevărul lumii. Deși Reporterul murise, îmi dădeam seama că, într-o zi, procesul lui, a cărui sentință îl dezamăgise, se va rejudeca și dreptatea se va naște. Am adormit cu tristețea că sunt bătrân și mi-a apărut în vis Isus care, obosit, s-a dat jos de pe cruce (a aflat, desigur, că Dumnezeu e mort și el nu va ajunge în ceruri niciodată!) și a aprins o țigară. Nu știu de unde a apărut paharul lui, mic cât o unghie, plin cu rom, pe care l-a sorbit. S-a uitat la mine și a zis: „Apoi am văzut un cer nou și un pământ nou, pentru că cerul dintâi și pământul dintâi pieriseră și marea nu mai era”. După aceea mi-a întors spatele lui osos, așa cum făcea întotdeauna, a luat coroana însângerată de pe cap, a agățat-o de cuiul care îi străbătuse câteva veacuri tălpile, s-a înfășurat într-o mantie ca albastrul cerului și, schiopătând, a început să coboare Golgota spre cetate.

Mă uitam în urma lui cum mergea cu greu din cauza rănilor, și-mi dădeam seama că va mai umbla mult timp astfel până ce toate rănilile se vor închide.

ROMULUS GUGA

Matei, Menuț Maximilian, Miruna Ioana Miron, Liliana Moldovan, Marcel Naste, Cristian Stamatoiu, Gabriel Stan, Gheorghe Șincan, Victor Știr, Gabriela Vasiliu

Correspondenți: Raluca Andreea Chiper (Spania), Claudia Șatravca (Chișinău), Flavia Cosma (Canada), Mirela Corina Chindea (Italia), Andrei Fischof (Israel), Ovidiu Ivancu (India), Dorina Brândușa Landén (Suedia), Gabriela Mocănașu (Franța), Ionela van Rees-Zota (Germania), Dwight Luchian-Patton (SUA), Raia Rogac (Chișinău), M.N. Rusu (New York), Adriana Yamane (Japonia)

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSȚINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Cuza Vodă nr. 57, România. Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. Copyright©Nicolae Băciuț 2012 *Email : nbaciut@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com *Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 * telefon: 0365407700, 0744474258. Materialele nepublicate nu se restituie. Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.

